

TOHUM

FİKRE
SANATA
RUHA

SAYI

160

KIŞ 2018

HİNDİSTAN MÜSLÜMANLARI

Hindistan • Hint Alt Kıtasında Batı Sömürgeciliği Karşısında İslâmî Fikir Akımları • Ulus-Devlet Sistemi Ve Hindistan Altkıtasında Siyasi Kültürel Kimlik • Hindistan Hilafet Hareketi Çerçevesinde Osmanlı-Hindistan İlişkileri • Hint Müslümanlarının Dünü, Bugünü... • Babür Mimarisi

Prof.Dr.
Raşit Küçük:
**GEÇMİŞİN
ŞEKİLCİLİĞİNİ
KUTSAMAYI DEĞİL,
DEĞERLERİNİ
YAŞATMAYI
HEDEFLEMELİYİZ**

KIŞ 2018
SAYI: 160

ÖNDER Adına İmtiyaz Sahibi
HALİT BEKİROĞLU

Yayın Yönetmeni
VEYSEL BAŞAR

Editör
TUBA KARAÇORLU

Yayın Kurulu
ALİ GÜMÜŞ
AYHAN KÜÇÜK
AYLA AYDEMİR
DEMET TEZCAN
EROL ERDOĞAN
FİKRİ CUMHUR
MUSTAFA CANBEY
YUSUF ŞAHİN

Tasarım-Uygulama
ZAFER YILMAZ

Reklam
FURKAN GÜNGÖR

Baskı
KÜLTÜR SANAT BASIMEVİ

İletişim
ALEMDAR MAH. YEREBATAN
CAD. SALKIM SÖĞÜT
SOK. NO:7
FATİH-İSTANBUL
0(212) 519 09 53

*Her hakkı mahfuzdur.
Dergideki yazı, fotoğraf ve diğer
görsellerin izin alınmadan veya
kaynak gösterilmeden her türlü
ortamda çoğaltılması yasaktır.*

önder
İMAM HATIPLİLER DERNEĞİ

KAOS ÇAĞI

Dünyamız inandığımız evrensel değerlerin anlamını yitirdiği, yerine yeni bir düşünce ve fikrin de ikame edilmediği fikrîsel ve zihinsel bir kaosun eşiğine gelmiş bulunuyor. Artık hiçbir şeyin kesinlik ifade etmediği, doğru ile yanlışın aynı anda aynı değeri bulduğu bir dönem bu. İzafiyetin ege-menliğinin çöktüğü, fitratın yok edildiği...

İnsanın yeni zenginlikler, kimlikler ve türler ararken kendini imha ettiği bir zaman...

Küresel güç odaklarının her şeyi menfaatleri doğrultusunda kullandıkları; savaşların ve barışların formelliği altında insanın bizatihi varlığının istatistik veri haline geldiği bir çağ. Bu çağda küresel sömürü sistemini işleten her fikir, inanç, duyuş ve düşünüş dost; sistemin çarkına çomak soktuğu düşünülen şey ise ne olursa olsun, hangi değeri ifade ederse etsin düşmandır.

Yeryüzünde vahiyle şereflendirilmiş en kutsal varlık olan insanı değersizleştiren bu kaos ideolojisi, kendi çıkarlarını en kutsal konuma getirme mücadelesi içine girmiş ve her türlü sömürüyü de mubah görmüştür. Vahye muhalif ve yaratılış fitratına dönük ahlak ilkelerini yerle bir eden bir girişim bu...

Her şeyin böylesine bir kaos içerisinde anlamını kaybettiği bir dönemde, insana kendini hatırlatacak ve hayatını anlamlandıracak olan, vahiy bilgiyle iletişimidir. İnsanlık vicdanı vahiyle yeniden tohumlanmalı ve fitratına dönmelidir.

Bu sürekliliğin bir parçası olarak kardeşliğimizin en önemli coğrafyalarından birine uzanan yeni sayısıyla Tohum 160 /KIŞ elinizde. Gelecek sayılara inşallah...

VEYSEL BAŞAR
Yayın Yönetmeni

DOSYA / 6

Hindistan Müslümanları

HİNDİSTAN / 08
DR. MEHMET ÖZAY

**HİNT ALT KITASINDA BATI SÖMÜRGEÇİLİĞİ
KARŞISINDA İSLÂMÎ FİKİR AKIMLARI** / 21
PROF. DR. ABDULHAMİT BİRİŞİK

**ULUS-DEVLET SİSTEMİ VE HİNDİSTAN ALT-
KITASINDA SİYASİ KÜLTÜREL KİMLİK** / 30
PROF. DR. ABDULLAH AL-AHSAN

**HİNDİSTAN HİLAFET HAREKETİ
ÇERÇEVESİNDE OSMANLI-HİNDİSTAN
İLİŞKİLERİ** / 32
DOÇ. DR. ZEKÂİ KARDAŞ

**HİNT MÜSLÜMANLARININ
DÜNÜ, BUGÜNÜ...** / 38
ASLAN BALCI

BABÜR MİMARİSİ / 50
TAİMOOR KHAN MUMTAZ

HİNDİSTAN'DAN
TÜRKİYE'YE
**EĞİTİM
YOLCULUĞU**

SORUŞTURMA / 88

PROF. DR. RAŞİT
KÜÇÜK:
**GEÇMİŞİN
ŞEKİLCİLİĞİNİ
KUTSAMAYI
DEĞİL,
DEĞERLERİNİ
YAŞATMAYI
HEDEFLİYİZ**

SÖZ MECLİSİ / 52

NELER OLDU? / 4

Editör

DUYARLILIK: CANDAN CANA
SADAKA: ORGAN BAĞIŞI / 60

Hatice Kahyaoğlu

PORTRELER: HİNDİSTAN'IN ÖNCÜ
ŞAHSİYETLERİ / 64

M. Meraj Alam

DİL: HİNT RÜZGARİ / 71

Asım Gültekin

SİVİL TOPLUM: DOST VE VEFA
COĞRAFYASININ KEŞFİ "GASAM" / 76

Editör

SİVİL TOPLUM: HİNDİSTAN'DAKİ
STK'LARIN YAPILARI VE BAZI
ÖRNEKLER / 78

Ayşe Yılmaz

BİYOGRAFİ: MUHAMMED
ALEXANDER RUSSELL WEBB / 80

Dr. Celal Emanet

MEVSİM:
KIŞ RÜYASINA YATMAK / 84

A. Ali Ural

GÜZEL GENÇLER SEREMONİSİ:
KELİMELERİN HAKKI / 92

Ayça Bilge Yemiş

GÜNCEL SİYASET:
BEYAZ PERDENİN ARKASI / 95

Ömer Kayani

VEFA: TAVİZSİZ BİR DURUŞUN
SAHİBİ: ALİ NAR HOCA / 101

Dr. Mustafa Canbey

KİTAPLAR: / 103

Gülcan Tezcan

BİLİM DÜNYASI: YILDIZLARIN
YAŞAM SERÜVENLERİ / 107

Reyhan Çelik

SİNEMA: YOK OLUŞUN TAM
ORTASINDA; BUĞDAY / 112

Saliha Şanlıer

SEYAHAT: BAŞKA BİR DÜNYAYA
YOLCULUK: HİNDİSTAN GEZİSİ / 120

İhsan Altıntaş

NOSTALJİ: ZAMAN VE VAKİT / 124

Hüseyin Rahmi Yananlı

2017

NELER OLDU?

2017'NİN SON ÇEYREĞİNDE NELER OLDU?

EDİTÖR

1 Ekim, Katalonya'da protesto gösterilerinin ve polis müdahalesinin gölgesinde geçen bağımsızlık referandumunda 844 kişi yaralandı. Seçmenin yarısına yakını İspanya hükümetine rağmen sandık başına gitti.

3 Ekim, Eski Irak Cumhurbaşkanı ve KYB Genel Sekreteri Celal Talabani, 84 yaşında hayatını kaybetti.

6 Ekim, Cumhurbaşkanı Erdoğan, Türkiye'nin tanıtım kampanyası için anlaşma yapılan Hindistanlı oyuncu, yönetmen ve yapımcı Aamir Khan'ı kabul etti.

9 Ekim, Türk Milli Takımı, Avrupa Ampute Futbol Şampiyonası Finali'nde İngiltere'yi 2-1 yenerek şampiyon oldu.

15 Ekim, Avusturya'da yapılan genel seçimlerin ilk sonuçlarına göre, İslam karşıtı söylemiyle öne çıkan Sebastian Kurz'un lideri olduğu Halk Partisi (ÖVP) seçimlerden zaferle çıktı.

2 Kasım, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'yerli otomobil' çağrısıyla başlatılan çalışmalar kapsamında ilk adım atıldı. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı ile TOBB'un koordinasyonunu yürüttüğü çalışmada tarihi gün yaşandı. Beş firma, yerli ve milli otomobil için Ortak Girişim Grubu'nu oluşturdu.

4 Kasım, Milli Eğitim Bakanı İsmet Yılmaz, Temel Eğitimden Ortaöğretime Geçiş (TEOG) sisteminin kaldırılmasının ardından, liselere geçişte uygulanacak yeni sistemi açıkladı. Yılmaz, TEOG'un yerine liselere geçişte uygulanacak yeni modele ilişkin, "Eğitim bölgesi ve sınavsız mahalli yerleştirme sistemini getirdik. Bu sistemde veli ve öğrencimiz adresine en yakın okula yerleştirilecek." dedi.

8 Kasım, Space X ve Tesla'nın CEO'su Elon Musk, Cumhurbaşkanı Erdoğan ile

Beştepe’de görüştü, Instagram hesabından Anıtkabir pozunu paylaştı.

9 Kasım, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) daha önce tek günde yapılacağı duyurulan Yükseköğretim Kurumları Sınavı’nın (YKS) iki oturumunun iki ayrı günde yapılması kararlaştırıldı.

18 Kasım, Olimpiyat şampiyonu eski milli halterci Naim Süleymanoğlu, tedavi gördüğü hastanede hayatını kaybetti.

20 Kasım, Diyanet İşleri Başkan Yardımcılığına atanan ilk kadın Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Huriye Martı, görevine başladı.

24 Kasım, Mısır’da Sina Yarımadası’ndaki Ravda Camii’ne önce bir bombanın patlaması daha sonra saldırganların Cuma namazına gelenlere ateş açması sonucu resmi rakamlara göre en az 235 kişi hayatını kaybetti.

29 Kasım, Diyanet İşleri Başkanlığının “Kutlu Doğum Haftası ile Camiler ve Din Görevlileri Hafta-

sını Kutlama Yönetmeliğinde” değişikliği içeren yönetmelikle, “Kutlu Doğum” haftasının adı “Mevlid-i Nebi” olarak değiştirildi, haftanın başlangıcının ise Hicri Takvim’e göre Rebiülevvel ayının 12’nci günü olması kararlaştırıldı.

6 Aralık, ABD Başkanı Donald Trump, İslam dünyasından gelen tüm tepkilere karşın Kudüs’ü İsrail’in resmi başkenti olarak tanıdı ve Tel Aviv’deki ABD Büyükelçiliği’nin Kudüs’e taşınacağını açıkladı.

7 Aralık, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Celal Bayar’ın 1952’deki temaslarının ardından Yunanistan’a 65 yıl sonra devlet başkanı düzeyinde ilk resmi ziyareti gerçekleştirmek üzere Atina’ya gitti.

11 Aralık, İstanbul Ticaret Odası (İTO) Yönetim Kurulu Başkanı ve Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Başkan Yardımcısı İbrahim Çağlar, geçirdiği kalp krizi sonucu İstanbul’da 57 yaşında hayatını kaybetti.

13 Aralık, İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT), ABD Başkanı Donald Trump’ın Kudüs’ü İsrail’in başkenti olarak tanıma ve ABD Büyükelçiliğini Tel Aviv’den Kudüs’e taşıma yönündeki planını açıklamasının ardından dönem başkanı

Türkiye’nin ev sahipliğinde olağanüstü toplandı. Zirve’nin karar bildirgesinde, Doğu Kudüs “Filistin Devleti’nin işgal altındaki başkenti” olarak tanındı ve “Filistin’i tanıyruz” dendi. Bildirgede ayrıca bütün devletlere de bu tanıma kararını almaları için çağrı yapıldı.

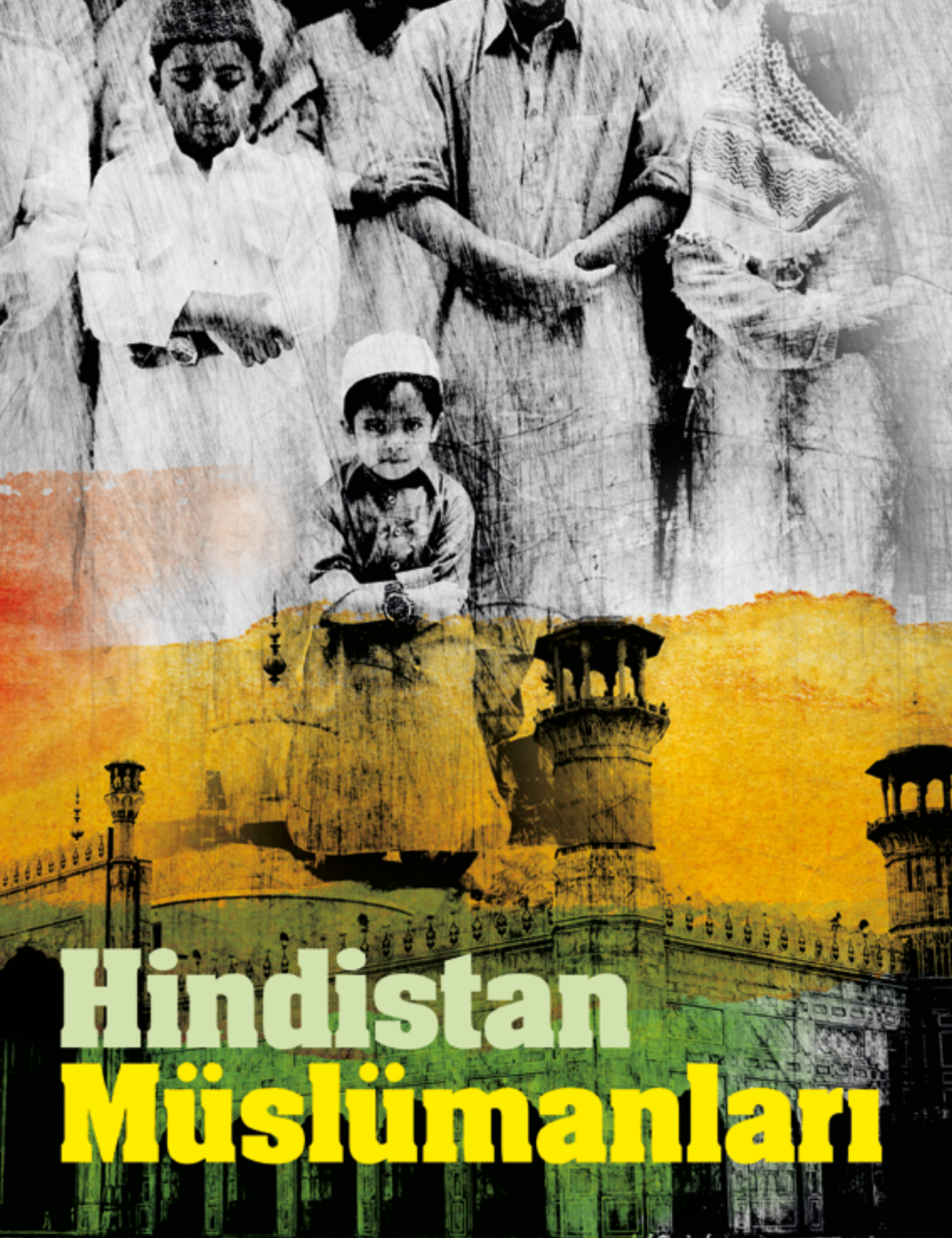
18 Aralık, İsrail tarafından gözaltına alındıktan sonra, tüm dünyada yankı bulan tepkiler üzerine serbest bırakılan down sendromlu Muhammed et-Tavil, Uluslararası Down Sendromu Federasyonu’nun girişimleriyle Türkiye’ye getirildi. Federasyon tarafından misafir edilen Muhammed’e sosyal ve psikolojik destek sağlanacak.

21 Aralık, Ankara’da görülen 28 Şubat Davası’nda savcı esas hakkındaki mütalaasını açıkladı. Savcı, aralarında dönemin Genelkurmay Başkanı Orgeneral İsmail Hakkı Karadayı ve Genelkurmay İkinci Başkanı Orgeneral Çevik Bir’in de bulunduğu komuta kademesinin yer aldığı 60 sanık için ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası istedi.

22 Aralık, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda ABD’nin tehditlerine rağmen 9’a karşı 128 oyla Kudüs kararının kabul edilmesi sonrası İslam dünyası, Cumhurbaşkanı Erdoğan’a teşekkürlerini ilettiler. Kudüs oylamasını coşkuyla karşılayan İslam dünyası, sosyal medyada “Teşekkürler Erdoğan” hashtagiyle sevgisini gösterdi.

Hindistan Müslümanları

HINDİSTAN

DR. MEHMET
ÖZAY

Yazar

Dünyanın kadim kültür ve medeniyetlerine ev sahipliği yapan Hindistan günümüzdeki sınırlarının aksine, tarihin erken devirlerinden itibaren sınırları batıda Pakistan'dan başlayıp doğuda Bangladeş'e kuzeyde Himalayalar'dan güneyde Sri Lanka'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyaya tekabül ediyordu. Bu nedendir ki, bu devasa toprak parçası bir kıta büyüklüğünde kabul edilip 'Alt Kıta' adıyla anılır.

Bu çerçevede, Indus Nehri'nin suladığı bölge ile anılan ve erken dönemlerde Hindistan (*Hindustan*) adı verilen bu toprakların kuzey bölgesine verilen isimdi. Batıda Kandahar, kuzeyde Badakistan ve Keşmir doğuda Assam ve güneyde de Dekkan ile çevrili bir bölgeydi.

Bir başka deyişle, tarihsel süreçler ve coğrafi bütünlük ve aidiyet noktasında bu topraklar, bugünkü Hindistan Cumhuriyeti sınırlarından ibaret değildi. Aksine, yine bugün ulus devletler şeklinde tezahür eden Pakistan, Bangladeş, Nepal, Bhutan'ın üzerinde yükseldiği coğrafya ile Afganistan'ın güneydoğusu ve bir ölçüde Sri Lanka'yı da (*Ceylon*) içine alıyordu. Bu geniş coğrafya, bölgenin kadim dili Sankritçenin, Hinduizm ve kısmen Budizm dininin yaygın bir

şekilde benimsenmesine ve uzantılarına konu olmakla birlikte, aynı zamanda dil, dil ve kültürel bağlamlarda büyük bir çeşitliliğe ev sahipliği yapıyordu. İslamiyetin ortaya çıktığı dönemde ise, Müslümanlar tarafından Hindistan adı verilen topraklar, Kirman, Sind, Hind, Multan, Kannawj gibi bölgeleri de içine alacak şekilde Kuzey Hindistan'la sınırlıydı. Özellikle, adını Indus Nehri'nden alan kuzeybatıda Sind bölgesi, tarihin erken dönemlerinden itibaren kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yaptı. Günümüzde ülkenin güneyinde ve Sri Lanka'da yaşayan Dravidyenlerin, Aryanların M. Ö. 1500'lü yıllarda nüfuzu üzerine göç etmek zorunda kalan topluluklardı.

Sind bölgesi, tarih boyunca batıda İran ve doğuda Çin arasında deniz ve kara ipek yollarının kesişme noktası ve ana ulaşım noktaları üzerinde yer aldı. Söz konusu bu bölgenin bugün de, uluslararası siyasetin popüler bir konusu olması tesadüf değil, aksine tarihsel sürekliliğe yapılan atfın bir sonucudur. Tarihin erken dönemlerinden itibaren Sind bölgesinde değişik site devletleri ve imparatorluk boyutunda siyasi yapıların ortaya çıkmasında, bölgenin tarımsal zenginliği, etnik yapıların ve kültürlerin çeşitliliği ile ticaret yolları üzerinde bulunmasının önemi yadsı-

namaz. Örneğin Hindistan'ın diğer bölgelerinden altın, İran'dan gümüş gibi madenler İndus bölgesine akar-ken, Hindukuş dağlarının zengin orman kaynaklarına ulaşımı söz konusuydu. Ayrıca, Kambay Körfezi'ndeki liman yerleşimlerinin Mezopotamya ile ticaret bağlantısı bulunuyordu.

Bilinen en eski tarihî kayıtlar dikkate alındığında, Akdeniz ve Hindistan'daki milletler arasında M. Ö. 2000 öncesine dayanan bir ticari ilişkiden bahsedilir. Uzun dönemlere yayılan bu süreci, Batı tarihi referanslarıyla bakıldığında, Roma İmparatorluğu öncesi dönemde Fenikeliler gibi Akdeniz uygarlıklarıyla, Hindistan ve Çin arasında doğan etkileşimler sürecinden başlatmakta fayda var. Söz konusu bağlantının kurulmasında Basra Körfezi ve Kızıldeniz çevresinin önemli bir rol oynadığına kuşku yok. Bu ilişkiler çerçevesinde, erken dönemlerden itibaren Batı'ya taşınan metaller arasında kıymetli taşları, tütsüleri, baharatları, kıymetli tekstil vs. bulunuyordu. Bu çerçevede, uzun yüzyıllar boyunca Takımadalar'ın doğusunda Moluku Adaları'ndan başlayıp tüm suyuolları güzergâhını takip ederek Venedik'te son bulan baharat ticaretinde, bu

“
**BİLİLEN EN ES
TARİHİ KAYITLAR
DİKKATE ALINDIĞINDA,
AKDENİZ VE
HİNDİSTAN'DAKİ
MİLLETLER ARASINDA
M.Ö. 2000 ÖNCESİNE
DAYANAN BİR TİCARİ
İLİŞKİDEN BAHSEDİLİR.**
”

devleti küresel ekonomi ilişkileriyle bu ilişkilerin biçimlendirdiği siyasi gelişmeleri önemli bir yere oturtur. Avrupa ile Hint Alt kıtası arasındaki ilişkiler sadece ticaretle sınırlı olmayıp, aksine askeri boyutu da bulunuyordu. Bu çerçevede, örneğin, Büyük İskender'in bölgeye ulaşmasından önce, Hint bölgesindeki toplulukların bir bölümünün Fars ordusu bünyesinde Yunan topraklarında savaşmıştı (M. Ö. 480). Bu çerçevede, Roma döneminde (M. S. I. yüzyıl) Güney Hindistan sahilleriyle ticaret ilişkisinin bölge tarihinde süreklilik arz eden bir yapıya işaret ettiği söylenebilir. Bu uzun geçmişe rağmen, özellikle 10.

yüzyıldan itibaren Hint Okyanusu giderek artan bir şekilde küresel ilişkilerle anılır oldu.

Öte yandan, Hint Okyanusu'nun doğusunda geliştirilen bağlantı da, ticaret kadar, özellikle Budizm'in gelişmesine paralel olarak dinî-kültürel yapılaşmalar çerçevesinde uzun dönemlere konu olur. Çin ve Hindistan arasındaki ticarî ve kültürel etkileşimin İsa'dan önce ikinci yüzyılda başladığına dair Çin kaynaklarında bazı verilere rastlanır. Çinli tüccarların Malay dünyasını aşmış, Hindistan sahillerine ulaşması iki bölge arasında karşılıklı ilişkilerin geliştirilmesi anlamı taşıyordu. Gerek Hint Alt Kıtası'nda gerekse Çin ve Hindistan arasındaki ilişkilerde ticari faaliyetlerin yanı sıra Budizm de önemli rol oynadı. Bu çerçevede örneğin, Tang Hanedanlığı (627-649) döneminde Hsuan Chuang adlı bir rahibin karayoluyla Hindistan'a gittiği ve dönüşte deniz yolunu kullandığı ve özellikle Budist rahipler tarafından gerçekleştirilen bu ve benzeri ziyaretlerin ilerleyen dönemde de, örneğin 9. ve 10. yüzyıllarda da, iki ülke arasında süreklilik arz ettiği görülür. Hindistan toprakları üzerinde bir diğer etkileşim İslamiyetin yayılmasıyla birlikte ortaya çıktı. Ara-

DOSYA

bistan Yarımadası gibi komşu bir coğrafyada neşet eden İslamiyet erken dönemlerden itibaren Hindistan'ın kara ve deniz sınırları üzerinden bölge halklarına ulaştı. Emeviler döneminde, 8. yüzyıl başlarında Sind bölgesine ulaşmasının ardından yöneticiler ile geniş Hindu-Budist toplumu arasında belki de ilk defa ortaya çıkan bir yönetim gündeme geldi. Müslüman yöneticiler tarafından Hindu-Budist halk ehli-kitap hükmünde kabul edilmek ve bu anlamda kendilerine zimni statüsü verilmek suretiyle İslam siyasi tarihinde yeni bir anlayışı gündeme getirirken, bu yaklaşımın daha sonraki uzun yüzyıllar boyunca da benzer şekilde sürdürüldüğüne dikkat çekilir. Çeşitli İslam toplumlarının erken dönemlerden itibaren varlığının siyasi ve toplumsal karşılığı, uzun yüzyılları kapsayacak şekilde gelişme gösterdi.

İngilizlerin Hindistan hakimiyetini, salt bugünkü Hindistan Cumhuriyeti sınırlarına indirgemek mümkün değil. Aksine, adına Alt Kıta denilen ve birbirine bitişik bölgeleri için almasıyla devasa bir coğrafyaya tekabül eder.

15. yüzyıl sonlarından itibaren bölgenin tedrici bir şekilde Batı Avrupa sömürgeci milletlerinin nüfuzu altına girerken, bu süreçte İngilizlerin ticari, ekonomik ve siyasi yapılaşmasına konu oldu. Cenevizli denizcilerin destekleri ile Portekiz ve İspanya krallıklarının desteğiyle denizlerde hüküm süren İspanyol ve Portekiz tüccar ve denizcileri karşısında Batı Avrupa'da Hollanda gibi, Ada ülkesinde de inisiyatif geliştirilmeye başlandı. Özellikle İngiliz Krallığı'na bağlı denizci ve tüccarların, 17. yüzyılın başlarında doğu denizlerine açılması, öncelikle Avrupa'da bir süredir baş gösteren ticari hayatın yeniden düzenlenmesini sağladı. Bu süreç boyunca, İngilizler fiili olarak 2. Dünya Savaşı'na kadar sürecek ticari, teritoryal ve emperyalist egemenliklerini sergilediler. Bu süreçte, kuşkusuz ki dönem noktalarından biri, İngiliz Doğu Hint Şirketi adıyla kraliyetin desteklediği ve önde gelen tüccar sınıfının ortak olduğu yapının 1857 yılında krallığa devri oldu. 18. yüzyıl Hindistan'da Babürlü hükümdarı Alemgir'in yüzyılın başında vefatı (1707) ve İngilizlerin yüzyıl ortasında Bengal'den başlayarak bölge ticaretinde söz sahibi olmasına rağmen, 19. yüzyıl başlarına kadar siyasi bir egemenlik tesisi söz konusu olmadı. Bu durumu, İngilizlerin siyasi veya askeri mukteditirliğine değil, aksine, tıpkı Malay Yarımadası ve çevresinde olduğu üzere, ticari düzeni tesis ve bu konuda öncü rolü üstlenme fonksiyonu görme sürecine konuşlanmaları gösterilebilir.

İngilizlerin Hindistan hakimiyetini, salt bugünkü Hindistan Cumhuriyeti sınırlarına indirgemek mümkün değil. Aksine, adına Alt Kıta denilen ve birbirine bitişik bölgeleri için almasıyla devasa bir coğrafyaya tekabül eder. Coğrafya diliyle ifade etmek gerekirse 8-37 kuzey enlemi ve 66-99 doğu boylamı arasında kalan, kuzeyde Himalayalar'dan güneyde Komorin Burnu'na, batıda Afganistan ve Belucistan'dan Burma'ya kadar olan toprakları kapsıyordu. 20. yüzyıl şartlarında bu topraklar İngiltere Adaları'nın on iki katı büyüklüğüne, nüfusu ise altı kat fazla bir coğrafi alana tekabül etmekteydi. Bu geniş toprakların özellikle batıda Indus, doğuda Ganj nehirlerinin suladığı bereketli topraklardan hasıl olan ürün ile sahil şeridindeki jeo-stratejik liman şehirleri açısından değerlendirilmesi gerekir.

İSLAMİYETİN ULAŞTIĞI DÖNEM VE SONRASINDA SİYASAL YAPI

İslamiyetin Hint Alt Kıtası'na ulaşması, bu bölgedeki kadim kültür ve medeniyetlerin yeni gelişmekte olan bir kültür ve medeniyetle ilişkisini ortaya koyması ve tarihi süreçte gelişme göstererek bugüne kadar ulaşmasında önemli bir noktaya tekabül eder. Bununla birlikte, İslam öncesi dönemde Arap denizci ve tüccarlarının Hindistan'ın sahil bölgeleriyle olan bağları hatırlanırken, İslamiyetin yayılma süreci tarihsel bir devamlılığa tekabül ediyordu.

“ İSLAMİYET HALİFE ÖMER DÖNEMİNDEKİ SİND KIYILARINA ULAŞIRKEN VE KISA BİR SÜRE SONRA, EL-WALİD İBN ABDÜLMALİK (705-715) VE MUHAMMED İBN KASIM’IN GİRİŞİMLERİYLE DÜZENLİ ORDU AKINLARI SİND BÖLGESİ ÜZERİNDE GERÇEKLEŞTİ. ”

Erken dönem İslamiyetin kara bölgesinde yayılma sürecine konu olduğu ve bu çerçevede bugün ülkenin kuzeybatısında Sind olarak adlandırılan bölgeden ulaştığı düşünülürse de, İslam öncesi dönemlerden Arapların denizci ve ticaretle meşgul bir millet olmalarından hareketle, şu veya bu şekilde uzun batı sahili boyunca da nüfuzlarının olduğu anlaşılır. Bununla birlikte, İslam toplumlarının sadece Arap milletinden ibaret olmadığı, aksine aralarında Farsiler, Türkler ve Afganlılar gibi bölgede varlık süren çeşitli milletlerin de Hindistan üzerinde etkilerinin oldu. Bu bağlamda, erken dönemlerden itibaren kurulan ve başında Müslümanların bulunduğu hanedanlıklar, sultanlıklar ve imparatorluklar uzun yüzyıllar boyunca bölgede hakimiyet kurdular. Bu süreklilik, kendini hanedanlık aileleri şeklinde ortaya koyduğu gibi, belki bundan çok daha önemlisi idari, kültürel ve bilimsel alanlarda kurumsallaşmış yapının önemli bir dinamizmini oluşturuyordu.

İslamiyet Halife Ömer dönemindeki Sind kıyılarına ulaşırken ve kısa bir süre sonra, el-Walid ibn Abdülmalik (705-715) ve Muhammed ibn Kasım’ın giri-

şimleriyle düzenli ordu akınları Sind bölgesi üzerinde gerçekleşti. Müslüman Arapların bu fetih süreçleriyle birlikte bir dünya görüşü olarak İslamiyet ve bir dil olarak Arapça da bölgeye nüfuz etmeye başladı. Müslümanların Sind bölgesindeki bu ilk evresi, 11. yüzyılda Gaznelilerin bölgeye gelmesine kadar devam etti. Bu bağlamda, erken dönem İslamlaşma sürecini iki dönemde ele almak mümkündür. İlki 9. yüzyıl başlarından itibaren Arap Müslüman akınlarının, ki bu bağlamda Emevi ve Abbasi yönetimlerini dikkate almak gerekir; ikincisi ise, 10. yüzyılda Gaznelilerle başlayan süreçtir.

Arap Müslümanların ilk döneme tekabül eden teritoryal hakimiyetleri, aynı zamanda Sind bölgesinde dil ve kültürel yapılaşmalar ve toplum kesimleriyle doğrudan teması ortaya çıkardı. Bu bağlamda, Müslümanların bölgenin dil ve kültürel özelliklerini benimsemeleriyle doğal bir sosyalleşme sürecine konu oldu. Sind bölgesinin daha önceki süreçlerde sahip olduğu ticari merkez olma niteliği de işlevsel kılınarak ticari faaliyet geliştirilmesi yolunda adımlar atıldı. Müslümanların bölgedeki Hindu-Budist kitlelerle bu doğal toplumsal süreçleri 9.

yüzyılda Kur’an-ı Kerim’in yerel dile tercümesinin yapılmasıyla farklı bir evreye taşındı.

Bu durum, hiç kuşku yok ki, İslamiyeti bölge halkına tanıma konusunda önemli bir adım olarak anılmayı hak etmektedir. Bu süreçte, Müslümanların Sind bölgesindeki halkla sosyalleşme sürecinin bir diğer yönünü ise bölgenin kadim bilgi geleneklerinin Arapçaya aktarılması, tıp konusundaki bilgi ve tecrübe sahiplerinin Bağdat’taki halifeyi tedavi edecek boyutta kabullenilmesine işaret etmek gerekir. Bu dönemde, Sind bölgesinde güven ve istikrarın sağlanması önemli bir yönetim başarısı olarak kendini ortaya koyarken, bazı Budist tapınaklarının restorasyonunun Müslüman yöneticilerin bölge halkıyla ilişkilerinin boyutunu ortaya koymaktadır.

Müslümanların bu coğrafyada kalıcı olarak hakimiyetleri, Gazneli Sebüktekin’in Hindistan yolunu Türk hanedanlarına açmasıyla gerçekleşti. Sebüktekin yirmi yıllık hükümdarlığının ardından 997 yılında vefatı üzerine yerine oğlu Mahmut geçti. ‘Gazneli’ unvanıyla anılan Mahmut 1000 ilâ 1026 yılları arasında hüküm sürerken, ülkenin iç bölgelerine doğru yedi büyük sefer gerçekleştirdi. Bu dönemde Sind

DOSYA

bölgesindeki çeşitli hükümdarlarla ittifaklar kurulurken, özellikle yapılan anlaşmalara sadık kalmayanlar üzerine gönderilen ordularla yeni topraklar üzerinde hakimiyet kuruldu. Bunlar arasında dönemin en önemli şehri kabul edilen Kanouj alınırken, 1022 ve 1023 yıllarında benzer bir nedenle Indus nehrinin öte

yakasındaki Lahor ve ardından 1024'de ise Batı Hindistan sahilindeki en önemli bölgelerden kabul edilen Gücerat'ın Somnath şehri ele geçirildi.

12. yüzyıl ikinci yarısında ise Gurlular adı verilen hanedanlığın Gazneliler karşısında üstünlük sağlaması, sadece bir yönetim değişikliği ve akabinde Delhi devletinin kuruluşu (1206) değil, aynı zamanda İslamiyetin farklı bölgelere yayılması anlamı taşıyordu. Öyle ki, Müslüman-Hint toplumunun oluşmasının Gurlular dönemiyle birlikte ortaya çıkmaya başladığı belirtilir.

13. yüzyıl başlarında Delhi Sultanlığı'nın kuruluşunda (1206-1526) Müslüman Türk ve Afgan unsurlarının Sind bölgesi üzerindeki varlığı belirleyicidir. Devletin kurucusu olarak da anılan Şemseddin İltutmuş, 1229 yılında dönemin Abbasi halifesinden 'hil'at' alması siyasi ve dini meşruiyetini oluşturdu. Bu süreçte sırasıyla Guri, Memluk, Halji (Khalji) ve Tuğluk vb. hanedanlıklar, Delhi Sultanlığı'nda yönetim süreçlerini ortaya koyması bakımından önemlidir.

Üç yüz yılı aşkın bir süre hüküm süren Delhi devletinin farklı hanedanlıklar tarafından yönetilmesinde kuşkusuz ki yaşanan taht kavgalarının önemli bir payı vardır. Bu bağlamda, Şemseddin İltutmuş hükümdarlığının sürdüğü (1210-1236) 13. yüzyılda Türk kökenli Memlük ordusu, Khalajis (1290-1320) ile Giyaseddin Tuğluk'un tahtta söz sahibi olmasıyla Tuğluklar (1320-1414) gibi Türk-Moğol kökenli

hanedanlıklar Sind bölgesinde hakimiyet sergilediler. Timur'un yüzyılın sonlarında (1398) bölgeyi istilası üzerine hakimiyetini yitirmesiyle Tuğlukların yerini Seyyidler dönemi aldı (1414-1451). Bunun ardından, 1451'de tahta çıkan bir Afgan beyi olan Bahlul Lodi'nin kurduğu Ludi (Lodi) hanedanlığı yönetimde hakim oldu. Önceki süreçlere benzer şekilde taht kavgaları ve genişleyen topraklar üzerindeki hakimiyetin sağlanmasındaki zorluklar gibi sorunlar 1526 yılında Delhi devletinin sonunu getirdi.

Delhi Sultanlığı, yukarıda kısaca dikkat çekildiği üzere, çeşitli hanedanlık mücadeleleriyle anılırken, Hindistan topraklarının kuzey ve orta bölgelerinde Fars, Türk, Arap İslam kültür ve medeniyetinin unsurları ile yerli değerlerin birleşimine konu oldu. Bu uzun süreçte, şehirleşme, sanat, tarım gibi alanlarda yaşayan gelişme, bölgenin tarihin erken devirlerinden itibaren, özellikle Sind bölgesinin verimli toprakları üzerinde yükselen devletlerinin ve kültürel birikimin devamıdır. Özellikle de Firuz Şah Tuğluk döneminde (1351-1388) alt yapı çalışmaları ve yeni şehirler kurulmasıyla önemli bir gelişme sağlandı. Firuz Şah'ın vefatı devlette iktidar gücünü sarsarken, 1398'deki Moğol saldırı istikrarsızlığı körükleyen bir başka unsur olarak ortaya çıktı. Bu süreçte, Bahlul Lodi'nin halefi Sikandar Lodi (1489-1517) ise Agra'yı 1504 yılında başkent yaptı. Sikandar'ın ölümü üzerine

Üç yüz yılı aşkın bir süre hüküm süren Delhi devletinin farklı hanedanlıklar tarafından yönetilmesinde kuşkusuz ki yaşanan taht kavgalarının önemli bir payı vardır. Bu bağlamda, Şemseddin İltutmuş hükümdarlığının sürdüğü (1210-1236) 13. yüzyılda Türk kökenli Memlük ordusu, Khalajis (1290-1320) ile Giyaseddin Tuğluk'un tahtta söz sahibi olmasıyla Tuğluklar (1320-1414) gibi Türk-Moğol kökenli hanedanlıklar Sind bölgesinde hakimiyet sergilediler.

“ HİNT TOPRAKLARINDA HÜKÜM SÜRMÜŞ KÜÇÜK SITE DEVLETLERİ ŞEKLİNDE SİYASİ YAPILAR DA ORTAYA ÇIKTI. ÖRNEĞİN, DELHİ’NİN GÜNEYİNDE DEKKAN’DA DELHİ’DEN AYRILAN BİR GRUP BEHMENİ SULTANLIĞI’NI (1347-1481) KURDU. ”

genç oğlu tahta çıksa da, başta amcası Devlet Han olmak üzere Afgan soylularıyla geçinememesi bir anlamda Dehli'nin sonunu getirirken, Kabul'ün Mughal yöneticisi Babür Hindistan'a davet edilmesi bölgede yeni bir devletin varlığına işaret eder.

Babürlülere geçmeden önce şu hususa da dikkat çekmekte fayda var. Bu görece erken dönemde, Hint topraklarında hüküm sürmüş küçük site devletleri şeklinde siyasi yapılar da ortaya çıktı. Örneğin, Delhi'nin güneyinde Dekkan'da Delhi'den ayrılan bir grup Behmeni Sultanlığı'nı (1347-1481) kurdu. Behmenilerin çöküşünün ardından Bengal, Keşmir, Gücerat, Cavnpur, Malva Sultanlıkları bölgesel site devlet yapılaşmalarını hatırlatmak mümkün.

GÖÇLER VE TİCARET

Bölgede bu erken dönemlerde gelişme gösteren Türk-İslam devletlerinin ortaya çıkması Orta Asya'da yaşanan süreçlerden bağımsız ele alınamaz. Bu çerçevede, özellikle 13. yüzyıl başlarında Cengiz'in başında bulunduğu Moğolların akınları nedeniyle Orta Asya'dan yeni göç dalgalarının öne çıktığı görülür. Bu süreç, siyasi yapılanmaların yanı sıra Horasan bölgesinden ger-

çekleşen göçler İslami bilimlerin çeşitli alanlarına mensup alimlerin ve entellektüellerin Sind bölgesine yerleşmesine yol açtı. Bu dönem, bölgedeki saraylar ve medreseler bölgeye gelen alimleri ve entellektüellerin ilmi ve edebi faaliyetlerine konu oldu.

Bu süreçte bir başka dikkat çekilmesi gereken husus bölgenin ticaret yollarının kesişim noktalarına ev sahipliği yapmasıdır. Bu çerçevede, yukarıda zikredilen Türk ve Afgan kökenli unsurların Sind bölgesinde varlık göstermeleri, buranın geniş Horasan topraklarıyla Hindistan'ın diğer bölgeleri arasında geçiş noktası olması ve Orta Asya ile Kuzey Hindistan arasındaki kadim ticaret yolu üzerinde bulunması nedeniyle, bir anlamda teritorial ağı doğal bir uzantısından kaynaklanır. Bu durum, yukarıda zikredilen farklı milletlere mensup Müslüman toplulukların bölgedeki mobilizasyonuna ve uzun dönemli hakimiyetlerinin de arka plânını oluşturur.

Bu göç süreçleriyle birlikte, Hindistan'ın diğer bölgelerinde olduğu gibi Sind bölgesinde de geleneksel ve kadim soylu aileleri, yani bölgede Raja olarak adlandırılan soyluların hakimiyetindeki siyasi güç yapıları

hüküm sürüyordu. Mughal hakimiyetinin pekişmesinde bu soylu aileler etrafında kurulu görece küçük, ancak köklü bir geçmişe sahip ve bölgelerinde hakimiyet tesis eden siyasi yapılanmaların merkeze, yani imparatora bağlanması önemli bir işlev gördü. Bu süreçte, Mughal'ların bir imparatorluk haline gelmesinde, bu racalıklarla yapılan anlaşmalarla kurulan ittifaklar ve bunlar arasında bir denge kurulmasına olanak tanıyordu.

Bu bağlamda, Türklerin Haber geçidini kullanarak Sind bölgesine ulaşması bir tesadüf değil, aksine kadim dönemlerden bu yana Fars-Orta Asya-Kuzey Hindistan arasındaki kara ticari faaliyetlerinin merkezi noktası olmasıyla bağlantılıdır. Öyle ki, erken dönem İslamlaşma evresinden, 19. yüzyıl ortalarına kadar geçen uzun süreç boyunca Müslüman-Türk hanedanlıklarının neredeyse benzer bölgelerde hüküm sürmeleri bölgenin ticari bir organ vasfını taşıması ve tarım ve hayvancılık faaliyetleri gibi zengin bir hinterlandı içinde barındırmasından kaynaklanır. Yukarıda zikredilen süreçler çerçevesinde, İslamiyetin bölgede yayılmasında, bölge halklarının bu yeni dine bakış ve tepkilerine de değinmek gerekir. Öyle ki,

İslamiyetin bölgede yayılmasında hiç kuşku yok ki, bu yeni dinin bölgenin toplumsal yapılaşmasında önemli rol oynayan kast sisteminin etkisinden söz edilebilir. Toplumunu, doğaüstü belirlemecilikle ayırıştırmak suretiyle toplumsal, siyasal ve sosyal ilişkileri şekillendiren kast sistemine mensup, özellikle alt sınıflara mensup gruplar için İslamiyetin evrensel insan anlayışı bir cazibe merkeziydi.

İslamiyetin bölgede siyasi bir güç ve demografik yapıda ortaya çıkardığı değişimlere rağmen, bu coğrafyanın asli dini ve toplumsal yapısı olan Hindulara yönelik serbestlik politikasının izlendiğini söylemek mümkün. Örneğin, Sing bölgesi 12. yüzyıldan itibaren Müslümanların hakimiyetine geçmesine rağmen bu bölge sahillerinde İran Körfezi, Arap Denizi'nde ticari faaliyetleri yürüten Hindular (banias) ticaret ve finans alanındaki egemenliklerini

BABÜRLÜLER VEYA YAYGIN ADIYLA BİLİNDİĞİ ÜZERE MUGHAL DEVLETİ, ZAHİRÜDDİN MUHAMMED BABÜR'ÜN 1526 YILINDA LODİLER YÖNETİMİNE İSYANI HİNDİSTAN'DA KURULDU.

sürdürmüşlerdir. Benzer şekilde Müslüman olmayan gruplar vergi toplama uygulamalarında da kendilerine görev verilen kitle olarak dikkat çekmektedir.

BABÜRLÜLER (1526-1857)

Babürlüler veya yaygın adıyla bilindiği üzere Mughal devleti, Zahirüddin Muhammed Babür'ün 1526 yılında Lodiler yönetimine isyana sonunda kuzey Hindistan'da kuruldu. Bununla birlikte, devletin asıl kurucusu Babür'ün torunu Ekber Şah kabul edilir. Ekber Şah, soylular üzerinde hakimiyet tesis eden, yönetim ve ordu örgütlenmesini gerçekleştiren muktedir bir hükümdar bilinir. Ekber'in ardından yerine geçen oğlu Cihangir zamanında (1605-1627) devletin sınırları kuzeyde Kandahar ve Keşmir'i, batıda Gücerat ve Sind'i doğuda ise Bengal'i içine alacak şekilde genişledi. Cihangir'in ardından Şah Cihan (1627-1658) tahta çıktı. 1658 yılında hastalığı üzerine dört oğlu taht kavgasına girişti.

Devletin merkezi olan Taç-Mahal gibi abidevi bir yapıyla ünlü olan Cunna Nehri üzerindeki Agra şehridir. Bu şehir, tarih boyunca iç ticaret ve savunma merkezlerinin bulunduğu yerdir. Müslümanlar bölgeye nüfuz etmeye başladıklarında Lodilerin de merkezi kabul edilen Agra'ya yerleşirken, şehir yeni devletin merkezi olarak varlığını sürdürdü. Hükümdar Babür, Hindistan topraklarının tümüne hakim olma arzusu taşımakla birlikte, devlet daha ziyade oğlu Ekber

dönemindeki gelişmelerle anılır. 16. yüzyıl sonlarına doğru Ekber'in hükümdarlığı altında devlet Hindistan'da hakim bir siyasi güç haline geldi. Öyle ki, bölge halkı Ekber'in katkılarının ötürü Agra'yı 'Ekber-abad' adıyla anar.

Humayun ve oğlu Ekber döneminde yükselme devrini yaşayan Babürlüler, 18. yüzyıl başlarında yani I. Alemgir'in vefatının ardından duraklama ve ardından gerileme dönemine başladı. Duraklama ve gerileme süreçleri yukarıda ifade edilen çeşitli toplumsal kurumların olgunlaşmasının ardından yozlaşmanın ve kendini yenileyememenin bir sonucu olarak ortaya çıktı. Bunda, hiç kuşku yok ki, zamanla bölgede ağırlığını hissettiren sömürgeci yönetimin tarımsal üretim süreçleri ve ticareti yönlendirmesinin de yerli unsurların tedrici olarak gerilemesine yol açtı. Birkaç yüzyıl içerisinde oluşan bu toplumsal yapıların bir bölümü işlevini yitirirken, bir bölümü de bölgenin bir anlamda siyasi mirasçısı konumuna yükselen önce Marathalar ve ardından da sömürgeci İngiliz yönetimi tarafından devr alındı.

Humayun döneminde Surların Babür topraklarına nüfuzu ve ardından Humayun'un bir hastalığa yakalanması bir fetret dönemine yol açtı. Humayun'un 1555 yılında Surlara karşı kısmi bir başarı elde etmesine rağmen, kaybettiği toprakların tümünü alamadı. 1556 yılında vefatının ardından daha genç bir çocuk olan Ekber'in tahta çıkışı Bayram Han'ın naibliğinde geçen

beş yılın ardından Babürlüler için yeniden yükselme yılları oldu. Surlara karşı başarı kazanılırken ülke toprakları bugünkü Pakistan, Afganistan ile kuzey ve orta Hindistan'ı kapsayacak genişliğe ulaştı.

Ekber'in geniş bir coğrafya üzerinde sağladığı başarı ve siyasi istikrara rağmen, eklektik düşünce yapısı ve kimilerinin ifade ettiği üzere sağlam temellere üzerine inşa edilmemiş felsefi anlayışı nedeniyle geleneksel İslam anlayışı dışında dini ve toplumsal yapılanmaların ortaya çıkmasına neden oldu. Bu süreç, İslamiyeti bölgedeki diğer dini yapılarla birarada değerlendiren bir tür ortak inanç oluşumuna sevk etti. Bu sürecin, o güne kadar devlet içerisinde farklı bir yere konumlandırılmış olan Müslüman kitleler üzerinde bıraktığı olumsuz etki, zamanla devletin siyasi istikrarının da olumsuz yönde etkilenmesi gibi bir süreç evrildi. Bu bağlamda, devletin duraklama ve gerileme dönemine girmesinde Ekber'in hükümdarlığında ortaya çıkan bu sosyodini dönüşümün payı göz ardı edilmemelidir.

Bu çerçevede, Ekber Şah dönemi (1556-1605) bir Timur imparatoru gibi hüküm sürerken, I. Alemgir hükümdarlığında (1658-1707) geniş siyasi yönetim merkezleri ile güç ve pragmatizme dayanan politikalarıyla ayakta kalabildi. Bunun ardından ise, duraklama ve çöküş süreci kendini göstermeye başladı.

Öte yandan, 17. yüzyıl ikinci yarısında hüküm süren I. Alemgir Şah dönemi devletin yükseliş

sürecine işaret eder. Yaşanan taht kavgaları merkezi idarenin zayıflaması ve toprak kayıplarını beraberinde getirirken, bölgede etkin olan Orta Asya'nın güneyindeki güçler ve yerli güçlerin yanı sıra, İngilizlerin bölge ticaretinde söz sahibi olmaya başladığı bir döneme tekabül eder. Tarihin erken devirlerinde olduğu gibi, 18. yüzyıl ortalarında da geleneksel, köklü soylu aileler etrafında oluşan küçük prenslikler varlık göstermeye başladı.

Bu süreçte ülkenin dört bir yanında küçük yönetim merkezleri ortaya çıkarak kendilerini Mughal imparatorluğunun varisi ilân ettiler. Bunlar arasında Mysore, Haydarabad, Awadh, Bengal ve Maratha hükümdarlıkları öne çıkıyordu. Babür hanedanlığının zayıflaması ve çevrede yeni güç odaklarının ortaya çıkması, aynı zamanda başgösteren siyasi mücadelelerde askeri ve siyasi güce sahip Avrupalıların varlığının gündeme getirilmesine neden oldu. Örneğin, 1740'lı yılların başlarında Karnataka hükümdarı İngiliz Doğu Hint Yönetimi'nden ve Fransız Hint Şirketi'nden yardım isterken, karşılığında bu güçlere vergi toplama imtiyazları verdi. Türk unsurlarının bu uzun sürecin, 17. yüzyıl ilk yarısında gerilemeye başlamasının nedenleri arasında 'tarım krizi' adıyla anılan gelişme ile savaş teknolojileri ve metodları alanında İranlılar karşısında gerileme dikkat çekicidir.

Babürlülerin hakimiyet bölgesi alt kıtanın kuzeyi ve orta bölgesine doğru uzanan alanla

sınırlıydı. Bu bağlamda, nüfuz edemedikleri pek çok bölge olduğu gibi, özellikle ülkenin orta bölgelerinde hakimiyetleri yerli hükümdarlarla kurulan ittifaklarla sağlanıyordu. Bununla birlikte, o dönemin Avrupalı gözlemcilerinin ifadeleriyle Agra ve Delhi'de hüküm süren hükümdarlar Osmanlı padişahları ve Çin imparatorları ile aynı seviyede kabul ediliyordu. Öte yandan, mimarlık ve süsleme başta olmak üzere sanatın çeşitli alanlarındaki gösterişli tablo, Cihangir'in tablosunu yapan ressamın I. James'in tablosunu yapanlardan üstünlüğü ile ortaya konuyordu. Delhi, Lahor ve Agra İslam dünyasının sanat ve mimari alanında öne çıkan ve resim sanatının belki de ilk defa bu denli geliştiği mekanlar olarak dikkat çeker. Devletin kurucusu Babür ve I. Alemgir'in edebiyata meraklı olmaları, bu anlamda İslam ve Hindu dinini ortak bir noktada birleştirme gayretlerine varacak kadar bölgedeki yerli halkın dini

“
**AVRUPALI
GÖZLEMCİLERİNİN
İFADELERİYLE AGRA
VE DELHI'DE HÜKÜM
SÜREN HÜKÜMDARLAR
OSMANLI
PADİŞAHLARI VE ÇİN
İMPARATORLARI İLE
AYNI SEVİYEDE KABUL
EDİLİYORDU.**”

inançlarına hoşgörölü yaklaşımları ve gösterişli sanat ve mimari yapıtlar ortaya koymalarıyla tanınırlar.

Babür Türkleri İran kültürü tesirinde bulunmakla birlikte, Hindistan'da klasik bir milli mimariye vücut verdiler. Bunun sebebi, Hindistan'da farklı mimari anlayışın gelişmesine imkân tanıyan malzemenin bulunmasıyla ilişkilendirilir. Hindistan'ın mermer eserlerinden, daha ilk adımda, çini kalker ve onun yerine renkli taş kakımları geçer. Bundan başka Osmanlı mimari, yeni saray ve türbeleri üslubuna kendi zevklerini getirir. Rene Grousset diyor ki, Hümayun'un Dehli yakınlarındaki türbesi İsfahan'ı ve Kanuni Süleyman devri İstanbul'unu hatıra getirmektedir. Bu binayı, Sinan'ın bir talebesi yapmış olmalıdır.

“

TİMUR'UN NESLİNDEN GELDİKLERİNİ İLERİ SÜREN BABÜRLÜ HÜKÜMDARLARI ORTA ASYA İLE OLAN BU BAĞLARINI HUMAYUNNAME GİBİ EDEBİ VE HUMAYUN'UN DELHİ'DEKİ TÜRBESİ İLE AGRA'DAKİ TAÇ MAHAL MİMARİSİ GİBİ ÇALIŞMALARDA ORTAYA KOYMUŞLARDIR.”

Mermer kullanma ve Çiniden uzaklaşma, Hindistan'daki Türk sanatını İran ve Osmanlı sanatlarından süratle ayırmıştır.

Timur'un neslinden geldiklerini ileri süren Babürlü hükümdarları Orta Asya ile olan bu bağlarını Humayunname gibi edebi ve Humayun'un Delhi'deki türbesi ile Agra'daki Taç Mahal mimarisi gibi çalışmalarda ortaya koymuşlardır. Öte yandan, bu hanedanlığın kökeniyle ilgili olarak Ishwari Prasad'ın şöyle dediği belirtilir: “Babür Moğol değil ki, bu imparatorluğa o adı veriyoruz. Kendisi ve oğulları sadece Türküler. Babür, gerçekte, Moğolları aşağı görür ve hatıralarında onların hayat tarzlarından nefretle bahseder. Gene kendi yazılarında Türk ve Moğolları birbirinden ayırmaya her zaman dikkat etmiştir.” 16. yüzyıl başlarında Çağatay Türkleri olarak da bilinen Timuroğullarından Zahiruddin Muhammed Babür'ün kurduğu devlet 19. yüzyıl ortalarına kadar varlığını sürdürdü. Bununla birlikte, Babür'ün bir Türk komutanı olduğu ifade edilirken, Falih Rifkı Atay, Türk olan bu devlete 'Moğol' adı verilmesi bir 'adet' olduğunu ileri sürer.

Babür hakimiyeti monolitik bir yönetim arz etmiyordu. Aksine, imparatorun 'şahlar şahı' olarak da adlandırılmasında görüldüğü üzere, ülkede yerel ve bölge yönetimleri birbirleriyle farklı boyutta ilişkilere sahip yöneticilerce ortaya konuyordu. Örneğin, sadece Deccan bölgesinde etrafi surlarla çevrili bin kadar yerleşim yeri olduğu ve buralarda soylular (zamindar) yöneticilik yaparken

hem hükümdara bağlı hem de yönetimi paylaşarak toplumsal ve siyasal varlıklarını sürdürüyorlardı.

Bu uzun dönemi özetlemek gerekirse, şu hususlara dikkat çekmekte fayda var. 11. yüzyılda başlayan ve Gazneliler, Delhi ve Babürlüler gibi belli başlı Türk-Müslüman hanedanlıklarının varlığı 18. yüzyıla kadar devamlılık gösterdi. Bu uzun süreçte pek çok hanedanlık birbiri ardı sıra gelen bu devlet yapılarında bir devamlılığa yol açarken, iktidar değişikliklerinin bölge iklimiyle bağlantılı bir yönü olduğuna dikkat çekilir. Buna göre, toplumsal kaynaklarını yenilemeyen iktidarların kısa bir süre sonra yerlerini yeni ve taze güçlerle beslenmiş başka güç odaklarına bıraktığı görülür. Bununla birlikte, Hindistan tarihi genel itibarıyla bakıldığında bir Türk-Müslüman tarihi olarak da anılmayı hak eder.

Bununla birlikte, yöneticilerin karizmatik kişilikleri, geniş tarım arazilerinin sulama, şehirleşme gibi alt yapı çalışmaları, toprak kullanımı ve vergi gibi alanlardaki çalışmaların bölgede uzun süreli varlık göstermenin nedenleri arasında saymak mümkün. Türk hanedanlıklarının hakimiyetlerinin ardındaki bir diğer neden ise, devlet kurma ve liderlik vasıflarıyla ön plâna çıkmalarıdır. Bu liderlik vasfını destekleyici olarak idari kadrolar ile sanat ve edebiyat alanlarında ise Farsiler önemli rol icra ettiler. Bu unsurlara Hindistanlılar yani yerlilerle Afganlılar, Tatarlar gibi farklı milletlerin bir siyasal çatı

altında biraraya gelmeleri söz konusu oldu.

Dış faktörler yani, Timur örneğinde olduğu gibi Moğollar, iç faktörler yani dönem dönem yaşanan çatışmalar, hanedanlık kavgaları gibi nedenlere rağmen, yedi ilâ sekiz yüz yıl gibi uzun bir dönem farklı milletleri birarada tutabilme becerisi üzerinde düşünölmeye değerdir. Yukarıda dikkat çekildiği üzere bölgede kurulan çeşitli devletler ve hanedanlıklar birbirini takip eden süreçlerde ellışer veya yüzer yıllık sürelerle hüküm sürmelerine rağmen, devlet yapısında devamlılık olduğuna dikkat çekmek gerekir. Bu çerçevede, bu devleti idame ettirecek sosyal, siyasal, askeri ve ekonomik kurumların varlığı ve halkın bu yönetimleri kabulü gibi yapısal durum göz ardı edilmemelidir.

18. YÜZYIL İNGİLTERE SÖMÜRGESİ HALİNE GELMESİ VE 1857 AYAKLANMASINA KADAR GEÇEN SÜREDE İNGİLİZ SÖMÜRÜSÜNÜN ETKİLERİ

Uzun yüzyıllar boyunca Hindistan'ın özellikle kuzeybatı ve orta kesimlerinde hüküm süren İslam sultanlıkları, yaşanan çeşitli siyasi ve toplumsal çalkantıların sebebiyet verdiği krizleri iktidara geçen yeni hanedanlıklar vasıtasıyla geçirtirdi. Bununla birlikte, fetret dönemlerinde bölgenin kadim siyasi yapıları prenslikler de, yeniden birer güç merkezleri olarak ortaya çıktı. Bu süreçte hiç kuşku yok ki, bölgenin tarımsal üretimdeki rolü; doğu-batı, ku-

zey-güney ticaretinde sahip olduğu jeo-stratejik konumu; taht kavgaları gibi siyasi nedenler ile sosyal buhranları aşmada gerekli reformların hayata geçirilememesi öne çıkan faktörlerdi. Bunlara ilâve olarak, 15. yüzyılın sonlarında Batılı sömürgeci denizci ulusların ilki olan Portekizliler, Hindistan'ın liman şehirlerinde hakimiyet sürecine başladı.

Portekizlilerin, ticari ve ekonomik nedenlerin yanı sıra, Katolik Hıristiyanlığın temsilcisi sıfatıyla gündeme gelmesi, bölgede bazı tepkilerin ortaya çıkmasına neden oldu. Bu süreçte, denizci ve askeri gücünü uzun sahil şeritleri boyunca uzanan ticaret liman şehirlerinde uygulayan Portekizlilerin yerini, 17. yüzyıl başlarında İngilizler aldı. İngilizlerin varlığı, dini saiklerle değil, aksine, kendilerini bölgenin zengin baharat ve ipekli metalar ticaretinde Avrupa'nın öncüsü olma arzusuna dayanıyordu. Bu nedenle, İngilizlerle ardından gelecek diğer Avrupalı ulusların bölgedeki varlığını, Hint-Alt kıtası ve diğer bölgelerin zenginliklerinin uluslararası pazara taşınması ve akabinde Avrupa'daki endüstriyel ürünlerin bölge pazarında ulaştırılması sürecindeki mücadelenin bir sonucu olarak değerlendirmek gerekir. Bu anlamda, İngilizleri, İber Yarımadası Katoliklerinden farklı bir yöntem izledikleri ve daha kapsayıcı ve işbirliğine açık politikalarıyla bölgedeki prensliklerle tedrici olarak yaptıkları anlaşmaları hayata geçirmeye başladılar. İngilizlerin kuzey-

batı Hindistan'da Babürlülerin hakimiyetindeki Surat limanında ticaret yapmak üzere anlaşma yapmaları, bölgeye ilgi ve nüfuzlarının başlangıcını oluşturur. İngilizler de önceleri Hindistan'da liman şehirlerinde oluşturdukları ticaret üslerinde faaliyetlerini gerçekleştirirken, bu ticareti güvenlik altına alacak kale inşası gibi güvenlik tedbirlerine başvururken, siyasi ve teritoryal anlamda tedrici bir ilerleme kaydettiler. Bu bağlamda, örneğin Alt Kıta'nın doğusunda önemli bir şehir olan Madras'a 1639 yılından itibaren yerleşmeye başladılar. İngilizler, 17. yüzyıl başında kurdukları Doğu Hint Şirketi marifetiyle Surat limanına çıkmalarından bir buçuk asır sonra bölgede

“UZUN YÜZYILLAR BOYUNCA HİNDİSTAN'IN ÖZELLİKLE KUZAYBATI VE ORTA KESİMLERİNDE HÜKÜM SÜREN İSLAM SULTANLIKLARI, YAŞANAN ÇEŞİTLİ SİYASİ VE TOPLUMSAL ÇALKANTILARIN SEBEBİYET VERDİĞİ KRİZLERİ İKTİDARA GEÇEN YENİ HANEDANLIKLAR VASITASIYLA GEÇİRTİRDİ.”

DOSYA

siyasi bir güç haline geldiler. Bu siyasi gücün ilk evresi kabul edilen 1765 ve 1793 yılları arasında İngilizler Babür devletinin siyasi yapısını miras aldılar.

Bununla birlikte, 18. yüzyılın ortalarında Doğu Hint Şirketi'nin yapısal bir değişikliğe konu oldu. Öyle ki, o döneme kadar hedefi bölgesel ve kıtalararası ticaret olan İngiliz Doğu Hint Şirketi, 1745 ve 1784 yılları arasında yaşanan geçiş döneminin ardından bir ordu gücüne evrildi. Bu süreç, İngiliz sömürge yönetiminin Bengal'den başlayarak bölgenin, özellikle kuzey ve batı bölümlerine doğru ekonomik ve sosyo-kültürel yayılmacılığının ortaya çıkmasına yol açtı. Bu yayılmacılığın tepkisiz kaldığını söylemek ise mümkün değil. Öyle ki, Bengal

ve Bihar bölgesinde, 18 yüzyılda (1764) İngiliz yönetimine karşı bazı ayaklanmalar oldu. Bu süreçte, İngiliz sömürge yönetimi, sadece ticari ve ekonomik faaliyetlerle ilgilenmekle kalmadı, bunun yanı sıra, siyasi ve kültürel süreçlere de müdahale etmeye başladı.

Özerk yönetimler olarak varlık süren ve zengin kaynakları olduğu bilinen bölgelerdeki racalar üzerinde siyasi ve askeri egemenlik sürecine başladı. Racalarla tek tek yapılan anlaşmalar vergi toplanması ve İngiliz birliklerinin varlığını meşrulaştırıyordu. Bu bağlamda, siyasi egemenliğin doğrudan ifadesi olarak, racaların İngilizlerden bağımsız olarak herhangi bir üçüncü tarafla anlaşma imzalanmaması şartı yerli yönetimlerin siyasi bağımlılığının bir ifadesiydi. Tabii İngilizlerin, özellikle Bengal üzerinde gerçekleştirdikleri ticari ve siyasi hakimiyet, zamanla yayılmacılık süreçleri bağlamında Burma üzerinde bir baskıya yol açtı. Bu anlamda, ilgili racalarla yapılan anlaşmaların bu gelişmeye bir hazırlık niteliği taşıdığı da ortadadır.

İngilizlerin Hindistan'daki siyasi hakimiyetlerinde belirleyici unsurların biri İngiliz subayların ve yerli askerleri de içeren orduydü. İngiliz subayların eğitim ve yönetimindeki yerlilerden müteşekkil ordu Sepoy, yani Sipahi adıyla anılırken, sadece bu coğrafyanın değil, imparatorluk adı verilen yapının uzun bir dönem İngilizlerin yönetiminde olmasında başat rol oynadı. İngilizlerin 19. yüzyıl başlarındaki hakimiyeti

artık bölgede ticari bir tekelin yerini siyasi bir imparatorluğun aldığı döneme işaret eder.

Kısaca değinilen bu süreçler dikkate alındığında, İngilizlerin Hindistan topraklarındaki siyasi varlığı tarihi bir tesadüf değil, aksine, bu toprakların sahip olduğu ekonomik değerinin ve insan işgücünün İngiliz rasyonalitesi ve pragmatizminin bir sonucudur. Portekizlilerin liman şehirleri merkezli olmak üzere, yüz elli yıla varan hakimiyetinin ardından Hollandalıların bu bölge ticaretinde var olma arzusu, İngilizleri Alt Kıta'da giderek daha etkin bir egemenlik kurmaya sevk ediyordu. Bu durum, hiç kuşku yok ki, Avrupa'nın sömürgeci ülkelerinin bölgeye yönelik ilgisinde bir devamlılığı da ortaya koymaktadır. Öyle ki, bu süreç, İngiltere Krallığı'nın 'güneş batmayan imparatorluk' olarak adlandırılmasında olduğu üzere, ekonomik ve de demografik özelliğiyle öne çıkmaktadır. İngilizlerin varlığının bölgedeki etnik ve dini ilişkilerin yeniden yapılandırılmasında da rol oynadığı görülür. Uzun yüzyıllar boyunca Müslüman devletlerin çatısı altında hayat sürmüş olan bölge Müslümanları, özellikle 19. yüzyıl başlarından itibaren gelişen şartlar nedeniyle sömürge yönetimine karşı rahatsızlıkları gündeme gelmiştir. Bunun en çarpıcı somut örneği 1857 yılındaki orduda başgösteren ayaklanma oldu. Her ne kadar, bu ayaklanmada Müslümanlar ön plâna çıksa da, İngiliz yönetiminden hoşnutsuz olan Hinduların desteği de söz konusuydu.

Özerk yönetimler olarak varlık süren ve zengin kaynakları olduğu bilinen bölgelerdeki racalar üzerinde siyasi ve askeri egemenlik sürecine başladı. Racalarla tek tek yapılan anlaşmalar vergi toplanması ve İngiliz birliklerinin varlığını meşrulaştırıyordu.

“ LONDRA YÖNETİMİ, HİNDİSTAN’IN YÖNETİMİNİ DOĞU HİNT ŞİRKETİ’NDEN ALIP BİZZAT İNGİLİZ HÜKÜMETİNE BAĞLAMA KARARINI VERMESİ, İNGİLİZLERCE BU TOPRAKLARIN NE DENLİ TEHLİKE ALTINDA OLDUĞUNU GÖSTERİR. ”

1857 yılında yaşanan isyan bu coğrafyadaki tüm ordular içerisinde değil, aksine belli bir çevrede ortaya çıktı. Örneğin isyanın kuzey-batı’da Delhi’den doğuda Bihar’a kadar olan bölgede çıkıp, Madras’da isyan çıkmaması, buradaki İngiliz subaylarının profesyonelliklerine, Hintli askerlerin kültürel yapılarına duyarlılıklarına bağlanırken, isyana sebep olarak zikredilen nedenler arasında örneğin Bengal’de tekstil üretimiyle ilgili politikalarla tarım politikalarının orduya yansımaları da bulunuyordu. Bundan kasıt, askerlerin toplumsal köken olarak kuzey Hindistan’daki tarım bölgelerinden gelmelerine yer verilir. Bu bağlamda, İngiliz sivil ve askeri yönetiminin uygulamalarından neşet ettiği anlaşılan bu isyan, ordu merkezli olmakla birlikte, bundan çok daha büyük bir anlam içerir. Bu ayaklanma süreci sıradan bir gelişme olmayıp, aksine gayet bilinçli ve plânlı bir şekilde uygulamaya konduğu belirtilir. Öyle ki, İngilizlerle özdeşleştirilen binalar, kurumlar, saldırıya uğrayan yerler olduğu gibi, İngilizlerle işbirliği yaptığı ileri sürülen ve aralarında Sir Seyyid Ahmed Khan gibi dönemin önde gelen kişileri de bu süreçte hedef seçildiler. Genel itibarıyla bakıl-

dığında ise, hedefte geçen yüz yıllık süre zarfında İngiliz yönetiminin sipahilerin tanık oldukları haksızlıkların intikamı alındığını söylemek mümkün. Öyle ki, her ne kadar yukarıda İngilizler hedef seçildi dense de, temelde Avrupalılar ve Hıristiyanlar bu sürecin ‘ötekisi’ olarak yer alıyorlardı. Bu isyanın bölgedeki sadece Müslümanlar açısından değil, Hindular dahil tüm halklar için bir uyanış vesilesi olduğu söylenebilir. Öyle ki, Londra yönetimi, Hindistan’ın yönetimini Doğu Hint Şirketi’nden alıp bizzat İngiliz hükümetine bağlama kararını vermesi, İngilizlerce bu toprakların ne denli tehlike altında olduğunu gösterir.

BAĞIMSIZLIK ÖNCESİ GELİŞMELER

Aralarında Müslümanların da bulunduğu ordunun 1857 yılındaki isyanının ardından, yukarıda dikkat çekildiği üzere, ayaklanmanın sadece Müslümanlarla sınırlı olmaması, diğer din ve etnik grupların da sömürge yönetimine tepkileri çerçevesinde şu veya bu ölçüde yer almalarına rağmen, İngiliz sömürge yönetimi isyanın sorumluluğunu Müslümanların üzerine yıktı. Bu isyanın ardından geçen süreçte, hem siyasi alanda hem de orduda

İngilizlerin Müslümanlara yönelik ayrımcı tutumlarının temelini oluşturduğu söylemek mümkün. Bu dönem, aynı zamanda Avrupa’daki iktisadi, siyasi ve askeri gelişmeler ve rekabetin bir sonucu olarak sömürgeciliğin emperyalizme evrildiği bir döneme işaret eder.

Sömürge topraklarında iktisadi üretim süreçlerinin ve bununla bağlantılı olarak pazar payının artırılması kadar, siyasi yönetim mekanizmasında giderek bürokratikleşen bir ağ meydana getirildi. İngilizler bu süreçte Müslümanlara yönelik dışlayıcı politikalarına karşılık, başta Hindular olmak üzere diğer din ve etnik yapıdan grupların öne çıktığı ve özellikle eğitim, bürokraside yeniden yapılanma süreçlerine konu oldular. Bu gelişmenin de içinde bulunduğu bazı nedenlerle, Hinduizmin temsilcileri bu dini, bir toplumsal güç olarak ortaya koyma uğraşı verdiler. Neo-hinduizm adı verilen bu yapılanmanın dil ve milliyetçilik gibi güçlü toplumsal karşılığı olurken, aynı zamanda Müslüman kitlelerle bir tür çatışma ortamına da yol açmasıyla dikkat çekicidir.

Bu süreç, İngilizleri sahil şehirlerindeki ticari yaşamda belirleyicilikten, dev bir coğrafyada,

DOSYA

emperyalizme evrilen bir imparatorluk boyutuna taşıdı. Bölgesel ve yerel yönetimlerde az sayıda İngiliz yöneticiye karşılık, geleneksel yerli toplumların 'soylular' tabakasına mensup aileler bu yapının dinamiklerini oluşturdu. Bununla birlikte, yukarıda dikkat çekildiği üzere Müslümanlar bu süreçte sosyo-ekonomik süreçlerde geri bırakılan bir zümre haline geldi. İngiliz sömürge yönetiminin sağladığı eğitim olanakları, diğer din ve etnik gruplara mensup yerli azınlık sınıfının geleneksel statülerini ve ekonomik varsılıklarını devam ettirme arzusuyla birleşmesi bir tür ortak çıkarlar çerçevesinde bir siyasi yapıyı gündeme taşıdı. Bu durum, sömürgeciliğin sona erdiği 2. Dünya Savaşı sonrasında yönetim ve ekonomide elit çevrelerin de alt yapısını oluşturmasıyla Hint Alt Kıtası'nın geleceğinde belirleyici bir rol oynadı. Müslüman kitlelerin sömürge yönetimi nezdinde Hindular başta olmak üzere diğer din ve etnik gruptan kitleler karşısında dışlanması, özellikle yönetimde

siyasi temsilin söz konusu olduğu dönemde ciddi bir sorun olarak ortaya çıkmaya başladı. Bu çerçevede 1906 yılında Muslim League adıyla kurulan siyasi oluşum, Müslümanların temsil hakkı konusunu gündeme getirdi. Her ne kadar, daha sonraki süreçte Kongre Partisi ile Hilafet Hareketi arasında hedefte birlik görünümü sergilense de, bunda özellikle Mahatma Gandhi gibi Hindu liderlerin İngiliz sömürge yönetimine karşı Müslümanların toplumsal ve siyasal gücünden istifade etme gibi pragmatik bir yöneliminin öne çıktığı görülür. 1906 yılında Müslümanların kendi seçim bölgelerinin hayata geçirilmesi talebi 1947 yılında Hindistan-Pakistan ayrımının temellerini oluşturuyordu. Bununla birlikte, bu genel gidişata karşılık, Hindistan milliyetçiliği eksenli gelişme gösteren toplumsal harekette Hindular ve Müslümanların birarada hareket ettikleri görülür. Bu bağlamda, bu çerçevede, 19. yüzyıl sonlarında İngiliz sömürge yönetiminde yerlilerin daha çok iş ve eğitim olanakları gibi talepleriyle gündeme gelen ve daha sonra milliyetçilik hareketinin odağını oluşturan Kongre hareketi giderek Hindistan'ın temsil eden bir yapıya evrildi. Bu hareketin, ulusal bir niteliğe bürünmesi 1912 yılında başlarken, 1916 yılında hareket içerisinde birliğe işaret eden tarihi toplantı ile Hindistan milliyetçiliği önemli bir siyasi güç haline gelmeye başladı. Söz konusu milliyetçilik sürecine Müslümanların da farklı bağlamlarda katkısı oldu. Bu noktada,

Hilafet Hareketi olarak adlandırılan sosyo-dini hareket Kongre hareketiyle birlikte hareket etmesi dikkat çekicidir. Müslümanlarla Hinduların sömürge yönetimine karşı biraraya getiren bu süreci 1947 yılındaki bağımsızlığa kadar giden bir yönü vardır. Bu özellik, bağımsızlık öncesinde eyalet seçimlerinde meclisin yüzde 82'si bu siyasi hareketin mensupları oluşturmasıyla kendini ortaya koydu. Bir tür 'tek parti' yönetimi olarak neşet eden bu sonuç karşısında Müslümanlar Birliği bu gelişmeyi boykot ederken, Hindistan ve Pakistan olmak üzere iki meclis teşekkül ettirilmesi talebinde bulundu. Kongre Partisi ultra-milliyetçi Hindu partisi özelliği taşımamakla birlikte, Jawaharlal Nehru'nun 1939 yılında partiyi tanımlarken yaptığı konuşmada dile getirdiği üzere, ağırlığını Hinduların oluşturduğu ve içinde farklı dini ve etnik grupların yer aldığı bir hareketti. 20. yüzyıl başlarındaki toplumsal ve siyasal hareketler içerisinde dikkat çeken bir diğer önemli husus ise Hindu milliyetçiliği hareketinin kendi içinde bazı bölünmelere uğramasıdır. Bağımsızlık adına ve Müslümanlarla işbirliği yapan Hinduların yanı sıra, radikal sıfatıyla anılan Hindu milliyetçiliğinin de ortaya çıktığı görülür. Bu bağlamda, örneğin Mahatma Gandhi'nin pasifist yönelimli hareketine karşılık, Ulusal Gönüllü Organizasyonu (Rashtriya Swayamsevak Sangh-RSS) adıyla anılan siyasi oluşum militarist karakteri ve Müslümanları kendisine rakip görmesiyle dikkat çeker.

1906 yılında Müslümanların kendi seçim bölgelerinin hayata geçirilmesi talebi 1947 yılında Hindistan-Pakistan ayrımının temellerini oluşturuyordu.

PROF. DR.
ABDULHAMİT
BİRİŞİK

Marmara Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi

HİNT ALT KITASINDA BATI SÖMÜRGEÇİLİĞİ KARŞISINDA İSLÂMÎ FİKİR AKIMLARI

Hint Alt Kıtasının İslâm ile ilişkisi Hz. Peygamber (s.a.) döneminde başlamış ise de Hz. Ömer'in (r.a.) Hilafeti yıllarında bu ilişki artmış ve İslâm farklı kanallardan Hindistan'a ulaşmıştır. Muhammed b. Kâsım es-Sakafî (ö. 98/717) on yedi yaşında Sind Valisi tayin edilip bölgenin fethiyle görevlendirilince 92/710 yılında fethi başlamış ve dört yıl içinde bugünkü Pakistan sınırlarının çoğu ile şu anda Hindistan sınırları içerisinde bulunan geniş bir alan Emevî İslâm Devleti sınırlarına dâhil edilmiştir. Gazneliler ile başlayan Türk-İslam hâkimiyeti ise Delhi Sultanları ve Bâbürlülüler ile devam etmiş ve nihayet ülke 1847 yılında İngilizlerin eline geçerek sömürgeleştirilmiştir.

Hint Alt Kıtasında, İngilizler egemen oluncaya kadar ağırlıklı olarak Orta Asya Türklerinin dini anlayışı hâkim olmuştur. Bu anlayışın temelinde ise inanç olarak Maturîdî/Eş'arî anlayış, ibadât ve muamelât fıkhi olarak Hanefîlik, yaşantı biçimi ve anlayış olarak da tasavvuf

yer almıştır. Pek tabii olarak tasavvufun o dönemdeki tüm ana akımları ve kolları burada da bulunmakta idi. Bu çerçevede Nahşibendilik, Kâdirilik, Sühreverdilik anlayışına ek olarak bu bölgeye has Çiştîlik ve Şattarîlik de doğmuş ve gelişmiştir. Özellikle Çiştîlik Hint alt kıtasının İslamlaşmasında çok büyük bir etkiye ve öneme sahip

olmuştur. Müteşerri bir yapıya sahip olan bu tarikat bölgenin eski dinlerine mensup yerli halkının Müslüman olabilmesi için çok ciddi bir özendirme ve kolaylaştırma çabası içine girmiştir. Hindistanlıların Müslüman olması ile bu bölgeye has bir İslâm anlayışı da gelişmiştir. 1800'lü yıllara kadar bölgede daha çok tarikat ve tasavvuf merkezli bazı farklı anlayışlar ve gruplanmalar olmuş ise de farklı kolları ile Caferî ve İsmâilî Şiilik dışında büyük ayrışmalar ve cemaatleşmeler görülmemiştir. Tasavvufi yapılar da birbirine tahammül içinde varlığını sürdürmüştür.

BATI İLE İLK İLİŞKİLER VE TEPKİLER

Ekber Şah ve Şah Cihangir zamanında yaşayan İmam Rabbânî'nin Nakşî-Müceddidî çizgisi önemli bir çıkış yaparak Müslümanları uyanıklığa çağırmış, tasavvuf ile

birlikte İslâmî ilimlerin yayılmasını teşvik etmiştir. Şah Veliyullah Dihlevî'nin (1703-1762) Rahîmiye Medresesi merkezli eğitim-öğretim çabaları da bir bakıma Kur'an ve sünnet merkezli bir ihya hareketidir. Bu dönemde İngilizler ve diğer Batılı unsurlar Hint Alt Kıtasında etkili olmaya başlamışlardı ama bu daha başlangıç düzeyindedi. Şah Veliyullah'ın dinî-siyasî düşüncesi büyük oğlu Şah Abdülaziz Dihlevî tarafından siyasetle daha fazla buluşturularak ortaya konulmuş ve Abdülaziz, Bâbürlü devleti toprağı olmasına rağmen fiilen büyük oranda İngiliz yönetimine giren bazı bölgeleri Dârü'l-harb ilan etmiştir. Bu çağrının önemli bir Müslüman kitle tarafından dikkate alınmasına şahit olmaktayız. İngilizlerin iyice güçlenip Hindistan'ın iç yapısını tahrip etmeye başladığı dönemde bu defa daha radikal bir çıkış olmuş ve bazı Hintli Müslümanlar Seyyid Ahmed Şehîd Birelvî (1786-1831) ve Şah İsmâil Şehîd Dihlevî'nin (1779-1831) etrafında toplanarak Tarikat-ı Muhammediyye adıyla örgütlenmişlerdir. Fikrî olarak 1810'larda kurulan bu yapı 1822'den sonra hem ideolojik hem de maddi olarak bir hayli güçlenmiş ve başlattığı silahlı eğitim sonucunda 1826 yılından itibaren çeşitli çarpışmalara girmiştir. Asıl amaçları İngilizleri ülkeden uzaklaştırmak olsa da Sihlerle daha fazla uğraşmak zorunda kalmışlardır. Nihayet Sihlere karşı 80.000 kişilik bir ordu ile yapılan Balakot savaşında bazı Müslüman grupların

ihaneti sebebiyle her iki lider de şehit olmuş (6 Mayıs 1831) ve hareket büyük bir yara almıştır. 1857 yılında İngilizler'e karşı yapılan Bağımsızlık Savaşı'nda da bu yapının kalıntılarının etkin olduğunu görmekteyiz. Yapı varlığını farklı şekillerde ve bazı bölünmeler ile 1947 yılına kadar sürdürmüştür. Bu hareketin en önemli iki kitabı Seyyid Ahmed Şehîd'in Sırât-ı Müstakîm'i ve Şah İsmâil Şehîd'in Takvîyetü'l-îmân'dır.

Büyük bir ayaklanma planlamışlarsa da İngilizlerin daha atak davranması sonucunda 1857 Bağımsızlık savaşını kaybedip ülkeyi bütünüyle Büyük Britanya Krallığına terk etmek zorunda kalan Müslümanlar yaşadıkları sarsıntıyı atlatmak için yeni bir örgütlenme içine girmişlerdir. Bu örgütlemelerde Müslümanlar "İngiliz yönetimi yanlısı", "İngiliz yönetimi karşıtı", "İngiliz yönetimi yanlısı olmamakla birlikte ona karşıt da olmayanlar", "İngiliz karşıtı olmadığı halde ona uzak duranlar", "İngiliz karşıtı olmadığı halde ona yakın duranlar", "bütünüyle İngiliz güdümünde olan hatta İngiliz'e hizmet için kurulduğu anlaşılanlar" şeklinde çeşitli gruplara ayrılmışlardır. Bunlara kısaca temas etmekte fayda vardır.

BRİTANYA KRALLIĞININ İŞİNİ KOLAYLAŞTIRAN YAPILAR

Batı Yanlısı Sir Seyyid Ahmed Han ve Arkadaşları: Bâbürlü sarayına yakın üst düzey bir aileden gelen Seyyid Ahmed Han'ın (1817-1898) Babürlü imparatorluğunun çöküşünü an be an

Ekber Şah ve Şah Cihangir zamanında yaşayan İmam Rabbânî'nin Nakşî-Müceddidî çizgisi önemli bir çıkış yaparak Müslümanları uyanıklığa çağırmış, tasavvuf ile birlikte İslâmî ilimlerin yayılmasını teşvik etmiştir.

“ HİNDİSTAN EHL-İ HADİS EKOLÜ: BATI DÜNYASI İLE HİÇBİR PROBLEMİ OLMADIĞI İZLENİMİ VEREN AMA SONUÇ İTİBARI İLE SÖMÜRGE YÖNETİMİNİN İŞİNE YARAYAN İKİNCİ HAREKET VE AKIM HİNDİSTAN EHL-İ HADİS EKOLÜ'DÜR. ”

yaşayanlardan ve izleyenlerden biri olduğu bilinmektedir. Adliye teşkilatında çalışıp Hâkim olarak emekli olan Seyyid Ahmed Han ilk başta klasik bir İslâm âlimi gibi bir çizgi ortaya koyarken 1850'den sonra İngilizler ile Müslümanların arasını bulmaya çalışmıştır. 1860'dan sonra İngilizlere iyice yaklaşan Ahmed Han 1870-1898 arasında tam bir Batı ve İngiliz sistemi savunucusu olmuştur. Bunu göstermek istercesine “Hindistan'ın Sadık Müslümanları (Loyal Muhammadans of India, 1860)” adıyla bir yapı da oluşturmuştur. Onun ortaya koyduğu Kur'an merkezli anlayış kurulu İslâm anlayışını bütünü ile reddedip sadece Kur'an'ı merkeze alan bir yapı arz ettiği için çok ciddi bir mukavemet ile karşılaşmış ancak İngiliz yönetimine dayanması sebebiyle ona kimse dış geçirememiştir. 1875 yılında Aligarh'ta kurduğu Mohammadan Anglo-Oriental High School (8 Ocak 1877'de Mohammadan Anglo-Oriental College -Medresetü'l-ülüm adını aldı) bölgede modernizmin ve Batı tarzı İslâm anlayışının merkezi olmuştur. Hatta bu yönüyle zamanla İslâm dünyasının diğer bölgesindeki İslâm anlayışlarına da etki yapmıştır. 1905 yılında Abdullah Çekrâlevî'nin

fiilen kurduğu Cemaat-i Ehl-i Zıkr ve Kur'an büyük oranda Sir Seyyid Ahmed Han'ın düşünceleri üzerine oturmaktadır. Bu fikri temsil edenler günümüze kadar farklı isimlerde ama Ehl-i Kur'an (Kur'âniyyûn/Kur'ancılar) şemsiye kavramı altında varlığını sürdürmektedir. En fazla etkili oldukları kişiler ve çevreler Batı ile irtibatlı eğitilmiş kesimler. Kur'ancıların temel fikirleri sadece Kur'an'a dayalı bir İslâm anlayışı ve İslâmî yaşantı tesis etmektir. Bu sebeple hadisleri, itikâdî ve amelî mezhepleri, tasavvufî yapıları ve tarikatları reddederler.

Hindistan Ehl-i Hadis Ekolü: Batı dünyası ile hiçbir problemi olmadığı izlenimi veren ama sonuç itibarı ile sömürge yönetiminin işine yarayan ikinci hareket ve akım Hindistan Ehl-i Hadis Ekolü'dür. Şah Veliyyullah'ın (1703-1762) hadise verdiği değeri kendilerine bir hareket noktası kabul eden ama o dönemdeki yeni selefilik-Vehhâbilik anlayışından etkilenen yapı Seyyid Nezîr Hüseyin Dihlevî'nin (1805-1902) eğitim, Siddık Hasan Han Kannüci'nin (1832-1890) yayın faaliyetleri ile kısa zaman içinde kendisine bir zemin bulmuş ve Hindistan'da yayılmıştır. Bunlar kaynak olarak Kur'an ve Sünneti/

Hadisleri kabul etmekle birlikte diğer konuların tamamında Ehl-i Kur'an gibidir. Bu yönüyle Ehl-i Hadis Ekolü'nü modern dönemin ürünü modern bir hareket görmek yerinde olur. Bunlar bid'at ve hurâfeye karşı sert tavır aldıkları gibi günün tasavvuf anlayışını da kıyasıya eleştirirler. Nezîr Hüseyin ve arkadaşları kendilerine Vehhâbî ya da başka bir şey denilmesini önlemek için cemâatlerinin adını İngiliz hükümeti nezdinde “Ehl-i Hadis” olarak tescil ettirdiler. Ekolün önde gelen âlimlerinden Siddık Hasan Han kendilerinin devlete sadık olduğunu göstermek için Tercümân-ı Vehhâbiyet adlı bir eser kaleme almıştır. Nezîr Hüseyin ve takipçilerinin İngiliz idaresine ciddi manada bir muhâlefetinin olmamasından olacak ona İngilizler tarafından 1898 yılında “Şemsü'l-ulemâ” ünvanı verildi. Makâlât-ı Sir Seyyid'in mürettibi ve nâşiri Muhammed İsmâil Pânîpatî'ye göre bu unvan ona Britanya hükümetine karşı olan yumuşak tutumu sebebiyle verilmiştir. Hindistan Ehl-i Hadis Ekolü günümüzde pek çok kolu ve binlerce eğitim kurumu ve medresesi ile hem Hindistan'da hem Pakistan'da hem de diğer bölge ülkelerinde bir hayli etkindir.

Birelvî Ekolü (Cemaat-i Ehl-i Sünnet): Şii bir kökten gelen Kandeher asıllı Peştun Ahmed Rıza Han Birelvî'nin (1856-1921) önderliğinde oluşan cemaat, her ne kadar Hanefiliği ve köklü tasavvufi geleneği kendisine temel alıyor gibi gözükse de asıl olarak bunların Ahmed Rızâ Han tarafından yapılan yorumu ve uygulanışı üzerine oturur. Bu ise cemaati sınıflandırmakta bir güçlük meydana getirmektedir. İngiliz yönetimi zamanında doğup yetişen Ahmed Rızâ Han küçük yaşta eğitimini tamamlamış ve erken dönemde eser telifine başlamıştır. Çok sıkıntılı bir dönemde yetişmesinin onun kişiliği üzerinde menfi bir tesir bırakmış olması muhtemeldir. Gençlik yıllarında Müslümanlar tarafından Diyo-bend ve Aligarh'ta eğitim müesseseleri kurulmuş, Ehl-i Hadis ekolü oluşumunu tamamlamıştı.

“

**AHMED RIZÂ HAN
BİRELVÎ ZAMANINDA
İNGİLİZLER
KENDİLERİNİ
DESTEKLEYİCİ
DİNİ GÖRÜŞLER
ELDE ETMEK VE
DURUMLARINI
MEŞRULAŞTIRMAK
İÇİN KENDİLERİNE
İLİMLİ BAKAN
KİŞİLERDEN
YARARLANMA YOLUNA
GİTMİŞTİR.**”

Orta yolu temsil etmek ve ilim adamlarını bir araya getirmek için kuruluşu düşünülen âlimler cemiyetine (Nedvetü'l-Ulemâ) katkı vermesi istenmiş ise de o, kuruluşunda (1892) yer aldığı Nedve'ye bir süre sonra (1897) muhalefet etmiş hatta bu oluşumda yer alanların küfrüne fetva vermiştir. Ahmed Rıza Han'ın cemaatlere karşı olan olumsuz tutumu Nedve ile sınırlı kalmamış taklide, bid'at ve hurâfelere karşı olan Ehl-i Hadis'e ve kendileri gibi Hanefî ve süfî meşrep olan Diyo-bendiler'e de şiddetle karşı çıkmıştır. Bu ise bölgeyi yöneten İngilizler için bulunmaz bir fırsat olmuştur.

Ahmed Rızâ Han Birelvî zamanında İngilizler kendilerini destekleyici dini görüşler elde etmek ve durumlarını meşrulaştırmak için kendilerine ilimli bakan kişilerden yararlanma yoluna gitmiştir. Ahmed Rıza Han işte böylesi bir zamanda kendisine yöneltilen bir soru üzerine “Hanefî fihna göre Hindistan hiç şüphesiz dâru'l-İslâm'dır” şeklinde bir fetvâ vermiştir. Hilâfet konusuna gelince, Ahmed Rızâ Han halifelerin Kureys'ten olmasıyla ilgili hadisi dile getirerek Osmanlı Türklerinin İslâm Hilâfetini temsil etmediğini ve bu sebeple Hindistanlı Müslümanların Hilâfeti kurtarmak maksadıyla onları desteklemek için girişimde bulunmalarını yanlış saymıştır. Bu konuda verdiği (1920) ve sonradan “Devâmu'l-ayş fi'l-eimmeti min Kureys” ismiyle kitaplaşan fetvâsı tartışmalara sebep olmuştur. Rızâ Han Hintli Müslümanlar tarafından oluşturulan İngiliz karşıtı yapılarda da yer alma-

mıştır. Günümüzde çok geniş bir halk kitlesi tarafından temsil edilen hareket Pakistan'ın Fetosu denilen Tâhirü'l-Kâdirî'nin (d. 1951) de mensup olduğu bir cemaattir. Cemaatin mensuplarına baktığımızda ilmi olarak ve sosyal statü bakımından orta ve alt kesimi temsil ettikleri söylenebilir. Bugün sözü dinlenecek büyük ilim ve fikir adamları ve nitelikli ilmî eserleri çok çok azdır.

Birelvîler Resûlullâh'ın (s.a.) gelip kendilerini izlediğine inandıkları Mevlid gecelerine çok önem verirler ve o günlerde cämileri rengârenk süslerler. Mezheben Hanefî, meşreben Kâdirî ve Çiştî olmakla birlikte diğer tasavvuf silsilelerine de karşı değillerdir. Bütün hadis külliyyatına büyük bir inançla sahip çıkarlar. İhtiyatsız yaklaşımları onları hadis otoritelerince zayıf ve uydurma olarak adlandırılan hadisleri imanî konularda delil olarak kullanmaya kadar götürmüştür. Kabirlerin inşâ ve ihyâsıyla kabir ziyaretlerine büyük önem verirler. Ahmed Rızâ Han'ı XX. yüzyılın müceddidi olarak görürler. Günümüzde binlerce medresesi ve eğitim kurumu olan yapı kuruluşundaki sert tekfirci tavrını sürdürmektedir. Hz. Peygamber'in zatı ve fiilleri ile ilgili çok aşırı fikirleri de bulunmaktadır. Buna göre Hz. Muhammed Allâh'ın nûrundan bir nurdur ve gölgesi yoktur. Onun beşeriyeti ise insanlarınkinden farklıdır. O, geçmiş ve gelecekle ilgili gaybı bilir, her yerde hâzır ve nâzırdır; ölmüş olsa bile dünya hayatı gibi bir hayatı vardır; muhtâr-ı küldür. Hz. Muhammed'de bulunan bu

özellikler evliyâullâhta da bulunabilir. Hz. Muhammed hakkında yanlış kanâat besledikleri iddiası ile (!) tekfir edilen Diyobendî ulemânın kâfirliğine inanmayan da kâfir olur. Ahmed Rızâ Han'ın vefatından iki saat önce yazdığı "... ve benim kitaplarımda ortaya koyduğum din ve mezhebine sapaşğlam yapışmak her farzdan daha evlâ bir farzdır." vasiyetine göre onun irşâdatına uymak her şeyden önce gelir.

Kâdiyânîlik: Mirza Gulâm Ahmed Kâdiyânî'nin (1839-1908) düşünceleri üzerine ortaya çıkmış heretik bir harekettir. Bu gruba mensup kimseler kendilerini Ahmediye olarak adlandırsalar da Müslümanlar bu adlandırmaya karşı çıkarlar. Gulâm Ahmed, Pencap eyaleti Kâdiyân kasabasında doğmuş, eğitim merhalesinden sonra inzivaya çekilmiş (1868) ardından bazı yazılar ve kitaplar kaleme almıştır. Vahyin kesilmediğı ve kesilmemesi gerektiğı, Hz. Peygamber'e tam anlamıyla uyan bir kişinin peygambere verilen zâhirî ve bâtunî bilgilerle donatılacağı gibi kounlarda önemli iddialar dillendirmiştir. Bu dönemde İngiliz hükümetini öven Gulâm Ahmed İngilizler'e karşı silâhla cihad fikrine de karşı çıkmıştır. Büyük iddialar dillendirmeye başlayan Gulâm Ahmed 1885-1904 arasında kendisini sırasıyla mesih-mehdî, nebî, rasûl, krişna-avataş ilan etmiştir. Kendisinin "yeni bir kitap getiren kişi" anlamında bir peygamber olmadığını, nübüvetinin "Allah'ın has ve seçilmiş bir kulu" mânasında değerlendirilmesi gerektiğini, bu noktada nebîliğinin velâyet nuruna sa-

hip bulunması sebebiyle mecâzî anlamda zillî (gölge) ve burûzî (yeniden belirme) biçiminde anlaşılabilceğini ifade etmiştir. Kendisinden sonra sırasıyla Hakîm Nüreddin (1908-1914), Mirza Beşîrüddin Mahmud Ahmed (1914-1965), Mirza Nâsır Ahmed (1965-1982); Mirza Tâhir Ahmed (1982-2003), Mirza Mesrûr Ahmed (2003-) halife olmuştur. Bugün Kâdiyânîlik elindeki maddî imkânlar ve bazı devletlerin desteğı ve göz yumması neticesinde dünyanın her tarafına yayılmıştır. Mevlânâ Muhammed Ali'nin önderliğinde Lahor'a yerleşerek Ahmediyye Encümen-i İşâât-ı İslâm adı altında başkanlık statüsü çerçevesinde organize olmuş olan yapıya Lahor Ahmedileri denir. Sayıları diğerkâdiyânîler kadar olmamakla birlikte çok faaldirler. Kâdiyânîler, Pakistan'ın kuruluşuyla birlikte yönetim kademelerinde önemli yerlere geldiler. Özellikle Kâdiyân kolunun nübüvvet iddiası, küfür telakkisi, kılıçla cihadı reddetmesi ve Gulâm Ahmed'e inananların kâfir sayılması gibi aşırılıkları Pakistan'daki Müslüman halkı galeyana sevk etmiş ve 1953 yılı başlarında patlak veren ayaklanmalar askerî tedbirlerle bastırılarak iş mahkemeye intikal ettirilmiştir. Sonuçta Kâdiyânîliğin her iki kolu da Pakistan Parlamentosu'nun 7 Eylül 1974 tarihinde aldığı kararla "İslâm dışı azınlık" olarak kabul edilmiş ve Pakistan anayasasının 260. maddesine eklenen bir fıkra ile "Hz. Muhammed'in nübüvetinin mutlak sonluğuna inanmayan, Muhammed'den

sonra peygamberliğini iddia eden veya böyle bir iddiada bulunmuş peygamber ya da dinî bir müceddid olarak tanıyan kişi anayasanın ve hukukun hedeflerine göre Müslüman değildir" hükmü getirilerek Pakistan'da yaşayan Kâdiyânîler faaliyetleri açısından ciddi biçimde kısıtlanmıştır. Günümüzde Pakistan Kâdiyânîleri Rabwa adını verdikleri bir şehirde yaşamaktadır. Buraya yaptığımız seyahatte ve liderleriyle yaptığımız görüşmede aslında dar bir alana sıkışmış kapalı bir hayat yaşadıkları görülmektedir. Kendilerini gizleyenler devletin üst kademelerine kadar yükselebilmektedirler. Nobel Fizik Ödülü alan meşhur atom fizikçisi Abdüsselam da Kâdiyânî'dir.

SÖMÜRGE YÖNETİMİNE KARŞI OLUŞUYLA BİLİLEN YAPILAR

Diyobendî Ekolü: Hint Alt Kıtası'nda Şah Veliyyullah Dihlevî, Seyyid Ahmed Şehid ve İmdâdullah Tânevî çizgisini takip eden Diyobendî Ekolü, Muhammed Kâsım Nânevtevi'nin

BUGÜN KÂDIYÂNİLİK ELİNDEKİ MADDİ İMKÂNLAR VE BAZI DEVLETLERİN DESTEĞİ VE GÖZ YUMMASI NETİCESİNDE DÜNYANIN HER TARAFINA YAYILMIŞTIR.

(1832-1880) öncülüğünde 30 Mayıs 1866 tarihinde Delhi'ye 90 mil uzaklıktaki Diyobend'de kurulmuş medreseye dayanır. Medresenin ilk kurucu heyeti M. Kâsım Nânevteví, Reşid Ahmed Gangôhî (1825-1905), Zülfikar Ali (ö. 1904), Muhammed Ya'kub Nânevteví (ö. 1884), Mevlânâ Fazlurrahmân (ö. 1907), Hacı Muhammed Âbid ve Mevlânâ Refiuddin'den oluşmaktaydı. Bunların yaş ortalamasınının 45 olması o dönemde ileri yaştaki ilim ve fikir adamlarının ya bağımsızlık savaşında öldürülmesi ya da Hindistan'dan hicret etmesi sebebiyledir. Medrese'nin o dönemde İngiliz yönetiminin kontrolünden uzak kalarak bir başarı göstermesinde, kurulurken Nânevteví tarafından konulan sekiz maddelik temel prensibin büyük payı vardır. Bu sayede hem mensupları arasındaki bağlılık ve samimiyet sürdürülmüş hem de devletten ve onun kontrolünden uzak durulmuştur. Nânevteví'nin medresenin kuruluşu esnasında söylediği "Bizim eğitimden maksadımız, aslı itibariyle Hindistanlı, kalp ve aklıyla Müslüman

olan bir gençlik yetiştirmektir. Bu gencin içinde İslâm medeniyetini oluşturma heyecanı bulunmalı, siyâsî açıdan da canlı bir İslâmî şuura sahip olmalıdır..." şeklindeki sözler dini-siyasi duruşlarına da ışık tutmaktadır:

Sonraki yıllarda Dârülulûm-i Diyobend adını alan kurumun başına geçen Mahmud Hasan Diyobendî'nin (1851-1920) İngiliz yönetimi aleyhine 1914 yılında başlattığı siyâsî hareket çok önemlidir. Ubeydullah Sindî (ö. 1944) üzerinden Afganistan'da Osmanlı Devleti, Almanlar, Japonlar ve Ruslar ile birlikte İngiliz yönetimi aleyhinde başlatılan hareket çok meşhurdur. Buradaki faaliyetler sebebiyle İngilizler ciddi manada sıkıntıya sokulmuştur. Mahmud Hasan Diyobendî'nin ve talebesi Ubeydullah Sindî'nin Osmanlı devleti ile olan etkin ilişkileri ve Osmanlı Devletine Kurtuluş Savaşında bunlar aracılığı ve teşviki ile yapılan yardımlar çok önemlidir. Siyaset ile uğraşmayı İngilizlerin Hindistan'dan çıkarılması için elzem gören Mahmud Hasan Diyobendî 1920 yılında Diyobend Medresesinin kuruluş maksadını şöyle ifade etmiştir: "Bu medrese sadece ilim yapmak için kurulmadı. Medreseyi kuranlara en yakın olanlardan biri benim. Bu medrese 1857 bağımsızlık hareketindeki kayıplarımız göz önünde tutularak kurulmuştur. Hocamın (Nânevteví) yapmayı arzuladığı şeyleri yapmaktan geri durmayacağım."

Yüzbinlerce medrese mezu- nu ve taraftarının oluşturduğu

Diyebendî Cemaati'nin günümüzde tüm dünyada yirmi bini aşkın medresesi bulunmaktadır. Bu kuruma Sultan II. Abdülhamid kitap göndermiş, Reşid Rıza ise ziyaretinden sonra Dârülulûm-i Diyobend'i "Doğunun Ezheri" sıfatıyla anmıştır. Günümüz Pakistan'ında bulunan tüm medreselerin %70'i Diyobendîlere aittir ve onların sistemine göre dini eğitim vermektedir. Ayrıca Pakistan'daki cami ve mescitlerin neredeyse yarısı yine bu ekole bağlı imam- ların kontrolündedir.

Hanefî fıkhına büyük önem veren cemaat içerisinde aşırı gelenek- çiden mezhep konusunda daha orta yolcu düşünene kadar farklı anlayışlar ve yaklaşımlar vardır. Ama genel olarak Diyobendî ekolü mensupları kendilerini amelen Ehl-i sünnet Hanefî, itikaden Eş'arî ve Mâturîdî, meşreben sūfî (ağırlıklı olarak Çiştî), fikren Veliyyullâhî ve usûlen Kâsımî olarak takdim etmiştir. Diyobendîler prensip olarak Kitap, sünnet, icmâ ve kıyas dörtlüsünü kabul etmekle birlikte içlerinden bazıları Hanefî mezhebinin taklitte çok aşırı gitmiş ve taklide karşı olanları şiddetli bir şekilde eleştirmiştir. Tasavvufun bütün kural ve kaideleri bu ekol mensupları tarafından uygulanır. Çoğunlukla Çiştî olmakla birlikte diğer tarikatlarla de irtibatları vardır. Diyobendîlerin tarikatındaki en büyük lideri 1857 bağımsızlık savaşına katılan ve daha sonra Hicâz'a göçeden Hacı İmâdullah Tânevî'dir (1817-1899). İmâdullah

Yüzbinlerce medrese mezunu ve taraftarının oluşturduğu Diyebendî Cemaati'nin günümüzde tüm dünyada yirmi bini aşkın medresesi bulunmaktadır.

“ TASAVVUFUN BÜTÜN KURAL VE KAİDELERİ BU EKOL MENSUPLARI TARAFINDAN UYGULANIR. ÇOĞUNLUKLA ÇİŞTİ OLMAKLA BİRLİKTE DİĞER TARİKATLERLE DE İRTİBATLARI VARDIR. ”

Tânevî, Çiştî Sâbirî, Nakşibendî Müceddidî, Kâdirî ve Sühreverdî tarikatlarında tarikat dersi ve vazifesi vermekteydi. Ondan Diyobendî ekolünün üç önemli ismi olan Reşid Ahmed Gangohî, Mahmud Hasan Diyobendî ve Eşref Ali Tânevî hilâfet almış bulunuyordu. Diyobendî ekolüne mensup âlimler bazı küçük ve mevzî aşırılıkları bir tarafa bırakılırsa Hind alt kıtasında itidali temsil etmişler ve dîni ilimler, tasavvuf, siyâset, eğitim ve basın sahalarında çok başarılı hizmetler vermişlerdir. Seyyid Ahmed Han'ın dini görüşlerine iştirak etmedikleri halde fikri plandaki bu zıtlığı ameli platforma taşımamışlar ve aralarındaki ipleri koparmamışlardır. Pakistan kültür tarihçisi Muhammed İkrâm bunu Diyobend ulemasının olgunluğuna yormaktadır. Birelvî ekolüne mensup ulemânın kendilerine çok ağır itham ve hakâretlerde bulunmuş olmasına rağmen onlara verdikleri cevaplarda itidali ve ilmî üslubu elden bırakmamışlardır.

Cemâat-i İslâmî: Hind alt kıtasındaki İngiliz hâkimiyetinin bitmeye yüz tuttuğu 1941 yılında Ebû'l-A'lâ Mevdûdî'nin (1903-1979) önderliğinde kurulan Cemâat-i İslâmî gerek prensipleri, gerekse faaliyetleri bakımından bölgedeki diğer ekol-

lerden oldukça farklı bir görüntü arz etmektedir. Mevdûdî 1941 yılında Lahor'da çok sayıda arkadaşı ile Cemâat-i İslâmî'yi kurdu. Pakistan'ın kurulmasını müteakip bütünüyle Pakistan'a geçen Mevdûdî bugün Mansûra denen Lahor'un İcra mevkiini kendisine merkez edindi. Mevdûdî'nin on sekiz yaşında başlayan yazarlık hayatı vefatına kadar devam etti ve bu zaman zarfında dinî, ictimâî ve siyâsî içerikli yetmişten fazla eser neşretti. Bu eserlerinin büyük bir kısmı çeşitli dünya dillerine çevrildi. Mevdûdî Pakistan kurulmadan önce İngiliz yönetimi ve anlayışı aleyhinde çalışmış Pakistan kurulduktan sonra da İngiliz kalıntısı Batıcı zihniyet ile mücadele etmiştir. Zaman zaman başarılı olan Cemâat-i İslâmî halka yeteri kadar inememesi ve entelektüel bir yapı arz etmesi sebebiyle siyasette büyük başarılar elde edememiştir. Ancak cemaate bağlı etkili bir entelektüel yapı bugün Pakistan bürokrasisinde ve siyasetinde etkindir. Cemâat-i İslâmî ile resmî bir bağı olmayıp da cemâat üyeleri tarafından kurulan ve cemâatin genel prensipleri doğrultusunda faaliyet gösteren kurumlar içinde İslâmâbâd'daki Siyâsâl Araştırmalar Enstitüsü'nün (Institute of Policy Studies, IPS) ayrı bir yeri vardır. İngiltere'de ise İslâmî Vakıf (Islamic Foundation) ve

Birleşik Krallık İslâm Misyonu (U.K. Islamic Mission) Cemâat-i İslâmî mensuplarınca kurulmuş ve o doğrultuda faaliyet gösteren kuruluşlardandır. Cemaate bağlı medreseler, eğitim kurumları ve birkaç özel üniversite bulunmaktadır. Günümüzde Cemaat-i İslâmî'nin Hindistan ve Bengladeş kolu da siyasi parti olarak varlığını sürdürmektedir.

SİYASETEN VE SİYASİ DURUŞTAN BÜYÜK ORANDA UZAK OLAN YAPILAR

Nedvetü'l-Ulemâ: Âlimler cemiyeti olarak 1892 yılında Kanpûr'da kurulan daha sonra merkezi Leknev şehrine taşınan (1898) yapıda Şibli Nu'mânî (Mevlânâ Şibli, 1857-1914) bir süre çok etkili bir kişi olmuştur. Seyyid Süleyman Nedvî'nin (1884-1953) de etkin olduğu yapıda sonraki zamanlarda Ebû'l-Hasan Ali Nedvî (1914-1999) uzun yıllar etkin bir hizmet vermiştir. Bu yapı hiçbir zaman doğrudan siyaset ile ilgilenmemiş daha çok Müslüman ilim ve fikir adamlarını orta yolda buluşturma çabası içinde olmuştur. Ayrıca Nedve'nin eğitim anlayışları doğrultusunda 1898 yılında kurulan Dârülulûm-i Nedvetü'l-ulemâ eğitim-öğretim faaliyeti içinde bulunmuştur. Ne var ki kurum 10-15 yıl içinde irtifa kaybetmiş

1910'lara gelindiğinde amacından uzaklaşmaya başlamıştır. Bu sebeple Şibli Nu'mânî kurumdan ayrılarak müstakil hareket etmeye başlamıştır. Onun kurumdan ayrılması Nedve'ye bağlı eğitim kurumlarındaki öğrenciler tarafından hoş karşılanmamış ve eğitim üç ay boykot edilmiştir. Şibli'nin ayrılmasında geleneksel İslâm düşüncesi ile asrın ihtiyaçlarını ve gereklerini dikkate alan İslâm anlayışının kendi arasındaki mücadeleden büyük etkisi bulunmaktadır. Kurum İngiliz yönetimi zamanında daha güçlü iken 1947'den sonra Hindistan devleti altında zamanla iyice etkisiz hale gelmiştir. Bütün bunlara rağmen kurum uzun yıllar içinde çok sayıda ilim ve fikir adamının yetişmesine vesile olmuştur. A'zamgarh şehrinin Saray-ı Mîr kasabasında Şibli Nu'mânî ve Hamîdüddin Ferâhî Mevlânâ Muhammed Şefî, Mevlânâ Abdülhad, Asgar Hüseyin Dihlevî tarafından 1908 yılında kurulan Medresetü'l-İslâh büyük oranda

BABÜRLÜLER VEYA YAYGIN ADIYLA BİLİNDİĞİ ÜZERE MUGHAL DEVLETİ, ZAHİRÜDDİN MUHAMMED BABÜR'ÜN 1526 YILINDA LODİLER YÖNETİMİNE İSYANI SONUNDA KUZAY HİNDİSTAN'DA KURULDU.

Nedve türü bir yapılanmadır. Bu medrese kuruluşundan itibaren Arap dilinin, İslâmî ilimlerin ve sosyal bilimlerin öğretilmesi üzerine odaklanmıştır. 1914 yılında A'zamgarh'ta kurulan Dârü'l-musannifin Şibli Akademi ile birlikte çalışan kurumda Hamîdüddin Ferâhî'nin aktif olduğu 1925-1930 arası dönem çok verimli geçmiştir. Buradan mezun olanlar İslâhî nisbesi ile anılırlar. İyi bir eğitim sürecinden geçen bu medrese mezunları gerekli şartları yerine getirdikten sonra pek çok devlet ve özel sektör üniversitelerinde öğretim üyesi yapmaktadırlar. Siyasetten bütünüyle uzak olmasalar da Cemaat-i İslâmî ve bazı diğer fikir ekolleri gibi çok aktif değillerdir. Daha çok toplumun ıslahı ve İslâmî ilimlerin geliştirilmesi için çaba sarf ederler. Günümüzde aynı yerde faaliyet gösteren yapıya bağlı pek çok başka kurum ve kuruluş ta açılmıştır.

Hindistan Tebliğ Cemaati: Hindistan'ın siyasetten ve toplumsal faaliyetlerden en uzak yapısı Tebliğ Cemaati'dir. Bu cemaat Mevlânâ Muhammed İlyas Kandehevî (ö. 1944) tarafından 1926 yılı civarında Delhi'nin güneybatısında yer alan Mevât'ta kurulmuştur. Daha sonra Delhi'nin eski kesimindeki Basti Nizâmeddin'e taşındı ve burası zamanla hareketin milletlerarası merkezi haline geldi. Mevlânâ İlyas aslında Dârülulûm-i Diyobend eğitimli bir ilim adamıdır. 1917 yılında babasının Delhi'deki medresesinin başına geçti, 1926'da ise bugün cemaat mensuplarının

bütün dünyada uyguladıkları tebliğ yöntemlerini ortaya koydu. Onun vefatıyla yerine geçen oğlu Mevlânâ Yûsuf Kandehevî, Cemâat-i Tebliğ'i yalnız Hind alt kıtasında değil bazı Arap ülkeleriyle Avrupa, ABD ve Japonya'da da yayarak dünyanın başlıca hareketlerinden biri haline getirdi. Yıllık toplantıların en büyüğü Lahor yakınlarındaki Rayvend'de 3 gün olarak Ekim ayında tertip edilir. Ayrıca Bengladeş'te, Hindistan'ın Bopal şehrinde, İngiltere Dewsbury'de ve ABD Chicago'da da yıllık toplantılar yapılır. Mevlânâ Yûsuf'un ölümünden sonra (1965) kayınbiraderi Mevlânâ İnâmül Hasan hareketin üçüncü emiri oldu. 3. emirin 1995 yılında ölümü ile emirlik yerine Şura prensibi kabul edildi ve elan Hindistan'da yönetimden Zübeyr el-Hasan Kandehevî ve Muhammed Sa'd Kandehevî sorumludur. Pakistan'da ise Hacı Abdülvehhâb sorumludur. Günümüzde Cemâat-i Tebliğ, İslâm tarihinde siyaseti önemsiz, hatta gereksiz sayan ve dinden ayrılabilceğini öne süren ilk hareketidir. Bu sebeple liderler iman tazelemeyi, tebliğ ruhu aşlamayı, İslâmî bilgi elde etmeyi ve yaymayı, iyiliği emredip kötülükten sakındırmayı ve karşılıklı sevgiyle birlikte çalışmayı vurgularken üyelerin tebliğ sırasında her türlü siyasetten uzak durmasını isterler. Bu arada dikkat edilmesi istenen bir başka husus da şeriata tâbi olmak ve dinî konularda tartışmamaktır. Bu dar çerçevedeki din kavramının veya eksik boyutlu İslâmî anlayışın onlara zarar

vermediği, hatta fayda getirdiği söylenebilir. Çünkü Cemâat-i Tebliğ'i bir grup olarak görmeyen Müslüman ve gayri Müslim hükümetler, faaliyetlerine müsaade ettikleri gibi çeşitli konularda yardımda da bulunmaktadır. Bu tutum ayrıca hareketin her tür Müslümanı şemsiyesi altında toplamasını sağlamıştır. Ancak Cemâat-i Tebliğ, ibadetlerin yanında siyasi etkinliği savunan Cemâat-i İslâmî'ye karşı prensipte ayrıldıkları için başından beri bir hoşnutsuzluk, hatta düşmanlık beslemiş ve bu hareketin lideri, Mevdûdî aleyhine fetva dahi çıkarmıştır.

HİNT ALT KITASINDA Şİİ CEMAATLER VE GRUPLAR

Şia'nın Hint Alt Kıtasındaki tarihi bir hayli eskidir. Şia'nın Safeviler döneminde İran bölgesinde güçlenmesinden sonra yavaş yavaş Hindistan bölgesinde de yaygınlaştığı bilinmektedir. Özellikle Bâbürlüler devletin ikinci hükümdarı Hümayun zamanında devletin çöküşünü İran'da Şah İsmail ailesi engellediği için zamanla Hindistan'da ciddi bir güç elde etmişlerdir. Ekber Şah'ın en yakınında bulunan Şeyh Mübarek b. Hızır en-Nâgûrî ve iki oğlu Ebû'l-Feyz Feyzî ve Ebû'l-Fazl Allâmî Şii idiler. Şiiler ilerleyen zamanda daha da güçlenmişler ve Leknev bölgesinde bir dönem bölgesel bir devlet bile kurmuşlardır. Pakistan'ın kuruluşu zamanında da Şiilerin aktif olduğu görülmektedir. Nitekim Pakistan'ın kurucusu kabul edilen Muhammed Ali Cinnah bir İsmâilî Şiidir. Ayrıca ondan sonra Pakistan Ge-

nel Valisi sonra da Pakistan'ın ilk Cumhurbaşkanı olan General İskender Mirza (1956-1958) da Şii idi. Pakistan Devlet Başkanı General Eyüb Han onu 1958 yılında Londra'ya sürgüne gönderip de 1969 yılında orada ölünce cenazesi kabul edilmediği için İran Şahı Rıza Pehlevi onu özel bir uçakla Tahran'a getirtti ve Tahran'da törenle defnettii. Pakistan'ın kuruluşundan sonra da Şiiler etkin olmuştur. Ailelerin birbiri ile olan irtibatı sebebiyle Şiilerin birbirlerini destekledikleri görülmektedir. Pakistan Halk Partisi'nin lideri Başbakan Zülfi-kar Ali Butto ve eşi Nusret Butto Şiidirler. Böyle olunca Benazir Butto da Şii olmaktadır. Ayrıca yakın zamanda Cumhurbaşkanlığını bırakan Asif Ali Zerdâri de Şii idi. Cumhurbaşkanlığı seçiminde onun karşısında yer alan Senatör Müşâhid Hüseyin Seyyid'in de Şii olması bunların ülke siyasetinde ne kadar etkin olduklarını göstermektedir. Karaçi bölgesinde etkin olan ve Muhacir hareketini kontrol eden Müttahide Kavmî Hareket (Muttahida Qawmi Movement, MQM) adlı partinin başkanı Eltâf Hüseyin de Şii'dir. Günümüzde Şiilerin Pakistan'da 25 kadar siyasi ve siyasi olmayan teşkilatı bulunmaktadır. Toplam %15 kadar bir nüfusu temsil eden Şiilerin en büyük grubu Caferilerdir. Özellikle İran Devrimi'nden sonra buradaki Şiiler çok güçlendiler ve İran destekli olarak Şii anlayışı merkezli kültürel faaliyetlere ağırlık vermekteler. Bu yapıların gücü sebebiyle yukarıda da ifade edil-

diği gibi Sünnî cemaat ve gruplar Şiiler aleyhine sürekli terör ve yıldırma faaliyetine girmektedirler. Caferiler 1953 yılında İdâre-i Tahaffuz-ı Hukûk-ı Şia adıyla Şiilerin haklarını korumak için yapılmışlar ve ayrıca All Pakistan Shia Convention adıyla bir yapı oluşturmuşlardır. Bu yapı özellikle Butto hükümetleri zamanında çok aktif durumda idi. Tahrik-i Ca'feriye adlı siyasi parti 1979 yılında kurulmuş olup Lahor merkezli olarak siyaset yapmaktadır. Tahrik-i Nifâz-ı Fıkh-ı Ca'feriye adlı parti ise 1984 yılında Ravalpindi'de kurulmuştur. Bunların dışında Shia Political Party ve Hizbü'l-Cihâd adlı siyasi yapılmaları da vardır. İsmâililerin en büyük ve etkili grubu Aga Han'ın temsil ettiği Nizâri İsmâililerdir. Bunların dışında Müsta'li Dâvudî Bohra ve Süleymânî Bohra diye de grupları vardır. Nizâri İsmâililer ibadetlerini kendilerine ait toplantı yerinde yaparken diğer İsmâililer ve Caferilerin camileri vardır. Bu sebeple bunların camileri zaman zaman fanatik sünniler tarafından bombalanmaktadır. Aga Han grubunun temsil ettiği İsmâilî Şiiler sayı olarak olmasa da mali olarak son derece güçlüdür. Karaçi bölgesindeki etkin faaliyetleri yanında son 15-20 yıldır ülkenin Kuzey ve Kuzeybatı bölgesinde çok ciddi çalışmalar yaptıkları hatta kendilerine yeni bir İsmâilî Şii devleti kurmak için bu yeri özel olarak seçtikleri ifade edilmektedir. Aga Han'ın mali gücü ve Batılı devletlerle olan güçlü ilişkisinin ona bu noktada kolaylık sağladığını söyleyebiliriz.

ULUS-DEVLET SİSTEMİ VE HİNDİSTAN ALT- KITASINDA SİYASİ KÜLTÜREL KİMLİK

**PROF. DR.
ABDULLAH
AL-AHSAN**

*Akademisyen,
Yazar*

Ulus devletlerin mutlak sadakatimizi beklediği bir dünyada yaşıyoruz. Bu sistem, Müslüman dünyasında 20. Yüzyılda ortaya çıktı. Elli yıllık bir süre içinde, ulus-devletler birinci dünya savaşından sonra dünya sahnesindeki yerlerini almaya başladılar. Yeni dünya haritası çoğunlukla Avrupalı sömürge güçlerinin eliyle şekillendi. Fakat bu mevcudiyetleri kuran kriterler nelerdi? Avrupa milliyetçiliğini Müslüman dünyasına katmış olmak? Veyahut bağımsızlıklarını yeni kazanmış ulus-devletlerde sömürge geleneğini devam ettirebilecek sömürge delegeleri oluşturmak? İngilizler, açıkça küçümseyici bir çabayla, savaş sırasında Osmanlı'ya karşı Hicaz, Irak ve Mavera-i Ürdün Krallıklarının kurulmasına yardımcı olduğu için Hicaz'ın Şerif Hüseyin'ini ödüllendirmek istemişlerdi. Bu İngiliz tasarısı ancak kısmen başarılı oldu. Bununla birlikte, Ulus-devletlerin kurulmasında İngiliz yaklaşımı günümüz dünyasına nüfuz etmiş ulus-devlet sisteminin zayıflığını gözler önüne seriyor. Bu makalede, Hindistan alt-kitasında ulus-devletlerin gelişiminden bahsedeceğiz.

1947'ten beridir 70 yıllık bağımsızlıktan sonra, şimdilerde birçok gözlemci Britanya Hindistan'ını Hindistan ve

Pakistan olarak ikiye bölmenin akıllıca olup olmadığını sorguluyor. Bölünmemiş bir Hindistan çok daha güçlü olmaz mıydı? Bu önemli bir soru. Hindistan'ın bölünmesini anlayabilmek için Hindistan kültürünü ve tarihini incelememiz gerekir. Genel anlamda, Hindistan Avrupa'ya benziyor: 30 farklı dil konuşuluyor ve 13 farklı alfabe var. Hindistan'ın alt-kıta olarak isimlendirilmesinin sebebi de budur. İngilizler, yüzlerce Raja ve Nevvab'ın bulunduğu Hindistan'ı 18'inci ve 19'uncu yüzyıllarda işgal edip birleştirdiler. 1947 yılında bile İngilizler Hindistan'ı terk ettiğinde ülkenin farklı yerlerinde 600'den fazla küçük yarı özerk devlet vardı. Dolayısıyla, birleşmiş tek bir Hindistan kurmak çok da kolay değildi. Fakat İngilizler gerçekten birleşmiş bütün bir Hindistan kurup bırakmak mı istediler? Tasavvur etmesi çok zor. Hindistan'da İngiliz devlet personeli ve "beyaz adamın yükü" nün bir inanarı Allan Octavian Hume, Hindistan'da milliyetçiliği teşvik etmek amacıyla 1885'te Hindistan Milli Kongre'sini kurdu. (Indian National Congress – INC) Bu siyasi parti, Hindistan bağımsızlık hareketinin öncüsüydü. Milliyetçilik fikri Avrupa'da ortaya çıktı. Rönesans döneminden beri Avrupalıların filozof ve bilim insanları tarafından dinin reddedilmesine bağlı

olarak kaybolan duygusal tatmini ve politik istikrarı bu fikrin geri getireceği düşünülüyordu. Ancak, Hume'un Britanya Hindistanı'nın tek bir ulus-devlet olacağını mı yoksa insanların linguistik farklılıklarına göre 19. Yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkmış irili ufaklı ulus-devletler gibi bir yapıya kavuşacağını mı öngörüyordu, söylemek güç. Hindistan da insanların farklılığı açısından Avrupa'dan çok da farklı değildi. Batılı eğitim görüp Britanya'nın siyasi özgürlüğü ve bilimsel gelişmelerine hayran olmuş Hindistanlılar bilhassa INC'ye sempati duyuyorlardı. Fakat Müslüman eğitimci ve modernist reformcu Seyyid Ahmed Han(1817-1898) INC konusunda şüpheliydi ve Müslümanları partiye katılmaktan caydırıyordu. Yine de Pakistan'ın kurucusu Muhammed Ali Cinnah (1875-1948) siyasi kariyerine INC'ye katılarak başlamıştı. Cinnah, Müslümanlar ve Hinduların dünya görüşlerindeki farklılıkları göz önünde bulundurarak iki topluluk arasında bir köprü kurmayı siyasi gündeminin ilk maddesi olarak ele aldı. Hindu bir siyasi lider tarafından "Hindu-Müslüman Birliğinin elçisi" şeklinde isimlendirilmişti. Bu anlamda, Lucknow anlaşmasının imzalanmasında Cinnah'ın rolünden bahsetmek yerinde olacaktır. INC liderleri, başta anlaşmanın şartlarını kabul etmelerine rağmen, daha sonraları anlaşmaya bağlılıklarından caymışlardır. Buna rağmen, Cinnah çabalarına devam edip Hindistan'daki bütün azınlıkların temel haklarını kazanacakları anayasal reformlar için çalışmaya devam etti. Fakat, Kongre Yöneti-

“ İKBAL, BAĞIMSIZ BİR DEVLETTE MÜSLÜMANLARIN HİLAFET, EMANET, ŞU'URA VE ADALET İLKELERİNE BAĞLI OLARAK KUR'AN REHBERLİĞİNDE BARIŞI SAĞLAYABİLECEKLERİNE İNANIYORDU. ”

mi kast anlayışı temelli fikirleriyle Müslümanların bu kaygılarını görmezden gelmeye devam etti. Bu arada, başka bir Müslüman şahsiyet, Muhammed İkbâl(1877-1938) bu konudaki fikirleriyle öne çıktı. İkbâl hem İslami hem de Batılı felsefe eğitimi almıştı, fikirlerini şiir olarak Farsça ve Urduca ifade etmişti. Avrupa'daki fanatik milliyetçiliğin büyümesine şahitlik etmiş, Avrupa'nın liderliğindeki bir insanlık için kaygı duymaya başlamıştı(*). Avrupa'nın krizine evrensel İslami bir çözüm geliştirdi. İnaniyordu ki, Müslüman toplumu(ümmet) insanlık için model olabilecek potansiyele sahipti. Hindistan'da model bir Müslüman milletin ümmeti tekrar insanlık ruhuyla canlandırmaya öncülük etmesini istemişti. Müslümanların çoğunlukta olduğu bölgelerde ayrı devletler kurulmasını teklif etti. İkbâl, bağımsız bir devlette Müslümanların hilafet, emanet, şu'ura ve adalet ilkelerine bağlı olarak Kur'an rehberliğinde barışı sağlayabileceklerine inaniyor-

du. Ayrıca, bu ideallerle Pakistan, evrensel insan haysiyetinin bütün vatandaşlar için eşitlik ve adaletin sağlandığı ve şeffaflığın milli çıkarlardan üstün tutulduğu bir ülke olabileceğine de inaniyordu. Bir diğer yandan, Muhammed Ali Cinnah, INC üst yöneticilerinin umumi yönelimlerinden emin olunca istifasını sundu. Hindu çoğunluklu bir Hindistan'da Müslümanların haklarının savunulacağını düşünmüyordu, bu yüzden "iki ulus teorisi" ile Pakistan'ın kurulmasını talep etti. "Hindular ve Müslümanlar kelimenin tam anlamıyla düşünüldüğünde sadece din değil, hatta esasında apaçık farklı iki sosyal nizamdır. Hinduların ve Müslümanların ortak bir milliyete dönüşmeleri bir hayaldir." Sadece Hindistan Müslümanlarının neredeyse tamamı Pakistan'a destek oyu vermekle kalmamış, kastın alt sınıflarındaki Hindular da, Pakistan talebini desteklemişlerdir. Ama Pakistan sürecinde işler kurucuların beklediği şekilde gitmedi. İkbâl, Pakistan kurulmadan önce vefat etti. Cinnah ise bağımsızlığın ilanından bir yıl sonra vefat etti. Sivil bürokrasi ve askeri yöneticiler Pakistan'ın yönetimini ele aldı, 25 yıl içinde de Bangladeş kuruldu. Yeni liderler kurucuların rüyasını terk ettiler. Hindistan'da, geçtiğimiz günlerde Hindu milliyetçileri güç elde edip azınlıklar arasında korkuya sebep oldular. İkbâl ve Cinnah'ın korktukları şey gerçek oldu. Hindistan alt-kıtasının sonu eski Sovyetler Birliği ve eski Yugoslavya'nın gibi olacak? Böyle bir ihtimal hiç de uzak değil, fakat bunu ancak zaman gösterebilir.

HİNDİSTAN HİLAFET HAREKETİ ÇERÇEVESİNDE OSMANLI-HİNDİSTAN İLİŞKİLERİ

DOÇ. DR.
ZEKAI KARDAŞ

İÜ Edebiyat Fakültesi
Urdu Dili ve Edebiyatı
Anabilim Dalı

Türkiye ile Güney Asya, yani Pakistan, Hindistan ve Bangladeş arasındaki siyasi ilişkilerin kurulmasından yüzyıllarca önce, bölgeye Türk göçü başlamıştır. Türkler, bazen fatih, bazen devlet adamı, bazen tüccar ve bazen de kısmetini bölgenin geniş topraklarında arayan macera avcıları olarak bölgeye gelmişlerdir. Kuşan Hanedanı ile başlayıp Gazneli Mahmud'un akınları ile devam eden bu göçler sırasında bölgede çeşitli Türk devletleri kurulmuştur.

Türkler, bölgede emperyalist bir güç şeklinde egemenlik kurmamış, bilakis kendileri de bölgeye adapte olarak bölgenin ayrılmaz parçası hâline gelmişlerdir. Bu nedenle Şah Cihan'ın yaptırdığı Tac Mahal'den tutun da ismini Türkçe "ordu" kelimesinden alan Urdu dili ve bu dilin Türk asıllı ünlü şairi Mirzâ Ededullah Han Galib'e kadar Türkler ile bağıntılı tüm değerler aynı zamanda bölgenin de öz mirasıdır.

Halifelğin Osmanlı İmparatorluğu'na geçmesiyle birlikte Müslüman olan Hint halkı ile Osmanlı arasında manevi bir bağ oluşmuş ve iki toplum arasındaki münasebetler giderek artış göstermiştir. Özellikle İngilizlerin Hint-Alt kıtasında hüküm sürmeye başlamalarından sonra bölge Müslümanları kendilerine manevi olarak dayanak olacak bir unsur olarak Halife'yi görmüşler bu sebeple Osmanlı İmparatorluğu'na ve Halife'ye olan bağlılıklarını arttırmışlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun

son dönemlerinde düştüğü durumu kaygıyla takip etmişler ve Osmanlı'ya yardım edebilmek için her türlü yolu denemişlerdir. Trablusgarp, Balkan Savaşları ve I. Dünya savaşı esnasında yaşanan gelişmeleri Müslüman Hint Basını aracılığıyla yakından takip eden Hint halkı, Osmanlı İmparatorluğu'na maddi olarak yardımda bulunmak için ülke çapında bağış kampanyaları düzenlemişlerdir.

Bilindiği üzere Hindistan Müslümanları –ki o dönemlerde buna Pakistan ve Bangladeş topraklarında yaşayan Müslümanlar da dâhildir- Osmanlı hilâfeti ile Türk din kardeşlerine kalpten bir bağlılık ve sempati beslemekteydiler. Hindistan'ın İngilizlerin eline geçmesiyle iktidar ve devlet hizmetlerindeki görevlerinden dışlanarak sosyal ve siyasî açıdan geri bırakılan Hindistan Müslümanları, varlıklarını devam ettirme mücadelelerinde bir destek aramışlar ve gözlerini bu desteği bulabileceklerini düşündükleri Osmanlı hilâfetine çevirmişler, ancak destek

umdukları bu merci zamanla güç duruma düşmüştür. 1853'te Kırım Savaşı patlak verdiğinde Hint Müslümanları Osmanlılar için endişe duymuş, bazı bölgelerde yardım için para toplanmıştı. 1875'e gelindiğinde Hersek'te ayaklanma başlamış, 1876'da Bulgarlar, aynı yılın Haziran ayında ise Sırp'lar ve Karadağlılar ayaklanmıştı. 24 Nisan 1877'de Rusya, Balkanlar'daki durumun kendi güvenliğini tehdit ettiği gerekçesiyle Osmanlılar'a karşı savaş açmış, bir yıl kadar süren savaşta Osmanlı ordusu bozguna uğrayarak 3 Mart 1878'de Yeşilköy Anlaşması, ardından da Avrupalı devletlerin müdahalesiyle Temmuz 1878'de Berlin Anlaşması imzalanmıştır. Türklerin aldıkları bu üst üste yenilgiler Hint Müslümanları arasında büyük infial yaratmıştır. Hindistan'ın her yerinde Osmanlıları desteklemek için toplantılar yapılmış ve Türk kardeşlerine ulaştırılmak üzere nakdi ve aynı yardımlar toplanmıştır. Dönemin etkili Urduca gazetelerinden Urdu Ahbâr'da yayınlanan 17 Ağustos 1876 tarihli bir makalede, Türkiye'yi içinde bulunduğu zor durumdan kurtarmak için Müslümanların yapabilecekleri her şeyi yapmalarının farz olduğu belirtilerek, onların,

“
I. DÜNYA SAVAŞI ÖNCESİ HİNDİSTAN'DA OSMANLI İLİŞKİLERİ AÇISINDAN EN ÖNEMLİ ÇALIŞMALAR O DÖNEMDE KURULAN ENCÜMEN-İ HÜDDÂM-I KÂBE ADLI CEMİYET TARAFINDAN YAPILMIŞTIR.”

Hindistan'da veya başka bir yerde taşıdıkları şeref ve haysiyetin büyük Türk İmparatorluğu'nun varlığıyla bağlantısına vurgu yapılmış ve eğer bu imparatorluk yok olursa Müslümanların önemlerini yitirecekleri ve kimsenin onları dikkate almayacağı ifade edilmiştir. Sözkonusu makale, artık Hint Müslümanlarının kendi kimliklerinin devamını, Osmanlı Devleti'nin varlığıyla özdeşleştirmeye başladıklarının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

1879 Yunan Savaşı ile 1881'de Fransızların Tunus'u, 1882'de İngilizlerin Mısır'ı ilhâkı, 1894-1895 Ermeni olaylarında Avrupa'nın Osmanlılar'a tepkisi ve baskısı, Hint Müslüman-

larının Osmanlılara karşı bağıllık duygularını harekete geçirmiştir. 1911'de İtalyanların Trablusgarb'a saldırısı ile 8 Ekim 1912'de başlayan Balkan Savaşları, Hindistan'da büyük infiale sebep olmuştur.

I. Dünya savaşı öncesi Hindistan'da Osmanlı ilişkileri açısından en önemli çalışmalar o dönemde kurulan Encümen-i Hüddâm-ı Kâbe adlı cemiyet tarafından yapılmıştır. Bu encümenin kurucuları Osmanlı Devletinin hâlihazırda birçok sıkıntıyla uğraştığını ve bu yüzden de gittikçe zayıfladığını düşünmekteydiler. Böyle bir durumda ise mukaddes toprakların güvenliği tehlikeye düşmekteydi. Olası bir tehlikeyi önlemek ve mukaddes toprakları koruyabilmek için bir donanma oluşturmak ve savaş teçhizatı sağlamak istiyordu. Ancak daha sonraları eğitim faaliyetlerine de el atan encümen, Osmanlı Devleti yararına misyoner faaliyetleri yürütmeye başladı. Hindistan'da yaygın olarak toplantılar düzenlenen encümenin faaliyetlerine halkın birçok kesiminden insanlar katıldı. Encümenin Delhi'de verdiği mitinge katılan Eb'ül Kelâm Âzâd halka şöyle hitap etmişti: “Bu günlerde Allah'ın hükümeti ile insanların hükümeti arasında bir savaş sürü-

DOSYA

yor... Şeytanın krallıkları Allah'ın hükümetini ortadan kaldırmaya çalışıyor... Bu mücadele dünyanın her tarafında devam ederken ey gerçek iman sahipleri! Hangi tarafla beraber olacaksınız; decallar ve şeytanlarla mı? Yoksa Allah'la mı?"

Aynı zamanda Osmanlı topraklarında basılan Cihân-ı İslâm adlı gazete de bu faaliyetler için çaba sarf etmiştir. Türkçe, Arapça ve Urduca olarak basılan bu gazete düzenli olarak Hint basın yayın kuruluşlarına ulaştırılıyor ve böy-

lelikle kamuoyu oluşturulmaya çalışılıyordu. Çok geçmeden bu çabayı fark eden İngiliz hükümeti Cihân-ı İslâm'ın Hindistan'a sokulmasını yasakladı. Osmanlı ile savaşa gireceğini sezen İngiltere yabancı basından haber sızmasını engellemek için ülkeye bazı haber kaynaklarının girmesini yasaklamıştı. Haberleri resmi kanallardan yaydıkları için genelde haberler İngilizleri över nitelikte oluyordu. Hindistan genelinde başlatılan yoğun propagandalar ile Hint halkını Osmanlı ile olası bir savaşa hazırlıyorlardı. Osmanlı Devleti'nin Almanya yanında yer alarak savaşa gireceği kesinleşince Hindistan Müslümanlarının istemediği bir olay gerçekleşmiş oldu. Ancak kendilerini arada kalmış, Hindistan Müslümanlarının olası bir isyanını engellemek için İngiltere'nin önceden başlattığı propagandalar sonuç vermiş görünüyordu. Bu propagandalarda bu savaşın dini bir içerik taşımadığı, İngiltere'nin birlikte savaşa girdiği Rusya ve İtalya'dan da mukaddes topraklara saldırı olmayacağına dair teminatlar aldığıyla ilgili haberler halka yayılmıştı. Bunun neticesinde Hint Müslümanları bir nebze olsun rahatlamışlardı. Basına getirilen sansür yüzünden Osmanlı Şeyhülislam'ının ve Halife'nin yaptığı Cihâd-ı Ekber ve Cihâd-ı Mukaddes çağrıları da halka yeterince ulaşamamış ve etkisiz kalmıştı. Yine de bazı gelişmeler yaşanmıştı örneğin, Mekke'de bulunan yaklaşık 700 Hintli savaşta Osmanlıya destek olmak için Osmanlı birliklerine

katılmıştı. Lahor ve Peşaver'den bir grup öğrenci Türkiye'ye gitmişti. Diyobandi cemiyetinden bir grup ulema Hindistan'da ayaklanma çıkarmak için faaliyetlerde bulunmuştu. Bu hareketler içerisinde en kayda değer olanı ise Hint halkının gizlice para toplayarak Osmanlı'ya yardımında bulunmalarıydı.

1914'te patlak veren Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlılar'ın katılımı, Hint Müslümanlarını büyük bir ikileme içine düşürmüştü. Mânen bağlı buldukları Osmanlı hilâfeti ve Türk din kardeşlerine karşı, yöneticileri olmaları hasebiyle itaat etmek zorunda buldukları İngiliz hükümetinin girişeceği bir savaş onları son derece tedirgin etmekteydi. Osmanlılar'ın savaşa girişlerini takiben cihad ilan etmeleri, durumu İngiliz hükümeti için daha da zor bir merhaleye sokmuştu. Cihad ilanının Müslümanlar üzerindeki etkisini izâle etmek için İngiliz hükümetinin yayınladığı bildiride, "Hindistanlı Müslümanların, bizim ve müttefiklerimiz, kendilerinin dinî duygu ve düşüncelerine zararı dokunacak bir girişimde bulunmayacaklarından emin olmaları gerekir. İslâm'ın mukaddes makamlarına saygısızlık edilmeyecek, bunlara saygı ve hürmet gösterilmesi için tüm önlemler alınacaktır. İslâm'ın kutsal başkentine karşı hiçbir saldırıda bulunulmayacaktır. Biz, sadece Almanya'nın tesiri altındaki Türk bakanlarıyla savaşıyoruz, Müslümanların halifesiyle değil. Britanya Hükümeti sırf kendi adına değil, tüm

Hanefî fikhına büyük önem veren cemaat içerisinde aşırı gelenekçiden mezhep konusunda daha orta yolcu düşünene kadar farklı anlayışlar ve yaklaşımlar vardır. Ama genel olarak Diyobendî ekolü mensupları kendilerini amelen Ehl-i sünnet Hanefî, itikaden Eş'arî ve Mâturîdî, meşreben sûfî (ağırlıklı olarak Çiştî), fikren Velîyullâhî ve usûlen Kâsımî olarak takdim etmiştir.

“ MEVDÛDÎ 1941 YILINDA LAHOR'DA ÇOK SAYIDA ARKADAŞI İLE CEMÂAT-İ İSLÂMÎ'Yİ KURDU. PAKİSTAN'IN KURULMASINI MÜTEAKİP BÜTÜNÜYLE PAKİSTAN'A GEÇEN MEVDÛDÎ BUGÜN MANSÛRA DENEN LAHOR'UN İÇRA MEVKİİNİ KENDİSİNE MERKEZ EDİNDİ. ”

müttefikleri adına da bu sözlerin sorumluluğunu üstlenmektedir” biçiminde güvence verilmesi ve aynı zamanda 13 Ocak 1915'te Hindistan Genel Valisi Lord Hardinge'in (1858-1944) bu yolda bir açıklama yapmasına rağmen Hint Müslümanları arasında cihada katılmak için yola çıkanlar olmuş, maddî ve manevî destek sağlama girişimleri gerçekleştirilmiştir. Kasım 1918'de savaşın sona ermesiyle İngiliz hükümeti, savaş boyunca Hint Müslümanlarını kendi saflarına çekmek için hilafet ve kutsal makamlara dokunulmayacağı yolunda verdikleri sözlerin tümünü bir kenara bırakarak 30 Ekim 1918'de imzalanan Mondros Mütarekesi'ne dayanarak Türk vatanını parçalamaya girişmiştir. Mayıs 1919'da Yunanlıların İzmir'e çıkararak Anadolu içlerine ilerlemeleri ve Müslümanlara yaptıkları katliamların haberleri Hindistan'a ulaştıkça Hint Müslümanları arasında üzüntü ve huzursuzluk dalgası yayılmıştır. İstanbul'un İtilaf devletlerinin denetimine geçmesi ise durumun vahâmetini daha da artırmıştır. Hint Müslümanları bu işgallere tepkilerini göstermekte gecikmemiş ve 1919 yılının Ocak, Mayıs ve Haziran aylarında İngiltere'de yaşayan Hintli Müs-

lümanlar hükümete Türklere âdil davranılması isteğiyle dilekçeler vermişlerdir.

HİNDİSTAN HİLAFET HAREKETİ

İngiltere, I. Dünya Savaşı esnasında Müslümanların tepkisini yumuşatmak üzere Osmanlı Devleti, halife ve mukaddes toprakların durumlarında bir değişiklik olmayacağı yönünde verdiği sözleri tutmayınca Müslümanlar, Hindulardan da gelen destekle İngiliz hükümetine baskı yapmak ve Osmanlı Halifesini korumak adına Aralık 1918'de Hindistan Hilafet Hareketi başlattılar. İngilizlerin Halifeliği ve mukaddes toprakları korumayacağı ortaya çıktığında Hint Müslüman aydınlar Halifeyi korumak ve halifeliğin devamını sağlamak amacıyla Mevlana Muhammed Ali Cevher tarafından 14 Kasım 1919 yılında Hindistan Hilafet Komitesini kurduğunu açıkladı. Hemen akabinde Muhammed Ali'nin kardeşi Şevket Ali, Ebû'l Kelâm Âzâd, Sêth Çotânî, Şeyh Şevket Ali Siddiki, Dr. Muhtar Ahmed Ensari, Hasret Mohani ve Dr. Hekim Ecmel Han gibi dönemin ünlü simaları da harekete katıldılar. Komite, Lukhnov'da tesis edildi ve başkanlığına Sêth Çotânî getirildi. Müslümanlar

arasında siyasi birlik sağlayarak halifeyi koruma kararı alındı. 1920 yılında Hilafet Manifestosu yayınlanarak İngilizler'den Halife'nin güvenliği sağlanmaları istendi. Bu manifestoyla İstanbul'un Türklere bırakılmasının, yapılacak barış konferanslarına Hindistan delegelerinin de katılmasının ve hilafetin dini-siyasi haklarının mahfuz tutulmasının zorunlu olduğu vurgulandı. Aynı zamanda Müslüman halka da İngilizlerin bu güvenliği sağlamakla mesul olduğu anlatıldı. Hindistan kamuoyunun sesini dünyaya duyurabilmek için Muhammed Ali başkanlığında bir heyetin Londra'ya gönderilmesi kararlaştırıldı. Hilafet Hareketi Hindistan'da büyük bir halk hareketi haline geldi. Gandhi'nin desteğiyle ülke genelinde muazzam gösteriler düzenlendi. Londra'ya giden heyet burada hâlihazırda başlamış olan barış anlaşmalarına katıldı. Ancak burada ortaya çıkan tablo İstanbul'un Türklerin elinden alınması yönündeydi. Bunu fark eden Hint Müslümanları, İngiltere'nin bu konuda kendilerine yardımcı olmayacağı gerçeğiyle karşılaştılar. 1920 yılında Hilafet Komitesiyle o dönemdeki en büyük milli oluşum olan Gandhi'nin liderliğindeki Hindis-

tan Milli Kongre Partisi işbirliği yapma kararı aldılar. Bu işbirliği sayesinde Hindularla Müslümanlar arasında yakınlaşma meydana geldi. Gandhi'nin başlattığı İngilizlerle işbirliği yapmama hareketi büyük ivme kazandı. Bu arada toplumsal çatışmalar tekrar şiddetlendi.

1924 yılında Türkiye'de hilafetin kaldırılması hem Hindistan Hilafet Hareketi'nin çökmesine, hem de daha geniş özgürlük için faaliyet gösteren Hindu-Müslüman iş birliğinin sona ermesine yol açtı ve böylece bağımsızlık temayüllerin yoğunlaştığı yeni bir döneme girildi. Muhammed Ali Cinnah ve Mevlana Muhammed Ali gibi önderler, Müslümanlar arasında müstakil bir vatan arayışını dile getiren kişiler olarak anayasal çerçeveye hazırlığını başlattılar.

“BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUNDA İSLAM HALİFELİĞİNİ ELİNDE BULUNDURAN OSMANLI DEVLETİ'NİN YENİLMESİ, İNGİLİZ HİMAYESİNDE BULUNAN HİNDİSTAN MÜSLÜMANLARINCA ÜZÜNTÜYLE VE ENDİŞEYLE KARŞILANMIŞTI.”

HİNDİSTAN HİCRET HAREKETİ

Birinci Dünya Savaşı'nın sonunda İslam halifeliğini elinde bulunduran Osmanlı Devleti'nin yenilmesi, İngiliz himayesinde bulunan Hindistan Müslümanlarınca üzüntüyle ve endişeyle karşılanmıştır.

Hicret Hareketi Hindistan Hilafet Hareketinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. İslam halifeliğini elinde bulunduran Osmanlı İmparatorluğu'nun İngilizlerle savaşa girmesi dini inançları gereği İslam Halifesine bağlı olan ancak aynı zamanda İngiliz yönetimi altında bulunan Hint Müslümanlarını oldukça sıkıntıya düşürmüştür. Hindistan'ın önde gelen dini ve siyasi liderlerinden Mevlana Abdul Bari ve Mevlana Abul Kelam Azad Türklerle barışa yanaşmayan İngilizlerin yönettiği Hindistan'ın artık “Dar-ul Harb” yani Müslümanların dini vecibelerini yerine getirebilecekleri bir yer olmaktan çıktığını dolayısıyla bu vecibeleri rahatça yaşayabilecekleri “Dar-ul İslam” sayılabilecek başka yerlere göç etmeleri gerektiği fikrini ortaya atmışlardır. Bu hususta Abdul Bari ve Kelam Azad birer fetva da yayınlamışlardır. Hindistan'da bu gelişmeler yaşanırken babasının Afganistan lideri Emir Amanullah Han cenaze töreninde yaptığı bir konuşmada Hint Müslümanlarının yaşadığı durumu gördüğünü onları hicret etmeleri durumunda Afganistan'a kabul edeceğini bildirmiştir.

Bu çağrıya yanıt gelmesi geç sürmedi. Pencap'tan Sind'ten ve çoğunluğu Kuzey Batı Sınır

eyaletinden olmak üzere binlerce insan Afganistan'a göç etme kararı aldılar. Bu vesileyle Nisan 1920'de, Delhi'de Huddam-ul Muhacirin isimli Hicret komisyonu kuruldu. 26 Nisan 1920'de bu Hicret komisyonu tarafından İngiliz Valisine gönderilen bir telgraf Afganistan'a göç etme arzusunun ne kadar derin olduğunu gösteriyordu:

“Dini inanışlarımızı yaşama imkanı kalmadığından İngiliz hakimiyeti altında barış içinde hayatlarımızı sürdüremeyeceğimiz açıktır. Üzüntü duysak da bu ülkeyi barış adına terk etme kararı aldık. Umarız hükümetiniz bu kararımıza karşı koymaz ve sorunsuz bir şekilde Afganistan'a göç etmemize izin verir.”

Hindistan Müslümanlarının hicret etmek istediği bölge olan Afganistan bir çok bakımdan uygun görünüyordu. Ülkelerine komşu olması, aynı kültürü paylaşmaları ve sadece İslam kanunları altında yaşamaları Afganistan'ı cazip hale getirmişti.

Mayıs ayının başlarında Lahor'da bir meyve satıcısı olan Abdul Kerim Peşaver'de Hicret hareketiyle ilgili broşürler dağıtırken yakalandı. Hindistan Savunma Kanunları gereği yetkililerce eyalet dışına sürüldü. Bu gelişme üzerine 14 Mayıs 1920 tarihinde bir cuma günü Kasım Ali Şah Camii-sinde namaz için toplanıldığında ünlü Hint milliyetçilerinden olan Gulam Muhammed Aziz halka hitaben yaptığı konuşmasında Hicret için toplama ve eyleme geçme çağrısında bulundu. Daha sonra Gulam Muhammed Aziz Hicret hareketini yönlendir-

mek ve organize etmek adına Peşaver'e gelip burada Hicret Komitesini kurdu. Bu komitenin amacı yola çıkacak göçmenlere destek sağlamak, yönlendirmek ve yardımda bulunmaktı.

Hicret Komitesinin kuruluşu aşağı yukarı Hilafet Komitesinin kuruluşuyla aynı döneme denk gelmektedir. Hicret Komitesinin yönetimi Hacı Can Muhammed tarafından üstlenildi. Bu komiteye Peşaver'in önde gelen şehirlerinden birçok kişi katıldı. Komitenin önde gelen üyelerinden bazıları şunlardır: Aga Seyid Makbul Şah, Mevlana Abdul Kerim, Mevlevi Abdul Gafur, Mirza Muhammed Selim Han, Munşi Abdul Kerim, Yusuf Ali Han, Hekim Kutub Şah, Ali Gul Han, Aga Lal Badşah. (2) Bu komitenin ilk icraatı Hicret hareketini duyurmak için yardım toplama çalışmaları başlatmak oldu.

Bu esnada bazı göçmenler yola koyulmaya başladılar. Pencap

“ HİCRET KOMİTESİNİN KURULUŞU AŞAĞI YUKARI HILAFET KOMİTESİNİN KURULUŞUYLA AYNI DÖNEME DENK GELMEKTEDİR. HİCRET KOMİTESİNİN YÖNETİMİ HACE CAN MUHAMMED TARAFINDAN ÜSTLENİLDİ. ”

eyaletinden gelen ilk kabile 17 Mayıs'ta Kabil'e gitmek üzere Peşaver'e ulaştı. Burada, Hicret komitesinin başkanı Hacı Can Muhammed açtığı bir ofiste göçmenlerin Afganistan'a gidebilmesi için pasaport işlemlerini yürütüyordu.

Bu esnada insanlar arasında İngiliz askerlerinin Mekke ve Medine gibi Müslümanlar için kutsal olan yerleri işgal ettiği, Hükümetin insanların mallarının yarısına el koyacağı ve köylerdeki kadınlara zulüm edeceği hatta bir İngiliz askerinin bir kadını kaçırdığının görüldüğü gibi dedikodular dolaşmaya başladı. Bu insanların öfkesinin artmasına sebep oldu. Bu esnada ülke genelinde dini liderlerin çoğu Hicret etmeninin zorunluluğundan bahsediyordu. Artık Hicret hareketi tepkisel bir başkaldırıya dönüşmüştü.

Birkaç ay gibi çok kısa bir sürede kalabalık muhâcîr grupları hiçbir hazırlıkları olmaksızın Afganistan'a doğru yola çıktılar. Elleri avuçlarında ne varsa yarı fiyatına hatta daha da azına satarak göç etmeye başladılar. Bazı kaynaklara göre 500 bin ila 2 milyon arasında muhâcîrin Afganistan'a göç ettiklerinden bahsedilmektedir.

Ancak durum düşünülüyor gibi toz pembe değildi. Afganistan, gelen muhâcîrlerin sayısının arttığını görünce ekonomik nedenlerden dolayı sınırlarını kapattı ve halihazırda kabul ettiği muhâcîrlere ise düzgün şartlarda barınma sağlayamadı. Çoğu muhâcîr Afganistan sınır bölgelerinde sefalet içinde yaşamaktansa Hindistan'a geri dönmeyi

tercih etti. İslâm dini ve Türk din kardeşleri için dâru'l-harb diye niteledikleri Hindistan'dan dâru'l-İslâm olarak kabul ettikleri Afganistan'a gelen Hint Müslümanları için bu yolculukları tam anlamıyla bir fecaat olmuştu. Yaşlı, kadın ve çocuk, gerekli hiçbir şeyleri yanlarında bulunmadan, memleketlerinde ev, bark, tarla neleri varsa satarak yola çıkanlardan bir kısmı yollarda telef oldular. Afganistan'da son derece kötü koşullarda geçirdikleri günlerden sonra büyük bir hayal kırıklığı içerisine memleketlerine geri dönmek zorunda kalmışlardı. Ancak geri döndüklerinde ne evleri kendi evleri, ne de tarlaları kendi tarlalarıydı.

Dolayısıyla Hicret hareketi dini duygularla ve özünde Türk kardeşlerine yardım etme arzusuyla başlayan ancak iyi planlanmadığı için bir çok aileye sıkıntı getiren bir hareket olarak tarih sayfalarındaki yerini almıştır. Neticede Hilafet hareketi Osmanlı hilafetini korumakta başarılı olamamıştı. Ancak bir kaç kuvvetli etkileri olmuştur: Örneğin:

*Hindistan'da Müslümanların birlik olma ve harekete geçme gücü ispatlandı.

*Hint Müslümanları için dini değerleri ve özgürlüklerinin önemli olduğu mesajı İngilizler tarafından anlaşıldı.

*Bu hareket bir müddet sonra başlayacak olan Hindistan özgürlük hareketine ilham verdi ve İngilizler'i Hindistan'ı terk etmeye zorlayacak bir bir bilincin oluşmasına sebep oldu.

HİNT MÜSLÜMANLARININ DÜNÜ, BUGÜNÜ...

ASLAN BALCI

Gazeteci - Yazar

Dünyanın en eski yerleşim alanlarından biri olan Hint yarımadası deyince hepimizin zihninde çeşitli figürler canlanmaktadır. Irkların mozağinin yanında onlarca dil ve dinin bir arada olduğu Hint yarımadasında dünyanın en kalabalık nüfusu yaşamaktadır. Ülkemiz nüfusunun yaklaşık 10 katı kadar Müslümanın yaşadığı yaşlı kıtada İslamiyet'in yayılışını ve bölgede yaşayan Müslümanların durumunu, dünü ve bugününe ele alacağız.

Bahse konu olan bölge, Afganistan sınırından başlayan Pakistan, Keşmir, Hindistan, Bangladeş, Myanmar zulmü altında ezilen Arakan bölgesi ile Sri Lanka gelmektedir. Bangladeş ve Pakistan dışındaki yerlerde Müslümanların azınlık olarak yaşadığı ülkelerde son zamanlarda Batı'da başlayan "İslamofobia" furyasıyla zor şartlar altında hayatlarını ikame ettirmeye çalışıyorlar.

Güney Asya'da bulunan söz konusu ülkelerin nüfusu yaklaşık 1 milyar 710 milyon, yüz ölçümü ise 4 milyar 350 milyon km'dir. İslam'ın yanı sıra Hinduizm, Budizm, Sihizm, Ceynizm, Hristiyanlık ve yerel kabile dinlerinin ile birlikte Anizm gibi dinlerin bulunduğu coğrafyada genel anlamda İslam, Emeviler ve özellikle Abbasiler döneminin meşhur komutanı Muhammed bin Kasım'ın Sind bölgesini (712-714) fethetmesiyle yayılmaya başladı.

Ancak bölgenin ilk keşfinin sahabeler tarafından yapıldığını ve hatta bugün

Hindistan sınırları arasında yer alan Kerala'da ilk mescidin hicri 629 yılında yapıldığını biliyoruz. Tüccar sahabelerin 612-629 tarihleri arasında Hindistan'ın Malabar bölgesine gelerek İslam'ı tebliğ ettikleri bazı kaynaklarda yer almaktadır. Zamanın Chela Kralı Cheraman Perumal Bhaskara Ravi Varma'nın Müslümanların anlattıklarından etkilenerek İslam dinini kabul ettiği bilinmektedir. Söz konusu Kral astronomi ile uğraştığından dolayı kendisine Allah'ın insanlığa gönderdiği son peygamber Hazreti Muhammed (S.A.V) efendimizin bir mucizesi anlatılınca merakı arttı ve hidayete erenlerden oldu.

Peygamber Efendimizin Ay'ı işaret parmağıyla ikiye bölmesi mucizesine bulunduğu yerde bizzat müşahade etmişti. Daha sonra bu olayı Allah'ın elçisi Hazreti Muhammed'in gerçekleştirdiğini işitince bu olayın nasıl yaşandığını Müslümanlar'dan dinlemek istemişti. Anlatılanlardan ve daha önce kendi gözleriyle olaya şahit olduğundan

dolayı Kral Cheraman, böylesi bir mucizeyi ancak yaratıcı tarafından seçilmiş birisinin yapabileceğini dile getirdi. Kendisinin inanmış olduğu tanrıların böyle gücü olmadığını, bunun ancak ezeli ve ebedi olan Allah'ın kudretiyle yapılmış olacağını kavradı. Kadir-i Mutlak olan bir yaratıcın gönderdiği elçinin de Hazreti Muhammed olduğunu duyması üzerine hiç tereddüt etmeden Müslüman olmuş, ismini de Tacettin olarak değiştirmişti.

Kral'ın iman etmesi üzerine halkın geneline yakını Müslüman oldu. Bölgede bugün hala ibadete açık olan Cheraman Cuma Mescidi'ni miladi 629 yılında sahâbeden Hazreti Malik bin Dinar inşa etti. Bazı kaynaklara göre Kral Tacettin(Cheraman)'in Mekke'ye giderek Peygamber efendimizle görüştüğü hatta veda haccında bulunmuş olduğu rivayet edilmektedir. Putperest iken İslam'la şerefleşmişken ve üstüne bir de "Sahabe" olma bahtıyarlığına kavuşmuşsa eğer, ondan daha fazla kimse bahattiyar olamaz.

Hint yarımadası çok büyük bir toprak parçasını kapsadığında bir bölgede yaşanan olayın diğer bölgeye ulaşması veya etki etmesi zaman alır. Şimdi eyaletlerle yönetilen söz

**HİNT YARIMADASI
ÇOK BÜYÜK BİR
TOPRAK PARÇASINI
KAPSADIĞINDA BİR
BÖLGEDE YAŞANAN
OLAYIN DİĞER BÖLGEYE
ULAŞMASI VEYA ETKİ
ETMESİ ZAMAN ALIR.
ŞİMDİ EYALETLERLE
YÖNETİLEN SÖZ
KONUSU ÜLKELERDE
HEMEN HER İRKİN
İSLAM'LA TANIŞMA
HİKAYESİ BİRBİRİNDEN
FARKLIDIR.**

konusu ülkelerde hemen her ırkın İslam'la tanışma hikayesi birbirinden farklıdır. Biz sadece bir bölgede İslamiyet'in yayılışını örnek olarak ele aldık. İslam'ın bölgede daha büyük kitlelere yayılması şüphesiz ki Müslüman Türklerin, Gaznelilerin(963-1186) döneminde olmuştur. Daha sonra bölgede kurulan Türk sultanlıklarının ve Babürlülerin devletleri 1858 yılına kadar

devam etti. Bu zaman zarfında tüm yarımadada muazzam İslamlaşma hareketi başlamış ve milyonlarca insan Müslüman olmuştur. Türkler, bölgede İslamiyet'i yayma aracı olarak köklü ve kalıcı bir yöntemi seçmiş, ulaşabildikleri her köşede medrese ve mescitler açarak buraları ilim ve irfan merkezi haline getirmiştir. Güçlü imparatorluklar kuran Türklerin başarısının temelinde ciddi eğitim yatmaktadır. Gittikleri her coğrafyada misafir olarak değil; kalıcı gözüyle bakmışlardır ve günümüze kadar gelen muazzam eserler bırakmışlardır. Bu mantıkla halkın beğenisini kazanarak dinlerinin yayılmasına da vesile oldular. Günümüzün "Üniversitesine" tekabül eden medreselerden yetişen Müslümanlar, son ve hak din olan İslam'ı duymayan kişilere ulaştırma için tebliğ hareketi başlatmıştı. "İyiliği emredin ve kötülüğü men edin" anlayışıyla kıtanın her tarafına ulaşan bu mubelliğler halktan hiçbir karşılık beklemeden sadece Allah rızası için dinin gerçeklerini anlatmak, geçimini de temin etmek için bazen ticaret bazen de bedeni işler yaparak hayatlarını ikame ettirebilmişler. Karşılıksız yapılan amelin karşılığını da ciddi anlamda almışlardır. Zühd sahibi bu kişiler

sayesinde İslam dini kıtanın her tarafına yayılmıştır.

Bugün Budist zulmü altında olan ve vahşice katledilen Myanmar'ın Arakan bölgesindeki Müslümanlar da bu ehli tarik ve fedakâr mu-belliger tarafından aydınlatılarak gerçeği ve doğru yolu bulanlardır. Bir başka sorunlu ve Arakan gibi işgal altında olan Cammu- Keşmir bölgesi de kılıçla veya zorla değil tebliğ yoluyla ve akıllarının süzgecinden geçerek İslamiyet'i kabul etmişler. Bundan dolayı da Hindistan'ın bunca zulüm ve işkencesine rağmen İslam dinini terk etmiyor aksine bu inanç için camı pahasına mücadeleye devam ediyorlar.

Bölgede İslam'ın yayılmasında Gaznelilerin payı gerçekten çok büyüktür. Hem topraklarını genişletmişler hem de İslam dinini putperest olan bir toplumun kalbine çıkmayacak bir şekilde naksetmiştir. Orta Asya'daki

**KENDİ INANCI
TARAFINDAN
DIŞLANAN VEYA
SINIFLARA, KASTLARA
AYRILAN HALKIN
İSLAM'DA EŞİT BİREY
VE "KARDEŞ" OLARAK
İLAN EDİLMESİ HINT
YARIMADASINDA
İLK ÖNCELERİ ÇOK
GARİPSENDİ.**

Moğol istilası nedeniyle gelen alim ve okumuş kesim Hint yarımadasının İslamlaşmasına vesile olmuştur. Bölgede çok önemli alimler yetişmiş, mimarı ve sanat değeri olan yüzlerce esere imza atılmıştır. Zühd anlayışına sahip olan Müslüman Türk idarecilerle halk çok erken kaynaşmış, yerel halkın dinine, inancına ve folkloruna asla zarar verecek bir eylemde bulunmamışlardır. İslam'ın hoşgörüsü gerçek anlamda uygulandığı için İslam halk tarafından daha da içtenlikle karşılandı.

Kendi inancı tarafından dışlanan veya sınıflara, kastlara ayrılan halkın İslam'da eşit birey ve "kardeş" olarak ilan edilmesi Hint yarımadasında ilk önceleri çok garipsendi. Zengin ve fakir aynı yerde bulunuyor olması, kim-senin kimseye karşı üstünlüğü olmadan aynı ibadeti yapması ve hatta yanlış yapan kişinin Kral dahi olsa sorgulanabiliyor olması bölge için çok yeni ve anlaşılması çok zor bir denklemdi. Ancak bu sadece söylemde değil bizzat yaşantıda da gözlemlenince, halkın buldukları kast sistemini, putlarını ve sahte tanrıları kırarak Müslüman olmalarına vesile olmuştur. Bu da İslamiyet'in güncel, yaşanabilir ve eşitlikçi bir din olduğunu göstermektedir.

İMAM RABBANİ EKBER ŞAH'IN ENKAZINI SİLDİ

Özellikle bugünkü Hindistan topraklarında halk yaklaşık 450 yıl çok huzurlu ve mutlu yaşadı. Ama kıta genelinde ise yaklaşık 9 asır Müslüman Türkler hüküm sürdü. Hindular, Budist-

ler, Sihler, Ceynler ve hatta daha sonra ortaya çıkan Hristiyanlar dinlerini ve geleneklerini İslam idaresi altında hiçbir engel ve kısıtlama olmadan yerine getirdi. Ancak Batılı emperyalistler Hint yarımadasının zenginliğini keşfettikten sonra durum değişmeye başladı. 20.Yüzyılda İngilizlerin işgaline uğramasıyla ve Müslümanların kontrolünde olan bölgelerin elden çıkmasıyla kara bulutlar kıtanın üzerine yayılmaya başladı. Ortak yaşam, komşunun hakkı, yardımlaşma, adalet ve eşitlik gibi terimlerin yerini İngiliz despotluğu, zulmü ve inançlar arasındaki savaşlar aldı. Müslümanların idareden uzaklaşmasıyla eskiden kalan güzellik, adil ve sosyal dokuyu bir arada tutan nesnelere yerine korku, esaret ve katledilme yerleşti. Eğitim kurumları yasaklandı, sosyal doku zayıfladı ve ekonomik çöküntü ile birlikte siyasi idarede de Müslümanlar bulunmayınca milyonlarca Müslüman tabiri caizse ortada kaldı. İngiliz işgaline karşı Müslümanların siyasi gücünü kaybetmesiyle sosyal dokuyu oluşturan elementler yerinden oynadı. İngilizler ilk iş olarak farklı inançları birbirine düşman etti ve aralarındaki savaşı tetikledi. Yıllarca dostane yaşayan halk kısa zaman içinde birbirine düşman hale geldi. Bir taraftan İngiliz işgal idaresi bir yandan da gayri Müslimlerin kandırılarak Müslümanların üzerine saldırılmasıyla büyük bir trajedi yaşanmaya başlandı. Müslümanlar buldukları yerleri terk ederek başka yerlere göç

etmeye başladı. İç göçten dolayı bazı kentler Müslümanların çoğunlukta olmasına bazılarında ise azınlıkta kalmasına yol açtı. Özellikle Hindu ve Budistlerin İngilizlerle birlikte hareket etmiş olmalarından dolayı idareye gelmeleri sağlandı. Dinleri sömürgecinin kabul edilmesi için kullanıldı. Tanrıların bu işgali kabul(!) ettiği yalanını yaymak için İngilizlerin tahsis ettiği zamanın en modern araçlarıyla dolaşarak bu yönde propaganda edildi. Halk tekrar köleleştirildi. Pencap eyaletinde ise Sihler kullanılarak İngilizlerin yerel jandarması haline getirildi. Bu işgalde en tarafsız kalan Ceynler'dir.

İşgal hareketi devam ederken, İslami yönetim yerine İngilizler geldi. İslam'ın ruhunun ve ana amacının tahrip edilmesi için ortaya çıkan onlarca İngiliz ajanının yaptığı tahribat işgalden daha etkili olmuştur. Süflük adı altında her türlü Haşhaşlık ve hatta dinsizlik yapılmaya başlandı. Ne

BÖLGEDE DAHA ÖNCE MOĞOL İSTİLASI YAŞANMIŞTI. ONUN NETİCESİNDE DE ORTAYA EKBER ŞAH'IN RESMİ BİR HİNDİSTAN DİNİ OLUŞTURMA ÇABALARI OLMUŞTU.

kadar sapık ve din dışı eylem ve inanış varsa hepsi İslam'la cem edilerek ortaya sapık ve çarpık bir inanışın çıkması sağlandı. Hatta sahte peygamber dahi çıkarıldı. Ahmed Gulam Kadiyani, İngilizlere karşı savaşmayı haram(!) kılarak zamanın Fethullah Gülen'i olarak kullanılmıştı. İşgalle birlikte bölgede Müslümanlaşma dönemi bitmiş, irtidat ve kafirleştirme dönemi başlamıştı. Kıta tamamen İngilizlerin işgaline girmişti.

Bölgede daha önce Moğol istilası yaşanmıştı. Onun neticesinde de ortaya Ekber Şah'ın resmi bir Hindistan dini oluşturma çabaları olmuştu. İslam'ın inanç ve ibadet anlayışını hatta akaidini tehlikeye sokan sapık bir ideoloji ortaya çıkmıştı. Her tarafta olmasa da bölgenin bazı yerlerinde etkili olması üzerine bugün hala fetvalarıyla amel ettiğimiz Şeyh Ahmed Serhend, bizdeki meşhur ismiyle İmam Rabbani (1563-1624) Hazretleri ortaya çıkmış ve bu sapık anlayışla mücadele etmiştir. Bölge çok geniş olduğundan her yere gidemiyordu ancak gönüllü mubelliğleri bir nevi postacı olarak kullanıp sapıklığın yayıldığı her yere mektuplar göndererek halkın delaletine düşmesini önledi.

İNGİLİZLER İŞGALLE BİRLİKTE ALİMLERİ KATLETTİ

Daha sonra gelen Şah Veliullah Dehlevi (1703-1753) etrafına ilim ve irfanı yayarak bölgedeki Moğol nüfuzunun yayılmasına engel olmuştur. Ancak 1857'de

İngiliz işgali geldiğinde ilk önce İmam Rabbani mertebesinde olan aydın ve alim kanaat önderleri katledildi. İç savaş ve en önemlisi kapı dibi komşusundan emin olmadan yaşamının korkusuyla tebliğ ve tecdit hareketleri kitlesel değil bireysel yapılmaya başlandı. Her ne kadar ortaya yeni dini ve siyasi hareketler çıkmış olsa da işgal durdurulmadı. Önceden Müslüman olan Hinduların bir kısmının İngilizlerin desteğiyle tekrar putperestliğe dönmeleri için 1875'de birkaç örgüt ve hareket kuruldu. Buna karşılık Müslümanlar da dini ve siyasi hareketleri kurmuş ancak bunların birkaçı maalesef İngilizlerin yardımıyla kurulduğundan dolayı zararı hala günümüze kadar gelmektedir. Bölgede artık İslamiyet'e yeni girişler değil; bu dini gerçek anlamda anlamamış ve hidayetden nasibini alamayan kişiler irtidat ederek tekrar cahiliye putperestliğine dönüş başladı. Ancak Müslümanların kitleler halinde yaşadığı daha doğrusu çoğunluk olduğu yerlerde putperestliğe dönüş olmadı ve dini inanış ve yaşayış eskisi gibi devam etti.

Ekonomik, siyasi ve sosyal alanda bölgenin her tarafını işgal eden İngiltere'nin desteğiyle 20. Yüzyılda Hindu milliyetçiliği olmadığı kadar güçlü ve her tarafta etkili olmaya başladı. Müslümanlara karşı terör ve suikast eylemleri arttı. 1. Dünya Savaşına girildiğinde İngiltere bölgeden topladığı askerlerin arasında Müslümanlarda bulunuyordu.

HİLAFET HAREKETİ VE HİNTLİ MÜSLÜMANLAR'IN OSMANLI'YA YARDIMI

Halk ve askerler kandırılarak Afrika ve Avustralya bölgelerinde savaşa gittikleri söylenmişti. Müslümanların çoğunluğu zorla askere ve silah altına alınmıştı. Hatta savaş alanına gemilerle gidene kadar da hiçbirinin eline silah verilmemişti. Hiç kimse nereye ve ne için gittiğini bilmiyordu. Her zaman olduğu gibi şeytanca plan yapan İngiltere, Hintli Müslümanları Osmanlı Hilafet Devletine karşı savaştırmak için Çanakkale'ye getirdi. Müslüman askerler savaşa başladıktan çok zaman sonra bu gerçeği öğrendi. Osmanlı Ordusunun bulunduğu siperlerden Ezan ve tekbir seslerini duyan Hintli Müslüman asker-

ler şaşkına dönerek işin gerçeğini öğrenir öğrenmez ilk fırsatta elindeki silahla Halife'nin ordusuna katıldı. Böylece İngilizlerin hinciliği ve hainliği ortaya çıkarılmış oldu. Ancak bu anlamsız savaşta yüzlerce Hint asıllı Müslüman asker hayatını kaybetmişti.

Bölgeden toplanan askerlerin Osmanlı'ya karşı kullanıldığı duyulmadan önce bölgede Şevket Ali ve Muhammed Ali Cevher önderliğinde Osmanlı Devleti ve Hilafeti korumak için çalışmalarına başlandı. "Hilafet Hareketi" ismi altında hem maddi yardım toplandı hem de eli silah tutan kişileri İstanbul'a göndermek için yoğun bir çabanın içine girdiler. Halife adına bölgeye gittiğini iddia eden Halide Edip Adıvar'a toplanan paralar teslim edildi. Halide Edip'in emanetleri Mustafa Kemal'e teslim ettiği, o paraların bir kısmı ile de İş Bankasına ortak olduğu iddiası hala konuşulmaktadır.

Günümüze kadar devam eden ancak bir etkinliği olmayan "Hilafet Hareketi" Hint Müslümanlarının olduğu kadar bizim ve tarihimiz için de çok önemlidir. Toplanan askerler bir türlü İstanbul'a ulaşamadı. İngilizler onlara neredeyse tüm kıtayı gezdirdi. Yarısından fazlası yolda hayatını kaybederek şehit oldu. Geri kalanı ise hastalanarak yataklara düştü. Bu hikaye çok uzun ve çok büyük bir trajedidir. Eli silah tutan gençlerinin birçoğunu kaybeden Müslümanlar kendi toplumunda Hindu ve İngilizlere karşı güçsüz düştü. Hindular konumlarını daha da

sağlamlaştırdı.

Artık iki toplumun aynı yönetim ve aynı toprak üzerinde yaşayamayacağı netlik kazanmaya başladı. Hindular tüm bölgeyi kendilerinin yönetmesini istiyordu. Aslında tarihleri boyunca kıta genelinde hiç yönetici olmayan Hindular İngilizlerin el vermesiyle adeta birer devlet adamı olmaya çalışıyordu. Sadece İngilizleri taklit ederek, onların kıyafetini giyerek, onların içtiği sütlü çayı içerek ve ellerine kısa bir asa alarak garip hareketlerle İngilizlere benzemeye çalışmaları İngilizler tarafından gülünç bulunuyor ve onların neşe kaynağı oluyordu.

"TWO NATION THEORY" İKİ MİLLET TEORİSİ VE AYRILMA DÖNEMİ

İngiltere'de hukuk okuyup ülkesine dönen Mahatma Gandhi de Hinduların kurduğu Ulusal Kongre partisine üye olmuştu. Diğer özgürlük hareketleri daha çok terör ve Müslümanların mallarını yağmalayan çete konumunda olduğundan onlara uzak duruyordu. Kurulacak bir Hindu devletinde Müslümanların hakları ve hukukları konusunda kimse Müslümanlara bir garanti veremeyince ortaya ayrılık ve başka bir devlet kurma fikri atıldı. "Two nation theory" İki Millet Teorisini 1930'lu yıllarda ilk ortaya atanlardan biri olan "İslam Şairi" lakaplı Muhammed İkbâl ve arkadaşları olmuştu. Müslümanların ayrı bir devleti, Gayri Müslimlerin de başka bir devleti olması için başlayan tar-

Günümüze kadar devam eden ancak bir etkinliği olmayan "Hilafet Hareketi" Hint Müslümanlarının olduğu kadar bizim ve tarihimiz için de çok önemlidir. Toplanan askerler bir türlü İstanbul'a ulaşamadı. İngilizler onlara neredeyse tüm kıtayı gezdirdi. Yarısından fazlası yolda hayatını kaybederek şehit oldu.

“ PAKİSTAN BÖLGESİ MÜSLÜMANLAR İÇİN BİR SİĞINAK OLDU. ÖZELİKLE MÜSLÜMAN ELİT KESİM HİCRET ETTİ. DEVLET MEMURLARI, SİYASİLER, DİPLOMATLAR, ENTELEKTÜELLER, GAZETECİ- YAZARLAR, BANKACILAR, İŞ ADAMLARI VE TÜCCAR SINIFINDAKİ AİLELER GÖÇ ETMİŞTİ. ”

tışmalar bu kez Müslümanlar arasında ayrılmaya neden oldu. Müslümanların bir kısmı ayrılmayıp Hindularla birlikte yaşayarak haklarını korumayı savunuyordu. Ancak diğer kesim ise İngilizlerin Müslümanlara hiçbir hak tanımadığını, her geçen gün Hindu fanatiklerinin ev ve iş yerlerine saldırdığını, öldürdüğünü ve evlerinin yakılması karşısında hiçbir şey yapamadıklarından yok olup gideceklerini savunuyordu. Bu konuda fikri olan da olmayan da çok konuştu. Hala da konuşuluyor.

Ayrılmayıp birlikte kalsalardı bugün Hindistan'da en kalabalık topluluk olacaktı. Ancak kendini savunmadan aciz katledilen ve zulme uğrayan onca insanın acısına kaç kişi dayanabilir. Bir başka noktadan da bakacak olursak ayrılık olmasa bile bugünkü manzaradan daha farklı bir kombinasyon olmayacaktı. Hala Müslümanlar tam anlamıyla birbirleriyle ittifak içinde değil. Her ırk ve bölge kendi halinde, kendi sorunuyla mücadele ediyor. İşgal altındaki Cammu-Keşmir olayına bile Müslümanların bir kısmı Hindistan devletinin gözüyle bakıyor. Üzülerek belirtmeliyim ki henüz ulusal anlamda bir birlikten söz edemeyiz.

Daha sonra İngilizler için içine gi-

rerek ayrılmaya sıcak baktıklarını ve halkı serbest bırakacaklarını dile getirerek engel olmayacaklarını belirttiler. Ancak İngiliz'in sözüne asla güven olmadığını bilen Müslümanlar bu yaklaşıma ihtiyatlı davransa da yapacak başka bir şey yoktu. Eyaletlerdeki halka ve yöneticilerine Müslümanların idaresinde olacak ve Pakistan adında ve Muhammed Ali Cinnah liderliğinde kurulacak devlette mi yoksa Hinduların idaresindeki Baharistan (Hindistan) adında ve Mahatma Gandhi liderliğinde kurulacak devlette mi yaşamak istersiniz? diye soruldu. Yarımada Müslümanlara karşı baş gösteren terör ve şiddet olaylarından dolayı her iki taraftan yaklaşık bir milyon üzerinde insan hayatını kaybetti, yaklaşık iki milyon Müslüman ise yerinden göç etmek zorunda kaldı. Bu belki de dünyanın gördüğü en büyük zorunlu göç oldu. Pakistan bölgesi Müslümanlar için bir sığınak oldu. Özellikle Müslüman elit kesim hicret etti. Devlet memurları, siyasiler, diplomatlar, entelektüeller, gazeteci- yazarlar, bankacılar, iş adamları ve tüccar sınıfındaki aileler göç etmişti. Genellikle orta ve küçük ölçekli dükkân ve işyeri sahipleri ile birlikte, çiftçi, zanaatçı, devlet birimlerinde alt tabakalarda ça-

lışanlar, günlük yevmiye usulü çalışan işçiler, siyasi ve sosyal olaylara çok fazla duyarlı olmayan kişiler ise Hindistan'da yerlerinde kalmayı tercih etti. Köklü medreselere sahip olan alimlerin de bir kısmı Pakistan'a hicret etmişti.

KEŞMİR SORUNUN BAŞLANGICINDA İNGİLİZLERİN HİNLİĞİ YATIYOR

Müslümanların çoğunlukta olduğu eyaletler olan Pencap, Sind, Belucistan, Hayber Pathunhva (Peştunistan) ile Bangladeş'in tamamı Pakistan'a katılmayı kabul etti. Ancak ülkenin orta tarafında kalan ve Pakistan ile hiçbir sınır bağı olmayan eyaletler coğrafi şartlar nedeniyle Hindistan'la birlikte kalmaya karar vermek zorunda kaldı. Keşmir ise çok farklı ve hileli davranışlarla bir nevi ortada kaldı. 1947 yılında yapılan taksimde iki devlet birer gün arayla bağımsızlığını ilan etti ve kendi bünyesinde sistemini kurmaya çalıştı. Cammu- Keşmir'in halkı Müslüman ancak yöneticisi Hindu idi. Halk Pakistan'a bağlanmak istedi. Ancak Maharece İngilizlerin desteğiyle bu birleşmeye karşı çıktı.

Sahte belgelerle Keşmir'i Hin-

DOSYA

distan'a bağladığını iddia ederek Hindistan'ın bölgeyi işgal etmesine vesile oldu. Bu işgal karşısında yeni kurulan Pakistan elinde imkan olmamasına rağmen Hindistan ile savaşa girmek zorunda kaldı. Bu savaş sonucunda Keşmir ikiye bölündü. Daha sonraki savaşlarda ise işin içine Çin de girdi ve bugün Keşmir 3'e bölünmüş durumdadır. Hindistan tarafından işgal edilen Cammu-Keşmir'de durum çok kötüdür. Yılın yarısından fazlasında sokağa çıkma yasağı vardır. Müslümanların ibadet ve yaşam hakları ellerinden alınıp adeta esaret hayatı yaşatılmaktadır. İngilizler sözde garantör olacakları ama Cammu- Keşmir olayında

Hinduların tarafını tutarak gerçek yüzlerini göstermiş oldular. İş bununla da bitmedi. 1971 yılına gelindiğinde Bangladeş'teki ayrılıkçı Milliyetçi gruplar desteklendi. Pakistan merkezi hükümetle ayrılıkçı milliyetçi gruplar istenmeyen iç savaşa kalkıştı. Hindistan ve İngilizlerin desteğiyle Bangladeş bağımsız oldu. Ama böylece iki kardeş ve Müslüman olan birbirine düşman oldu. Bu düşmanlık hala günümüzde de devam etmektedir.

Bir durgun suda iki balık kavga ediyorsa bilin ki buradan 5 dakika önce bir İngiliz geçmiştir. İnsanları birbirine kırdırtmak ve iç karışıklık çıkartmak konusunda kötülerin en beceriklisi olan İngiltere eski sömürge ülkelerinin yönetiminde hala etkili ve onlardan hala vergi almaktadır. İngiltere'nin sözde çekildiği Hint Yarımadasında meydana gelen devletlerde özellikle Hindistan'da Müslümanlar ciddi derecede azınlık konumuna düştüler. Bunların hakları tam olarak kayıt altına alınmadı. Kağıt üzerinde Müslüman azınlık statüsündedir ancak gerçek anlamda kanun önünde hak sahibi değildir. Özellikle kırsal kesimde tamamen fanatik Hinduların zulmü altında yaşamak zorundalar. Haksızlığa uğradığında mahkemeye gitmeyi aklından bile geçirmezler. Çünkü mahkemede suçlu bulunacağı gibi bir de geride kalan ailesine köyde ve kasabada Hinduların fenalık edeceğini bildiğinden uğramış olduğu zulme peşinen razı olur.

ARAKAN'DAKİ MÜSLÜMANLARIN UĞRADIĞI ZULMÜN TARİFİ YOK!

Myanmar bölgesinde işgal altındaki Arakan Müslümanlarına fanatik Budistlerin ve devlet güvenlik güçlerinin neler yaptığı son yıllarda ve günlerde iyice ayyuka çıktı. Burası da İngilizlerin hilesiyle eski adı Burma olan devlete bırakılmıştı. Burada Müslümanların varlığı tanınmıyor ve ülkenin vatandaşı olmadıkları iddiasıyla evleri, mülkleri gasp edilip vahşice katlediliyorlar. Ülkede bulunan Müslümanların hiçbirine gerçek anlamda hak verilmezken özellikle Arakan bölgesindeki Müslümanlara ise asla hayat hakkı tanınmıyor ve 5 milyonluk Müslüman nüfus bugün yaklaşık 2 milyona düşürüldü. Geri kalanlarda o topraklardan çıkarılana kadar devlet destekli Budist çeteler ve devlet birimleri durmayıp katliama ve sürgüne devam edecekler.

Sri Lanka'da ise durum biraz daha farklıdır. Ülkedeki Müslümanların oranı yaklaşık yüzde 12 civarındadır. Burası çayın anavatanı ve Hazreti Adem'in cennetten yeryüzüne indiği ada olarak da bilinir. Halkın geneline yakını Budist olan adada Tamil gerillaları yıllarca devletle savaştı sonunda yenilgiye uğratıldı. Son yıllarda dünyada baş gösteren İslam düşmanlığı maalesef Sri Lanka'da da yayılmaya başladı. Bundan 15 yıl öncesine kadar Müslümanlar adada normal şartlarda yaşıyordu. Hatta orta ölçekli ticaret hala Müslümanların

Bir durgun suda iki balık kavga ediyorsa bilin ki buradan 5 dakika önce bir İngiliz geçmiştir. İnsanları birbirine kırdırtmak ve iç karışıklık çıkartmak konusunda kötülerin en beceriklisi olan İngiltere eski sömürge ülkelerinin yönetiminde hala etkili ve onlardan hala vergi almaktadır.

“

BUNCA MÜSLÜMAN NÜFUSA RAĞMEN HALA ULUSAL ANLAMDA BİR GAZETELERİ, SİYASİ PARTİ VEYA TELEVİZYONLARI BULUNMAMAKTADIR. BÖLGESEL OLARAK GÜÇLÜ SİYASİ PARTİLER OLMASINA RAĞMEN ULUSAL ANLAMDA BU BİRLİKTEKİ BİR TÜRLÜ SAĞLANAMADI.”

elindedir. Kendilerine ait özel okulları, Sarandıp medreseleri var ve devlet dairelerinde memur olarak çalışabiliyorlar.

Myanmar'daki fanatik Budistlerin lideri Sri Lanka'daki Budistleri etkileyerek Müslümanlara karşı baskı yapmaları sağlanıyor. Ülkede terör örgütü Tamillerin yok olmasını fırsat bilen fanatik bazı devlet görevlisi yeni hedeflerinin Müslümanları adadan göndermek olduğu gibi aptalca ve faşistçe sözler sarf etmektedir. Zaman zaman Müslümanlara saldırı düzenlenmiş olsa da genel anlamda Müslümanlar Sri Lanka'da azınlık olarak yaşamaya devam etmektedir.

HİNDİSTAN'DAKİ MÜSLÜMANLAR KİMLİĞİNİ KORUMAK İSTİYOR

Hindistan'daki Müslüman nüfus yaklaşık yüzde 15 civarında olmasına rağmen yaşanan olumsuzluklar ve Müslümanlara karşı sergilenen ekonomik ve siyasi ambargo nedeniyle Müslüman aile birliğinin gittikçe azaldığını resmi makamlarca kayıt altına alındı. Dağınık yaşayan Müslümanlar arasında tam bir birlik ve beraberlikten söz edemeyiz. Hemen her eyaletteki Müslüman ile başka eyaletteki Müslüman arasında ırk ve dil farklılığı olduğundan İslam inancı ve akidesi

dışında çok fazla ortak hareket edecekleri nokta bulunmamaktadır. Bunca Müslüman nüfusa rağmen hala ulusal anlamda bir gazeteleri, siyasi parti veya televizyonları bulunmamaktadır. Bölgesel olarak güçlü siyasi partiler olmasına rağmen ulusal anlamda bu birliktelik bir türlü sağlanamadı.

Özellikle devlet medyasında ve fanatik Hindular tarafından Müslüman tarif edilirken, köktendinci, ayrılıkçı, kendi topluma yabancı, radikal unsurlarla irtibatlı, ülkenin kötülüğünü isteyen potansiyel bir düşman olarak gösterilir. Bu durum Müslümanları çok üzüyor çünkü onlar da en az Hindular kadar Hintli ve yerli. Bu topraklardan başka gidecekleri bir yerleri yok. Gitselerdi daha başından bu yerleri terk ederlerdi.

Hindistan'ın kurucusu Gandhi ve onun takipçisi Nehru, Hindu dine ait devlet yerine laik bir idare kurdular. Kâğıt üzerinde böyle olsa da gerçek anlamda birçok yerdeki idare Hindu inancının etkisinde yürütülmektedir. Müslümanlar ve Sihler adeta toplumdan dışlanmaktadır. Göstermelik olarak ülkenin şimdije kadarki 12 cumhurbaşkanından 3'ünü Müslümanlardan seçmiştir. Ancak Hindistan'da cumhurbaşkanı sadece bir figürdür. Adeta hiçbir

yetkisi yoktur ve protokolde bir aksesuar gibidir.

Devlet dairelerinde Müslümanlar nüfuslarına göre istihdam edilmiyor. Bilerek ve bilinçli bir şekilde Müslüman azınlık devlet görevlerinden uzak tutuluyor. Hatta onlara güvenilmiyor. Oysa hepsi aynı ırkın, aynı devletin ve aynı toprağın evlatları ama Müslüman oldukları için dışlanıyorlar. Sri Lanka ve Hindistan'da emlak satın alma veya kiralama konusunda ise neredeyse her iki ülkede de Müslümanlara evlerini vermemek için ırkçı bir direniş sergileniyor. Özellikle dini bayramlar Müslümanların en çok zulme ve baskına uğradığı zaman oluyor. Kurban bayramı zamanında hemen her yıl bu ülkelerde onlarca saldırı olur ve her yıl ortalama 6-7 kişi hayatını kaybeder. Kamu alanında olduğu gibi çarşı ve pazarda da Müslüman kadınlar giysileri ve dini tercihlerinden dolayı aşağılanıyor ve hizmet almakta zorluklarla karşılaşılıyor. Müslümanların iş bulmakta hiç şanslarının olmadığını tahmin edersiniz. Bundan dolayı Müslümanlar daha çok kendi küçük işletmelerinde iş sahibi oluyor. En büyük sorunların başında yoksulluk ve işsizlik geliyor. Müslüman gençlerin ancak yüzde 4'ü seçkin üniversitelere gidebiliyor. Buna rağmen ülkenin önemli ya-

rışmalarında Müslümanlar ödül alıyor, hatta Sanskrit Ödülünü bile birkaç kez Müslüman öğrenciler kazandı. Hintli Müslümanlar teröre ve bağınazlığa kaçmadan kanunlara uygun bir şekilde yaşayama çalışıyor. Ülkede en büyük problemlerin başında Müslümanların kimlik problemi, güvenlik asimilasyon, eğitim, eşit iş imkânı ve varlıklarının kabullenilmemesi gelmektedir. Sanki Hindistan sadece Hinduların memleketiymiş gibi yanlış ve aptalca bir inanışla Müslümanların dışlanması son yıllarda bizzat devlet eliyle yapılmaktadır. Aşırı ırkçı ve milliyetçi grubun hem ulusal hem de yerel parlamentolarda egemen olmasıyla Müslümanlara kimliğinden dolayı saldırı yapılmaktadır.

FANATİK HİNDULAR MÜSLÜMANLARA VE TARİHİ ESERLERE SALDIRIYOR

Birkaç eyalette komünist partinin egemen olmasıyla Hindu milliyetçileriyle birlikte hareket ederek İslam'ın kutsallarına sal-

BİRKAÇ EYALETTE KOMÜNİST PARTİNİN EGEMEN OLMASIYLA HİNDU MILLİYETÇİLERİYLE BİRLİKTE HAREKET EDEREK İSLAM'IN KUTSALLARINA SALDIRIYORLAR.

dırıyorlar. Özellikle bölgedeki Türk ve İslam eserlerine yönelik tahripkâr saldırılar yaparak İslam tarihinin izleri silinmek isteniyor. Devlet ve güvenlik birimlerinin sadece izleyerek bu saldırılara asla müdahale etmemesi ise dikkat çekicidir. Oysa ülkeye gelen turistler söz konusu tarihi eserler için gelmektedir. Görünümünden para kazanıyorlar ama varlığına tahammül edemiyorlar. İktidardaki Baharatiya Janata Partisi (BJP) 1990 yılından beri Müslümanlara karşı şiddet eylemlerinin başını çekmektedir. Müslümanların tarihi mescitlerini yıkarak yerine Hindu tapınakları yapan Modi'nin başkanlığındaki BJP 1992'de Ayodha'da yer alan tarihi Babri Mescidi yıkarak yerine Hindu tapınağı yaptırarak ne denli tehlikeli bir turmanış içinde olduğunu göremeyecek kadar gözü dönmüş birisidir. Aynı ırkçı parti ülkenin Gujrat eyaletinde benzer aptalca fiillerde bulunarak yüzlerce Müslümanın katledilmesine sebep olmuştur. Devletin Müslümanlara baskısının yanında bazı ana akım İslam'ı hareketler tüm baskılara rağmen varlığını sürdürmektedir. Dar'ul Ulum Diyobendi, Mevdudinin kurduğu Cemaati İslami, Barelvi Cemaati ile Tebliğ cemaati de eskiden günümüze kadar hala dini faaliyetlerine devam ediyor. Ülke genelinde bu akımlara mensup Müslümanlar cemaat kültürünü benimsemiş ve kendi toplumunun değerlerine saygılıdır. Evliliklerini genelde kendi inanç grupları arasında yapmaktadır. Ülkede bulunan ve İngilizlerin ihdas ettiği son yalancı peygamber Ahmed Gulam Kadiyani gru-

bu ve devletin derin yapısıyla irtibatlı olan FETÖ terör örgütünün elemanları özellikle Dinler arası Diyalog safsatası üzerine ciddi çalışmaları bulunmaktadır. Ülkede hala FETÖ mensubu kişilerin hem akademik alanda hem de ticari olarak aktif çalışmalarına rejim ses çıkarmıyor. Oysa Sayın cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın son gezisinde söz konusu terör örgütünün faaliyetlerine izin verilmeyeceği yönünde söz verilmişti. Bırakın kısıtlamayı toplamda 6 kişinin yapmış olduğu protesto sanki çok büyük bir eylemiş gibi ana medya ve TV'lerde gösterildi. Bunlardan 4'ü Türk vatandaşı 2'si ise Türkiye'de okumuş olmalarına rağmen ülkemizi kötüleyen beyanatlarda bulunmaları ve bunların eylemlerine izin verilmesi de düşündürücüdür.

Müslümanların azınlık olduğu kentlerde toplu kılınması gereken Cuma namazlarını kılamayan veya dar alanlarda yapılmış küçük mescitlerden dışarıya sarkan cemaate müsaade edilmiyor. Tüccarların bir arada olduğu alanlarda helal yemek komsunda sorun olmayan ülkede Hindu ve diğerlerinin yemeklerini yiyemeyen Müslüman oldukça zorlanmakta. Müslüman lokantalara da inek etinden yapılmış yemek ve kebab satıldığı için bazen fanatik Hindular baskın yapıyor. Böylece durumlarda emniyet güçleri asayişini temin etmesi gerekirken görmemezlikten geliyor. Özellikle Madras Menkul Kıymetler Borsasında, altın ve gümüş sektörü ile birlikte ülkedeki önemli kültür ve gelir kaynağı olan film sektöründe de önemli

ölçüde söz sahibidirler. Filmler genel halka hitap ettiğinden dolayı İslami anlayış değil popüler Hint kültürünün temelinde senaryolar yazılmaktadır.

PAKİSTAN'DAKİ MÜSLÜMANLAR

Pakistan'da ise Müslümanlar çoğunlukta olduğundan dinin yaşanmasında herhangi bir sıkıntı olmamakla birlikte ülkedeki siyasi çalkantı hiçbir zaman durmadı. Asker hemen her 10 yılda bir yönetime el koyarak

PERVEZ MÜŞERREF ASKERİ DARBEYLE BAŞA GEÇTİKTEN SONRA ÜLKE TARİHİNDE İLK KEZ NAMAZ KILANLARA SİLAH KULLANILDI. MEDRESE VEYA CAMİLERE SON DERECE SAYGILI OLAN PAKİSTAN GÜVENLİK BİRİMLERİ NE OLDUYSA İSLAMABAD'DAKİ KIZIL MESCİT'E VE YANINDAKİ MEDRESEYE BASKIN DÜZENLEYEREK İÇERİDE DERS YAPAN ONLARCA MASUM KATLEDİLDİ.

ülkenin daha da geri gitmesine vesile oluyor. Değişik dini ve siyasi oluşumlar aşırı fikirlerle sahip olduklarından zamanla birbirlerine karşı silah da kullanmaktan geri kalmamaktadır. Her mezhep ve her cemaat dinini ve adetlerini çok rahatlıkla yaşayabiliyor. Buna şimdiye kadar müdahale eden pek olmamıştır.

Pervez Müşerref askeri darbeyle başa geçtikten sonra ülke tarihinde ilk kez namaz kılanlara silah kullanıldı. Medrese veya camilere son derece saygılı olan Pakistan güvenlik birimleri ne olduysa İslamabad'daki Kızıl Mescit'e ve yanındaki medreseye baskın düzenleyerek içeride ders yapan onlarca masum katledildi. Bu katliam ABD'nin beğenisini almak için ve "terör bahane" edilerek yapıldı. Halk bundan dolayı Müşerref'i asla affetmedi. Belki de dünyada azınlıkların en rahat yaşadığı ülke Pakistan'dır. Burada gayri Müslimlerin özel hukukla hakları koruma altına alınmıştır. Hindu, Budist ve kafir olarak kabul edilen Kadiyaniler bile mecliste temsil edilmektedir. Bayraktaki yeşil Müslümanları, beyaz kısım ise azınlıkları temsil etmektedir. Komşusu Hindistan'da Müslümanlar baskı ve varlıklarını kabul ettirebilmek için mücadele verirken Pakistan'da ise azınlıklara devlet bizzat yardım etmektedir.

Önceden beri ülkede mezhep çatışması vardı. Şii ve Sünni mezhepler arasında, İran ve Suudi Arabistan'ın kışkırtmasıyla istenmeyen kanlı çatışmalar oluyordu. Ancak son zamanlarda Taliban, El-Kaide gibi terör örgütleri-

nin çıkmasıyla bu örgütler kendi aralarında olduğu gibi diğer Müslüman gruplara ve devlet birimlerine karşı kanlı eylemler yapmasıyla ülkenin terör ile ciddi bir şekilde başı beladadır.

Kuruluşundan beri Hindistan ile 3 kez savaşa giren Pakistan, ekonomik olarak düşman bellediği komşusuna nazaran çok güçlü değildir. Her an Hindistan'ın bir saldırısı ile karşılaşacakmış gibi teyakkuzda olan Pakistan atom bombasını yaparak caydırıcılığı ortaya koyabilmiştir. Eğer bu bomba yapılmamış olsaydı bugün Pakistan'ın durumu çok daha kötü olurdu. Ancak Atom Bombası'ndan dolayı başta ABD ve diğer emperyalist ülkeler Pakistan'ın rahat bir nefes almasını engelliyorlar.

Ayrıca Afganistan cihadından beri ülkeye mülteci olarak gelmiş olan halk ancak yıllar sonra kendilerini yerli halk gibi görmeye başladı. Yaklaşık 1,5 milyon Afganlı mülteci ülkesine dönmek istemiyor. Bununla birlikte Hindistan'ın Cammu Keşmir'i işgal etmesiyle yüzbinlerce Keşmirli de mülteci olarak Pakistan'da yaşamaktadır. Kendi dar ekonomik ve sosyal imkanlarına rağmen ülkesine gelen mültecilere de yardım etmeye çalışan Pakistan, ülkemiz başta olmak üzere dünyanın neresinde bir Müslümanın derdi olsa hemen ilgilenir ve sahiplenir. Türkiye sevgisi had safhadadır.

BANGLADEŞ'TEKİ MÜSLÜMANLARIN DURUMU

Bangladeş, 1972'de Pakistan'dan kanlı bir şekilde ayrıldıktan sonra

tam anlamıyla hiçbir zaman kendine gelememi. Kalabalık nüfusun yanında yaşanan iç savaş, ekonomik imkanların kısıtlı olması ve maden olmaması ülkedeki fakirliği ve yoksulluğu gittikçe artırmaktadır. Kendi nüfusu ve ekonomik sıkıntısı yetmezmiş gibi bir de Arakan'a komşu olması sebebiyle yaklaşık bir milyon mülteci kontrolsüz bir şekilde ülkede yaşamaktadır. Bangladeş bu yükün üzerinden kalkamadığı gibi olayları da idare etmekten acizdir. Ülkede siyasi çalkantı ve son zamanlarda siyasi cinayetler işlenmektedir. İktidar partisi eskinin intikamını almak için 92 yaşında ceza ehliyeti dahi olmayanları uyduruk mahkemelerde yargılayıp idam ettirmektedir. Laikliği bir nevi bizdeki eski 28 Şubat dönemi gibi uygulayan Bangladeş'in şimdilik yönetimi dindar halka ve dini cemaatlere karşı son derece hoşgörüsüzdür. Müslüman cemaatlere karşı sözde laikliği uygulayan devletin, ülkedeki Hindu azınlığa karşı ise son derece müsamahakâr davranması da düşündürücüdür. Ekonomik ve siyasi alanda neredeyse Hindistan'ın hegemonyası altında olan Bangladeş'teki Müslümanların oranı yüzde 80'dir. Hindu nüfusunun oranı ise yaklaşık yüzde 15'tir. Halkıyla barışık olmayan Bangladeş halkı fakir olmasına rağmen çok kanaatkâr ve ekmeğini Arakanlı mültecilerle paylaşmaya razıdır. Ancak buna devletin engel olmasıyla birlikte hem mülteciler hem de yerel halk maddi ve manevi kayıp yaşıyor. Bangladeş aslında Arakanlı mül-

tecileri bir nebze de olsa ekonomisinin kalkınması için küçük bir motivasyon sağlayabilir. Mültecilere yapılacak yardım malzemeleri Bangladeş'ten satın alınarak dağıtılabilir. Paralar resmi yollardan Bangladeş bankalarına gönderilerek ülkedeki döviz sıkıntısının bir kısmı giderilmiş olur. Engel çıkarınca yardımlar başka ülkelere satın alınarak getiriliyor.

Maden ve enerji bakımından son derece yoksun olan Bangladeş'te içme suyuna karışan arsenik nedeniyle ciddi bir şekilde zehirlenme yaşanmaktadır. Nüfusun artması, toprakların hem verimsiz hem de küçük olduğundan halkın yaşam kalitesi çok düşüktür. Okuma-yazma oranı çok düşüktür. Kadın ve çocukların haklarından bahsedemeyiz. Dini cemaat ve dindarların ülkede yaşatılmamasını öngören şimdiki rejim ülkenin ilerlemesindeki en büyük sorunların başında gelmektedir. Hint yarımadasının Güney Asya kısmında yaklaşık 800-850 milyon arasında Müslüman yaşıyor. Dünya Müslümanlarının 1,7 milyar olduğunu kabul edecek olursak yaklaşık dünya Müslümanlarının yarısı bu bölgede yaşamaktadır. Bu kardeşlerimizin en büyük sorunu fakirlik ve cehaletle savaşmaktır. Sağlam ve güncel eğitim alamadan geleceği inşa edemeyiz. Ezbere ve daha çok çok eski zamanlarda öğretilen konulardan hala okul ve medreselerde okutulması nedeniyle milyonlarca genç beyin heba olmaktadır. Bölge halkının matematik ve fen bilimlerine yatkınlığı birçok gelişmiş ülkeden

daha fazladır. Pakistan'ın çok kıt imkanlarla Atom Bombasını yaptığını unutmayalım. Aynı şekilde Hindistan'ın yazılım alanında dünyanın en iyilerinin arasında olduğunu da hatırlamalıyız.

Pakistan, Bangladeş başta olmak üzere Hindistan'daki ve Sri Lanka'daki Müslümanların bizleri karşılıksız sevdiğini ifade etmeliyim. Tarihimizin bir parçasının hala bu topraklar üzerinde olduğunu unutmamalıyız. Ülkemizin altın gençleri, bölge için belki çok ilginç ve taraflar arasında dostluğu pekiştirecek yeni buluşlara imza atabilir.

Müslümanlar bizi her zaman bağrına basıyor. Gayri Müslimlerin geneline yakını da bize karşı ön yargısız bakmaktadır. Ancak siyasi anlamda bölgedeki Hindu ve Budistleri emperyalist çevreler PKK/PYD, DEAŞ ve FETÖ gibi kullanarak Müslümanlara karşı dolduruşa getiriyor. Bölge insanlarıyla ilişkilerimizi sıcak tutacak olursak bu olumsuz algının da son bulacağını ve İslam'ın gerçek yüzü olan "barış" ile tanışacaklarından eminim.

Orta Asya'dan gelen ecdadımızın bölgeye bıraktığı en büyük ve kıymetli değer şüphesiz ki güzel bir mazi ve İslamiyet'tir. Bölgede yaklaşık 9 asır süren Türk İslam hakimiyeti İngilizlerin gelmesiyle sona erdi. Yerine zulüm ve gözyaşı geldi. Birlik ve beraberlik bozularak bölgede kanlı çatışmalar körüklendi. İmam Hatip nesli Allah'ın izniyle ümmetin üzerine çöken kara bulutları dağıtarak yine ilim, adalet ve sanatta çığırar açarak bölgedeki kardeşlerine ulaşacaktır.

Bir anekdot “Türk müsün?”

Pakistan’da öğrenciliğimin ilk yılının başlarında ilginç bir olayla karşılaştım. “Pakistan Studies” diye, bir nevi Pakistan tarihi isimli bir ders vardı. Pakistanlı hocamız gayet nazik ve güzel bir üslupla dersi anlattı. Her zaman ki gibi gelecek dersi okumamamızı ve anlamamızı isteyerek dersten ayrıldı. İlk önce kütüphanede söz konusu derse hazırlanırken önüne bir paragraf geldi şaşırdım. Kendi kendime “ne oluyor ya!” dedim. Aslında konu çok basit. Pakistan’ın Gujrat kentine İslam’ı tebliğ etmek için giden Müslümanlardan etkilenen kişi “Türk oldu” İşte bu sonunu bir türlü anlamadım. Belki yanlış baskı yapmışlar diyerekten kütüphanedeki başka kitaplara baktım. Hepsinde de aynı ibare yazıyordu. “Bugün sanırım yorulduğum, okuduğumu anlamakta güçlük çekiyorum gidip yemek yiyeyim ve biraz dinleneyim” dedim. Öyle de yaptım.

Karnım tok olarak ve dinlenmiş olarak sayfayı açtım, okudum ama değişen bir şey yok. Ertesi gün dersin hocasını buldum ve derdimi anlattım. Yardımcı olayım dedi. Aynı yeri okudu ve bana bu insanların İslam’dan nasıl etkilendiğini, eski inancını bırakıp nasıl “Türk” olduklarını anlatıyor. Bende hocaya “iyi güzel de bu insanlar niye Türk oluyor. Bunlar Hint asıllı değil mi, niye Türk oluyorlar, buna ne gerek

var?” Benim sorularım karşısında bu kez hoca afallamaya başladı. “Sayın Balcı iyi misin, sen Türk değil misin?” Evet efendim ben Türküm o konuda bir şüphe yok. Ancak Gujrat’taki insanlar İslamiyet hakkında bilgi alıyor. Sonunda bunların Türk değil Müslüman olmaları gerekmez mi, neden Türk oluyorlar. Ben burayı anlamakta zorluk çekiyorum” deyince hoca gülmeye başladı. Ben sana olayı baştan anlatmalıyım. Bizin bu bölgede Müslüman olan birisine ‘Türk’ oldu derler. Çünkü bölgede İslam dini bir nevi Türklerle eşleşmişti. Onun için biz bu terimi okuduğumuzda anlarız. Ama sen haklı olarak anlayamadın.” deyince bu kez ben hem sevindim hem de şaşkınlığım daha da arttı. Geçmiş ecdadımıza rahmet okudum. Bizlere böyle şerefli ve güzel bir miras bıraktıkları için Rabbime şükrettim Bu güzel sıfatı ve insanların kafalarındaki “Türk” imajını karalamamak için sorumluluğumun daha fazla olduğu Kanaat’ına vardım. Yeni Delhi’ye yaptığım seyahatte Cuma Mescitte namazdan sonra Müslüman kardeşlerimizle musafaha yaparken içlerin birisi bana nereli olduğumu sordu. Ben de Türk’üm” dedim. Adam bana “Türk olduğumu biliyorum zaten. Olmasaydın mescide giremezdin. Ben senin nereden geldiğini soruyorum” Müslüman amcanın merakını ve sabrını daha

fazla test etmeden “Ben double Türküm, Hem Müslüman hem de Türkiye’nin Türküyüm.” Dememle gültüşmeler ve birbirimize musafalaşmamız bir oldu.

Bu terim hala ders kitaplarında ve kültürde kullanılmaktadır. Hatta Batı dünyası özellikle İngilizlerde aynı terimi kullanmıştır. Ancak bu terimin içini boşaltmak için bölgedeki “Türk” motiflerini yok ederek Müslümanları birbiriyle kırdırarak veya yönetimleri “despot laik” rejim haline getirerek bu terimden nefret ettirmenin yollarını denedi ve uyguladıysa da tam olarak başarılı olamadı.

“Türk” terimini sadece İngilizler değil Fransızlarında kullandığını görüyoruz. 1550’li yıllarda Fransız Pierre Belon’un Paris’te yazdığı “BelloniusduMans” (Birçok tuhaflıkların gözlemi) eserinde Müslüman yerine “Türk” kelimesini kullandığını görüyoruz. Ecdadımızın bölgeye yapmış olduğu sanatsal ve kalıcı eserler halkın arasına huzuru, adaleti ve bereketi getirdiklerinden dolayı yerel halk bu mümtaz insanlardan etkilenerek onların dinine tereddütsüz girmiş ve kendini de o insanlarla bir tutmuş Bu etkilenmeden dolayı Hint Müslümanlar kendilerini Türk olarak tanımlıyor ve Türk olmakla Müslüman olmayı aynı görüyor. Sözlüklerde Türk ve Müslüman kelimeleri eşit anlamlı olarak kullanılmaya devam ediyor.

BABÜR MİMARİSİ

Babürlüler, Hindistan'daki varlıkları 3 yüzyıldan daha uzun sürmüş (1526'dan 1857'ye kadar) Timur hanedanlığının soyundan gelen bir hanedanlıktır.

**TAİMOOR
KHAN MUMTAZ**

Mimar

Babür imparatorluğu, baba tarafından Türk-Moğol fatihi (Timur imparatorluğunun kurucusu) Timur'a, anne tarafından da Çağatay Han, Moğol Hükümdar Cengiz Han'ın ikinci oğluna dayanan Babür Şah tarafından kurulmuştur. İngilizce'de ve Urduca'da bilindiği haliyle "Mugal" imparatorluğunun ismi, Moğol kelimesinin yanlış telaffuzundan başka bir şey değildir, buna rağmen esasında Hindistan'daki Babürlüler çoğunlukla etnik Türklerdi, Moğol değillerdi.*

16'ncı yüzyılın ikinci yarısında, kendinden sonra gelen Babür Yönetimini tanımlayan idari, kültürel, ve sanatsal farklılıkların temelini atan Ekber Şah'tı. Babür İmparatorluğu'nun ihtişamının

en fazla olduğu zaman, 17'inci yüzyılda Şah Cihan yönetimi zamanındaydı. En büyük sınırlarına Evrengzib zamanında ulaşan imparatorluk, Evrengzib'in 1707'deki vefatı ile gerileme dönemine girdi. 1757 yılında sadece ismen Delhi'deki Babür Kralı'na bağlı sayısız yerel devletler kurulmuştur. Bu krallardan sonuncusu, II. Bahadır Şah 1857'de İngilizler tarafından tahttan indirilmiştir. Babür Hükümdarlığı, İran, Orta Asya, Maverâünnehir ve kıtanın farklı kısımlarından alimleri, ressamaları, mimarları, şairleri, hattatları ve devlet adamlarını cezbediyordu. İmparatorlar, aileleri ve asalet ailesi ve maiyeti bu geniş sanatçı ve entellektüel galaksisini desteklemekle kalmamış, aynı zamanda kendileri de birçok bilime ve sanata kişisel ilgi

Tercüme: Ekrem Emir

göstermişlerdir.

O zaman şüphe yok ki bu derece sanatsal ve entelektüel bir çevre dev bir zenginlikle gelmesin. Babür Mimarisi Maveraünnehir, Timur, Hindistan, İran ve hatta bir miktar da Avrupa mimarisini sentezlemiş, fevkalade kendinden emin bir tarz ortaya koymuştur. Yine de mimarilerini tanımlayan etkiyi Timur dönemi yapmıştır.

Zerafet, nezaket ve ustalık kesinlikle Babür mimarisini ayrı kılan özellikler arasında, fakat zannımca Timur ve Safevi yapılarının da ötesine taşıyan özellik Babür mimarisinin kristalimsi geometrik yapısının mükemmeliğidir.

Bu kalitenin çığır açıcı örneklerinden biri de Delhi'deki Hümayun Türbesidir. Ekber Şah döneminde inşa edilmiş olup, Babür mimarisinin kendini göstermesini sağlamış bir eserdir. Yaratıcılıkla geliştirilmiş Timur dönemi fikirleri ile yerel geleneklerin bir sentezi halini almıştır. Binanın tamamı, gerçek Babür ihtişamını mükemmel planı ile gözler önüne seriyor.

Hümayun'un çoğu yapıları Timur dönemine ait, imparatorluk binalarında giydirmeye malzemesi olarak sırlı çini yerine Babürlüler tarafından taş kullanılmaya başlaması,

tarzlarının değişmesini sağlamıştır. Hümayun Türbesi, "dünya mimari tarihinin planı en mükemmel sekizgen binalarından biri" olarak isimlendirilmektedir.

Tac Mahal, muhtemelen bu kristal kalitenin en iyi örneğidir. Şah Cihan'ın en sevdiği eşi Ercümen Banu Begüm'ün Agra'daki türbesinin yapımı 1632 yılında başladı, resmen 6 Şubat 1643'te de tamamlandı. Burada yine Hümayun'da görebildiğimiz ana özellikleri görebiliyoruz, fakat burada aynı parçalar mükemmeliğe oynuyor. Şah Cihan'ın mimarisini farklı kılan beyaz mermer kullanımı, bu yapıya özel bir gizem katıyor. 'Onuncu yüzyıl filozofu, Ebu Nasr El- Farabi'ye göre, mimarının temelleri matematiksel bilimlere dayanmaktadır.' 'Geometri, bir mimarın eğitiminin temeliydi, yetenekli usta mimarlara mühendis denirdi, hendese yapan, "geometrici" manasında.'

Tarihi kayıtlardan mimarların genellikle çok becerikli olduğu, sadece matematik ve geometri değil aynı zamanda astronomi, antik yunan eserleri, şiir, felsefe ve ilahiyat öğrendiklerini de biliyoruz. Babürlüler döneminden Üstad Ahmed Lahori(1570/75 – 1649 MS), Türkiye'den Mimar Sinan(1788/1490 - 1588) ve Kutbettin Şirazi (15. yy) bu şekilde yetişip isimleri bize kadar ulaşmış mimarlardan bazılarıdır.

Kaynaklar:

- 1] British Library Asian and African Studies Blog
- 2] Gustavo Jeronimo, Wikimedia Commons
- 3] The Walled City of Lahore Authority, Wikipedia
- 4] Art Poskanzer, Wikimedia Commons
- 5] David Castor, Wikipedia

*Ç.N. : Babürlülerin yönetici kadrosunun özellikle Türklerden müteşekkil olduğunu Türkiye'de biliyoruz, fakat dünyanın kalanı genelde Babürlüleri Moğollarla karıştırıyorlar.

PROF. DR. RAŞİT KÜÇÜK:
**GEÇMİŞİN ŞEKİLCİLİĞİNİ
KUTSAMAYI DEĞİL,
DEĞERLERİNİ YAŞATMAYI
HEDEFLİYİZ**

EROL ERDOĞAN, VEysel BAŞAR, TUBA KARAÇORLU

Bir Peygamber (as) aşığı ve Sünnet-i Seniyye ihyacı Prof. Dr. Raşit Küçük... Hadis ve İslam Ahlakı alanlarında öğretim üyeliği görevinde yüzlerce lisans öğrencisi, onlarca yüksek lisans ve doktora öğrencisi yetiştiren bir medeniyet inşacısı... Raşit Küçük, yaşadığı dönemin büyük âlimlerine yetişmiş ve saygın hocalardan istifade etmiş bir alim. İnsanın hayatta kendisine düstur edinmesi gereken esasların Kur'an ve sünnet olduğunu her fırsatta nasihat eden Raşit Hoca, Kur'an ve sünnetin bütünlüğünün önemini de davaya dönüştürmüş bir öncü. Pek çok ilim adamı yetiştirdiği için 'hocaların hocası' olarak bilinen ve hayatını ilme ve sünnet-i seniyyeye adayan Prof. Dr. Raşit Küçük Hoca'yı bu sayıda Söz Meclisimize konuk ettik. Kendisiyle dünü, bugünü, yarını konuştuk. Ünsiyeti olan şahirleri, siyaseti, kültürü sorduk. Raşit hocamızla bu güzel söyleşiyi Üsküdar'da İSAM Genel Merkezinde yaptık. Sohbet o kadar hoş, latif ve samimi idi ki, Söz Meclisi ekibi olarak çok etkilendik, çok faydalandık. Raşit Küçük hocamıza bu vesile ile teşekkür ediyor, kendisine Rabbimizden sağlık ve hizmetlerinin devamını diliyoruz.

EROL ERDOĞAN: *Hocam, Antalya’da doğdunuz, çocukluğunuz ve eğitim döneminizin bir kısmı köyde ve Akseki’de geçti. İslam Enstitüsünü Konya’da okudunuz. Erzurum’da öğretmenlik ve öğretim görevliliği yaptınız. Sonra İstanbul... 1980’lerden itibaren de İstanbul’dasınız. Bazı işler için zaman zaman Ankara havasını da teneffüs ettiniz. Antalya, Konya, Erzurum, Ankara ve İstanbul... Beş şehir için ne diyeceksiniz?*

RAŞİT KÜÇÜK: Bismillirahmaânirrahîm. Elhamdülillah vessalâtü vesselâmü alâ rasûlillah. Akseki ilçesinin Menteşbey köyünde doğmuşum, ilkokulu köyümde, ortaokul ve liseyi Antalya İmam-Hatip Okulu’nda okudum. Böylece hayatımın sadece on dokuz yılını kendi ilimde geçti. Köyüm tarihi çok eski bir köy, ilçem de aynı şekilde; Antalya zaten biliniyor. Sor-

duğunuz illerin her biri kadim bir tarihe sahip; fakat ben her birinden çok kısa bahsetmek isterim. Antalya, benim okuduğum yıllarda, yani 1959-1966 yıllarını kastediyorum; nüfusu 60 binler civarında olan bir şehirdi. Tarihi mekânları, sur içine açılan kapıların kalıntıları, camileri, çok güzel ahşap evleri, parkları, bahçeleri, denizi ile tüm güzellikleri barındıran bir şehir. Ayrıca bugün bilinen algısının aksine ciddi biçimde dindar bir şehir. Şehrin sakinleri yazın çoğunlukla yayla kesimleri olan Korkuteli, Elmalı, Akseki, Isparta gibi yerlerde zamanlarını geçirir, sair zamanlar Antalya’da olurlardı. Ramazan aylarında teravîh namazlarını her akşam ayrı bir camide kılmak halk arasında genel bir âdet halinde idi. Türkiye’de açılan ilk 16 İmam-Hatip Okulu’ndan biri Antalya’da bulunmakta idi. Komşular arası ilişkilerin insani boyutu

her zaman hatırlanacak cinstendi. Vakıf binaların, dükkânların, arazilerin, zeytinliklerin, portakal ve limon bahçelerinin bol olduğu ve Türkiye’nin en zengin vakıf varlığının bulunduğu şehirlerden biriydi. Sadece şehrin merkezi değil, ilçelerinin birçoğu da tarihi nitelikte yerleşim yerleridir. Aldığı büyük göçler sonucu bugün Türkiye’nin en kalabalık şehirlerinden biri haline gelmiş bulunmaktadır. Yine de bütün güzelliklere sahip olduğunu ifade etmem gerekir. Şu da bir gerçektir ki, bütün şehirlerimizde olduğu gibi sosyal doku ve hayat tarzı orada da büyük değişime uğramıştır.

Benim ikinci şehrim Konya’dır. Konya Yüksek İslam Enstitüsü’nde 4 yıl süreyle yüksek tahsilime devam ettim. O yıllarda sadece iki tane Yüksek İslam Enstitüsü vardı; ilki İstanbul’da açılandır. Konya’da dört yıllık yüksekokul olarak bizim

enstitümüz, bir de eğitim enstitüsü bulunmakta idi. Üniversiteler daha sonra kuruldu. İlçem Akseki Konya ile Antalya'nın tam ortasında yer alır. Zaten bir zamanlar Konya'ya bağlı imiş, daha sonraları Antalya'ya bağlanmış. Konya Antalya ile kıyas edildiğinde daha büyük ve daha gelişmiş bir şehir idi. Her iki şehrin müşterek yanlarından biri, ikisinin de Selçuklu Devleti eserlerine sahip olmasıdır; fakat Konya bu yönden çok daha zengin bir şehirdir ve tarih sizi her yerden adeta kuşatır. Alaaddin Camii, Sahip Ata Camii, Sultan Selim Camii, Kapu Camii, Aziziye camii ve benzeri birçok cami; İnce Minareli, Karatay, Sırçalı ve diğer medreseler; Mevlana, Sadrettin Konevi, Şems-i Tebrizi türbeleri Konya'ya değer katan önemli varlıklardır. Bu tarihi varlıkların şehirde yaşayanlar üzerinde meydana getirdiği manevi etki her cihetten gözlenebilir durumda idi. Yine Antalya'dan farklı olarak çok dikkatimi çeken ve takdirle anılması gereken önemli bir yönü, Ramazan aylarında sanki Konya'da yaşayan tüm insanlar, erkeğiyle kadınıyla, büyüğüyle küçüğüyle oruç tutuyor hissini yaşatması, hatta her türlü

“

BÜTÜN ŞEHİRLER BELKİ ANLATILABİLİR AMA İSTANBUL ANLATILMAZ, YAŞANIR. ASIRLARIN VE MEDENİYETLERİN BİRİKİMİNİ TAŞIYAN ŞEHİR. SULTANLARIN, HALİFELERİN, ÂLİMLERİN, ŞAİRLERİN, MİMARLARIN, SANATKÂRLARIN ŞEHİRİ.

”

canlı ve cansız unsuruyla oruçlu bir şehir intibai uyandırmasıydı. Dost insanları, bitmez tükenmez ikramları, misafirperverlikleri, cemaatle dolup taşan camileri ile Konya hafızamda ve hayalimde daima canlılığını koruyan, özlemimi hissettiğim bir şehir olmuştur. Bizler Yüksek İslam Enstitüsünde okurken geleceğe yönelik mesleğimizle ilgili hedeflerimiz, gayelerimiz ve aşklarımız vardı. Erzurum büyük idealler ve heyecanlarla öğretmen olarak gittiğim şehir. Esasen bir arkadaşımın hatırı için o günkü Din Öğretimi Genel Müdürünün ricası ile iki yıllığına diye gittim, fakat on bir yıl kaldım. Dört yılı İmam-Hatip Lisesi, yedi yılı da Yüksek İslam Enstitüsünde öğretmenlik ve idarecilikle geçti. Hem İmam-Hatip'te hem Enstitüde değerli öğretmen arkadaşlar ve çok güzel vefalı talebelerim oldu. Her kesimden pek çok dostlar edindim. Aslen Maraşlı olan eşimle orada evlendim. Birçok insan beni Erzurumlu bilir. Erzurum ülkemizin doğusunda âdeta kale ve kilit vazifesi gören her semti tarih kokan bir şehir. Konya gibi orası da Selçuklu ve Osmanlı dönemi eserleriyle öne çıkan bir şehir. Ulucami, Lala Paşa Camii, Murat Paşa, Caferiye, Kurşunlu camileri ilk akla gelen camiler. Çifte Minareli, Yakutiye, Ahmediye, Kurşunlu, Şeyhler çok şöhretli medreseler. Erzurum evleri, Taşhan, Aziziye Tabyası gibi tarihi mekanlar Erzurum'un sıralı tarihi mühürleri. Erzurum'un büyük âlimlerine yetişmiş saygın hocalarından istifade ettim. Özellikle müftü Osman Bektaş, Halis Emek, Mazhar Taşkesenlioğlu, Horasan müftüsü diye maruf Sıddık Belet, Ali Küçük, Ömer Karakuş, Mehmet Tavlaşoğlu gibi aklıma ilk gelen hoca efendilerin bir kısmından ders okudum, bir kısmına da talebelerimi derse gönderdim. Üniversitesin-

deki değerli öğretim üyelerinin pek çoğunu hem tanıdım, hem kendilerinden yararlandıklarım oldu. Doktorama orada başlayıp İstanbul'da bitirdim. Erzurum benim mesleğimde çok önemli bir yere sahiptir; ilmi birikimimin büyük bölümünü orada edindim. Mert ve cömert insanlarını hep saygıyla andığım bir şehir; dostluklarım hala eksilmeden devam ediyor.

İstanbul şimdilik son durağım. Otuz altı senedir İstanbulluyum. Tabii bu şehri size anlatacak değimim. Bütün şehirler belki anlatılabilir ama İstanbul anlatılmaz, yaşanır. Asırların ve medeniyetlerin birikimini taşıyan şehir. Sultanların, halifelerin, âlimlerin, şairlerin, mimarların, sanatkârların şehri. Sadece Türkiye'nin değil dünyanın şehri. Ne yazık ki hiç olmazsa kadim şehri bile hakkıyla koruyamayıp hoyratça yok olmasına göz yumulan şehir. Bütün güzelliklerin, dostlukların, arkadaşlıkların, ilmin, irfanın, aklınıza gelebilecek her türlü güzelliğin ve aynı şekilde her türlü çirkinliğin bünyesinde barındığı bir şehir. Kim ne ararsa onu bulduğu ve bulabileceği, insanı bırakmayan ve insanın bırakamadığı şehir.

Ben İstanbul'da yaşamakta iken bir teşehhüt miktarı, sadece 28 ay Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı olarak görev yaptım. Esasen Ankara talebelik yıllarımdan beri tanıdığım bir şehir. Üç kıtaya hükmeden devlet-i âliyeden Anadolu'ya sığınmış halimizi, yok olmadığımızı ve hayatta kalacağımızı simgeleyen şehir. En eski ile en yeni bir arada barındıran, kimselere benzemeyen modernliğimizin gelişim ve değişiminin izlerini takip edebileceğimiz bir şehir. Değişim ve gelişimini özellikle son çeyrek asırda müspet yönde geliştiren ve gözle görülür ölçüde güzellikler sergileyen Baş-

kentimiz. Bürokratları gibi yolları, sokakları ve binaları da insana ciddiyet gösteren bir yüze sahip. Zengine, orta halliye, memura, fakir ve yoksula yaşama şansı veren yanıyla sevimli bir şehir.

VEYSEL BAŞAR: *Zaman zaman siyasete yakın oldunuz, siyasilere rehberlik-hocalık yaptınız, danışma kurullarında görev aldınız. Hocam, siz siyasetçilerin saygı duyduğu, hürmet ettiği bir isimsiniz. Sizin hayatınızda siyasetin anlamı ve anlamsızlığı nedir?*

R.K: Ben, insan topluluklarını eğitme, yönetme ve idare etme anlamında siyasetin hayatın bir parçası ve vazgeçilmezi olduğuna inanan biriyim. Çünkü bütün insan topluluklarında bir şekilde yönetim vardır. Her bir fert bu anlamda siyasete mutlaka bir katkı sunar. Bu katkı demokrasiyi benimsemiş sistemlerde partiler kanalıyla olmaktadır. Başka sistemlerin kendine göre katkı yöntemleri bulunmaktadır. Benim siyasetin içinde yer almam politika anlamında bir yer alış olmadı; hiçbir zaman politikacı olmayı da arzu etmedim. Bu sebeple aktif siyasi hayat denilebilecek bir aktivite, yani milletvekilliği, herhangi bir meclis üyeliği vs. görevlere talip olmadım. Bunların önemine ve onlar olmaksızın siyasetin olamayacağına inanırım ama ben Hadis İlmi ve İslam Ahlakı öğretim üyeliği gibi bir görev yapmakta idim. Yüzlerce lisans öğrencisi, onlarca yüksek lisans ve doktora öğrencisi ve bunun yanında yurt içi ve yurt dışında alanımla ilgili çok sayıda bilimsel toplantılara katıldım, konferanslar ve seminerler verdim, sayısı çok olmasa da kitaplar ve makaleler yazdım. Siyasetin de daima teorik yanında, yani düşüncesi, felsefesi, ahlaki gibi kanaatimce olmazsa

olmazı olan ilmî ve sosyolojik denilebilecek boyutlarında kalmaya özen gösterdim. Hiçbir zaman ve hiçbir şekilde siyaseti menfaat sağlamanın, makam ve mevki elde etmenin bir yolu olarak görmedim, hiçbir Allah kulundan dünyalık bir talepte bulunmadım. Benim içinde bulunduğum siyaset bu boyutlarda bir siyasettir ve bunun aksini iddia edecek herhangi bir arkadaşım, bir dostum ve bir talebem olacağı kanaatini taşıyamam. Ama milletin ve ümmetin hayırına olacağına inandığım birtakım talepleri siyasette yer alan, özellikle etkin görevlerde olan ilgililere arz ettiğim olmuştur. Bunu hem millî ve ictimaî hem vicdânî bir sorumluluk saydım.

TUBA KARAÇORLU: *Kıymetli hocam, birçok eseriniz ve kitabınız var. Bunların içinde “Sevgi Medeniyeti” çok popüler oldu. Bunun nedeni üzerinde düşündünüz mü? “Sevgi Medeniyeti”i kitabının popülerliğinin psikolojik, sosyolojik veya dönemselsel bir açıklaması var mı?*

R.K: Aslında çok fazla eser yazabilmiş biri değilim. Sevgi Medeniyeti kitabı benim doktora tezi olarak

çalıştığım alanın sadece bir bölümüdür. Tamamlanabilmiş bir yapı olduğunu da söyleyemem; fakat kendi içinde bir bütünlüğü ifade

HİÇBİR ZAMAN VE HİÇBİR ŞEKİLDE SİYASETİ MENFAAT SAĞLAMANIN, MAKAM VE MEVKİ ELDE ETMENİN BİR YOLU OLARAK GÖRMEDİM, HİÇBİR ALLAH KULUNDAN DÜNYALIK BİR TALEPTE BULUNMADIM. BENİM İÇİNDE BULUNDUĞUM SİYASET BU BOYUTLARDA BİR SİYASETTİR VE BUNUN AKSİNİ İDDİA EDECEK HERHANGİ BİR ARKADAŞIM, BİR DOSTUM VE BİR TALEBEM OLACAĞI KANAATİNİ TAŞIYAMAM.

“

**BİLGİ İLE BİRLİKTE
HİKMETİ, EDEP
VE AHLÂKİ
VAZGEÇİLMEZLERİMİZİN
İLK SIRASINA
GEÇİRMELİYİZ.
BİREYSEL ÇABAMIZ SON
DERECE ÖNEM TAŞIYOR.
HER ŞEY BİZDEN YANI
BİREYDEN BAŞLIYOR.
UNUTMAYALIM Kİ
BÜTÜN PEYGAMBERLER
ÖNCELİKLE BİREYLERİ
YETİŞTİRMEYİ
HEDEFLEMİŞLERDİR.**

”

ediyor. Bilebildiğim kadarıyla “sevgi medeniyeti” tanımlaması ilk defa kullanılmış bir isimlendirmedir. Kur’an ve Sünnette sevgi ile alakalı temel referansları görüp bunların boyutlarının ne kadar derinlikli ve ne kadar önemli olduğunu, çeşitli ilim alanlarında söz sahibi ve yetkin ulemamızın konuyu kadim zamanlardan bu yana ehemmiyetle ele alıp yorumladığını ve özellikle vakıflar gibi müşahhas eserleri görünce, İslâm’ın gerçekten insanlığa bir sevgi medeniyeti sunduğu kanaatimi bu sözle ifade etmiştim; bu ifade kitaba isim yapıldı. Kitabın esas adı ve tez olarak sunduğum şekli isminin altında da yazıldığı gibi “Kur’an ve Sünnette Sevgi Kavramı Özellikle Allah Sevgisi”dir. Bu kitap, ele alınan her başlığının bir tez konusu yapılabileceği şekilde tasavvur olunabilir. İslâm’ı bir korku dininden ibaret göstermeye çalışan batı zihnine karşı bir söylem oluşu ve sevginin sıcaklığı zannedersem ilgi görmesini sağladı. Ömrüm olur, fırsat bulursam yeniden elden geçirmeyi istediğim bir kitaptır. Şimdiye kadar iki ayrı yayınevi tarafından birkaç baskısı yapıldı. Şimdi bu düşüncemi gerçekleştirebilmek ümidiyle yeniden basılmak istenilmesini istemedim. Sorunuzda geçtiği gibi sevginin hem psikolojik hem sosyolojik hem de popüler bir yanı bulunduğu çok açık. Fakat ben bu alanlarla ilgili kendi alanımı aşan yorumlamalar yapmaksızın, Kur’an ve Sünnette geçen ve çalışmamın başlıklarıyla doğrudan ilişkisi bulunan ayet ve hadislerle işaret edip çok kısa açıklamalarla yetindim. Daha ötesi konunun uzmanlarına bırakılmıştır.

T.K: Sizin ilgi alanınız ve akademik çalışma sahanız hadis. Son yıllarda “hadis” yoğun tartışma alanlarından biri oldu. Hadisle ilgili popüler tartışma sorularının dışında bir sorumuz olacak. Müs-

lümanlar, günümüzü aydınlatacak biçimde Kur’an’ı ne kadar biliyor, hadisi ne kadar biliyor diye sorsak hocam?

R.K: Bu tür sorular beni hep yaralayan sorular olmuştur. Genel anlamda önce şunu ifade etmek isterim, Müslümanların Kur’an sevgisi, Sünnet sevgisi ve bunlara saygısına söz söyleyemem; fakat her iki alandaki bilgileri, özellikle günümüzü aydınlatacak ölçüde bilgileri ne yazık ki son derece sınırlı, yetersiz ve maalesef sathidir. Çünkü Müslümanlar okumamaktadır. Hala özellikle din konusunda büyük ölçüde şifahî kültürle idare etmektedirler. Üstelik bu şifahî kültürün de hem temsilcileri hem dinleyenleri azalmıştır. İlimin, bilginin, kitabın, yazının, medyanın bu derece yoğun olduğu bir zamanda bu bilgisizlik, yetersizlik şaşılacak bir durumdur. Türkiye özelinde ifade etmem gerekirse, İslâmî ilimlerin her alanında, geçmiş seksen yüz seneye kıyasla yetişkin ilim ehli ve bunların ortaya koydukları eserler vardır. Bunların her biri eşit değerde olmasa da çok açıktır ki bize bir seçme imkânı sunmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı, İlahiyat Fakülteleri, kalitesi yüksek yaynevleri pek çok telif ve tercüme eserler yayınlamaktadır. Kanaatimce bilgi eksikliği değil, ilgi eksikliği esas problemi oluşturmaktadır. Daha üzüntü verici olan, dini insanlara anlatması gerekenlerin az sayılmayacak bir bölümünde görülen bilgi noksanlığı, güncelden uzak kalış, vurdumduymazlık, manevi zevkten yoksunluk, sorumluluk duygusu hissetmeme gibi problemlerimizdir.

V.B: Üstadım, ilahiyatçıların, günümüzde İslâm’ı temsil, tebliğ, beyan noktasında daha iyi olabilmeleri için nasıl bir eğitim alması gerekir, nasıl yetişmeleri gerekir? İlahiyat müfredatı, İlahiyatçı algı-

sı gibi hususlarda neler söylemek istersiniz?

R.K: Benim kanaatim şu yöndedir: Tedrisat veya meslek olarak İlahiyat yani din alanını seçen kimse erkek olsun kadın olsun peygamber mirasına talip olmuş demektir. Böyle olunca onu en iyi şekilde temsil edebilmenin ve görevini layıkıyla yerine getirebilmenin yol ve yöntemleri nelerdir herkesin düşünmesi gerekir. Türkiye’de verilen dini öğretimin eksiksiz, fevkalade olduğunu iddia edecek halimiz yok. Fakat başka İslam ülkeleriyle mukayese ettiğimizde günümüz şartlarına en uygun sistemlerden biri olduğunu, ama daima geliştirilmesi yönünde çaba sarf etmemiz gerektiğini söylemek mümkün. Esasen bu birbirini tamamlayan silsileler halinde olmalı; ilkökul, ortaokul, lise, yüksekokul birbirini tamamlayıcı nitelik taşımaları. Bir taraftan ilim geleneğini yaşatmaya çalışırken, diğer yandan çağın geliştirdiği imkânları en iyi şekilde değerlendirebilmeli, çağın -hatta çağların desem daha

uygun olur-, problemlerine çözümler üretebilmeli ve geçmişin muhteşem birikimini en güzel ve en doğru şekilde yorumlayabilmeliyiz. Bu kadim âlimlerimiz tarafından daima gerçekleştirilmiştir. Hayatın durağan bir seyri olmadığı gibi tarihin ve toplumun da durağanlığı söz konusu değildir. Geçmişin şekilciliğini kutsamayı değil, değerlerini yaşatmayı hedeflememiz gerekir; çünkü değerler eskimez. Bilgi ile birlikte hikmeti, edep ve ahlâkı vazgeçilmezlerimizin ilk sırasına geçirmeliyiz. Bireysel çabamız son derece önem taşıyor. Her şey bizden yani bireyden başlıyor. Unutmayalım ki bütün peygamberler öncelikle bireyleri yetiştirmeyi hedeflemişlerdir. En iyi sınıfta, en iyi okulda da olsanız o işin bir cihetidir ve elbette önemlidir; ama bireyin iradesi, gayreti, azmi her şeyden önemli. İslâm’ı şahsında temsil etme izanı ve irfanı ondan da önemli. Bütün bunlar bir sorumluluk ruhu ile başarılabilecek hususlar.

E.E: *Muhterem hocam, Dünyadaki*

tüm İslam âlimleri, Müslüman entelektüeller, dindar siyasetçiler sizden bundan sonrası için üç cümlelik bir yol haritası isteselerdi, neler söylerdiniz?

R.K: *Geliniz, elbirliğiyle sevgi, merhamet ve adaleti yerkürenin her zerresine yayalım.

*Geliniz, yerkürede yaşayan son insanoğulları bizler olmadığımızın idraki ile bizden sonra gelecek nesillerimize yaşanabilir bir yeryüzü emanet etmede söz ve elbirliği edelim.

*Geliniz, Âdem (a.s.) ve Havvâ’nın çocukları olmamız cihetiyle bütün ırkların, bütün renklerin, bütün cinslerin insan olma açısından kardeşliğini hatırlayıp, üstünlüğün yarışılacak bir alan olan Allah saygısı, Allah korkusu ve Allah’a en layık kul olabilmede olduğunu bütün insanlara duyurma ve bunu bireyler olarak kendi şahsımızda temsil etme yarışına girelim.

V.B: *Tüm dünyada ırkçılık, mülteteci düşmanlığı ve İslam karşıtlığı*

yaygınlaşırken Ortadoğu'da da etnik ve mezhebi gerilimler artıyor. Bununla ilgili yorumunuz nedir?

R.K: Denize düşen ben ıslanmadım diyemez. Biz bu yeryüzünde yaşıyoruz ve onun bulaşıcı hastalıklarıyla malulüz. Dünya teknolojik gelişmelerle çok küçülmüş durumda. Ben hayatımda birkaç asır yaşamış sayılırım, çünkü benim şahit olduğum gelişmeler için geçmişte yüzyıllar gerekmiştir. Irkçılık, etnik ayrımcılık, göçmen düşmanlığı, din düşmanlığı gibi duygular ve davranışlar birer hastalıktır ve ilkel bir hastalıktır. Ne yazık ki bu gelişmiş çağda ilkele yöneliş de yaygınlaşmıştır. İnsanlık bunların her birini geçmişte de yaşamış ve büyük felaketlerle yüzleşmiştir. Bugünün geçmiştense farkı bunların ülkeler, dinler ve mezhepler arası savaş enstrümanına dönüştürülmüş olmasıdır. Müslümanlar arasında olanların temelinde idraksizliğimiz, Allah'ın ve Resulünün emir ve yasaklarından uzaklaşmamız, tarihten ders alma-

yışımız ve bitip tükenmek bilmeyen oyuna getirilme aymazlığımız var.

E.E: *Şu anda İSAM'ın başında-sınız. İSAM başta İslam Ansiklopedisi olmak üzere kütüphane ve araştırmacılık hizmetlerinde önemli işler başardı. TDV İslam Ansiklopedisi DİA başlı başına büyük bir hizmet ancak geleneksel bir ansiklopedi. DİA birikimi dijital mecraya aktarılacak mı?*

R.K: İSAM, Türkiye Diyanet Vakfı'nın önemli bir kuruluşudur. İşlevselliği açısından ülkemizde bir başka benzeri bulunmamaktadır. Bildiğiniz gibi Sosyal Bilimler, özellikle İlahiyat alanında değerli bir kütüphaneye sahiptir ve bu kütüphaneden yararlanan günlük araştırmacı sayısı ortalama beş yüz kişidir. İSAM kuruluşundan bu yana Türkiye ilahiyatlarına çok ama çok önemli katkılar sağlamıştır. Gerek bünyesinde yetiştirdiği ve halen yetiştirmekte olduğu ilahiyat elemanları gerek DİA ve diğer

yayımları ve kütüphane hizmetleri anılmayı hak ediyor. DİA sizinle konuştuğumuz bugün itibariyle elektronik yayına geçmiş bulunmaktadır. Bunun için 2 yılı aşkın ciddi bir çaba harcanmıştır. İleriki günlerde bu dijital yayın gelişerek sürdürülecek ve inşallah Ansiklopedinin ikinci versiyonuna da başlanacaktır. Bunun da bitmesinin uzun bir süre alacağı tabiidir.

V.B: *Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan, Türkiye olarak ve özelde de İslamcılar-Müslümanlar olarak "kültür" alanında yetersiz olduğumuzu bir özeleştiri olarak ortaya koydu. Müslüman zihnin, sadece Türkiye'de değil tüm dünyada son iki üç yüz yıldır sanat ve kültürde zayıf olduğunu söyleyenler de var. Hocam siz bu analizlere katılıyor musunuz? Neden? Öneriniz var mı bu konularda?*

R.K: Tabii bu söyledikleriniz inkâr edilemez bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Özellikle

kültür ve sanat dediğimiz kapsamlı ve değerli alan bir ülkenin, bir toplumun, bir medeniyetin, medeniyet perspektifiyle doğrudan ilişkilidir. Bizim halen tarihimizin geçmiş dönemlerinde ürettiklerimizle övünmemiz ve hep onları öne çıkarmaya çalışmamızın sebebi budur. Çünkü medeniyet ufkumuza adeta perde çekmişiz. Medeniyet ve kültür, bir toplumun ilim, inanç, gelenek, görenek, tarih bilinci, ahlakı, milli ve manevi değerlerinin toplamının muhassalasından ortaya çıkar. Bunlar sadece taklitte veya özümsememiş eğreti kabullerle elde edilemez. Neticede medeniyetin unsurları olarak bunların ortaya çıkışı güzel sanatlarda meşruiyet hudutları içinde her alanında; kültür ise gelişim ve değişimde, fert ve toplumun hayatında kendini gösterir. Kendimize geldiğimiz gün bunların hepsi gerçekleşir. Önemli olan durdurulmuş medeniyetimizi yeniden, gelişim ve değişim dediğimiz gerçekliğe uygun olarak inşa edebilmektir. Her seviyedeki yönetim erkine bu yönde büyük görevler düştüğü hakikatini göz ardı edemeyiz. Çünkü bunun için hem kültür insanlarının, sanatçıların yetişeceği ve yetiştirileceği ortam ve şartlara, hem onların ürettiklerini değerlendirecek yapılanmalara ihtiyaç vardır. “Müşterisiz metâ zâyidir” özdeyişini unutmayalım.

E.E: İslam Medeniyetinin, modernleşme süreciyle birlikte durağanlaştığı, durağan, durgun olduğu genel kabul görmüş bir yorum. İslam düşüncesi, İslam medeniyeti her alanda (kültür, sanat, mimari, edebiyat, eğitim vb.) yeniden nasıl aktif belirleyici, tanzim edici hale gelir. Bununla ilgili de sizden bir şeyler duymak isteriz kıymetli hocam.

R.K: Bir önceki sorunuzun cevabında bunu da ifade etmiş oldum.

Şu kadarını ilave etmek isterim, sistem üretmeye müsait, özellikle hukuk sistemi üretebilen, yaşayan sürekliliği ifade eden sünneti bulunan bir din her zaman medeniyetler üretmeye müsaittir. Medeniyetler diyorum, çünkü her coğrafyada, her bölgede, her zaman ve zeminde farklılıkları dikkate almak zorundayız. İslâm'ın ürettiği kültür ve medeniyetin her coğrafyada yetişen çiçekler topluluğu gibi olduğunu, bir tek cins çiçek olmadığını akıldan çıkarmamak gerekir. İnsanı eksene alan bir medeniyeti en mükemmel şekilde İslâm'ın üretebileceğine inancımız tamdır; ancak bunu yüzünde inşa edip gösterme imkânı bulabilecek miyiz?

T.K: Elli yıl sonraya dair tasavvurunuz nedir hocam? Türkiye, Ortadoğu, İslam âlemi ve dünya için...

R.K: İnsanlık ailesi yaşadığımız şu an itibarıyla mutluluktan çok uzak, mutlu olmanın yollarını aramaya ve yaratılışın sırrını yeniden düşünmeye başlayacağına inanmak istiyorum. Ama burada bize yani tüm Müslüman fertlere büyük görevler

düştüğüne de kesin olarak inanmamız, sorumluluklarımızı idrak etmemiz gerekiyor. Müslümanlar kendine gelirse, insanlığın bu mutluluk arayışı onları mutlak hakikate ulaştırır diye düşünüyorum ve bunu temenni ediyorum. Mutlak hakikatin ne olduğu izahtan varesidir. Bizim niyetimiz, yönelişimiz ve gayretimiz bu yönde olmalıdır.

“

SİSTEM ÜRETMEYE MÜSAİT, ÖZELLİKLE HUKUK SİSTEMİ ÜRETEBİLEN, YAŞAYAN SÜREKLİLİĞİ İFADE EDEN SÜNNETİ BULUNAN BİR DİN HER ZAMAN MEDENİYETLER ÜRETMEYE MÜSAİTTİR.

”

CANDAN CANA SADAKA: ORGAN BAĞIŞI

“İnsan kimdir?” sorusuna ne güzel cevap verir Şeyh Galip,
“Hoşça bak zâtına kim zübde-i
âlemsin sen

*Merdüm-i dîde-i ekvân olan
âdemsin sen”*

İnsan Allahın en güzel surette yarattığı, yaratılmışlara üstün kıldığı, dünyayı onun emrine verdiği, muhatap alıp kitap ve peygamber gönderdiği kıymetli varlık.

İnsan, her türlü kabiliyet ve duygularla, iç ve dış organlarla bezenmiş, beyin gibi bir idare merkezi ve akıl gibi bir nimet ile donatılmış eşref-i mahlukat.

İnsan, ana rahminde ceninken bile, hakları ve mahremiyeti bizzat Allah Teala tarafından korunan.

İnsan, hayatı gibi ölüsü de, cenazesi de, mezarı da, geride bıraktığı hatırası ve vasiyeti de saygıdeğer.

Ta ki topraktan başlayan yaratılış serüveni, eşi ile tamamlanan insanoğlu dünyaya gönderiliş hikâyeleri ile birlikte her zaman, gönderilen ilahi kitapların merkezinde olmuş ve vahyin muhatabı olmuştur. O vahiy ki fitratını korumayı ve en güzele ulaşmayı hedef göstermiş ve nihai noktada ulaşacağı rıza-i ilahinin müjdesini vermiştir.

Kuran-ı Kerim’e baktığımızda ilk ayetlerden itibaren insanın fitratını korumayı hedefleyen yüce Allah aynı zamanda bu mükerrem varlığın haklarını

korumaya yönelik tedbirler almıştır. İnsanın aklını, canını, malını, namusunu, neslini muhafaza edecek emirlerde bulunmuştur.

Bunlar her insan için temel haklardır. Çiğnemeyecek, çiğnetmeyecek ki huzur olsun, selamet olsun. Aksi durumda kaos olur, kargaşa olur, huzursuzluk olur.

İnsanın temel hakkı sayılan bu maddelere kısaca değinecek olursak.

AKLIN KORUNMASI

İnsanı diğer varlıklardan üstün kılan en önemli vasfıdır akıl. İnsanın sorumluluğunun göstergesidir akıl. Akıllı olmayan sorumlu da değildir. Nitekim insanın mükellef olmasının şartlarından birisi de akıl baliğ olması değil midir? Allah’ı akıl sayesinde bilir, ilmi akıl sayesinde öğrenir. Kulluk bilinci akıl ile fark edilir. Kuranı Kerim’de Allah Teala insanın bu yönüne pek çok vurgu yapmış ve “Ey akıl sahipleri, akledin, düşünün, aklınızı kullanın” şeklinde hitaplarla aklın önemini bizlere hatırlatmıştır. En kıymetli cevheri olan akıllı, ifsat eden, devre dışı bırakan, her türlü yiyecek, içecek ve fiil yasaklanmıştır insanoğluna. İçkinin, uyuşturucunun haram olması hem sağlığa verdiği zarar hem de akıllı devre dışı bırakan özelliğinin oluşundan değil midir? Zira bugün iç-

**HATİCE
KAHYAOĞLU**

*Diyanet İşleri
Baskantlığı Vaizi*

kinin, uyuşturucunun insanı ne hale getirdiğine hepimiz şahit olmaktadır.

DİNİN KORUNMASI

Allah İnsanı kendini, rabbini, çevresini tanıyacak özelliklerle yaratmıştır. Bununla birlikte insana verdiği iradeyle de kendi tercihlerini seçme imkanı tanımıştır. Gören, duyan, tanıyan, bilen, anlayan, akleden ve karar veren insan ya kendisine rehber olarak gönderilen Kitab'a ve Peygambere tabi olur ya da bunun dışında kendince bir yol tutar. Tercih insana bırakılmıştır. Aksi takdirde, akleden bir varlık değil, melek olurdu insan. Dolayısıyla seçtiği yol, kişinin kendi yoludur. Anlatılır, izah edilir, öğretilir, örnek olunur ama asla zorlanmaz. Zira dinin sahibi bize der ki: "Dinde zorlama yoktur."

MALIN KORUNMASI

Dünya hayatında asgari ihtiyaçlarını giderebilmesi ve insanlık onuruna yakışır bir hayat yaşaması için gerekli olan malı kazanması da insanın sorumluluğundadır. Hadislerde belirtildiği üzere dokunulmazdır ve İslâm'ın koruması altındadır. Bir gün Hz. Peygamber'e gelen bir adam, "Yâ Resûlallah! Malımı zorla almak isteyen birine karşı ne yapmalıyım?" diye sorar.

Allah Resûlü, "Ona Allah'ı hatırlat!" cevabını verir. Adam tekrar sorar: "Ya buna aldırmasa!" "Ya-kınındaki Müslümanlardan yardım iste!" der, Allah Resûlü. Adam soru sormaya devam ettikçe aralarında şöyle bir diyalog gelişir: Adam: "Peki, çevremde kimse yoksa!" Resûlullah: "Ona karşı yetkililerden yardım iste!" Adam: "Peki yetkililerin müdahale imkânı yoksa!" Resûlullah: "O zaman malını korumak için mücadele et; ya âhiret şehitlerinden olursun veya malını kurtarırısın." buyurmuşlardır.

Bununla birlikte insana kendi malı dahi olsa zail etmeyi, başkalarının mallarına göz dikmeyi, çalmayı, gasbetmeyi de büyük günah olarak görmüştür İslam.

NESLİN KORUNMA ALTINA ALINMASI

Bütün canlıları eşitle birlikte yaratan Allah Teala insanı da eşitle birlikte yaratmış, varlık sahnesinde her ikisini de muhatap

“

**KURAN-I KERİM'E
BAKTIĞIMIZDA
İLK AYETLERDEN
İTİBAREN İNSANIN
FITRATINI KORUMAYI
HEDEFLEYEN
YÜCE ALLAH
AYNI ZAMANDA
BU MÜKERREM
VARLIĞIN HAKLARINI
KORUMAYA YÖNELİK
TEDBİRLER
ALMIŞTIR.**

”

almıştır. "Erkek veya kadın, kim mü'min olarak iyi işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeliyle vereceğiz." buyuran yüce Rabbimiz kadınıyla erkeğiyle dünya hayatını birlikte imar etme göreviyle sorumlu tutmuştur. İnsan neslinin devamı için de sağlıklı ve helal olan nikâhı aile hayatı için gerekli kılmıştır. Evlenme, çocuk sahibi olma ve neslin devamını sağlama insan için huzurun da bir gerekliliği olarak emredilmiştir. Bu öneme binaen neslin sağlıklı bir

şekilde devamına engel olacak, zarar verecek her türlü uygulamaya da haram olarak bildirilmiştir.

HAYATIN KORUNMA ALTINA ALINMASI

İnsanın aklını, dinini, malını, neslini koruyabilmesi içinde sahip olması gereken şeylerden birisi de hayatın korunmasıdır. Her can taşıyan varlığa hürmet gösteren dinimiz söz konusu, mükerrem varlık olan insan olunca, hayatının korunması hususunda daha da büyük bir titizlik göstermiştir. Kur'an-ı Kerim'de haksız yere bir cana kıymanın bütün insanlığı öldürmüş gibi ağır bir suç olduğu ve bir insanın hayatını kurtarmanın da bütün insanları kurtarma gibi yüce bir davranış olduğu bildirilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.v.) de **“Bu (Zilhicce) ayınızda, bu (Mekke) şehrinizde, bu (arefe) gününüz nasıl mukaddes ise, kanlarınız, mallarınız ve ırzlarınız (şeref ve namusunuz) da aynı şekilde mukaddestir (dokunulmazdır)”** buyurarak insanın hayat hakkının dokunulmazlığını son bir kez daha Veda hutbesinde ikrar etmiştir.

Yine ayeti kerimede de Rabbi-

“Kim bir mümini kasten öldürürse cezası, içinde ebedi kalmak üzere cehennemdir. Allah ona (kasten öldürene) gazap etmiştir, lanet etmiştir ve çok büyük bir azap hazırlamıştır.” buyurmuştur.

Hatta kişinin kendi hayat hakkını sonlandırması da yani intihar yasaklanmış, dinimizce hoş görülmemiştir.

İnsana emanet olarak bahşedilen bedenini muhafaza etmesi, onu koruması başta insanın kendi görevidir. Hasta olmamak için tedbirler almak, hasta olduğu takdirde tedavi olmak için çareler aramak insanın görevleri arasındadır. Nitekim Hz. Peygamber **“Hastalandığınızda tedavi olunuz.”** buyurmuşlardır. Bugün teknolojinin ve tıbbın ilerlemesiyle artık birçok hastalığın tedavisi mümkün hâle gelmiştir. Hatta öyle ki sağlığını ve işlevini yerine getiremeyen organın sağlıklı bir organ ile değiştirilmesi artık tıbbın basit bir şekilde uyguladığı tedavi yöntemi hâline gelmiştir.

ORGAN NAKLİ “CANDAN CANA SADAKA”

Günümüzde bir organ rahatsızlandığında alternatifsiz bir teda-

vi yöntemi olarak uygulanan ve kaybedilen veya görevini yapmayan bir organın yerine canlı yahut ölü bir vericiden alınan sağlam ve aynı görevi üstlenecek bir organın nakledilmesi işleminin adıdır organ nakli. Bir bakıma da sadakadır. Öyle bir sadaka ki candan cana ulaşan büyük bir hayırdır organ nakli. Asıl sadaka, malî yardım şeklinde yapılandır elbette ancak, herkes için mümkün olmayabilir. Zira sadaka, karşımızdakini mutlu etmek ve bir eksikliğini gidermek ise, aç olan kimse için onu doyurmak sadaka iken, hastayı ziyaret etmek de, çevreyi korumak da sadakadır. Hatta güzel bir nasihat, bazen de bir hayat kurtarmaktır sadaka. Bir gün Allah Resûlü, “Her Müslüman'ın sadaka vermesi gerekir.” buyurdu. Bunu duyanlar bir an için şaşırıldılar. Çünkü aralarında zengin olmadıkları için mal ile sadaka veremeyenler de vardı. Hemen sordular: “(Sadaka verecek mal) bulamayana ne dersin?” Allah Resûlü, “Eliyle (emek verir) çalışır. Hem kendisi faydalanır, hem de sadaka verir.” buyurdu. Sahâbe tekrar, “Ya buna gücü yetmezse ne dersin?” diye

**“
BİR BAKIMA DA
SADAKADIR. ÖYLE
BİR SADAKA KI
CANDAN CANA
ULAŞAN BÜYÜK BİR
HAYIRDIR ORGAN
NAKLİ.
”**

sordular. "İhtiyaç sahibi, darda kalmış ve mazlum kimselere yardımcı olur." buyururlar. işte bugün Allah'tan ümidini kesmeden şifa arayan bir kula toprakta çürümeye mahkum bir organımızı bağışlamak da sadakadır. Zira biz öldükten sonra sadece bize kalacak olan amellerimiz değil midir? Bunun içindir ki Resûlullah (sav), "...Sadaka bir delildir..." buyurarak sadakanın, veren kişinin imanına ve sadakatine bir delil olduğunu buyurmuştur. Varlıklı bir insan için mal ile tasaddukta bulunmak akla gelen ilk sadaka şekli iken, sağlığı yerinde olup kişinin organlarını vefatından sonra insanların hayrına bağışta bulunması

“
NAKLEDİLEN
ORGANIN YENİ
SAHİBİNDE SEVAP
VEYA GÜNAH
İŞLEMESİ TAMAMEN
BU FİİLİ İŞLEYENLE
İLGİLİ BİR
MESELEDİR. ÇÜNKÜ
SORUMLULUKTA
ASLOLAN İRADEDİR.
DOLAYISIYLA
FİİLİN SORUMLUSU
O ORGANLARI
YÖNLENDİREN
İRADENİN SAHİBİ,
ONLARI KULLANAN
KİŞİDİR.
”

da kişinin amel defterine sadaka olarak kaydolur. Nitekim Kutlu Nebî, "Her iyilik bir sadakadır." buyurmuşlardır.

Bugün "organ nakli" konusu elbette sadece hekimlerin değil, İslam fıkhnının ve kelamın da konuları arasına girmiştir. Kuran ve Sünnet, organ nakli ve başışı problemine özel bir atıfta bulunmaz. Günümüzde organ nakli ile ilgili fihki konular genel hüküm içeren naslara ve temel fıkhn prensiplerine ve fayda-zarar ilişkisine dayanmaktadır.

Alimlerin çoğunluğu ise organ naklini bir tür meşru tedavi şeklinde değerlendirme eğiliminde olmakla birlikte daha çok vericiyle ilgili ortaya çıkan sakıncalar sebebiyle bu tedavi yönteminin sınırları konusunda farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Organ naklinin itikadi yönü ile alakalı olarak da dini sorumluluk esasları, haşir ve organların kıyamet günü şahitlik etmesi de tartışma konusu olmuştur. Nakledilen organın yeni sahibinde sevap veya günah işlemesi tamamen bu fiili işleyenle ilgili bir meseledir. Çünkü sorumlulukta aslokan iradedir. Dolayısıyla fiilin sorumlusu o organları yönlendiren iradenin sahibi, onları kullanan

kişidir. Kıyamet gününde organların şahitlik etmesine gelince, ayetler organların lisan-ı hal ile konuşacağı şeklinde anlaşılabilir gibi Allah'ın huzurunda insanın mazeret ileri sürme ve yalan beyanda bulunma imkanının bulunmayacağı, her şeyin apaçık ortada olacağı manasında da yorumlanabilir. Bu konudaki ayetler (enNur 24/24; Fussilet 41/19, 21, 22) gerçek anlamında alınsa bile yine organ nakline engel bir delil teşkil etmez. Zira her şey Allah'ın bilgisi dahilindedir. Bu konu ile ilgili olarak Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulunun organ naklinin hangi durumlarda caiz olacağına dair görüşü de mevcuttur.

Ayrıca organı alınacak ya da organ verilecek kişinin Müslüman gayri Müslim, dindar ile fasık ayrımı yapılması da doğru değildir. Şunu unutmamak gerekir ki doğruya hidayet eden de eceli takdir eden de Allah'tır. Sorumlulukta herkesin kendi hür iradesi esastır. Bu sebeple Müslüman veya dindar olmayana organ vermenin onun günah işlemesine yardımcı olmak veya ömrünü uzatmak şeklinde değerlendirilmesi İslam'ın bu konudaki esasları ile bağdaşmaz.

HİNDİSTAN'IN ÖNCÜ ŞAHSİYETLERİ

**M.MERAJ
ALAM**

Marmara Uni. Türk Dili
Anabilim Dalı YL Öğrencisi

Gazneliler, Delhi Sultanlığı ve Babür Devleti'nin yaşadığı toprak olan Hindistan, aynı zamanda çok eski bir İslâmî tarihe de sahip olan bir coğrafyadır. Bu devletlerden çok daha önce İslâm ile müşerref olan bu bölgede İslâm dini, 7. yüzyılda Arap tüccarlarla yayılmaya başlamıştır. Hindistan'ın bu verimli topraklarında bir yanda İmam-ı Rabbânî, Mirza Mazhar Can-ı Canan, Abdullah Dihlevî, Bâkî Billah, Nizameddin Evliya, Muiniddin Çeştî gibi çok önemli ve dünyayı İslâm ışığı ile aydınlatan sayısız velî ve mutasavvıf, öbür yanda Eşref Ali Thanvi, Mevlana Kasım Nanotavi, Husain Ahmad Madani, Mevlana Ebu'l - Hasan En-Nedvi, Mevlana Mevdudi, Allame Şibli, Seyyid Süleyman Nadvi, Ebu'l Kalam Azad, Muhammed Ali Cevher, Dr. Zakir Hüseyin, A. P. J. Abdul Kalam gibi sayısız bilim ve ilim adamları yetişmiştir.

**MEVLANA EBU'L
KELAM AZAD**
(1888-1958)

Hindistan tarihinde kaleminin sağlamlığıyla ve hitabet yeteneğiyle bilinen Mevlana Ebu'l Kalam Azad, 11 Kasım 1888'de Mekke'de doğmuştur. Annesi Arap, babası Afgan asıllı olup Hindistan'ın Bengal Müslümanlarından dılar. Atalarının Babür döneminde Afganistan'dan göç ettiği söylenir. Mevlana Azad, ilk olarak yazma ve hitabet yeteneğini, henüz 11 yaşındayken çıkardığı aylık "Nairang-i-Alam" adlı dergiyle ispatlamıştı. Daha sonra, İngiliz hükümetinin Hindistan halkına yaptığı eziyeti ve haksızlıkları dünyaya duyurmak amacıyla

1912 yılında “Al-Hilal” adlı haftalık bir dergi çıkardı. Bu dergi, verdiği mesajlardan dolayı halk tarafından büyük beğeni kazandı. Gün geçtikçe derginin okuyucu sayısı artmaya başladı. Çok kısa bir sürede o kadar rağbet gördü ki bu durum İngiliz hükümetini rahatsız etti. Kendilerine karşı güçlü bir hareket oluşacağını anlayan İngilizler, 1914’te dergiyi kapattılar.

Fakat alınan tüm önlemler, önüne konulan tüm engeller Abul Kalam’ı yıldırmadı, aksine onun mücadeleye azmini körükledi ve daha kararlı bir şekilde adım atmasını sağladı. Derginin kapatılmasından çok kısa süre sonra “Al-Balag” adında başka bir haftalık dergi çıkarmaya başladı. İngiliz hükümeti, onun kaleminin gücünün farkındaydı ve bu küçük derginin gelecekte kendilerini büyük bir tehlikeye sokacağından eminlerdi. Mevlana Azad’dan kurtulmak için tek çareyi onu hapse atmakta buldular. 1916’da Kalküta’ya sürgün edilme kararı alındı. Mevlana Azad, Bihar Eyaleti’nde tutuklanıp gözaltına alındı ve bu sürgün 31 Aralık 1920’ye kadar devam etti. Mevlana Azad, 1 Ocak 1921’de eski coşkusu ve cesaretiyle siyasete geri döndü. İngilizler’e karşı olan tüm hareketlere katılmaya, özgün yazıları ile halkı uyandırırken, İngilizler’in uykusunu kaçırmaya başladı.

Hindistan’daki Müslümanlar her zaman Osmanlı Devleti’ne karşı büyük bir sevgi ve saygı beslemişlerdir. O yıllarda da Hintli Müslümanlar Osmanlı Devleti’ni İslam’ın simgesi olarak görmüşler, Osmanlı Devleti’nin zayıflaması karşısında büyük bir

endişe duymuşlardır. Bu sebeple Mevlana Azad, 1919’da “Hilafet Hareketi” adında toplu bir hareket başlatmıştır. Bu hareketin asıl amacı, Osmanlı’nın nüfuzunu koruması, kaybedilen topraklarının yeniden kazanılması ve Osmanlı’nın eski gücünü tekrar ele geçirmesine katkı sağlamaktır. Aynı zamanda bu hareket, Hindistan siyasi tarihinde de çok önemli bir adım olmuştur. Mevlana Azad, 1923’te Hindistan Milli Kongre (Indian National Congress)’nin başkanı seçilmiş, Gandhi tarafından İngilizler’e karşı başlatılan Direniş Hareketi (Non Cooperation Movement)’nde onunla beraber bağımsızlık yoluna çıkmıştır. 1942 yılında, Hindistan’ı Terk Et Hareketi (Quit India Movement)’ni başlattığında ise diğer kongre liderleriyle birlikte tekrar hapse atılmıştır.

**MEVLANA AZAD,
1 OCAK 1921’DE
ESKİ COŞKUSU
VE CESARETİYLE
SİYASETE GERİ
DÖNDÜ. İNGİLİZLER’E
KARŞI OLAN TÜM
HAREKETLERE
KATILMAYA, ÖZGÜN
YAZILARI İLE HALKI
UYANDIRIRKEN,
İNGİLİZLER’İN
UYKUSUNU KAÇIRMAYA
BAŞLADI.**

Bağımsızlığını kazanan Hindistan’ın ilk eğitim bakanı olarak 1947-1958 yılları arasında görev yapan Mevlana Azad, Hindistan Teknoloji Enstitüsü (IIT Indian Institutes of Technology), Hindistan Bilim Enstitüsü (IISc Indian Institutes of Science) ve Üniversite Büyük Komisyonu (UGC University Grand Commission)’nu da kurmuştur. Bu kurumların hepsi kendi alanlarında bağımsız yeni Hindistan’ın ilk kurumlarıydı. Mevlana Azad, aynı zamanda Hindistan’ın en saygın üniversitelerinden biri olan Camia Millia İslamia Üniversitesi’nin de kurucu üyelerinden olmuştur. Mevlana Azad, Hindistan’da toplumsal âhengin simgesidir. Her zaman toplumun dinî ve milli açılardan gruplaştırılmasını şiddetle kınamıştır. Pakistan’ın Hindistan’dan ayrılmasına da çok karşı çıkmıştır. Bu konuda Delhi Cuma Mescidi’nden yaptığı konuşma çok duygusal ve bir o kadar da etkileyiciydi. O konuşmada Mevlana Azad, “Ey Müslüman kardeşler, Tac Mahal, Cuma Mescid, Kırmızı Kale, Kutup Minare gibi ataların mirasları sizlere seslenmektedir. Ataların bu eserlerini kime bırakıp, teslim edip gidiyorsun. Asla gitme!” demekteydi. 1992’de Hindistan’ın en büyük nişanı olan “Bharat Ratna” ile şerefendirildi. Onun doğduğu gün olan 11 Kasım halen Hindistan’da “Ulusal Eğitim Günü” olarak kutlanmaktadır. Çoğu hapisanede yazılan mektuplarını kapsayan ve ‘gönül tozları’ anlamına gelen “Gubar-ı Khatir” ve Hindistan’ın bağımsızlık tarihini anlatan “India Wins Freedom” Mevlana Ebul Kalam Azad’ın dikkate değer eserleridir.

MEVLANA EBU'L HASAN ALİ EN- NEDVİ (1914-1999)

20. yüzyılda Hindistan'da pek çok İslâm âlimi, Kuran müfessiri, İslâm hukukçusu, sosyal reformcu ve eğitimci yetişmiştir.

“Müfekkiri-i İslâm” lakabı ile bilinen Mevlana Seyyid Ebul Hasan Ali Hasani en-Nedvi, 20. yüzyılın ikinci yarısındaki Hindistan'ın tartışmasız en büyük İslâm âlimlerindedir.

İslâm tebliğcisi, İslam kimliğinin savunucusu, din ve dünya müfekkiri olan Mevlana Nedvi aynı zamanda tevazusu, sade yaşam tarzı ve hoşgörü sahibi olmasıyla da tanınmıştır. Mevlana Nedvi, Urduca ve Arapça yazılarında dolayı sadece Asya alt kıtasında değil, dünya çapında, özellikle de Arap coğrafyasında dahî olarak kabul edilmiştir.

Onun en önemli ve en öne çıkan özelliği İslâm'ın emirlerinin ihti-

va ettiği her konuda “ılımlı” ve “tedbirli olma”yı hayat felsefesi olarak benimsemiş ve yaşamış olmasıdır. İslâm medeniyetinin pratiği olarak algılanan Mevlana Nedvi, modern çağda Batı uygarlığını ayrıntılı olarak inceleyen, İslâm tarihini çok iyi kavrayan, açık fikirli, dönemindeki diğer bütün İslâmî gruplarla beraber İslâm'ın yükselişi için çalışan bir alimdir. Dokuz yaşındayken babasını kaybettikten sonra ağabeyinin himayesi altında büyümüş ve Darul Ulum Nadvatu-l Ulema'da Arap Edebiyatı alanında uzmanlaşmıştır. Hadis eğitimini Husain Ahmad Madani'den, tefsir eğitimini Ahmad Ali Lahori'den almıştır.

Muhammad İkbâl, onun en önemli ilham kaynaklarından biridir. Mevlana Mevdudi Cemaat-i İslâm'ı kurduğu zaman onunla beraberdi. Ayrıca sevgi ve kardeşliği yaymak ve ülkedeki gayrimüslimlere İslâm'ı tanıtmak amacıyla Payam-i İnsaniyet (İnsanlığa Mesaj) adında bir hareket başlatmış, bu hareketle toplumu büyük ölçüde etkilemiştir. Günümüzde de bu hareket aynı şekilde devam etmektedir. Mevlana Nadvi, Rabîta al-Alam al-İslami Mekke'nin kurucu üyelerindedir. Şam, Amman ve Körfez ülkelerinde birçok akademinin üyeliğini yapmış, Oxford Üniversitesi'nin İlahiyat ve İslam Araştırma Merkezi Heyeti Başkanlığı görevinde bulunmuştur. Hindistan hükümeti, Müslümanların aile ve özel haklarına el koymaya başladığında, Mevlana diğer büyük âlimlerle birlikte 1964 yılında “Muslim Personal Law” (Kişisel Müslüman Hakları) adında faal bir dernek kurmuş ve bu

dernek vasıtasıyla Hindistan'da dinî, millî ve sosyal çatışmaya sebep olan Babür Cami, Sarasvati Vandana, Uniform Civil Code gibi meselelerde Hint hükümetini sık sık uyarmıştır.

(Babür Cami: Utter Pradeş eyaletinin Ayodhya şehrinde 1528 yılında Babür Şah tarafından inşa edilen bu koskoca cami 6 Aralık 1992'de bazı radikal Hindular tarafından yıkıldı.

Sarasvati Vandana: Sarasvati, Hindu'larda akıl ve bilgi veren tanrının ismidir. Sarasvati tanrısına mensup dualara Sarasvati Vandana denilir. Bu dua “Ben Sarasvati tanrı annesini selamlıyorum” diye başlıyor. O yıllarda Hindistan'daki bazı okullarda devlet tarafından bu duaların okutulması kararı alınmıştı.

Uniform Civil Code: Ekseriyette olanlara göre tek toplumsal kanun. Her vatandaş ona göre hareket edecek.) .

Mevlana'nın Urduca ve Arapça yüzlerce eseri vardır. Hatta bazı kitapları sadece Hindistan'da değil Arabistan ve Körfez ülkelerindeki üniversite ders programlarına dahil edilmiştir ve bugün de okutulmaktadır. Arap, İslam dünyası ve bütün Müslümanların ruhuna hitap eden, gönüllerini derinden etkileyen “Müslümanların Gerilemesiyle Dünya Neler Kaybetti” (Maza Haser-al Alam bi İnhitati'l Muslimin) adlı eseri çok beğenilmiş, Arap dünyasının edebiyat muhitinde önemli bir yer edinmiştir. “Müslümanların Gerilemesiyle Dünya Neler Kaybetti”, “İslâm'da Fikir ve Davet Önderleri” (Tarikh-i-Davat-u-

Azimat), “Büyük İslam Şairi Dr. Muhammed İkbâl (Nukuş-i İkbâl) ve diğer birkaç eseri Türkçeye çevrilmiştir. Bunların dışında Muhtarat Min Edebi'l Arabi, Etterik ilelel Medine, Nuzhatul Havatir, Karvan-ı-Zindagi, Hz. Ali el-Murtaza, Purane-Çirag Mevlana'nın diğer dikkate değer eserleridir.

1980'de Arabistan'ın en büyük ödüllü olan “Faisal Uluslararası Ödülü” ile şereflendirildiğinde para ödülünün tamamını ihtiyaç sahipleri için kullanacağını ilan etmesi onun yüce gönüllülüğünün de bir göstergesidir. Brunei ve Birleşik Arap Emirlikleri tarafından da çeşitli ödüllerle taltif edilmiştir.

Mevlana Nedvi, 31 Aralık 1999'da vefat etmiştir. Kabri doğduğu yer olan Raiybrely'dedir.

**ALLAME ŞİBLÎ
NUMANÎ
(1857-1914)**

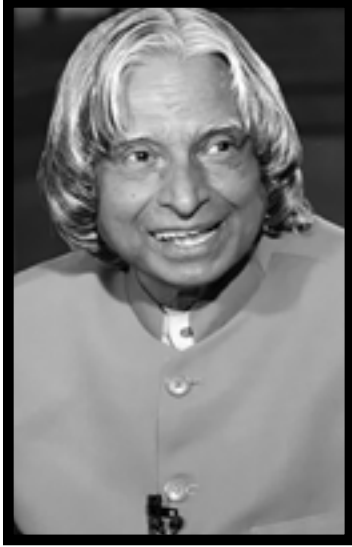
Dünyaca ünlü siyer otoritesi, ilim adamı, yazar, şair, eğitimci, akademisyen ve “Şemsü'l Ulema” lakabı ile bilinen Allame Şiblî Numanî, 3 Haziran 1857 yılında Hindistan'ın Uttar Pradeş Eyaleti'nin Azamgarh şehrinde doğmuştur. Annesi Mukima Hatun, babası Şeyh Habibullah'tır. Temel İslam eğitimini geleneksel şekilde medreseden almış, daha sonra Mevlana Muhammed Faruk Çiryakoti'den istifade etmiş, sonrasında da İslam tarihi, felsefe ve tasavvuf eğitimi için Mekke'ye gitmiştir. Döndüğünde Seyyid Ahmed Han, kurduğu yüksek okul için ona hocalık teklifinde bulununca 1 Şubat 1882 yılında Farsça ve Arapça muallimi olarak müderrisliğe başlamış ve bu tedris faaliyeti 16 yıl sürmüştür. Şiblî Numanî, bu süre içinde Şiblî Ulusal Yüksekokulu'nu ve Darü'l Musanniffin (Yazarlar Evi)'ni kurmuştur.

1892'de Suriye-Mısır- Türkiye ve diğer Ortadoğu ülkelerini ziyaret etmiş ve bu ziyaretlerini anlattığı “Sefernâme-i Rûm-u Şam-u Mısır” adlı eseri yazmıştır. Bu eserde, ziyaret ettiğinde görüştüğü Osmanlı padişahlarına ve Türk kültürüne dair pek çok şey yer almaktadır. Eser, Yusuf Karaca tarafından Türkçeye de çevrilmiştir. Allame Şiblî'nin şiir kitaplarında Osmanlı dönemi ile ilgili Urduca ve Farsça şiirler de mevcuttur.

1898 yılında Education Department of Haydarabad State'in danışmanı olarak Haydarabad'a giden Şiblî, Haydarabad'da kurulmuş olan Osmaniye Üniversitesi'nin eğitim dilinin Urduca olması için büyük çaba sarfetmiş ve bunu başarmıştır.

Şiblî, Müslümanların modern bilim ve eğitimde gelişmiş ülkelerle paralel, hatta daha ileride olmasını istiyordu. Şiblî Numanî, Altaf Hüseyin Hali (1837-1914)'den sonra Urdu edebiyatının en büyük eleştirmenidir. Urdu edebiyatının öncülerinden olan Mehdi İfadi, onun için “Urdu edebiyatının tarih muallimi” demiştir. 1908-1913 yılları arasında Nadvatul Ulema medresesinde bugünkü mânâda rektörlük görevinde bulunmuştur.

Şiblî Numanî, dinî ve dünyevî eğitim aldığı için Şeriat-ı İslamî'yi her zaman daha etkili bir şekilde savunmuş ayrıca Batı uygarlığını da her yönüyle çok iyi bildiği için güçlü kalemiyle şarkiyatçıların eleştirilerine net, açık ve kanıtlı cevaplar vermiştir. Şiblî Numanî, Hanefî mezhebinden olduğu için Hindistan tarihinde ilk İmam Azam Ebu Hanife Numan bin Sabit'e nispetle Numanî lakabını almıştır. Şiblî, Farsça ve Arapça ile Hintçeyi iyi derecede biliyordu. Şiblî Numanî'nin Peygamber Efendimizin hayatı, siyaseti, ahlakı gibi tüm yönlerini içeren 8 ciltlik “Siretu'n Nebi” adlı eseri, dünyaca ünlü ve eşsiz bir siyer kitabıdır. “Mevlana Rumi”, adında da bir eseri vardır. Şii'ru-l Acem ve İlm-i Kalam da rağbet görmüş eserlerindedir. Ayrıca Babür Devleti'nin hükümdarlarından Şah Cihan'ın oğlu Evrengzeb'i konu alan Evrengzeb Alemgir Par Ek Nazar ile El-Faruk, El-Mamun, El-Gazali, İmam İbn-i Teymiye adlı kitapları da vardır. 1913'te Azamgarh'a taşınarak ömrünün son günlerini orada geçirmiş ve 18 Kasım 1914 yılında 57 yaşında Azamgarh'ta vefat etmiştir.

A.P.J. ABDUL KELAM (1931-2015)

Uzay bilimci, roket bilimci, siyasetçi ve yazar Abdul Pakir Jainü'l Abedin Abdul Kalam, Hindistan'ın güneyinde bulunan Tamil Nadu Eyaleti'nin Rameşvaram ilçesinde 15 Ekim 1931'de doğmuştur. 27 Temmuz 2015 tarihinde 83 yaşındayken Şilong Meghalya'da vefat etmiştir. Babası, Zeynul Abidin bir kayıkçıydı. Ailenin maddi durumu iyi olmadığı için ortaokulu bitirdikten sonra geçimini sağlamak üzere gazete satmak zorunda kalmış olsa da eğitimini yarıda bırakmamış, çok büyük bir azimle sıra dışı bir başarı öyküsüne imza atmıştır.

A. P. J Abdul Kalam, okul hayatında sıradan ve ortalama bir öğrenciyken daha sonraları tek hedefi çalışmak, yeni bir şeyler öğrenmek ve yenilik yapmak ol-

muştur. Bunun için büyük hayaller kurup onları gerçekleştirmeye çalışmış ve bu yolda çok büyük gayret göstermiştir.

Abdul Kalam, Tiruchirappalli Kolejinin fizik bölümünden mezundur. Yükseköğrenim için Madras Teknik Üniversitesi'nde burslu olarak Uzay Mühendisliği okurken bazı projelerde görev almıştır. Bir projede çalışırken hocası "Bu projeyi 3 günde bitirmezsen bursun iptal edilecek" diye gözdağı vermiş sonrasında gece gündüz, canla başla çalışıp 3 gün içinde projeyi sunup hocasının üzerinde olumlu bir etki bırakmıştır.

Abdul Kalam, Savunma Araştırma ve Geliştirme Organizasyonu (DRDO), Hindistan Uzay Araştırma Organizasyonu (İSRO) gibi Hindistan'ın en üst savunma sistemleri organizasyonlarında çalışmıştır. Hindistan'ın uzay programına ve askeri füze gelişimine büyük katkı sağlamıştır. Kendisi balistik füze fırlatma aracı teknolojisini geliştiren ve füze bilimi ve teknolojisinde Hindistan'ı zirveye ulaştıran büyük bir bilim insanıdır. 1998'de Hindistan'ın Pokhran-II nükleer denemelerine önemli katkılarda bulunması onu ulusal bir kahraman hâline getirmiş, yer aldığı bu önemli görev sebebiyle "Hindistan Füze Adamı" unvanını almıştır. 2002-2007 yılları arasında Hindistan'ın 11. Cumhurbaşkanı seçilerek başarılarla dolu hayatını bu onurlu vazife ile taçlandırmıştır. Güzel ahlakı, sahip olduğu manevi değerler, çocuk sevgisi, sade ve mütevazı yaşam tarzı ile "Halkın Cumhurbaşkanı" olarak tanınmış ve sevilmiştir.

**“
FÜZE ADAMIN, “BEN
KELAM” (I AM KELAM)
ADIYLA HAYATINI
KONU ALAN, 2011
YILINDA ÇEKİLMİŞ
BİR SİNEMA FİLMİ DE
BULUNMAKTADIR.”**

İmkânsızlıklar içinden gelerek üstün başarılarla nasıl ulaşıldığını öğrenmek için hayat hikâyesi okunmalıdır. Onun ideal hayatı gelecek kuşaklar için gerçekten önemli bir örnektir.

Kendisinin derin manalı ve özlü sözleri vardır. Hindistan'da her yaştan, her meslekten insanların, hatta çocukların ağzından bile bu sözleri duyabilirsiniz: "Rüya, uyurken gördüğün şey değildir, seni uyutmayan şey asıl rüyadır.", "Güneş gibi parlamak istiyorsan önce güneş gibi yanmayı öğren". Abul Kalam, başarının sırrının "isabetli bir karar ve vizyon" olduğunu söyler.

1997'de Hindistan'ın ırk, cinsiyet veya meslek ayrımı yapmaksızın verilen en prestijli ödülü olan "Bharat Ratna Nişanı" ile ödüllendirilmiştir. Otobiyografisi olan "Wings of Fire", hayatıyla ilgili "My Journey", çok derin manalı sözlerini içeren "Inspiring Thoughts", Turning Points, Ignited Minds, India 2020 A Vision for the New Millennium, Developments in Fluid Mechanics and Space Tecknology, Indomitable Spirit ve Mission India onun en çok bilinen bir eserleridir.

Füze adamın, "Ben Kalam" (I am

Kelam) adıyla hayatını konu alan, 2011 yılında çekilmiş bir sinema filmi de bulunmaktadır.

SİR SEYYİD AHMED HAN (1817-1898)

Modern eğitim reformcusu, eğitimci, yazar, hukukçu ve "Sir" lakabı ile bilinen Seyyid Ahmed Han, 17 Ekim 1817 tarihinde Delhi'de dünyaya gelmiştir. Ataları Babür döneminde Afganistan'dan gelip Hindistan'a yerleşmiş ve devlet memuru olarak önemli görevlerde bulunmuşlardır. Dedesinin Hoca Feridüddin Ekber Şah'ın vezirlerinden biri olduğu da bilinmektedir. Seyyid Ahmed Han, ilk eğitimi annesinden almış sonrasında Delhi'de Medrese-i Şah Ebdü'l Eziz'de ve Mirza Mazhar Can-ı Canan'ın müridlerinden olan Şah Gulan Ali'nin tekkesinde eğitim görmüştür. 1838'de 22 yaşındayken babasını kaybettiğinde

“
**SİR WILLIAM MUIR
“LIFE OF MUHAMED”
KİTABINDA
PEYGAMBER
EFENDİMİZ'E İFTİRA
ATTIĞI VE SİRETİNİ
OLUMSUZ ŞEKİLDE
İFADE ETTİĞİ ZAMAN
SEYYİD AHMED, ONUN
YAZDIKLARINA CEVAP
OLARAK 1870'DE
HUTABAT-I AHMEDIYE
ADLI ESERİNİ KALEME
ALMIŞTIR.**”

geçimini sağlamak için çalışmak zorunda kalmış ve Delhi Ceza Mahkemesinde zabıt kâtibi olarak görev almıştır. Daha sonra 1841'de Menpur, Gazipur, Muradabad ve Aligarh'da hâkimlik görevini sürdürmüştür.

1869-70 yıllarında İngiltere'de modern eğitim sistemini inceleyerek geri döndüğünde ilk önce sosyal reformu halka tanıtmak ve halkı aydınlatmak amacıyla "Tehzibü'l Ahlak" adlı aylık bir dergi çıkarmıştır.

Daha sonra 1875 yılında onun en büyük eseri sayılan Medresetü'l Ulum Müslümanan-ı Hind (Hint Müslümanlarının Medresesi)'i kurmuş, medrese iki sene sonra Anglo Muhammadan Oriental College ismini almış, daha sonra da üniversiteye dönüştürülerek 1920 yılında Aligarh Müslim University (AMU) ismini almıştır. Günümüzde Hindistan'ın en seçkin üniversitelerinden biri olan bu üniversite, Güney

Asya'daki özellikle Hindistan Müslüman halkının bilinçlenmesinde büyük rol oynamıştır. Seyyid Ahmed, öğrencilere bilim eğitimi vererek yeni nesillerin ufkunu açmıştır. Ayrıca bilim alanındaki önemli kitapları İngilizceden Urducaya çevirme düşüncesiyle Scientific Society adında bir kurum kurmuştur. Seyyid Ahmed, Pakistan'ın ayrılması fikrine olumlu bakmış, iki ulus teorisini desteklemiştir. Meşhur Hintli şair Altaf Hüseyin Hali'nin biyografisini yazdığına bazı Urdu edebiyatçıları Seyyid Ahmed için "Mirza Galib modern Urdu Edebiyatının kurucusu ise Seyyid Ahmed de onun öncüsüdür" demiş Gandhi ise onu "eğitimin peygamberi" olarak isimlendirmiştir.

Seyyid Ahmed'in edebi eserlerinden en önemlileri şunlardır: Sadık Hintli Müslümanlar anlamına gelen Loyal Muhammadans of India, Delhi'nin tarihi eserleri üzerine yazılan Asarü's Sanadid. Ayrıca Sir William Muir "Life of Muhamed" kitabında Peygamber Efendimiz'e iftira attığı ve siretini olumsuz şekilde ifade ettiği zaman Seyyid Ahmed, onun yazdıklarına cevap olarak 1870'de Hutabat-ı Ahmediye adlı eserini kaleme almıştır. Ayna-i Ekberî (1855) adlı kitabında ise Ekber Şah'ın devrini modern bir dönem olarak ele almıştır. 1857 yılında yaşanan ayaklanmayı açıklayan Asbab'ı Bagavat-ı Hind (1858) adlı eseri ise tarihçiler tarafından, bu olayı en iyi analiz eden eser olarak kabul edilmektedir. Hayatının son döneminde Kur'an tefsiri yazmaya başlamış ancak sadece yedi cildini tamamlayabilmiştir. Seyyid Ahmed Han 1898 yılında vefat etmiştir, kabri Aligarh'tadır.

Ne Çıkar Ateşböceği Sansalar Bizi

Düşünüyorum da,
sanırım en büyük korkumuz olduğumuz gibi görünmek.
Yumuşacık kalbimizin fark edilmesi,
naif yönlerimizin keşfedilmesi,
cesaretsizliğimizin anlaşılması,
korkularımızın paylaşılması
sanki zarar göreceğimizin en büyük işareti.
Kabuklarımızın altında
kendimizi saklamakta ne kadar da ustayız.
Ve ne kadar güçlü korunuyoruz, kalkanlarımızın
ardında.
Hissedilmeden, el değmeden, sevgimizi göstermeden.
Istiridyeler, deniz minareleri, midyeler.
Kırpiller ve kaplumbağalar gibi.
Sahi koruyor mu bizi bu çatlamamış sert kabuk?
Kimse incitemiyor mu duygularımızı, inançlarımızı,
benliğimizi?
Yoksa zarar mi veriyor bu türkeklik, bu kabuk bize.?
Hissettiklerimizi gölgeliyor, yansıtıyor mu gerçek
kimliğimizi?
Duygularımızı bastırıyor, el ele tutuşmamızı
engelliyor mu?
Eğer bir yıldız gibi ışıl ışılsam ve bir yıldız kadar
parlak.
Ne çıkar ateşböceği sansalar beni.?
Belki en hoyrat yürek bile ateşböceğinin
o uçucu, masum, sevimli çocuksuluğuna
el kaldırmaya kıyamaz?
Güçlü kapıların arkasına kilitlemesem kendimi,
korkaklığımı, sevgi isteğimi
en insani yönlerimi kayıtsızca sunabilsem
bu sert kabuğun ağırlığından kurtulup
bir kuş gibi uçağım özgürce.
Anlaşılacağım ve bir ayna gibi yansıtacağım
karşımdakine.
O da çözülecek belki.

Samimi ve güvenliksiz, silahsız biriyle göz göze
gelince.
Oysa bir görebilsek bunu.
Kalmadı böyle insanlar demesek.
Güven duygusuna bu kadar muhtaç olmasak.
Kırılmaktan korkmasak.
incinsek, yaralansak.
Ne olur bir darbe daha alsak.
Yeniden açsak kendimizi, atabilesek o kabuğu.
Denesek.
Risk alsak.
Yanılsak.
Fark etmez.
Tekrar, tekrar bıkmadan denesek.
Ve kucaklaşsak yeniden.
Tıpkı eskisi gibi.
Ne olduğunu anlayamadığımız o onbeş yıldan öncesi
gibi.
O zaman fark edeceğiz.
Ne kadar özlediğimizi birbirimizi.
Neler biriktirdiğimizi,
kaybolan değerlerimizi ne kadar özlediğimizi.
Beraber geldik beraber gidiyoruz oysa.
Vakit az, paylaşmak, sarılmak için.
Yaşadığımız coğrafya zor, şartları ağır.
Yüreği daha fazla küstürmemek lazım.
Sırtımızda ağır küfeler, her gün katlanan.
Ve koşullar bir türlü düzelmeyen.
Sevgiye çok ihtiyacımız var.
Ufukta kara bir kış görünüyor.
Ancak birbirimize sokulursak atlatırız o günleri.
Kırın o sert, o ağır kabuklarımızı.
Kurtulun bu yükten.
Korumuyor o kabuklar, aksine zarar veriyor bize.
Yalnızlığa mahkum ediyor bizleri.
Hem hepimiz bir yıldızız.
Ne çıkar ateşböceği sansalar bizi.

RABINDRANATH TAGORE

{1861-1941}

HİNT RÜZGARİ

D ilimizde Hindistan ile, Hintlilerle ilgili bir kısım deyimler, kelimeler var. Kendini bulunmaz Hint kumaşı sanmak, Hint fakiri, Hindi, hindu, hindiba, Hindistan cevizi, demirhindi... Hindu kelimesini herhalde merhum Mehmed Akif'in Çanakkale Şehitlerine şiirinde duymuşumdur ilk. Hinduların bir de ineğe tapmaları ile alakalı anarız. Demirhindi, temr-i hindi den geliyor-muş yani "Hint hurması" demekmiş.

Maçlarda "Bir baba Hindi, hey Allah! Arabaya bindi! Hey Allah..." şeklinde devam ettirilerek söylenen bir tezahürat var. Hindi kelimesi ile bindi kelimesinin kafiyesinden yararlanma isteğinin doğurduğu bir tezahürat olmalı. Bu indi/hindi meselesi bir deyimden daha doğmasına olmuş; indiragandi yapmak. Onu sona doğru izah edelim. Hint, Hindistan konu olur da "vay efendim hindi isimli hayvana İngilizce'de neden 'turkey' deniyor, saygısızlık bu" itirazlarına değinmemek olur mu?!

Hayır, biz hayvana Hindistan ile ilişkilendirip 'hindi' demesek belki hindiye 'turkey' denmesine itiraz etmeye hakkımız olurdu da hatta bazı yörelerde hindiye 'mısır' da deniliyormuş. Turkey isimlendirmesinin hakaret niyetli olmadığını bilmek yeterli ama bazen hakaret için de kullanılan olmuyor değil.

Hindiye Türkmenler Hind tavuğu diyormuş. Kırgızlar ise 'gulu tök' diyor yani gulu tavuk. Kadiriliğin bir koluna Hindiye deniliyormuş.

Dünyada bir hayli seyircisi olan Hint filmlerine Bollywood deniyor; Hollywood'un başına Bombay şehrinin ilk harfi getirilerek kelime Bollywood yapılıyor. Hollywood kelimesinin anlamını "kutsal ağaçlık" olarak düşünebiliriz.

Lehçetü'l Lugat'ta Hint ve Hindistan ile ilgili neler var diye baktım; "kağıt hindi" diye bir madde var. Meşhur ezcadan olduğunu belirtmiş lügati hazırlayan Şeyhülislam Mehmed Esad Efendi. İndel etubba kat hindi diye maruftur diyor. Hindiba isimli meşhur otun da "hind bid"den

geldiğini yazmış. Türkçede "güneyik" diyormuşuz hindibaya. Hinterland kelimesinde hint, hind var mı; oradaki hint bizim Hind mi başka bir şey mi diye düşünmeden edemedim.

Mütercim Asım'ın Burhan-ı Katı'sında Hind'in bir kadın ismidir yazmasıyla Ebu Süfyan'ın hanımı Hind binti Utbe'yi hatırladım. Televizyon ve din deyince Çağrı filmini hatırlayan bizler, oradaki Hz. Hamza'yı şehid ettiren Hind'i hatırlıyoruz. O Hind, Mekke'nin fethi ile Müslüman oluyor.

Hindübar diye bir kelitemiz daha varmış, o da Hindistan demekmiş. Ahter-i Kebir'de Hind kelimesinin çoğulunun Hünud ve Hindat olarak geçtiği yazılmış. Hindistan kelimesinde ek gibi görünen "stan" Farsçada durmak fiili ile alakalı bir kelimeden geliyor. Hint Avrupa dillerindeki "staden" durmak, bulunmak. Durma ile alakalı bu kelime aynı zamanda anlamak anlamına gelen kelimenin de kökü. (understand, verstanden) Argoda hindi kolay aldanan, enayiler için kullanılan bir kelime. Biraz meseleye Fransız kalmak derken ki Fransız ile acemi derken kullandığımız acemli farisi gibi ama onlar 'yabancı' anlamına gelir iken bu 'enayi' anlamına geliyor. Yabancıyı enayi gören mantığı bir yerlerden tanıyor olmalıyız. Hindi Baba argoda keyif anlamında kullanılan bir kelime.

Bizim hindi dediğimize Farsçada bukalemun deniyormuş. Baktığım sözlükte yanlış mı yazılmış acaba diye bakınayım dedim, o da nesi; Burhan-ı Katı'da yazdığına göre Rumi kumaşına da 'bukalemun' deniyormuş. (Bu

kumaş Hint kumaş olmasın!) Google Çeviriye bakayım dedim, Türkçe hindi yazdım, Farsçası bukalemun çıktıktan sonra bu sefer bukalemunu Türkçe kısmına yazdım, bukalemunun Farsçası 'turkey' imiş. Google Çeviri İngilizce üzerinden çeviri yapıyor demek ki. Hindinin İngilizcesi turkey. Biz hindiyi Hindistanlı bilirken İngilizler Türkiyeli biliyor. Ama hindi anlamına gelen Farsça bukalemunu Farsçadan Türkçeye çevirmesini isteyeyim bakayım dedim. Yaptığı çeviriye daha da şaşırdım: Farsça bukalemun'un Türkçe manasını Türkiye olarak yazıyor. İngilizcede bildiği hindinin İngilizce karşılığında hareketle bukalemunun Türkçesini hindi olarak veremiyor, Türkiye olarak veriyor.

Hindistan'da 22 ayrı lehçe var imiş ve bu 22 lehçe birbirlerini yabancı dil gibi algıyormuş. Aralarındaki ortak dil İngilizce imiş ne yazık ki. Ben bu dillerden Hintçe, Urduca, Peştuca, Bengalce, Tamilce, Sinhalaca dillerini

Dünyada bir hayli seyircisi olan Hint filmlerine Bollywood deniyor; Hollywood'un başına Bombay şehrinin ilk harfi getirilerek kelime Bollywood yapılıyor. Hollywood kelimesinin anlamını "kutsal ağaçlık" olarak düşünebiliriz.

duymuşluğum, dinlemişliğim var. Hindistan'dan tabii Pakistan ayrıldı, Bangladeş ayrıldı. Hindistan dışından hangi ülkeler Hint kıtasına; Hint dil ailesine ait sayılıyor; tam olarak bilmiyorum. Sinhala dilinde Hyundai kelimesinin 'iyi' anlamına geldiğini öğrenmiştim Sri Lanka'ya gittiğimde.

Hindistan bizim için Hazreti Adem'in yeryüzüne ilk indiği yer. Eski binyıllarda, Hazreti Adem zamanında Sri Lanka Hindistan'a bitişik miydi diye düşünmeden edemiyor insan. Afrika ile Hindistan'ın bitişik olduğu eski kaynaklarda anlatılıyor. Hatta Hazreti Adem koşarak kat etmiş Afrika-Hindistan arasını.

Hint fakiri neden Hint fakiridir, diğer fakirlerden farkı nedir? En belirgin farkı çivi tahtasının üzerine yatabiliyor olmalarıdır herhalde görsel hafızamızda. Sudi Gülistan şerhinde diyor ki bazı Hint fakirleri ellerinde ayna ile gezinirler, laf açabildikleri kimsenin eline aynayı verirler; o kişi aynaya bakar, çıkarır, bir miktar para verir, aynayı iade edermiş.

Yunus'ta geçiyor mu, nasıl geçiyor diye merak ettim, baktım geçmiyor. Mevlana'da geçiyor. Yedi iklim dört kıta değişimindeki yedi iklimin birincisi Hind diyarı imiş, hâkimi de Zühal yıldızı imiş. Diğer iklimler Çin, Türk, Horasan, Maveraünnehir, Rum, Bulgar diyarlarının iklimleri imiş. Bunların her biri haftanın yedi gününden birine ve yedi kat gökten birine sahipmiş.

Hind, Hindistan bizde uzak yerleri ifade etmek için kullandığımız yerler arasında en başta geleni midir yoksa ikinci üçüncü dördüncü sırada mıdır? Hangi

memleketleri uzak biliriz? Çin, Hint, Yemen, Fizan. İsmet Özel "West Indies, kızıl elma, İtaki, Maçın/ Uzun yola çıkmaya hüküm giydim" diyor bir şiirinin girişinde.

"İlim Çin'de de olsa" Hadis-i Şerifini Arapça söylemiş Efendimiz; O'nun bu sözü uzaklık için bir ölçü olarak bilincimize yerleşmiş. Beyit şeklindeki "Kismetinse ge-

lir Hint'ten Yemen'den/ Kismet değilse ne gelir elden" atasözü uzaklık algımızın sınırlarına Hint ve Yemen'i de ekliyor. Bir başka uzak bölge ise Fizan. Libya'da bulunan Fizan sürgün yeriymiş Osmanlı devrinde.

Endonezya'nın adı Hint Adaları anlamına geliyormuş. Yunanca 'nesos' ile 'indo' kelimelerinin birleşmesi ile oluşan bir kelime Endonezya.

İndo kelimesi birçok kelimenin başına gelebiliyor. Son yıllarda "İndigo çocuklar" diye duyduğumuz tamlamadaki indigo kelimesi mesela 'çivit', 'çivit mavis'i'

anlamına geliyor ama bizim çivit dediğimiz renge indigo denilmesi Hint mavis'i demek için gibi görünüyor. Belki Hint kelimesinin de geldiğini düşündüğüm yerden dolayı o kelime "indigo" olmuş. Hint kelimesi nereden geliyor diye Sithalaksmi Kdambi ve Korhan Kaya'nın hazırladığı Hindi Türkçe Sözlüğünü kurcaladım bir hayli. Şu kelimeleri buldum:

İndo kelimesi birçok kelimenin başına gelebiliyor. Son yıllarda "İndigo çocuklar" diye duyduğumuz tamlamadaki indigo kelimesi mesela 'çivit', 'çivit mavis'i' anlamına geliyor ama bizim çivit dediğimiz renge indigo denilmesi Hint mavis'i demek için gibi görünüyor.

“İndrac” giriş, girecek yer; “indivar” mavi nilüfer. Bu arada çivitin Farsçası “nil” “indu” ay, kamer. “İndradhanush” yağmurkuşağı, ebemkuşağı, “indriy” duyu organları, “indriygat” şehvetle alakalı. Hind kelimesinin kök

anlamı bugün İngilizcede “enter” kelimesi ile tanıdığımız giriş, girmek olmalı ya da “ay, kamer” anlamına geliyor olmalı. Endüs nehri de “ay nehri” anlamına geliyor olabilir.

İndüs nehrinin Sind ve Endüs nehri ismiyle geçtiğini söylüyor Osman Yalçın Coğrafya Sözlüğünde. Sind kelimesinde ‘deniz, okyanus’ anlamı var, hind kelimesinde ise ‘sallanma, dalgalanma’ anlamı var. Hind, Sind ve İnd, İndo kelimeleri “İnd” kökünün farklı ağızlarda, lehçelerde telaffuz edilmiş biçimleri olmalı. Sind deyince Sindbad hatırınıza geldi mi bilmiyorum ama belki kelimeyi Sinbad olarak biliyorsanız gelmemiş olabilir. Gemicilik masallarını çocukluğumuzda okuduğumuz, çizgi filmlerini seyrettiğimiz Sindbad ismini Sind ve bad olarak görebilirsiniz. Manasını Sind Rüzgarı olarak okuyabilirsiniz. Tabir-i

diğer ile Hind rüzgarı veya İndüs Rüzgarı.. Daha da Türkçeleştirsek ay yeli... veya giriş yeli.. Yukarıda bahsettiğim Hindistan’da artık dilleşmiş 22 ayrı lehçenin bulunduğunu ve Hindistanlıların aralarında ortak dil olarak sadece İngilizce ile anlaşabildiklerini Hindistan Yazarlar Birliği heyetinin Türkiye ziyaretinde bizzat dinlemiştim. O sohbetimizde Tagore’dan bir şiir okumalarını rica etmiştik Hintli yazar heyetinden. Onlar da Hintçe değil de İngilizcesinden okumuşlardı bir şiirini. Şiirdeki bir kelimeyi anlayamamıştık, biraz tarif etmesini rica ettiğimizde şiirin kariinden, biraz zorlandı, “water of night” dedi. Hintçesi ne bu gece suyunun diye sordüğümüzde aldığımız cevap bizi hayrete düşürmüştü: “şebnem” Şiirin orjinalindeki şebnem kelimesini İngilizcesinden okuduklarında biz anlayamamıştık. Oysa şiirin Hintçesini okusalar belki başka bir hayli kelimesini tanıyabilecektik. Bir hayli kelimeyi tanıyabilecektik derken abarttığımı düşünmeyin. Sizin de başınıza geliyordu; Bollywood sinemasından yani Bombay-Hollywood sinemasından filmler seyrederken eğer alt yazılı seyrediyorsanız ve Hintçe konuşmalara biraz kulak kabartarak seyrediyorsanız Hint filmlerini birçok kelimenin tanıdık, bildik kelimeler olduğunu siz de fark etmişsinizdir. Hindi Türkçe Sözlüğü karıştırırken de bunu çokça hissedirim. Bu 300 yıl kadar Babür İmparatorluğunun hakim olduğu coğrafyada olmayacak bir şey değil. İndiragandı yapmak diye bir deyim var Türkçede. Geçenler-

Çocukluğumuzda okuduğumuz, çizgi filmlerini seyrettiğimiz Sindbad ismini Sind ve bad olarak görebilirsiniz. Manasını Sind Rüzgarı olarak okuyabilirsiniz. Tabir-i diğer ile Hind rüzgarı veya İndüs Rüzgarı.. Daha da Türkçeleştirirsek ay yeli... veya giriş yeli..

de bir arkadaşım da sordu, niye böyle deriz ki diye. İndira Gandhi Hindistan'ın 70'li 80'li yıllardaki kadın başbakanı. Hırsızlık yapmak için böyle bir deyim kullanmamızın sebebi ne? Şu: Cebe para indirmek deyimi ile İndira Gandhi'nin ilk beş harfinin ortak olması para indirmeyi artık İndiragandi yapmak olarak söylemeye başlamamıza yetmiş de artmış bile.

İsmi "yağmurlu gökyüzü tanrısı" anlamına gelen İndira Gandhi öldürüleli 30 yıl geçmiş ama deyim hala yaşıyor. Gandhi kelimesindeki gand ise 'koku' anlamına geliyor. İndira kelimesinde de Hint anlamına gelen "ind" kökünü görüyoruz.

Hindiçini diye bir tabir var, bu Çin Hindi anlamına geliyor. Indo-China İngilizcesi. Tayland, Vietnam, Laos ve Kamboçya'yı kapsayan yarımada'nın adı. Hint-Moğollar var bir de, bizim Babür İmparatorluğu diye bildiğimiz, aslında haklarında fazla bir şey bilmediğimiz, unuttuğumuz, ihmal ettiğimiz, 16.-19. Yüzyıllar arası Hindistan'da egemen olan Moğol kökenli Müslüman

hanedan.

Bizim çini mürekkebi yani Çin mürekkebi dediğimiz mürekkebe İngilizler Indian ink yani "Hint mürekkebi" diyor.

"Hind Samanı" argoda uyuşturucu bir ot için kullanılıyormuş. Ahmet Talat Onay'ın muazzam eseri Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar'dan Hind, Hindistan kelimesinin geçtiği hangi sayfaya baksam esrar ve uyuşturucu kültürüne ilişkin yığınla malumat ile karşılaştım.

"Hindikuştur dağları/ Mücahid-dir adları/ Cihaddır okulları/ Yıktılar tağutları"

Bu marşı Afgan cihadının son yıllarında söyledik durduk. 90'lı yıllarında başı. Hindikuş dağları Afganistan, Tacikistan ve Pakistan arasında. Hint katili, Hintli öldüren anlamına geliyor Hindikuş. Çokça Hintlinin ölmesine sebep olmuş bu dağlar. Afgan cihadı zamanında da çokça Rus askerinin öldüğü, çokça Afganlının ve dünyanın çeşitli yerlerinden gelen mücahitlerin şehid düştüğü yer olmuş.

Günümüzde Hindistan gözümüzde çok büyük bir devlet olarak

görünse de gerçekte hakiki Hindistan daha büyük idi. Hint kültürü ile ilgili kelimeleri kavramları ele alırken Pakistan, Bangladeş, Keşmir ve Sri Lanka ile birlikte ele almak lazım. Zira İngiliz çeşitli oyunlarla Hindistan'ı sürekli böldü, parçaladı.

İkbal Dünya Bizimdir şiirini yazdığında Hindistan'ın bizim olduğunu, bizim olabileceğini söyleyebiliyordu. Böyle bir ufku vardı. Sadece Hindistan'ın değil, Dünya'nın bizim olacağından bahseder İkbal o güzelim şiirde. O bu şiiri yazdığında Hindistan daha bölünmemişti ve yeryüzünde en çok Müslümanın yaşadığı ülke Hindistan idi. Günümüzde parçalanmış ülkelerle beraber İkbal'in zikrettiği Hindistan'da 500 Milyon Müslüman yaşıyor.

Hindiçini diye bir tabir var, bu Çin Hindi anlamına geliyor. Indo-China İngilizcesi. Tayland, Vietnam, Laos ve Kamboçya'yı kapsayan yarımada'nın adı. Hint- Moğollar var bir de, bizim Babür İmparatorluğu diye bildiğimiz, aslında haklarında fazla bir şey bilmediğimiz, unuttuğumuz, ihmal ettiğimiz, 16.-19. Yüzyıllar arası Hindistan'da egemen olan Moğol kökenli Müslüman hanedan.

DOST ve VEFA COĞRAFYASININ KEŞFİ “**GASAM**”

(Güney Asya Stratejik Araştırmalar Merkezi)

EDİTÖR

GASAM gerçekleştirmiş ve gerçekleştireceği bilimsel ve stratejik çalışmalarla Güney Asya ülkelerinin (Hindistan, Pakistan, Sri Lanka, Bangladeş, Afganistan, Nepal, Bhutan, Maldiv Adaları, İran ve Myanmar-Burma) iç ve dış politikalarını,

ekonomik ve sosyal yapılarını, kültürel, etnik, tarihi, dini, askeri var oluşlarını, bölgenin stratejik, jeopolitik dengelerini araştırmayı; bölgenin toplumsal hareketlerini, sorunlarını ve bölge ile ilgili diğer konuları kapsamlı araştırma çalışmaları yapmayı; seminer, konferans, yayın, eğitim, inceleme gezi ve

Kurucu kadrosu ve mevcut yöneticileri arasında alanında uzman bir kadroyu bünyesinde barındıran GASAM, çalışmalarını Türkiye Cumhuriyeti devletinin bekası ve milletinin huzuruna vakfetmiş, kar amacı gütmeyen, tamamen yerli ve milli bir sivil toplum kuruluşudur.

diğer çalışmalarla resmi kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütlerini, uluslararası organizasyonları ve toplumun her kesimini ilkeli, objektif, doğru, detaylı şekilde bilgilendirerek bölge ile ilgili bilgi ihtiyacını karşılamayı; Türkiye ve bölge ilişkilerini geliştirmeyi ve dünya barışına katkıda bulunmayı amaçlayan bir düşünce kuruluşu olarak 2004 yılında Türkiye’de kurulmuştur.

Kurucu kadrosu ve mevcut yöneticileri arasında alanında uzman bir kadroyu bünyesinde barındıran GASAM, çalışmalarını Türkiye Cumhuriyeti devletinin bekası ve milletinin huzuruna vakfetmiş, kar amacı gütmeyen, tamamen yerli ve milli bir sivil toplum kuruluşudur. GASAM, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) ve Yurtdışı Türk ve Akraba Topulukları Başkanlığı (YTB) gibi kıymetli kurum ve kuruluşlarla bir takım projeler gerçekleştirmiş ve bu projelerle ilgili tüm süreçleri ve raporlamaları ilgili kurumlarla paylaşmış ve bu sebeple kamu nezdinde saygınlığı büyük olan uluslararası bir düşünce kuruluşudur. Aynı zamanda Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi (FSMVÜ) ile bir işbirliği protokolüne sahip olup ortak projeler yaparak çalışmaları,

akademi dünyasının da ilgisine sunmaktadır. Bunun yanında Türkiye’de yerli ve milli tüm sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliklerine sahiptir.

Güney Asya bölgesi ile ilgili çalışmalara bir düşünce kuruluşu titizliğiyle ağırlık veren bir kurum olarak GASAM, bölge ile ilgili uluslararası gündemi de takip ederek yerinde ve uzun soluklu çözüm önerileri sunmaktadır. Bu bağlamda bir çok uluslararası panel, sempozyum ve toplantılara ev sahipliği yapmıştır. Yapmış olduğu çalışmalar, ulusal ve uluslararası medya tarafından takip edilmekte olup ilgili bölgenin kamuyounun da bilgisine bahse konu ülkelerin basın-yayın kuruluşları, yazılı ve görsel medya organlarıncada sunulmaktadır. Özellikle 2015, 2016 ve 2017 yıllarında yapmış olduğu kıymetli projeler hasebiyle GASAM, uluslararası gündemin sorunlarına ve ülke içerisinde vuku bulan sorunlara cevaplar aramış ve çözüm önerileri sunmuştur. Bunlardan bazılarını sıralamak gerekirse;

- NATO Sonrası Afganistan – Uluslararası Sempozyum
- Hindistan Hilafet Hareketi: Türkiye – Güney Asya İlişkileri - Panel
- Türkiye, Hindistan ve Pakistan

Arasında Kültürel ve Akademik Bilgi Erişimini Arttırma Programı – 2 Ay Süreli Uluslararası Proje

- İnsan Hakları Hukuku: Halep - Panel

- Türkiye’nin 2023 Hindistan Stratejisi - Panel

- Küresel Vesayet Aracı FETÖ & Pakistan’da Türkiye’nin FETÖ Mücadelesi - Panel

- Afganistan’da Güç Savaşları - Panel

- Suriye Mültecileri ve Avrupa Değerleri - Panel

- Bangladeşin Bağımsızlığı ve İdamları - Panel

Bu çalışmalara ilaveten GASAM, bölge ülkelerinden ülkemize üniversite eğitimi almaya gelen lisans ve lisansüstü öğrenciler ve akademisyenlerle de düzenli aralıklarla bir araya gelerek gerek yaşadıkları sorunlara çözümler bulmakta, gerekse ortak projeler için yapılması gerekenleri istişare etmektedir.

GASAM’ın bölge gündemiyle ilgili analiz, rapor, röportaj ve TV yayınlarına www.gasam.org.tr web adresinden detaylı olarak ulaşılabilir.

HİNDİSTAN'DAKİ STK'LARIN YAPILARI VE BAZI ÖRNEKLER

Hindistan'daki STK'lar özellikle dini kuruluşlar olarak ortaya çıkmaktadır. Hristiyanlara ait onlarca okullar, hastaneler, yardım dernekleri bulunmaktadır. Yahudiler ise azınlıkta olmakla birlikte onların da birtakım etkinlikleri göze çarpmaktadır.

AYŞE YILMAZ

29 Mayıs Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Felsefe Bölümü YL
Öğrencisi

Hindistan dini açıdan çok farklı renklere ev sahipliği yaptığı gibi sosyal ilişkiler anlamında da farklı kuruluşların kendine yer edindiği hatta destek bulduğu geniş bir coğrafya. Hindistan'ın neredeyse her şehrinde gençlerle, yetimlerle ve kadınlarla ilgili çalışmalar yapan birçok sosyal vakıf veya yardım kuruluşu bulunmaktadır. Bunlardan iyi işler ortaya koyanlar medyada da ses getirmektedir. Özellikle gazeteler bu tarz kuruluşların bazılarının etkinliklerine yer vermektedir. Hindistan'da İslami yardım derneklerinin (İslamic Relief Foundation) çok bulunmasına rağmen, bazı kesim Müslümanlar, bu kuruluşların fonksiyonlarını tam olarak icra edemediklerini düşünmektedir.

Bunun sebebi olarak da Hindistan'da daha çok kadın ve çocuklarla ilgili derneklere ayrıcalıklar verilip hukuki anlamda onlara öncelik tanınması ve toplumun yararına olan çalışmalar için bu kuruluşların gelişiminin desteklenmesi gösterilmektedir.

Hindistan'daki STK'lar özellikle dini kuruluşlar olarak ortaya çıkmaktadır. Hristiyanlara ait onlarca okullar, hastaneler, yardım dernekleri bulunmaktadır. Yahudiler ise azınlıkta olmakla birlikte onların da birtakım etkinlikleri göze çarpmaktadır. Müslümanlara bakıldığında da aynı diğer yapılanmalarda olduğu gibi hem kendi dinine mensup kişiler için hem de bütün Hintlilere yardım etmeye çalışan kuruluş görünümüne sahiptir. Bu üç farklı dine mensup kuruluşlar her ne kadar bütün

dinler adına faaliyet gösterse de, özellikle eğitim alanında farklı bakış açılarına sahip olduklarından birlikte organizasyon kurmakta zorlanmaktadırlar. İnsani yardım anlamında yapılan çalışmalar desteklenmeye çalışılsa da, Müslümanlar kendi çocuklarının eğitimini Hıristiyanların eline bırakmak istemediklerinden kendi eğitim anlayışlarına göre hareket etmektedirler. Aynı şekilde hiçbir din mensubu çocuklarını ve kadınlarını diğer dini kuruluş STK'larına bırakmak istememektedir. Kadının ezilmesi, kadına karşı şiddet uygulanması, ekonomik olarak özgürlüğünü ele alması konuları üzerinde çalışan kuruluşlar Hindistan'da daha çok işleve sahiptir. Özellikle kadına karşı ayrımcılığın son bulması noktasında Müslüman kadınlara yönelik bazı uygulamalar da bulunmaktadır. Sokak

Müslümanlar kendi çocuklarının eğitimini Hıristiyanların eline bırakmak istemediklerinden kendi eğitim anlayışlarına göre hareket etmektedirler. Aynı şekilde hiçbir din mensubu çocuklarını ve kadınlarını diğer dini kuruluş STK'larına bırakmak istememektedir.

sokak dolaşp konferanslar ve etkinlikler düzenleyip Müslüman kadının toplum içindeki yerinin güçlendirilmesiyle ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Örneğin kadının kocası tarafından “üç talakta boşanma” konusunun kadını zor durumda bırakması öne sürülerek Hindistan anayasasından kaldırılması için çalışmalar yapılmaktadır. Hatta bunun için anayasa mahkemesine de başvurulduğu bilinmektedir. Bununla yakından ilgilenen en önemli kişilerin ise seküler dünya görüşüne sahip olması dikkat çekicidir. Zakiya Soman örneğinde olduğu gibi.

ANJUMAN-İ TARAQQİ-İ URDU

Bunun dışında Hindistan'da edebi, yani kültürel anlamda şair ve edebiyatçıları topluma tanıtmaya faaliyetleri güden vakıf ve enstitüler de vardır. Bünyelerinde yazma eserlerden oluşan geniş kitaplıklarının yanında, önemli eserlerin yer aldığı kütüphaneleri de halkın hizmetine sunulmuştur. Anjuman-i Taraqqi-i Urdu sosyal ve edebi bir STK olarak kurulduğundan beri Urdu dilini geliştirmeyi kendine hedef belirlemiş bir kuruluştur. STK'lar kendilerine hükümet

kuruluşlarına paralel iş gören ve hükümetin faaliyetlerini tamamlayan bir görev biçiyorlar. Özel olarak çocukların, (eğitim, sağlık, beslenme ve korunma) sorunları, gençliğin gelişimine katkı sağlanması, hayvanların korunması, dezavantajlı kesimin daha iyi hâle getirilmesi, iletişimin kolaylaştırılması, teknik destek ve eğitimin yaygınlaştırılması, kadınların haklarıyla ilgili dernekler kurularak haklarının savunulması, güvenli ve huzurlu bir ortam sağlanmasına katkıda bulunulması, her türlü sömürünün önüne geçilmesi, toplulukların doğal afetlere karşı eğitilmesi ve olası afetlere hazırlık tedbirlerine ilişkin bilinçlendirilmesi ve çeşitli şekillerde eğitim programlarının organize edilmesi gibi konularda devletin tamamlayıcısı olarak toplumda olumlu rol oynadıklarını ifade ediyorlar. Bu tür durumların daha başarılı bir işleyişe sahip olması için de diğer STK'larla işbirliği içinde olduklarını, örgütsel bir amaçla hareket ettiklerini dile getiriyorlar. Ancak STK düzleminde diğer ülkelerden haberdar olmadıkları gibi Türkiye'nin faaliyetleri konusunda da bilgileri bulunmadığı anlaşılmaktadır.

MUHAMMED ALEXANDER RUSSELL WEBB

**DR. CELAL
EMANET**

*Islamic Center
New Jersey, USA*

New York'un Hudson kasabasında 20 Kasım 1846'da dünyaya gelen Alexander R. Webb, on çocuğu bulunan Alexander N. Webb ve Caroline Elizabeth Lefferts çiftinin dördüncüsü olarak dünyaya gelir. Amerika'da İç Savaş'ın ilk kıvılcımı çıktığında Alexander R. Webb on beş yaşındadır. Massachusetts, Glendale'de yatılı bir okul olan Warner'da Home School'a kaydolur. Bu okula üç yıl devam eder. Daha sonra Claverack Akademi ve Hudson River Enstitü'ye gider. Claverack'deki öğrenimini tamamladıktan sonra babasının gazetesıyla aynı binada olan Charles E. Butler'in mücevherat dükkânında çırak olarak ücretsiz işe başlar. Daha sonra Batı'da şansını

1887 yılının baharında nüfuzlu dostlarının destekleriyle Başkan Grover Cleveland'den Asya'da Birleşik Devletler'in konsolosluğuna tayinini talep eder. Webb'e Manila, Filipinler'de konsolosluk vazifesi teklif edilir. O da bu görevi kabul eder.

aramak için büyük bir mücevherat mağazası olan Giles Bros.& Co., firmasında çalışmak üzere 1868'de Chicago'ya taşınır.

Webb, 1881 yılında hayatında değişiklikler yapmaya yönelir. Metafizik düşünce ve Doğu dinlerine olan ilgisi 1884 yılının başında onu, Asya'ya ait dinlere ciddi olarak bakmaya yönlendirir. Pioneer Theosophical Society adındaki İlahiyat Cemiyetinin toplantılarına katılmaya başlar ve yeni keşfettiği dini bakış açısıyla hayatında köklü değişiklikler yapar. Hayatındaki lüks ve şatafatı terk eder. Alkol, tütün veya uyuşturucunun her çeşidinin içilmesine karşı mücadele başlatır. Dışa yansıyan zenginliği terk ederek, katı bir biçimde vejetaryen diyetine girer. Bu dönemde boş zamanlarının tamamını dini araştırmalarla ve hakikati arayan diğer insanlarla söyleşiler yaparak değerlendirir. O günlerde Webb dini kitaplardan oluşan yaklaşık 13.000 ciltlik bir kütüphaneye ulaşma imkânı bulur. İş haricinde kalan dört-beş saatlik boş zamanlarını kütüphanede okuyarak değerlendirir. Budizm ve diğer Asya dinleri üzerine yaptığı birkaç yıllık araştırmanın ardından İslam'ı daha ciddi manada düşünmeye başlar. 1886 yılında Mirza Gulam Ahmed'le ya-

zışmalarda bulunur.

Webb, İslam'ı ve Müslümanların nasıl yaşadıklarını görmek ve onlara soru sormak için Asyalılar arasında bulunmayı istemektedir. 1887 yılının baharında nüfuzlu dostlarının destekleriyle Başkan Grover Cleveland'den Asya'da Birleşik Devletler'in konsolosluğuna tayinini talep eder. Webb'e Manila, Filipinler'de konsolosluk vazifesi teklif edilir. O da bu görevi kabul eder.

Manila'da bulunduğu yıllarda diplomatik çevrelerin yanı sıra bu ülkede yaşayan Amerikan ve İngiliz topluluklarıyla yakın dostluklar kurar. Resmî görevinden artan zamanlarında İslam'ı inceleyerek ve çoğunluğu Hindistanlı Müslüman yazarların eserlerini okuyarak geçirir. Müslümanlarla bir şekilde iletişim kurmaya çalışan Webb, Manila'daki arkadaşları vasıtasıyla Bombay'da yayıncılık işiyle uğraşan Budruddin Abdullah Kur'a İslamî düşünceleriyle alakalı mektuplar gönderir. Bu mektuplar, Hacı Abdullah Arab isimli zengin bir tüccarın dikkatini çeker. Arab hiç vakit kaybetmeden Mart 1892'de Moulvi Seraceddin Ahmed ile birlikte Manila'da Webb'i ziyaret ederler. Webb'in İslam'ı resmen ne zaman kabul ettiğine dair tarih net değildir.

Ancak Webb, Hacı Abdullah'ın yardımını elde edecek kadar İslam'ın öğretilerine hâkim olduğu yapılan görüşmede ortaya çıkar. Görüşmelerin ardından Webb, Amerika'da İslamî propaganda faaliyetlerini üstleneceğine dair Hacı Abdullah ile bir kontrat imzalar. Webb vakit kaybetmeden "New York'ta ticaret yapmak için bir anlaşma içerisinde olduğunu" belirten bir mektupla birlikte 22 Haziran 1892'de istifasını sunar.

AMERİKA'DAKİ İSLAMÎ MİSYON

Webb 16 Şubat 1893'te New York'a ulaşır ve hiç vakit kaybetmeden New York'ta 458 West 20. st. üzerinde the Moslem World Publishing Company'yi kurar. Maddi imkansızlıklar sebebiyle konferans odası ve kütüphanenin genel merkez binasının resmi olarak açılışı Ekim 1893'e kadar uzar.

Eylül 1893'te Chicago'daki Dünya Dinleri Konferansına katılan Webb, İslam'ı temsilen tek konuşmacıdır. Büyük bir katılım ve ilginin olduğu konferansta "The Spirit of Islam" ve "The Influence of Islam on Social Conditions" başlıklı iki sunumda bulunur.

Kasım 1893'ten itibaren Webb'in maruz kaldığı maddi kriz nedeniyle borçlarını ödeyememesi

haberleri aynı şekilde Amerikan İslamî Propaganda'nın içerisindeki geçimsizlikleri de artırır. Yaşadığı onca problemlere rağmen Webb İslamî anlayışından ve yaşantısından feragat etmez. Başlatılan iftira kampanyaları, saldırılar ve kesilen maddi yardımlardan dolayı Amerikan İslamî Propaganda hareketi 1897'de son bulur.

Muhammed Webb 1898-1901 yılları arasında nadiren de olsa halka açık yerlerde konuşmalar yapmaya devam eder. 1901 yılında Sultan II. Abdulhamid, Webb'i Osmanlı Devleti'nin New York'taki onursal başkonsolosu olarak tayin eder. Webb, Türkiye'yi ziyareti esnasında padişah tarafından üçüncü dereceden mecidiye nişanı, onur madalyası ve Bey (Efendi) gibi unvanlarla onurlandırılır. 1901 yılında İstanbul'u ziyareti sonrasında tevdi edilen yeni konsolosluk görevi Muhammed Webb'e ve hareketsiz hale gelmiş Amerikan İslamî Propaganda misyonuna yeni bir enerji sağlar. Webb, İstanbul'dan döndükten sonra başında Osmanlı fesi, üzerinde Türk kıyafetleri ve kendisine verilen nişanları da takmış olarak 1902 yılında Rutherford'da halka

hitaben "Constantinople and Turkish Home Life" başlıklı İstanbul ve Türk yaşantısı üzerine bir konferans verir. Bu arada kızı Nala Webb de Türk fesleri takmış iki yardımcıyla piyanodan Sultan Marşı'nı çalar. Rutherford'a taşındıktan sonra Müslüman olduğu ilk yıllardaki gibi İslam'a davet çalışmalarına faal olarak geri dönmeyen Muhammed Webb hayatının sonuna kadar Müslüman olarak yaşar ve 'Amerikalı Muhammedî' kimliğini de kimseden gizleme gereği duymaz. Webb, hayatının son yıllarında New York City'deki Martindale Mercantile Acentasında satış bölümünün başına gelir. Fakat kendisi uzun zamandan beri şeker hastalığından muzdariptir. Bir Cumartesi günü ikinci vakti işten evine geldikten sonra hastalığının şiddeti artar ve ertesi sabah 1 Ekim 1916'da 70 yaşında hayata gözlerini yumar.

YAYINLADIĞI KİTAP VE GAZETELER

Webb, 1893 yılında the Moslem World Publishing Company ile The Oriental Publishing Company'yi birleştirir. Nisan 1893'te Islam in America adıyla ilk kitabını yayımlar.

Sekiz bölüm ve 71 sayfadan oluşan bu kitap, Webb'in düşüncelerini mükemmel biçimde özetleyerek aktardığı çalışması olarak değerlendirilebilir.

Webb'in Bombay, Haydarabat ve Madras'teki konferansları The Three Lectures adı altında 1893 yılında Hindistan'da yayınlanır. Bu konferanslar genellikle Amerika'da kurulacak American İslamî Propaganda hareketinin mahiyeti ve amacıyla alakalıdır. Kitabın önsözü Hasan Ali tarafından kaleme alınmıştır. Kitapta Webb'in İslam'ı nasıl kabul ettiğine dair bilgiler verilmektedir.

A Guide to Namaz: A Detailed Exposition of The Moslem Order of Ablutions and Prayer with a Review of The Five Pillars of Practice 1893 yılında kaleme alınmış 27 sayfalık ilmihal tarzında el kitabıdır. Kitapta sunulan İslam ve imana dair verilen bilgiler ışığında Webb'in sünni İslam'ı benimsediği açıkça görülmektedir.

Webb'in çeşitli kaynaklardan derleyerek hazırladığı A Few Facts about Turkey under The Reign of Abdulhamid II kitabını 1895 yılının ilk aylarında yayına sunar. Toplam 67 sayfa olan kitapta II. Abdülhamid döneminde Türkiye'nin kalkınmasına yönelik yapılan hizmetlerden bahsedilir ve yaşadıkları yüzyılda İngilizce okuyanlar için Türklerin meseleleri üzerine yapılan önemli bir eserdir.

Webb'in kaleme aldığı ve Ocak

Rutherford'a taşındıktan sonra Müslüman olduğu ilk yıllardaki gibi İslam'a davet çalışmalarına faal olarak geri dönmeyen Muhammed Webb hayatının sonuna kadar Müslüman olarak yaşar ve 'Amerikalı Muhammedî' kimliğini de kimseden gizleme gereği duymaz.

1896 yılında yayınladığı *The Armenian Troubles and Where The Responsibility Lies* isimli kitabıdır. İsyancı Ermenilerin yalan ve abartılı haberlerle Osmanlı Devleti'ni yıpratarak durumdan istifade etmek için Osmanlı aleyhine hazırladıkları komplolar ve düşmanlıklar canlı örneklerle izah edilmektedir. Toplam beş makale ve otuz beş sayfadan oluşan kitapçıkta yazarın ismi olarak *A Correspondent* (Bir Muhabir) rumuzu kullanılmıştır.

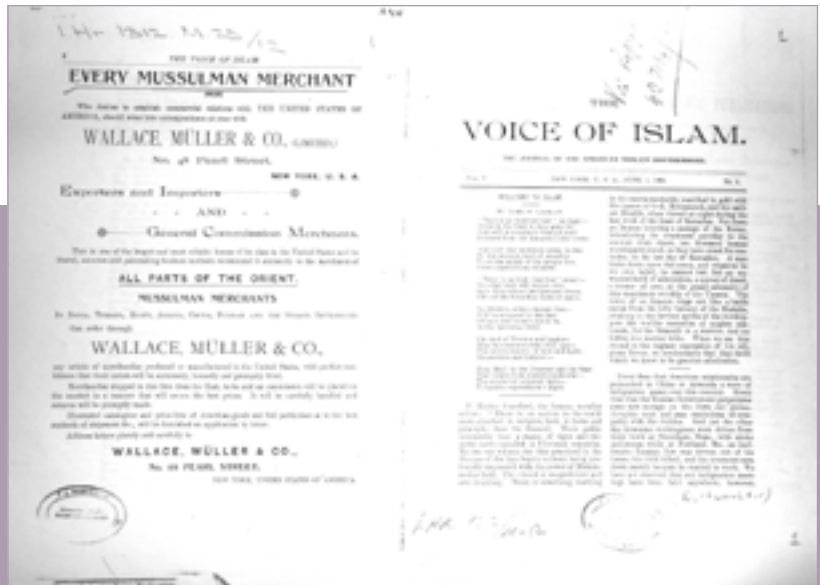
Webb, *American Islamic Propaganda*'nın resmi yayın organı *the Moslem World Publishing Company* bünyesinde *the Moslem World* gazetesini 12 Mayıs 1893'te yayınlamaya başlar. Ekim 1893 tarihine kadar aylık 16 sayfa halinde yayınlanacak olan gazete Ekim'den sonra Cuma günleri haftalık yayınlanarak

dağıtım yapılacak şekilde değiştirilecektir. Fakat *the Moslem World* 12 Mayıs 1893'ten Kasım ayına kadar toplam 7 sayı reklamlara ayrılan sayfalar hariç 16 sayfa olarak yayınlanabildi.

Webb 1894'ten itibaren *The Voice of Islam* adı altında daha küçük bir gazetenin yayınına başlar. Hindistan'dan gelen yardımların tamamen kesilmesi sebebiyle *The Voice of Islam* sadece sekiz sayfa olarak ayda bir yayınlanır. İçerik olarak da Amerika Müslümanlarına dönük güncel haberler ağırlıktadır.

Fakat *The Voice of Islam*'da ancak Haziran-Ağustos 1894 tarihleri arasında sadece üç sayı yayınlanabildi. *The Voice of Islam*'ın yayınına son verilmesinin ardından Webb, daha önceki gazetelerin devamı niteliğinde yeni bir gazete yayınlamaya karar verir. Aylık yayınlanacak olan gazetenin adı *The Moslem World and the Voice of Islam*'dır. Muhammed Webb ve oğlu Russell'in üstün gayretleri neticesinde *The Moslem World Company*'nin yeni merkezi Ulster Park'ta Ocak 1895'te *The Moslem World and the Voice of Islam*'ın ilk sayısı çıkartılır. Osmanlı Devleti'nden gelen cüzi fakat düzenli maddi yardımlarla çıkarıldığı anlaşılan büyük boy ve dört sayfa olan gazete hem isim hem de içerik bakımından Webb'in yeniden Doğu Müslümanlarına döndüğünü göstermektedir. 1895 yılı boyunca finansal zararlardan dolayı *The Moslem World and the Voice of Islam*'ın ebatı küçültülerek yayınlanmasına devam edildi. Posta ücreti dâhil olmak üzere üç sente satılan gazetenin ne zaman sona erdiği net olarak belli olmamasına rağmen en azından Şubat 1896 yılına kadar yayımlandığı bilinmektedir.

Webb 1894'ten itibaren The Voice of Islam adı altında daha küçük bir gazetenin yayınına başlar. Hindistan'dan gelen yardımların tamamen kesilmesi sebebiyle The Voice of Islam sadece sekiz sayfa olarak ayda bir yayınlanır.

KIŞ RÜYASINA YATMAK

A. ALİ URAL

Sair, Yazar

Büyük bir uyku ve büyük bir rüyadır kış. Hayvanlar kalp atışlarını ölüm eşiğinde bekletir, bitkiler büyümelerini bahara ertelerken, rüyayı insan görür; kış rüyasına yatan insan.

**KIŞ DEMEK,
OCAKTA
KAYNAYAN SÜT
DEMEKTİR. BİR
BARDAĞI ÖMRE
DEĞER FOKUR
FOKUR SÜT. ”**

Kanatları yoktur ki göçmen kuşlar gibi sıcak beldelere uçarak kurtulsun donmaktan. Kanatları vardır rüyaların; gelip yorgun omzuna konarlar, savruk saçlarına, sıcak boynuna; kar taneleridir onlar milyon kıyafetli yoksullar. Bir giydiğini bir daha giymeyen bu gök ehlinin hangi diyardan göç ettiğini kimseler bilmez. Cennette kar var mıdır? Ateş ehli cennetten bir kar topu sekip cehenneme düşsün diye mi bekler? Cayır cayır yanmak için ölmek gerekmez; cayır cayır yaşayan insanlar var. Kış rüyalarına ellerini uzatıp soluk alan bu varlıklar, bir kardanadamlarla susmayı bir tendenadamlarla konuşmaya tercih ederler. Sessizlik ve kar uzaktan akrabadır, birbirlerini yakından tanırlar. Kartvizitlerini değil, ellerini uzatırlar birbirlerine. “Sesin nerde kaldı, her günkü sesin,” derler Dranas’ın diliyle; “Sesin nerde kaldı? Kar içindesin!” Kar içinde olanları bir tas sıcak çorba bekler kapısını çalmadıkları evlerde; Tanrı misafiri olsunlar tek. Bu mevlevilerin öptükleri kaşıktır daldığı yerden inciler devşirir. Sapsarı bir limon gezinir üstünde güneşidir kâselerin. Çorbadan kanı olan ne yoksullar bilirim mükellef

sofralarda olmayan lezzetleri tadan. Ağzından buhar çıkarak at kendini dışarıya, yandığını bilelim. Uzan karlara boydan boya, büyüdüğünü. Kışın ağaçlar durdurur büyümelerini, çocuk kal. Karanlıkta çık evden ki gecikmesin aydınlık okuluna. Botlarının gıcirtısını duyayım geceye kar tanesi gibi düştün madem. Yürüyen insana bakmak gözlere kuvvet verir. Yürüyen insan ya da A. A adımdır; nedir diye soranlar kalksınlar oturdukları yerden. Buğulanmış camlara burunlarını yaslayıp herkesten önce kara izini bırakan kedileri seyretsinler. Bacaların neşesine katılsınlar sonra; tütmek için özge bir vakit seçen; hey duman yükselirken alçalan kara bak! Sıcakla soğuşun karşılaşmasına. Yeryüzüyle gökyüzünün yüzleşmesine. Bir köpek balığı olsaydım okyanusun derinliklerine çöküp aylarca hareket etmeden ve bir lokma koymadan ağzıma yaşayacaktım, çalışmıyormuş gibi atan kalbimle; bir kaplumbağa olsaydım kabuğumu beşik yapıp sallayacaktım o büyük uykudan payımı almak için. Bir yılan olsaydım toprağın derinlerinde bekleyecektim güneşin altın paralarını cömertçe saçacağı mevsimi. Bir kutup ayısı olsaydım yedi ay kendi bedenimi yiyip minnet

etmeyecektim kurda kuşa kalkana kadar karların içinden dipdiri. Böcekler bile kış uykusuna yatıyorsa benim eksikim ne. Katılmayım dinginliğin şölenine fakat nasıl! Ben bir kardanadam olarak yatmak isterim kış uykusuna. Yatmak sözün gelişi ayakta uyumak ağaçlar gibi taze karla tazelenerek. Havuçtan burnumu tavşanlar kemirmiş ne çıkar. Ben de tavşan yahnisine kaşık sallardım. Uyandığında toprağa karışacakmışım ne gam! Bir ağacın damarlarından yapraklarına yürürüm o vakit. Göğe dokunan yapraklarına; geceleri yıldızların cevizler gibi kırıldığı üstünde. Kış demek, ocakta kaynayan süt demektir. Bir bardağı ömre değer fokur fokur süt. Sürüler geçer yaylalardan, başımıza diktikçe bardakları. Çobanların sırtına yağın kar yünlüdür üşütmez. Ağaçların tepesinde birikmiş karlar düşer rüzgârla. Kar toz olur, toz şeker, sütümüzü tatlandırıran. Sıcığımızla erir eşiklerin önündeki buz. Haydi gidiyoruz, bütün vagonlarını kapattık trenin. Dağ taş uyuyor bir tek trenimiz, kışın geldiğinden bihaber. Pencerelerinde perdeleri var kardan; demirden bir hayvan yolunu yiyerek ilerleyen. İstasyonlarda şenlik halay çekiyor yolcular

bavulları ellerinde. Bir kış trenine bineceklerse, türküleriyle zılgıtlarıyla binecekler. Soğuğun olmayanın sıcakla ne işi var. Bir de parmaksız eldivenleri var kışın; elin yarısını sıcak yarısını soğuk tutuyor. Bilerek yapıyor bunu unutturmamak için güneşi. Bir yandan üşüyeceksin bir parça sıcaklığın varsa eğer. Bir yandan ısınacaksın buzdan tuşlarda gezinirken parmak uçların. Kaşkolları unutmayalım; değdikleri yerin ıtrını taşıyan kaşkolları. Yalnız kışın masumdur boyunlarımızda; her mevsim kaşkol takan yazarlarla işimiz ne! Hoca nasıl çıkardıysa kavuğu çekip çıkarırız boynumuzdan, yazın bakalım. Bırakınız vadiyi oyun oynayanlara; kar içinde ateş yakamayan yazmasın. Sakın kış bembeyaz bir iyilik penceresi olmasın kilerimizdeki buğdaylardan serpelim diye. Göçemeyen kuşlardır serçeler;

küçük kanatlarıyla kıpır kıpır kaynayan. Ne ceviz kırarlar kargalar gibi ne martular gibi balık tutarlar. Bir avuç buğdayla bir ay doyarlar; ruhunuza kıpırtılar serperek. Tilkilerin adı çıkmış, karda yürüyüp izini belli etmeyenlerden korkmalı asıl. İzini belli edip karda yürümeyenlerden. “Karda zordur yürümek,” dediğine bakma Adamo’nun; karda yürümenin bin türlü şarkısı var. Sende müzik kulağı var mı, mesele bu. Kar musikisine kulak verirsen Yahya Kemal gibi duyarsın. “Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu. / Bin yıl sürecek zannedilen kar sesidir bu.” Sobamız olsaydı portakal kokumuz da olacaktı elma kokumuz da. Kaloriferin üzerinde kestane pişmiyor hem. Soba baş köşeye kurulurdu; şimdi her yer baş köşe. Soba toplardı aileyi, kalorifer dağıtıyor. Soba borusunda

çamaşırlar kururdu dalgalanarak hafifçe. Kaloriferde ölgün gömlekler. Ya şöminenin sahtekârlığına ne demeli! Ateşinden külünden sıyrılıp ekranı boydan boya kaplamasına! Kafede oturanlar resme bakarak ısınıyorlar. Ne dumanı is bırakıyor tavanda ne alevleri uzanıyor tenlere. Çatırtısız bir şömine bu, sessizliği ikrardan suçunu. Köpükten kar da yağdırsalardı keşke. Sahte karı seyrederken sahte alevlerde elleri buz. Hayır, hayır, her kar tanesinin bir taç olduğunu yalnız çocuklar bilir. Büyüteçleri yoksa da bilirler; çocuk gözü her şeyi bin misli büyütür. Ne zaman kar yağmaya başlasa her şey bir kızağa döner bu yüzden. Evden sokağı seyretmek zorunda bırakmayın sakın onları. Üşümelerinden değil, kar topu yapamamalarından korkun. Kar topu oynayan çocuklarla güzelleşecek dünya.

Bu ülkenin paylaşmayı
seven insanları için
**artık yepyeni bir
katılım bankası var.**

İstanbul Altunizade, Eminönü, Fatih, İkitelli, Mecidiyeköy, Ömeraniye,
Üsküdar, Kadıköy, Osmanbey **Ankara** Ulus, Kızılay, Ostim, Sincan
Bursa Setbaşı **Konya** Büsan, Selçuklu **Diyarbakır** Kayapınar **Gaziantep**,
İzmir Bornova **Hatay** İskenderun **Aksaray**, **Çorum**, **Kayseri**, **Adana**, **Aydın**

 Ziraat Katılım
Paylaştıkça daha fazlası

MÜŞTERİ İLETİŞİM MERKEZİ

0850 220 5000

www.ziraatkatilim.com.tr

  /ziraatkatilim

HİNDİSTAN'DAN TÜRKİYE'YE EĞİTİM YOLCULUĞU

Dünyanın farklı coğrafyalarından gelen herkese kucak açan Türkiye, özellikle eğitim için bu toprakları tercih eden öğrencilerin her alanda yanlarında olmayı sürdürüyor. Asya ve Avrupa kıtalarını birleştiren konumundan dolayı her iki kültürü de aynı potada eriten ve bunu eğitime de yansıtan ülkemiz, dünyanın en iyileri arasına girmeyi hedeflemiş üniversiteleri sayesinde son yıllarda farklı ülkelerden öğrencilerin tercihi haline geldi. Öyle ki coğrafi konum olarak Türkiye'ye yakın olmayan ülkelerden gelen gençlerin bile gerek lisans gerek yüksek lisans ve doktora eğitimi için Türkiye'yi tercih ettiklerine şahit oluyoruz.

Uluslararası ölçekte eğitim veren okullarda kaliteli ve iyi bir eğitim almak isteyenlerin yanı sıra; ülkelerinde yaşanan iç savaşlar, eğitim ve sosyolojik sorunlar gibi nedenlerle zorunlu ilticalar neticesinde Türkiye'de eğitimlerine devam eden öğrencilerin sayısı da bir hayli yüksek. MEB'e bağlı kurumlar, üniversiteler ve geçici eğitim merkezlerinde 800 bine yakın yabancı uyruklu öğrenci eğitim görüyor ve bunlardan büyük bir kısmı, eğitimlerini bitirdikten sonra kendi ülkelerine dönerek hizmet vermeyi istiyor. Türkiye'de öğrenci olmanın nasıl bir duygu olduğunu, neler yaşadıklarını ve ülkemize dair gözlemlerini Hindistanlı gençlere sorduk.

MAHFOOZUR RAHMAN

(HİNDİSTAN)

*İstanbul Ticaret Üni. İşletme YL
Öğrencisi*

L 0 Eylül 2015, Çarşamba gününü hiç unutmam. O gün Türkiye’de benim ilk günümdü. Heyecanlıydım çünkü benim için nihayet eski bir istediğim, batı ve doğu kültürlerinin köprüsü olan Türkiye’ye gitmek o gün gerçekleşti.

Uçağım yaklaşık sabah saat 11’de İstanbul’a ulaştı ve ben çıkış yaparak bana gelen araca bindim. Her şey çok güzeldi, yeni bir şehir, yeni insanlar, yeni bir dil, yeni trafik kuralları, yeni iklim vs. Ne fark olsa da camilerden göklere yükselen ezanlar aynıydı ve bu benim ilk tanıdığım arkadaşlardan biriydi...

Ama Türkiye’ye ulaşır ulaşmaz beni büyük bir sürpriz bekliyordu, evet ben dil problemi hakkında konuşuyorum. O sürpriz Türkçe’ydi. Ben Hindistan’da iken Türkçe’nin İngilizce’ye yakın bir dil olduğunu düşün-

müştüm ama aksine durumlar çok farklı çıktı. Havalimanından yurda kadar yol boyunca uluslararası arkadaşlarımdan bu yüzden iletişim kurmakta problem yaşamadım ama yurduma ulaşınca dışarı çıkıp insanlarla konuşmak istedim, o zaman ben kimsenin İngilizce bilmediğini anladım ve sonra sustum.

Yeni geldiğimde kafam iyice karıştı ve dil problemi yüzünden buradan kaçmayı düşündüm ama yakın arkadaşlar ve Dil merkezindeki güzel kalpli hocalar tarafından verilen saygı ve sevgi beni burada tutmayı başardı. Yavaş yavaş dili öğrenmeye başladım ve çoğu arkadaşlardan hızlı öğrendim, sebebi ise anadilim olan Urduca’nın Türkçe’ye olan yakınlığıydı. Bir dilin ne kadar önemli olduğunu bundan önce hiç anlamamıştım. Türkçe öğrenirken ilişkilerim de büyümeye başladı, yeni arkadaşlar edindim, yeni hocalarla konuştum, markete gidip de Türkçe pratiği yaptım ve sanki yeni bir dünya beni kucaklamaya başladı. Bu yüzden ben her zaman ve herkese Türkiye’de Türkçe’nin çok

önemli olduğunu söylüyorum ve bunu da iyice anladım ki burada biri Türkçe hariç her hangi bir dilde ne kadar irtibat kurabilse de kalplere ulaşamaz.

O zamanlardan bu yana sadece iki buçuk yıl geçti ama sanki bütün hayatımı burada yaşadım gibi hissediyorum, bugün İstanbul’u bazı İstanbullulardan daha fazla tanıyorum, geldiğimde yemekler çok tatsız geliyordu ama şimdi Hindistan’a dönüp “siz çok baharat yiyorsunuz” diyorum. Bazı insanlar bana “sen Türkleştin artık” derken “yok ya” diye cevap veriyorum ama kalbimin derinliklerinden “evet” diye bir yanıt geliyor.

Dünyada tanınan birkaç üniversite Türkiye’de de yer almakta ve bu ülke eğitimde daha da ileriye gitmeye hedeflemektedir. Türkiye tarihten bugüne insan haklarına konusunda İslam dünyasında muazzam bir yer almaktadır. Osmanlı’dan günümüze insanlığa bir ümit olan bu toprağa başarılı dilerim ve bu toprakların daha güçlü, başarılı ve tüm insanlara örnek olacak bir kıta olmasını Allah’tan niyaz ediyorum.

AAIMAN NISHA

(HİNDİSTAN)

*Gazi Üniversitesi Yeni Türk Edebiyatı YL
öğrencisi*

Hindistan’ın Camia Millia İslamia’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldum. Ankara’da Yeni Türk Edebiyatı bölümünde yüksek lisans öğrencisiyim. Türkçe’yi Hindistan’da Türk hocalardan eğitim alırken öğrendim. Hocaların tavsiyesi üzerine Ankara’da

eğitimime devam etmeye karar verdim. Ankara’ya geldikten sonra hocalarımdan duyduklarımın eksik olduğunu Ankara’nın daha güzel bir yer olduğunu gördüm. Buraya gelmeden önce zaten Türkçe biliyordum. Bu yüzden burada yaşamak ve insanlarla tanışmak çok kolaydı benim için ama benimle gelen hiç Türkçe bilmeyen arkadaşlar için bu iş çok zordu. Çünkü genelde Türkiye’de İngilizce bilen çok az insanlar görebiliyoruz. Yurtta, marketlerde, üniversitede hat-

ta büyük şirkette çalışanlar bile bazen İngilizce bilmiyorlar ve bu yabancılar için bazen çok ciddi bir sıkıntı olabiliyor. Türkiye’ye gelince çok mutlu oldum. Buradaki üniversiteler çok iyi. Türk insanları çok dost canlısı ve yardımseverler. Hepsine ilgilerinden dolayı çok teşekkür ediyorum. Türkiye, öğrencilere sıcak ve misafirperver bir ortam sunmaktadır. Okulumu bitirdikten sonra doktoramı da burada yapmak istiyorum.

AZHAR ALAM

(HİNDİSTAN)

Gazi Üniversitesi Türk Halk Edebiyatı YL Öğrencisi

Öğrenci olmak bir ayrıcalıktır, hele yurtdışında öğrenci olmak bambaşka

bir ayrıcalıktır.

Benim Türkiye’de öğrencilik hayatım 2016 yılından başlar. Hindistan’dan Türkçe Bölümü Mezunu olarak buraya geldiğim için pek yabancılık çekmedim. Türklerin davranışları, yabancılara karşı saygı ve sevgisi beni çok etkiledi. Edebiyat öğrencisi

olarak Türkçe’nin dil ve edebiyat açısından çok geniş ve zengin bir dil olduğunu düşünüyorum. Yabancı bir dili iyi seviyede öğrenmek için o dilin konuşulduğu yerde öğrenmek ayrıcalıktır. Son olarak, Türkiye’de öğrencilik hayatımın keyfini çıkarıyorum.

MOHD MANAZIR

(HİNDİSTAN)

Necmettin Erbakan Üni.Türk Dili Anabilim Dalı YL Öğrencisi

Hayatımızın en güzel hatıraları öğrencilik günlerine dayanır. Öğrenciliğin her anı, geleceğe yadigar kalır. Üstelik başka bir ülkede yabancı öğrenci olarak bulunmak, bizlere daha fazla tecrübe kazandırır ve hayatımıza farklı bir değer katar. Eğer o yabancı ülke Türkiye’ye bunun sevinci tabii ki apayrıdır. Ben Türkiye’ye geleli daha iki ay bile olmadı ama çabucak alıştım çünkü Türkiye’nin şöyle bir özelliği var: O seni hiçbir zaman yabancı görmez. Sen onun misafirisin. Seni her zaman korur, halini hatırlar, karşılaştığın problemleri halletmeye çalışır. Ben Türkiye’deki bu misafirperverliğin hep böyle kalacağına inanıyorum ve öyle umut ediyorum. Türkiye’ye geldiğimden

beri Türk hocaların bana karşı davranışlarına hayranım. Ne zaman kendimi yalnız hissetsem onları yanımda buluyorum. Ders dışındaki şahsi sorunlarımı da çözüyorlar. Aslında Türk hocaların sıcakkanlı, yardımsever, sempatik olduklarını önceden de biliyordum çünkü ben Hindistan’da lisans öğrencisiyken onların güzel ahlaklarına şahit oldum. Ama Türkiye’de bunun üç kat daha fazlasıyla karşılaştım. Okulun eğitim sistemini de oldukça güzel buldum. Hocaların dersleri hiç ihmâl etmemeleri, derslere hep hazırlıklı girmeleri beni çok mutlu etti. İlk günlerde dersler bana çok zor geliyordu. Sebep ise Türkçeyi sık sık kullanma imkânının olmamasıydı. Yani uygulama eksikti. Çünkü ülkemde Türkçe bilen ve doğru konuşan avuç içi kadar insan var. Ama burada sabahtan akşama kadar Türkçe konuşma, dinleme ve aradığım kaynaklara kolayca ulaşma imkânım var. Bu şartlarda

Türkçemi geliştirmem çok daha kolay olacak. Derler ya; “Bir dili iyi öğrenmek istiyorsan o dilin konuşulduğu ülkeye gitmelisin.” Türkiye’de öğrenci olmamın bana çok katkı sağlayacağına inanıyorum. Mesela, daha önce öğrendiğim Arapça ve Farsçayı unutmak üzereyken buradaki uluslararası öğrenciler sayesinde o dilleri yeniden hatırlamış oldum. Bu sadece bir örnek! Buradan ülkeme büyük bir hazineyle döneceğimi düşünüyorum. Türkiye’de öğrenci olmak benim için tarifsiz bir tecrübe oldu ve olmaya devam ediyor. Bunun için Türkiye Cumhuriyeti’ne teşekkürlerimi sunuyorum ve Ziya Gökalp’e ait bir dörtlükle sözlerimi noktalıyorum:

Türklüğün vicdanı bir,
Dini bir, vatani bir;
Fakat hepsi ayrılır,
Olmazsa lisanı bir.
(Ziya Gökalp)

AZHAR ALAM NADEEM JAWED

(HİNDİSTAN)

Marmara Üniversitesi-Yeni Türk Edebiyatı YL öğrencisi

2016 yılının Ekim ayında bir kez daha Türkiye’ye ayak basma şansım oldu. Kendimi yeni bir gezegen keşfetmiş astronotun mutluluğu ile şerefendiriyordum. Muhteşem bir histi Türkiye’de olmak. Yıllarca

hayal kurduğum bu devasa şehire şu an sahiptim. Dünyadan benden mutlusu yoktu sanırım. Aslında Türkiye’ye dair bir kaç şeyi uçakta keşfetmişim, Türkçe konuşan onlarca insan vardı. Ben de onlardan bu ülke hakkında

bilgi sahibi olmuşum. Uçaktaki süre boyunca hem gülmüş, hem de farklı bir heyecana sahip olmuşum. Biliyordum benim için farklı, zor fakat sonu ödül olan bir deneyim olacaktı. En sonunda uçaktan inmiştim. Havada İstanbul'a hoşgeldiniz anonsları uçuşuyordu. Bu kelimeleri duymak bile kalbimi hızlandırmaya yetmişti. Düşünsenize görmek istediğiniz yere okumak için geliyorsunuz? Hayal ettiğiniz şeyleri yapıyorsunuz ve mutlusunuz. Yeni bir ülkede bundan güzeli ne olabilir ki? Ah olabilir, yeni bir ülkede bundan güzeli güven-

diğiniz bir arkadaştır. Ama ben burda sadece arkadaş değil dost, kardeş, veli ve aile gibi yakın olan dostlar buldum. Derler ya insan okumaktan değil gezmekten de öğrenir ben de onlardan birisiyim çok yeni tecrübeler kazandım kötü ve iyi insanları tanıdım. Neredeyse 1 sene oldu okul devam ediyor hergün yeni tecrübeye sahip oluyorum.

Attığınız her adımda karşınıza çıkan insanların farklılığı gözlerinizi boyuyor. En azından benim öyle olmuştu. Olmuştu diyorum çünkü artık alıştım. Artık insanlar bana farklı gel-

miyor ve tebessüm ettiğim her insandan aynı karşılığı alıyorum. Türk kültüründen bahsetmişken yemekleri geçmek büyük ayıp olurdu. Bazı yemekleri çok muhteşem iken bazıları damak tadıma pek hitap etmiyordu. El mahkum alışmak zorundaydınız. Bu pek tatlı insanlar sizi alıştırmıyordu. Okuduğum bölüm insanlar ile meşgul olmamı sağlıyordu. Onlara alışmak kültürlerini öğrenmek yaşam tarzlarını görmek benim için önemliydi. Hem eğitimim için hem de onları daha iyi tanımam için.

M. MERAJ ALAM (HİNDİSTAN)

Marmara Üniversitesi Türk Dili Anabilim
Dalı YL Öğrencisi

Dört sene önce Hindistan'da Türkoloji bölümüne kayıt olduğumda bir gün yurtdışına okumaya gideceğim, gideceğim yerin de dünyanın sayılı yerlerinden ve en güzel şehirlerinden biri olan dünya başkenti olarak isimlendirilen İstanbul olacağı aklımın ucundan bile geçmemişti. Tüm zorluklarına, ön koşulların ağırlığına, bir sürü farklı soruna rağmen yurt dışında okumak birçoğumuzun hayali olsa da benim için gerçek bir sürpriz oldu. Başvuru koşullarını sağlayabilmek başlı başına bir sorunken bir de başına ne geleceğini bilmeden bir maceraya atılma hissiyatı biraz korkutmuştu gözümü. Fakat İstanbul'a geldiğim ilk günden bugüne kadar hiç hayal kırıklığına uğramadım. Diğer ülkelerle mukayese edildiğinde Türkiye'de okumak daha avantajlı. Çünkü Türkiye, coğrafi

olarak Asya ve Avrupa kıtalarının birleştiği noktada olması sebebiyle iki kültürden de etkilenmiş. Özellikle bu yüzden burada öğrenci olmak, insanın gelişmesine daha fazla katkı sağlayabilir.

Türkiye'nin her zaman yabancı uyruklulara kendi kapılarını açması, "gel kardeşim gel bu ülkenin kapıları herkese açıktır" demesi ve buradaki sıcak kanlı insanların iyi davranışları sebebiyle bir kimsenin, ailesini, akrabalarını, kendi kültürünü, hele bir de Hintli ise o güzelim baharatlı yemeklerini bir kenara bırakıp binlerce kilometre uzaklıktaki yabancı bir ülkede yaşamaya doğal olarak biraz zor olsa da hakikaten büyük bir şans ve fırsattır. Hindistan'da derslerin bir bölümünü Türk Hocalardan aldığım için buraya gelmeden önce Türkleri tanıma fırsatı bulmuşum. Türkler'in yardımseverliği, sıcakkanlılığı, misafirperverliğini az çok biliyordum. Türkler'in bayrak sevgisi, vatan sevgisi, hayvan sevgisi, farklı millet ve dinlere karşı hoşgörüsü,

herşeyi ikinci planda bırakıp insana gösterdiği saygısı ve sevgisi hakikaten çok takdire şayandır. Dünyanın hiçbir yerinde buradaki gibi sıcak insanlar bulabileceğimi düşünmüyorum. Beni en çok etkilene şey hoca ve öğrenciler arasındaki sözle ifade edilemeyen o samimiyettir.

Burada yaşadığım olumsuzluklardan bahsetmem gerekirse de, insanların gerçek Hindistan'ı bilmemesidir. Meselâ, resmî anketlere göre iki yüz milyona yakın ve dünyada ikinci en fazla müslüman nüfusa sahip ülke olan Hindistan'dan geliyorum ve ismim Miraç deyinse, 'Müslüman mısın?' gibi sorular sorulması bana çok garip geldi. Bunun sebebi buradaki insanların Hindistan'ı yeterince tanımamasıdır. Artık benim bundan sonraki hayalim ve amacım, kendimi geliştirip bu iki güzel ülke arasında köprü olacak bir kültür elçisi olmaktır. Ayrıca gelecekte Hindistan'da eğitim üzerine çalışmalar yapmayı planlıyorum inşallah. Çaba bizden, takdir Allah'tandır.

KELİMELEERİN HAKKI

Adım Ayça Bilge. Ben yedi başlı devlerle savaşmadım, ben bir yumruktaki bir boğayı devirmedim ve ben Deli Dumrul gibi Azrail'e kafa da tutmadım. Adım Ayça Bilge ve benim adımlı Dede Korkut değil, babam vermiş. Hz. Peygamber'in (s.a.v.) çocuklarınıza güzel isim verin, deyişinden yola çıkarak, sözlüklerde günlerce bana bir ad aramış. Adım Ayça Bilge. Ayça, ay gibi; bilge de bilgi ve ahlâk sahibi anlamına geliyor. Kimi zaman kendime diyorum ki eğer Dede Korkut Hikayeleri'nde anlatıldığı gibi bir 'ad' hak edecek bir şey yapmaya' mecbur olsaydım acaba adım ne olurdu? Dahası acaba bir ad hak edebilir miydim? Bu sorunun cevabı bence hiç de kolay değil. Belki kelimeleri hak ederek yaşasaydık, bunun gibi sorular bize bu kadar zor gelmeyebilirdi; çünkü kelimeler emek ister, bedel ister. "Öyle seveceksin ki kelimeleri, sana yetecekler" diyor Cemil Meriç ve devam ediyor: "Kelimeler kendimizi seyrettiğimiz dere, kelimeler sudaki gölgemiz, kelimeler gönülden gönle köprü, kelimeler asırdan asra merdiven..." Belki de birçoğumuz kelimelere hak ettikleri değeri, emeği vermediğimiz; kelimeler için ödememiz gereken bedeli ödemediğimiz için ve belki de en önemlisi kelimeleri yeterince sevemediğimiz için, bize yetmediklerini düşünüyor; kimi zaman bir ezanla kulağımıza fısıldanan adlarımızdan vaz geçiyor kimi zaman da onları hoyratça, müsrifçe ve arsızca kullanıyoruz. Kelimelerin gönülden gönle uzanan köprüsünden geçmeden, asırdan asra uzanan merdiveninden çıkmadan, kelimelerde kendimizi seyretmeden kim olduğumuzu asla bilemeyiz; çünkü dili-

miz kimliğimizdir.

Türkçe bizim kimliğimizdir. Peki biz kimiz? Biz Ergenekon'da dağları delenler ve biz Allah'ın "dağlara bakmaz mısınız?" emriyle dağların sırrına ermeye çalışanlarız. Biz kimiz? Biz gemileri karadan yürütenleriz ve biz bir köle de olsa haklının hakkını verenleriz. Biz Süleymaniye'yi inşa eden, mahallesini bir aile bilenleriz. Biz komşusu açken tok yatmayan, biz temizliği imandan bilen, biz bir harf için kırk yıl köle olmayı göze alan bir milletiz. Biz dünya sussa da Arakan'a el uzatan, biz dünya karşı çıksa da Kerkük'ten vazgeçmeyen bir milletiz. Biz bir kelimeyle Cennet'e; bir kelimeyle Cehennem'e gidilebileceğine inananlarız. Türkçe, bizim kimliğimizdir; çünkü onun her kelimesi bizim hayatımızdan doğar ve biz onda çoğalırız. Türkçe dedelerimizin deldiği dağlardır. Türkçe dedelerimizin karadan yürüttüğü gemilerdir. Türkçe Süleymaniye'dir. Türkçe dedelerimizin komşusuyla paylaştığı ekmektir. Türkçe Yunus Emre'nin kırk yıl odun taşıdığı dergâhtır. Türkçe Mehmet Akif'in gece yarısı içine doğan İstiklal Marşı'dır. Karamanoğlu Mehmet Bey'in emaneti olan Karaman'dır. Türkçe Türkiye'dir. Türkçe, Türkiye'yi umut bilen Arakan'dır, Gazze'dir, Kerkük'tür, Bakü'dür...

Bugünlerde sokaklarımızın ve caddelerimizin yabancı kelimelerle kirlendiği doğrudur. Kafelerin, arenaların, ikonların dedelerimizin ruhunu incittiği, bizim ruhumuzda yaralar açtığı da doğrudur; ama bence Türkçenin asıl derdi, bir ur gibi sokaklarımızı ve caddelerimizi saran yabancı kelimeler değil, bizim Türkçe yaşamışımızdır. O kafelerde içtiklerimiz, o

AYÇA BİLGE YEMİŞ

15 Temmuz Şehit
Muhammed Yalçın Kız AİHL

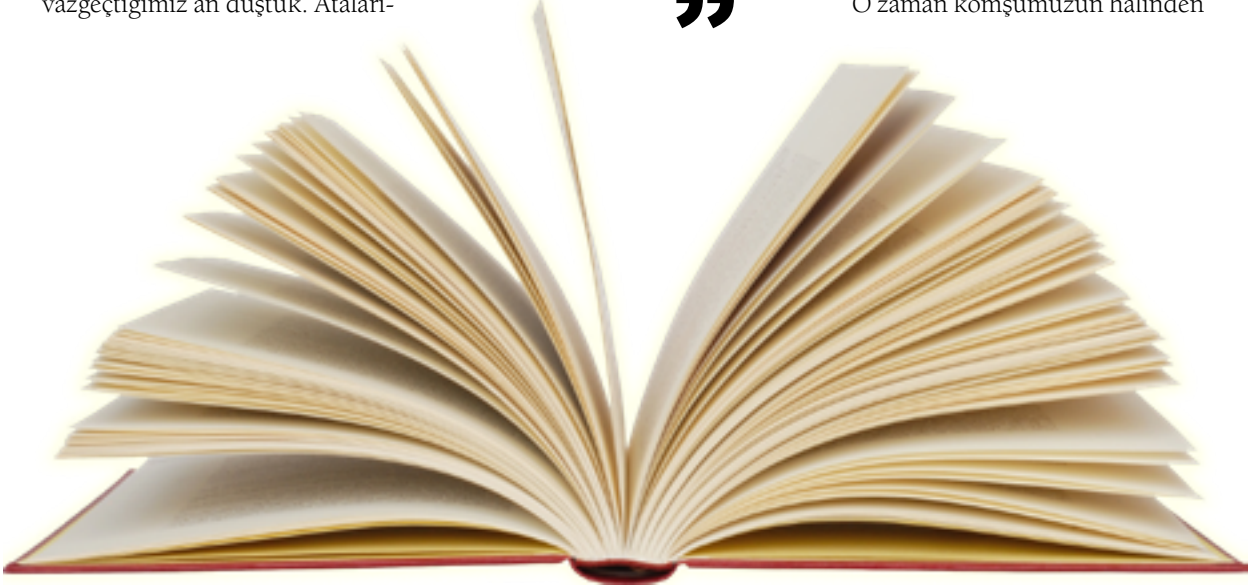
arenalarda attığımız naralardır asıl Türkçeyi yaralayan. Niçin yabancı kelimelere meylediyoruz; çünkü hayatımızı Türkçe yaşamadığımız için, Türkçenin kelimelerinin de bize yetmeyeceğini düşünüyoruz. Sadece tabelaları indirdiğimizde Türkçenin dertleri son bulmayacak bence. Bence Türkçenin derdine derman olmak istiyorsak önce başkalarının hayatını yaşamaktan vaz geçmeliyiz. Suyu üç yudumda içmek yerine, bir Fransız gibi bardak tutmanın derdindeyse; sofraya besleme ile oturup şükürle kalkmak yerine bir Batılı gibi çatal bıçak kullanabilmenin derdindeyse, saçımızı Amerikan tarzı kestiriyorsak, onlar gibi gültüyor, onlar gibi ağlıyorsak yaşadığımız hayat bizim değil, onların hayatı olacaktır. Başkalarının hayatını yaşıyorsak, elbette ki Türkçe bize kırılacak ve elbette ki Türkçenin kelimeleri bize yetmeyecektir. Sadece sloganlarla, naralarla Türkçenin derdine derman olamayız. Sadece yabancı kelimelerin olduğu tabelaları indirerek, Türkçeyi yılda birkaç gün hatırlayarak da Türkçenin derdine derman olamayız. Biz kelimelerimizden, Türkçeden vazgeçtiğimiz an düştük. Ataları-

mız yiğit, düştüğü yerden kalkar demiş. Biz Türkçede kendimizi seyretmekten, onun kurduğu köprülerden geçmekten vazgeçtiğimiz an kaybolduk. Biz türkülerimizi, pop müziğin karşısında küçük gördüğümüz an yenildik. Biz dostlarımıza ve arkadaşlarımıza 'kanka' dediğimiz an yalnız kaldık. Düştüğümüz yerden kalkmak istiyorsak önce Türkçenin biz, bizim Türkçe olduğumuza inanmamız gerekiyor.

Türkçeyi korumak, bir Türkçe se-

“
**TÜRKÇEYİ KORUMAK,
BİR TÜRKÇE
SEFERBERLİĞİ
Mİ BAŞLATMAK
İSTİYORUZ. ÖNCE
TÜRKÇENİN DE BİZİ
KORUYACAĞINA
İNANMAMIZ, ONUN
KELİMELERİNİ
KUŞANMAMIZ
GEREKİYOR.**
”

ferberliği mi başlatmak istiyoruz. Önce Türkçenin de bizi koruyacağına inanmamız, onun kelimelerini kuşanmamız gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? Ergenekon'da dedelerimizin dağları delmesi gibi bizim de bugün dağları delip tüneller, barajlar inşa etmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman İstanbul'un fethinde dünyanın ilk kez gördüğü büyüklükte toplar döktüren Fatih misali, bugün bizim de yerli otomobiller, yerli uçaklar, yerli telefonlar üretmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman yeni Selimiyeler, yeni Süleymaniyeler inşa etmemiz gerekiyor. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman inşa ettiğimiz evler, komşumuzun güneşine engel olmamalı, sokağımızı çöpçülerin süpürmesini beklemek yerine, kapımızın önünü süpürmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? Kızlarımız Barbie bebeklerle; oğullarımız Süperman ile oynarken ruhumuz sızlamalı ve onlar için adı Fatma olan, Hatice olan, Ayşegül olan, Seyit Onbaşı, Fatih olan oyuncaklar üretmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman komşumuzun halinden

haberdar olmalıyız. Bayramlarda tatil beldelerine değil, büyükle-
rimizin elini öpmeye gitmeliyiz. Türkçeyi korumak mı istiyoruz?
O zaman hayatı bir Müslüman gibi, bir Türk gibi yaşamalıyız.
Türkçeyi korumak mı istiyoruz? O zaman Türkçenin, hatta her kelimesinin, hakkını vermeliyiz?
Eğer Türkçenin kimliğimiz olduğuna, Tarık Buğra'nın dediği gibi "ölen kelimelerle nesillerin öldü-
ğüne" gerçekten inanıyorsak o zaman Türkçenin, hatta Türkçedeki her kelimenin hakkını vermeyi boynumuzun borcu bilmeliyiz.
Nedir bir kelimenin hakkını vermek? Ahlak kelimesinin hakkını; ancak ahlâklı olanlar verebilir. İyi kelimesinin hakkını; ancak iyilik yaparak verebiliriz. Vatan kelimesinin hakkı, sadece şehit olmayı göze almak değil; onun toprağındaki bereketi görmek, onu kirletmemek, Aşık Veysel misali onu sadık bir dost, bir yar

“
**KELİMENİN HAKKI
BU TOPRAĞA YENİ
FIDANLAR DİKMEK;
BAHÇEMİZ YOKSA
BİLE, EN AZINDAN
PENCERELERİMİZİN
ÖNÜNDE
CAMGÜZELLERİ,
KÜPELİLER,
MENEKŞELER
YETİŞTİRMEKTİR.
KELİMENİN HAKKI
HÜZNÜMÜZÜ YA
DA SEVİNCİMİZİ
TÜRKÜLERİMİZLE
DİLLENDİRMEKTİR.**
”

bilmektir. Kelimenin hakkı dili-
mizi ve kalemimizi inancımızla,
geleneklerimizle terbiye etmektir.
Kelimenin hakkı sözü güzel söyle-
mektir. Kelimenin hakkı edebiyatı
"Kullarıma söyle, sözün en güzeli-
ni söylesinler" ayetinin bir gereği
görmektir. Kelimenin hakkı bize
edebiyat yapma diyenlere inat,
edebiyat yapmaktır. Kelimenin
hakkı düşünmektir. Kelimenin
hakkı hissetmektir. Kelimenin
hakkı işleyen demirin pas tut-
mayacağına inanmak ve çalışmayı,
üretmeyi bir ibadet kabul etmek-
tir. Kelimenin hakkı bu toprağa
yeni fidanlar dikmek; bahçemiz
yoksa bile, en azından pencere-
lerimizin önünde camgüzelleri,
küpeliler, menekşeler yetiştirmek-
tir. Kelimenin hakkı hüznümüzü
ya da sevincimizi türkülerimizle
dillendirmektir. Kelimenin hakkı
Tolstoy'u ya da Homeros'u kü-
çük görmeden; Tank Buğra'nın,
Küçük Ağa'nın; İyiler Ölmez di-
yen Mustafa Kutlu'nun, "İlim ilim
bilmektir, ilim kendin bilmektir"
diyen Yunus Emre'nin hakkını
vermektir. Kelimenin hakkını ver-
mek, sevgimizi Eros'un kalplere
attığı okla değil; Ferhat'ın dağlara
vurduğu baltayla dile getirmek-
tir. Kelimenin hakkını vermek,
Müslüman ve Türk doğmanın
nasibimiz olduğuna inanmaktır
ve inanmak, cesaret ister, iman
ister, sabır ister, emek ister, bedel
ister...

Doğrudur. Dilimiz kimliğimizdir.
Hep başkalarına sormayalım, hep
başkalarını küçük görmeyelim,
hep başkalarını suçlamayalım.
Bence önce kendimize soralım.
Biz kimiz? En çok kime benziyo-
ruz? Kim gibi ağlıyoruz? Kim gibi
gülüyoruz? Yemeği kimler gibi
yiyor, suyu kimler gibi içiyoruz?
Evlerimiz kimin evine benziyor?
Kim seviyor, kim gibi seviliyoruz?

Ve kim gibi yaşıyoruz, kim gibi
ölüyoruz?

Adım Ayça Bilge. Ben henüz yedi
başlı devlerle savaşmadım, ben he-
nüz bir yumruktaki bir boğayı devir-
medim. Adım Ayça Bilge ve benim
adımı Dede Korkut değil, babam
vermiş. Belki ben adımı henüz hak
edemedim; ama adını hak etmiş,
bedeli ödenmiş bir okulda okuyo-
rum. 15 Temmuz Şehit Muham-
med Yalçın Kız Anadolu İmam Hatip
Lisesi'nde... İşte bu yüzden
birileri gibi Türkçenin öleceğine,
yok olacağına asla inanmıyorum.
Niçin mi? Ben 15 Temmuz'u gör-
düm. Babam İsmet Özel'in bir
mısraını söyler sürekli: "yaşıyoruz
demek ki ölünecek." Evet. Ölü-
yoruz ve kelimeler bizden sonra
da yaşamaya devam edecek. O
halde ölmeden akrabalarımızla,
komşularımızla helâllediğimiz
gibi kelimelerle de, Türkçeyle de
helâlleşelim. Helâlleşelim ki mah-
şerde kelimeler, Türkçe bizden
hakkını istediğinde yüzümüz yere
düşmesin...

Ayça Bilge YEMİŞ

15 Temmuz Şehit Muhammed
Yalçın Kız Anadolu İmam Hatip
Lisesi 9-A

*Milli Eğitim Bakanlığı ile Türk Dil Kurumu
tarafından ülke çapında düzenlenen "Dilimiz
Kimliğimiz" konulu Yarışmada Türkiye 1.si
olan bu yazı, 15 Temmuz Şehit Muhammed
Yalçın Kız Anadolu İHL 9. Sınıf öğrencisi Ayça
Bilge YEMİŞ tarafından kaleme alınmıştır.

BEYAZ PERDENİN ARKASI

ÖMER KAYANI

Araştırmacı, Yazar

Rusya'ya iltica eden eski NSA görevlisi Edward Snowden'in ifşaatları sonrasında, psikoloji bilimini kullanarak insan davranışlarını etkilemekle görevli İngiliz İstihbarat Servisine bağlı gizli bir birim olduğu ortaya çıkmıştı. Bu birimin görev tanımının sadece düşman devletler ve

terörist gruplara karşı psikolojik savaş yapmak olmadığı, aynı zamanda iç düşman kategorisine aldıkları kişilere ve kurumlara karşı da itibar suikastı, kargaşa, aksatma, yadsıma, aşağılama ve caydırma eylemlerinde buldukları İngiliz basınına yansımıştı. Hiçbir alanı boş bırakmayan istihbarat servislerinin ve devlet organlarının si-

Britain's 'Twitter troops' have ways of making you think...

Vaughan Bell

From Isis to Ukraine, life is busy for a section of Britain's intelligence network specialising in stings, mind games and psychological 'stage magic'

İngiltere'nin "Twitter birlikleri"nin düşüncenizi şekillendirme yöntemleri

Turan: Devletimizin düşmanına sığınma hakkı verdiğiniz için utanmalısınız. Şahin'i sınır dışı edin adalette yüzleşsin.

Kirkman: Onun için yasal bir dayanak yok. O suç işlemedi.

Turan: Sizin ülkenizde... Benim ülkemde ise o bir katil. Darbe girişiminde 97 sivil hayatını kaybetti.

Kirkman: İstihbaratımıza göre darbe girişimi Türk ordusundaki bir grup tarafından gerçekleştirildi. Bay Şahin'in konuyla ilgisi yok.

Turan: İstihbaratınız yanlış! Ve artık üslerimizi hak etmiyorsunuz. Belki de Rusya hak ediyordur.

Görüldüğü gibi üç beş cümle diyalogun arasına ardı ardına büyük mesajlar sıkıştırılabilmektedir. Bunlar:

- 1- Türkiye devleti canının istediği gibi yasal dayanaksız suç isnat eder.
- 2- Türkiye'de darbe girişimi tiyatrodur.

“ Geçtiğimiz ay gündeme gelen Amerikan yapımı “Designated Survivor” dizisinde Türkiye karşıtı algının müthiş bir zamanlama ile nasıl oluşturulduğu basınımıza yansımıştı. ”

nema sektörünü de kendi haline bırakmayacağı zaten hepimizin malumudur. Son yıllarda Hollywood kaynaklı film ve dizilerle Türkiye kuşatma altına alınmaya çalışılmakta, insanların algıları adeta “**bükülerek**” büyük bir dezenformasyona tabi tutulmaktadır.

HOLLYWOOD'UN ALGI BÜKÜCÜLERİ

Geçtiğimiz ay gündeme gelen Amerikan yapımı “Designated Survivor” dizisinde Türkiye karşıtı algının müthiş bir zamanlama ile nasıl oluşturulduğu basınımıza yansı-

mıştı. Türkiye'nin Suriye ve Irak politikalarında karşı karşıya geldiği ABD'ye karşı Rusya ile yakınlaştığı, bu ülkeden NATO'nun tüm itirazlarına rağmen stratejik S400 füze alımlarının gerçekleştirilmekte olduğu ve NATO'dan çıkmanın ülke kamuoyunda dillendirildiği günlerde yayınlanan bu dizide geçen diyaloglar algı operasyonu olayını tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır. İşte Türkiye Cumhurbaşkanı (Turan) ile ABD Başkanı (Kirkman) arasındaki terörist F. Gülen hakkında geçen (dizide Şahin adı verilmiş) diyalog.

3- Türkiye şantajla birşeyler ko-parmaya çalışan ülkeler kategorisindedir.

Bu dizinin algı operasyonları aslında yeni değildir. Dizinin ilk bölümünden itibaren ABD başkanlık seçimlerinde taraf olduğu ve oyları Hillary Clinton yönünde bükmeye çalıştığı çok açık biçimde gözükmekte idi. Bunu anlamak için dizinin konusunu inceleyelim:

“ABD Başkanı'nın her yıl yaptığı geleneksel ulusa sesleniş konuşması sırasında kabine üyelerinden bir kişi seçilerek gizli bir yere götürülür. Amaç, bu konuşma sırasında bir

saldırı olursa devletin devamlılığını sağlayabilecek en azından bir seçilmiş üyenin hayatta kalmasıdır ve bu kişiye “Designated Survivor” (sağ kalan seçilmiş) denilmektedir. Bu görevle seçilmiş kabine üyesi olan Çevre ve Şehircilik bakanının konuşmayı eşile birlikte televizyonda seyrettiği sahne ile başlar dizinin birinci bölümü.

ABD başkanı şunları söylemektedir: **“En zengin %1, ulusun geri kalanı endişe içindeyken servetlerine servet katmaya devam ettir. Bu durumun değişmesi lazım”**

Ve tam bu sözlerin ardından televizyon yayını kesilerek yerini ekranda beliren parazite bırakır. ABD senatosu, ABD Başkanı, kabine üyeleri, kısaca devletin tamamı saldırı sırasında yok olmuştur. Hayatta kalan tek Bakan ABD başkanı olur, generaller bombalanmak üzere acil

yetçi valiler (yani Trump’ın partisi) kargaşa ortamında suçlu ilan ettikleri Müslümanları toplu olarak gözaltına almaktadırlar ama dizinin devamında terörist saldırının ardından beyaz ırkçıların olduğu ortaya çıkarılmaktadır. Yani;

“Cumhuriyetçiler = beyaz ırkçılar = karmaşa = terör algısı = Trump” mesajı, ABD başkanlık seçimleri öncesinde seçmenin bilinç altına ustaca ekilmiştir.

Yine ABD başkanlık seçimleri öncesinde vizyona giren **“Arınma gecesi: Seçim yılı”** filmi, beyaz ırkçı Başkan adayına karşı kadın başkan adayını destekleyen çok açık mesajlar verilmiştir.

“Cinayet dahil herşeyin 12 saat süreyle serbest bırakıldığı Arınma Gecesi olarak adlandırılan bu gece, ülkenin hemen hepsi beyaz olan “yeni kurucu babaları” tarafından

çoğunlukla kendisini korumaktan aciz olan yoksullar öldürülmekte, zenginler ise ya korunaklı evlerinde güven içinde oturmakta ya da insan avına çıkarak bütün sapık dürtülerini tatmin etmektedirler.” Film açıkça ana oy tabanı güneyli

“ ABD seçimlerinin hemen öncesinde gösterime giren “Imperium” filmi (devlet güçlerini kullanma yetkisi) beyaz ırkçı terörizme dikkat çekilmiştir. ”

(Müslüman) bir hedef bulmaya ve tecrübesiz başkanı buna ikna etmeye çalışmaktadırlar. Bu arada FBI Senatonun yıkıntıları arasında patlamamış bir bomba bularak FBI laboratuvarında incelendiğinde şu sonuçlara varır. Bu patlayıcı modifiye edilmiş eski bir Sovyet anti tank mayınıdır, kilit halkası Pakistan yapımı, ateşleme ünitesi İran malıdır. Olaydan şüphelenen bir FBI ajanı şu can alıcı soruyu sorar.

“Bütün bombalar patlamışken bu bomba niye patlamadı? Bizim bulmamız için mi?”

İleriki bölümlerde ise Cumhuri-

yasal ve geleneksel hale getirilmiştir. Mantık olarak insanlar bu günde yıl boyu biriktirdikleri öfkelerini, kızgınlıklarını, öldürme isteklerini gerçekleştirerek ruhlarını temizlemektedirler. Yeni kurucu babalar bunu bir çeşit sosyal emniyet sübabı gibi görmektedirler çünkü bu geceden sonra suç oranları düşmektedir. Arınma gecesinden en çok zarar görenler ise fakirler, zayıflar ve kendilerini savunmaktan aciz insanlardır (filmde ve gerçek hayatta bu Amerika’nın siyahilerine tekabül etmektedir). Ülke iki kampa ayrılmıştır çünkü bu gecede

beyazlara ve zenginlere dayanan Cumhuriyetçilerin (Donald Trump) ne kadar sapık olduğu mesajını vermekte, kadın adayı ise (Hillary Clinton) çok adil ve insancıl bir portre olarak ekrana yansıtmakta idi. Yine ABD seçimlerinin hemen öncesinde gösterime giren **“Imperium”** filmi (devlet güçlerini kullanma yetkisi) beyaz ırkçı terörizme dikkat çekilmiştir. Filmde “Yurtiçi Terör” birim başkanı, genç bir FBI ajanını beyaz ırkçıların arasına sızdırmak için ikna etmeye çalışırken şöyle demektedir:

“Timothy McVeigh madalyalı bir

körfez savaşı gazisiydi. Deli değildi, aklını kaçırmamıştı ve aptal değildi. Bir planı uygulayan beyaz bir üstünlükçüydü, Turner günlükleri adındaki kitaptan bir plan. Siyahların, Yahudilerin ve koyu tenlilerin kökünü kazıyacak bir ırk savaşı. Savaş nasıl başlıyordu biliyor musun? Kahramanımız bomba yüklü aracı federal bir binaya doğru sürüyordu. Timothy McVeigh “**Turner Günlüklerindeki**” o sahneyi tekrar canlandırıyordu. Tutuklandığında kitap da yanındaydı. Yapmaya çalıştığı ırk savaşı başlatmaktı. Müslüman kesime odaklanmışsınız, anlıyorum. Hepimiz, önemli olduğunu düşündüğümüz konuya uygun hikayemizi oluşturuyor, görmek istediğimiz şeyi görüyoruz. Ama bir şeye bakmıyor olman orada olmadığı anlamına gelmez.” Yine dönemin ABD Başkan adayı Trump’a atılmış muhteşem bir gol vardır bu filmde.

İşte filmler, kitleleri toplu ve hızlı hipnoz etmede kullanılabilen mükemmel araçlardır ve herkes farkında olmasa da süper güç olmanın önemli araçlarından birisi haline gelmiştir. Bu vesileyle önümüzdeki yıllarda süper güç olarak tarih sahnesine çıkması beklenen Çin’in bu konudaki farkındalığını inceleyelim.

ALGI BÜKÜCÜLERİ BÜKEN ÇİN

SSCB’nin çökerek soğuk savaşın bitmesinin ardından Rusya’nın yaptığı hatayı yapmayan Çin, her mada kapılarını sonuna kadar Batıya açıp ülkenin kültürel ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmemiştir. Bu bağlamda Çin yılda sadece 34 yabancı filmin ülkede gösterimine izin verdiği bir kota uygulamakta, filmler sansürden geçirilmekte ve ancak ondan sonra gösterime girebilmektedir. Tabii eğer kotada kendisine yer bulabildiyse.

Durum böyle olunca, kârının yüzde 70’lik kısmını yurtdışı gösterimlerinden elde eden Hollywood dünyanın en kalabalık sinema seyircisi topluluğuna sahip Çin’in karşısında mecburen yerlere kadar eğilmekte ve kendine dikte edilen her şeye razı olmaktadır. Zaman zaman sansürden geçirdiği filmleri bile son anda gösterime girmekten kaldıracak olan Çin, değişik vergilendirmelerle ABD film şirketlerini de oldukça

zorlamasına rağmen film yapımcısı şirketler bu pazardan çıkmayı göze alamamaktadırlar. ABD film şirketleri Çin’de bilet satışlarından elde ettikleri kârın sadece yüzde 25’ini alabilmekte, bu oranı artırarak yüzde 43’e çıkarabilmek için Çinli film şirketleri ile ortaklıklar yapmak zorunda kalmaktadırlar.

Çin bir yandan yabancı filmlere kota koyarak kültürel emperyalizmi sınırlarken, elinde tuttuğu finansal

rinde işleyememekte, Çin'i kötü gösterememekte, birçok büyük bütçeli filmde iyi Çinli karakterler kullanmak zorunda kalmaktadırlar. Mesela 2015 yılı yapımı "Marslı" (Martian) filminde Mars gezegeninde mahsur kalan Amerikalı astronot Çin'in gizli uzay programından yaptığı yardımla kurtarılarak dünyaya getirilmiştir.

Bir diğer bilim kurgu film olan 2013 yılı yapımı "Yerçekimi" (Gravity) filminde ise yine Amerikalı bir astronot tek başına kaldığı uzay boşluğunda Çin uzay istasyonuna ulaşarak oradan bindiği roketle dünyaya dönebilmiştir.

Hollywood – Çin ortak yapımı 2016 yapımı "Çin Seddi" (The Great Wall) filminde ise filmin Batılı kahramanı, fantastik canavarlara karşı Çin seddi üzerinde Çinlilerle birlikte omuz omuza savaşmakta ve sinema izleyicisine renk cümbüşü

list değerler" ve Çin Devlet Başkanı Jinping'in öne çıkardığı "Çin rüyası" kavramları ve Komünist parti propagandaları yapılmaktadır. Bu propagandaların seyirci üzerinde tuhaf bir etki bırakmasını önlemek ve lezzetli bir hale getirmek için ise ustaca bir taktikle dev bütçeli Hollywood filmlerinde oynamış Çinli oyuncular kullanılmaktadır. Mesela Hollywood'un dev bütçeli seri yapımlarından biri olan "Transformers - Son Sövalye" filminde oynayan oyuncu Li Bingbing buna bir örnektir ve kısa video mesajında şöyle demektedir:

"Ülkenizi, toplumumuzu, insanımızı ve ailenizi hayal kırıklığına uğratacak bir şey yapmadığınız sürece yaptığınız her şey Çin rüyasını gerçekleştirmemize yardımcı olmaktadır".

Hollywood için Çin, dünyanın en büyük izleyici kitlesi demektir ve

üzerinde Çin'in sansür ve propaganda kontrolü sağlamasına yol açacağı" şeklinde endişelerini dile getirmişlerdir.

Çinli şirketlerin satın almaları o kadar artmıştır ki bu durum sermayenin dışarı kaçması anlamında da Çin devleti tarafından dizginlenmek zorunda kalmıştır.

Anlaşılabileceği üzere beyaz perdenin arkasında çok ilginç olaylar dönmektedir ve sadece perdenin üzerine yansıyan görüntülere bakmak bize fazla bir şey kazandırmayacaktır.

Çin elindeki finansal enstrümanları en iyi şekilde kullanarak, bilinçaltımızda ABD'yi süper güç yapan Hollywood'u yavaşça ele geçirmekte, yine kendi izleyici pazarının ABD sinema endüstrisine kazandıracağı hasılatı kullanarak Hollywood filmlerinin senaryolarını kendi istediği şekilde dizayn

“ Hollywood için Çin, dünyanın en büyük izleyici kitlesi demektir ve finansal manada da Çin izleyicisinin beyaz perde de bıraktığı para yakında Amerikan izleyicisini geçecektir. ”

içinde tam bir görsel şölen sunmaktadır. 150 milyon dolara mal olan film, bir ABD – Çin ortak yapımı olarak kota engeline takılmadan Çin'de gösterimi hedefleyen filmlerden biri olmuştur.

Bütün bunlara ilaveten New York Times gazetesinin haberine göre bu yılın Temmuz ayından itibaren Çin seyircisi sinema salonunda film başlamadan önce Çin devleti tarafından hazırlanan 4 kısa video mesajdan birini seyretmek zorunda kalmaktadır. Bu videolarda "sosya-

finansal manada da Çin izleyicisinin beyaz perde de bıraktığı para yakında Amerikan izleyicisini geçecektir. Bunun yanısıra Çinli şirketlerin elinde bulunan sıcak para, film sektörü gibi yapımında büyük paralar harcanan Hollywood filmleri için devasa imkanlar sunmaktadır. Son yıllarda Çin şirketlerinin Hollywood ve ABD medya sektöründe yaptığı çok büyük satın almalar Amerikan Kongresinde inceleme konusu olmuştur. Bazı senatörler bu durumun "Amerikan medyası

ettirmekte, bir başka deyişle kendi propagandasını dünyanın en başarılı sinema yapımcılarına yaptırmaktadır.

Son dönemde gittikçe artan ABD sinema sektörünün kara propagandasından nasibini fazlaca alan Türkiye'nin biraz kafa yorarsa Hollywood'un algı bükücülerinin bileğini bir şekilde bükebileceğini düşünüyoruz.

Geçmişte "Kurtlar vadisi Irak" ve "Kurtlar Vadisi Filistin" filmleri buna en iyi örneklerdir. Bu filmlerin

ardından Hollywood mesajı olarak uzunca bir süre Türkiye'ye karşı sessizce oturmak zorunda kalmıştı. Ama ne olduysa buna benzer filmler bir daha yapılamamıştır. Belki de ABD, Çin'in Hollywood üzerinde uyguladığı satınalma/bloke etme taktiğini bizim film stüdyolarımız üzerinde uygulamıştır.

Son olarak Hollywood'un sadece eğlence sektörü olmadığını gösterecek bir haberle bitirelim. Uzunca bir süredir taciz iddiaları ile gündemde olan Hollywood yapımcısı Weinstein'in "eski" Mossad ajanlarını sinema oyuncularını takip ettirmek için tuttuğu haberleri basına yansıtmıştı:

"ABD merkezli The New Yorker dergisinin, Weinstein'in ajan tutarak ünlü isimleri takibe aldığı ortaya çıkarmasının ardından, İsrail kanalı Channel 12, Weinstein'a İsrail eski başbakanı Barak'ın yardımcı olduğu iddiasını ortaya attı. İddiaların hemen ardından açıklama yapan Barak, iddiaların doğru olduğunu kabul etti. Weinstein'in geçtiğimiz yıl kendisinden bazı iş

“**WEINSTEIN, SİNEMA OYUNCUSU ROSE MCGOWAN'IN HATIRALARINI BİR KİTAPTA TOPLAYACAĞI HABERİNİ ÖĞRENDİKTEN SONRA PANİĞE KAPILARAK MOSSAD AJANLARINI TUTMAYA KARAR VERDİ.**”

Hollywood prodüktörüne 'Mossad'lı koruma

Ünlü Hollywood yapımcısı Harvey Weinstein'in kirli ilişkilerini örtbas etmesi için İsrail eski Başbakanı Ehud Barak'tan yardım aldığı ortaya çıktı.

Haber Merkezi · 10 Kasım 2017, 04:00 · Son Güncelleme: 10 Kasım 2017, 08:15 · Yeni Çözümler

meseleleri için yardım istediğini söyleyen Barak, yapımcıya Mossad eski ajanlarının çalıştığı İsrail merkezli güvenlik şirketi Black Cube'ü (Kara Küp) önerdiğini itiraf etti. Konuşmanın ardından yapımcıya Black Cube'den iki ajan yönlendiren Barak, olayın iç yüzünü bilmediğini iddia etti. The New Yorker dergisinde yer alan habere göre, İsrail ile olan yakın ilişkileriyle tanınan Weinstein, sinema oyuncusu Rose McGowan'ın hatıralarını bir kitapta toplayacağı haberini öğrendikten sonra paniğe kapılarak Mossad ajanlarını tutmaya karar verdi. Black Cube'un yanında ABD merkezli istihbarat şirketi Kroll'dan da ajan tutan Weinstein'in pek çok oyuncuyu ve medya kuruluşunu ajanlarla takip ettirdiği ve bilgileri taciz iddialarının sahiplerine karşı kullanacağı belirtiliyor.”

Haberde izlemelerin taciz meselesi için yapıldığı söylene de bu izlemeler çok daha vahim bir etki ajanlığı operasyonunu da gizliyor olabilir. 1940'lı yılların sonunda

Komünizm ile mücadele ile ünlü Amerikalı Senatör McCarthy'nin komünist düşüncede olmasından şüphelendiği Hollywood oyuncu, yazar ve yönetmenleri üzerinde uyguladığı cadı avı ve oluşturduğu kara listeden muzdarip olanların öyküleri hala canlı bir şekilde hatırlanmaktadır. Dolayısıyla bu İsrail dostu Yahudi asıllı yönetmenin eski İsrail Başbakanının ve Mossad ajanlarının yardımını alarak ne tür izleme, yıldırma, caydırma, ekarte etme taktiklerini kimler üzerinde uyguladıkları çok uzun süreli bir araştırmanın konusu olacaktır. Ama bu endüstride ki Yahudi hakimiyeti yüzünden bu konunun bir kaç ay içinde unutturulacağına eminiz. Dolayısıyla, sinema bir eğlence sektörü olmaktan çıkmış ve oldukça uzun bir zamandır devletler arası savaş alanının bir parçası haline gelmiştir.

Bu son dakika haberini ise yukarıda okuduklarımız ışığında sizin yorumlarınıza bırakalım...

Ali Nar Hoca yaşamı boyunca hem dokunduğu insanlara hem de topluma yaşamıyla ve düşünceleriyle örnek olmuş bir isim...

TAVİZSİZ BİR DURUŞUN SAHİBİ: **ALİ NAR HOCA**

Ali Nar Hoca yaşamı boyunca hem dokunduğu insanlara hem de topluma yaşamıyla ve düşünceleriyle örnek olmuş bir isim. Onun en önemli özelliklerinden biri hiç şüphesiz inandığı değerler uğruna tavizsiz duruşudur.

Ülkenin en zor zamanlarında Hakkı haykıran, doğruyu söyleyen, dosdoğru yaşayan öncü şahsiyetlere şahitlik etti bu topraklar. İşte Ali Nar onlardan biridir. Ali Nar Hoca yaşamı boyunca hem dokunduğu insanlara hem de topluma yaşamıyla ve düşünceleriyle örnek olmuş bir muallim. Onun en önemli özelliklerinden biri hiç şüphesiz inandığı değerler uğruna tavizsiz duruşudur. Önemli hizmetlerde bulunmuştur ancak, onun asıl önemi temsil ettiği camianın değerlerini bulunduğu her ortamda söylemesinden gelmektedir. Ali Nar hoca yaşadığı dönemin sıkıntı-

larını yüreğinde hissetmiş bir mü'min olarak terk eyledi dünyayı... Her insana nasip olamayacak bir mücadeleyi hep içinde diriltti. Müslümanların yaşadığı zorlukların farkındaydı ve bu zorlukların hafiflemesi için konuştu ve yazdı.

İSLAMİ EDEBİYAT

Ali Nar Hoca ismi anıldığında en öne çıkan konulardan biri hiç şüphesiz, "İslami Edebiyat" kavramıdır. Ali Nar Hoca, Türkiye'nin çeşitli yerlerinde İslami Edebiyat Konferansları düzenlemiş, Dünya İslam Edebiyatı Birliği'nin Türkiye şubesini kurmuş ve İslami Edebiyat dergisini çıkarmıştır.

Ali Nar Hoca, 1938 yılında Erzurum ili Hasankale ilçesinde dünyaya geldi. O dönemde çocukları küçük yaşta okula göndermek çok revaçta değildi. Bu yüzden de ilkokula üç yıl gecikmeli olarak doğduğu köyde başladı. 1953 yılında Kayseri İmam Hatip Lisesi'nde okumaya başladı. Fakat okulu Erzurum İmam-Hatip'te tamamlamak nasip oldu.

BÜYÜK ÂLİMLERLE TANIŞMA

Eğitim hayatı başarılarla dolu bir öğrenci olan Ali Nar Hoca'nın ilim noktasındaki zirve yolculuğu dönemin önemli âlimleri ile kesişir. Öyle ki bu âlimler Ömer Nasuhi Bilmen, Ahmet Davutoğlu ve Mahir İzzet Hoca gibi gerçekten ilimde zirve isimlerdir. Necip Fazıl Kısakürek en fazla beğendiği ve takip ettiği yazar/şairler arasındadır. Sık sık Necip Fazıl'ın konferanslarına katılır. Necip Fazıl'la tanışma onun ufkunu değiştirir ve edebiyata yönelmesine sebep olur.

KARAKOÇ'TAN ETKİLENİR

1964 yılında Diyarbakır İmam-Hatip okulunda öğretmenliğe başlayan Ali Nar, İstanbul'da başladığı ve dergilerde, gazetelerde neşirini denediği şiir ve makalelerini oradaki "Yeni Şark Postası" adında mahalli gazetede sürdürür. Orada şair Ömer Faruk Turgut da onu Sezai Karakoç'la tanıştır. Bu Ali Nar'ın yazı hayatında yeni bir hareket sağlar. Serbest şiir ve deneme türüne yönelir ki bundan kaleme aldığı şiir ve yazılarında Karakoç'un etkisi başlayacaktır.

TÜRKİYE'YE YAYILAN PİYESLER

Dava için yaşayan ve yazan Nar edebiyatın sadece bir alanında değil İslami kesimde fazla kimseyle eğilmediği tiyatro alanında da eserler vermiş mücadelesini sürdürmüştür.

"Fetih" ilk basılan kitabı (piyesi) ardından "Koro" (Piyes) ve üçüncü olarak da; M. T. T. B (Milli Türk Talebe Birliği)'nin açtığı tiyatro yarışmasında birinci olan "Muhtar Kafası" piyesi basılmış ve bütün Türkiye'de yüzden fazla yerde sahnelenmiştir.

ORTADOĞU'YA DUYARLI

1975'te eğitim ve araştırma maksadıyla burslu olarak Irak'a ve Ortadoğu ülkelerine gitmiş gördüklerini ve Hac sırasında tanıyıp dinledikleriyle, oralardan derlediklerini; "Ortadoğu Günlüğü" diye bir seyahatname neşretmiştir. Gezi kitaplarını, roman, hikaye, şiir, tiyatro, dini eser ve çevirileri izlemiştir. Türkiye ve İslam dünyasının ilk bilim-kurgu romanı olan Uzay Çiftçileri kitabının da yazarı olan Ali Nar'ın elli civarında eseri yayınlanmıştır. Eserlerini telif, tercüme, edebi ve

ilmi olarak dört başlıkta toplamak mümkündür.

Ali Nar; Milli Gazete ve Yeni Devir'de; Büyük Doğu, Pınar, Maveria, Yeni Sanat, Sedir, Çınar, Tohum, Hilal, İslam, M. Gençlik, Düşünce ve Hakses dergilerinde yazdı.

SİVİL TOPLUMCU

Sadece edebi sahada bulunmayıp sivil toplum ihtiyacını da doğru okuyarak 1986'larda Dünya İslami Edebiyat Birliği ile iletişim kurdu. 1989, 1991, 1994, 1996'larda İstanbul'da Dünya İslami Edebiyat Konferanslarını tertipleledi. 1997'de Dünya İslami Edebiyat Birliğinin Türkiye Şubelerini kurdu. 1986'da "İslami Edebiyat" dergisini kurdu. Bu dergi halen yayınlanmaya devam etmektedir.

SEVİLEN BİR İSİM

Sert üslubuna rağmen samimiyetiyle gönüllerde taht kuran ve 2015 yılında hayata gözlerini kapayan Ali Nar Hoca, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın bizzat tanıdığı ve hürmet gösterdiği bir isimdi. Cumhurbaşkanımız Erdoğan Ali Nar Hoca'ya vefatından kısa bir süre önce "geçmiş olsun" ziyaretinde bulundu.

ESERLERİ

Ali Nar'ın dinî, ilmî, edebi sahalarda telif ve tercüme eserlerinin sayısı elliyi aşkındır. Romanları Arapça'ya çevrildi, İngilizce yayın yapan uluslararası edebiyat dergilerinde kitapları tahlil edildi; bazı piyesleri yüzlerce kez sahnelendi. Ardında eser bırakan okuyucuları tarafından çok sevilen merhum hocamıza tekrar rahmet dilerken adının yeni nesiller tarafından bilinmesinin önemini de hatırlatmak isterim.

FİLİSTİN DAVASINDA HAREKET PLANIMIZ YOK!

KÜLTÜR VE DİRENİŞ

EDWARD SAİD

ALFA YAYINLARI

GÜLCAN TEZCAN

Gazeteci, Yazar

Kudüs ve Filistin söz konusu olduğunda heyecanımız sınır tanımıyor. Ancak gündelik tartışmalar içinde gündemimizden düşen Kudüs'ü ancak siyasal bir kriz yaşandığında gündemimize alıyoruz. Yine öyle oldu. ABD Başkanı Donald Trump'ın ABD Büyükelçiliğini Kudüs'e taşıyacağını ve böylelikle Kudüs'ü İsrail'in başkenti olarak kabul edeceğini açıklamasının ardından bu meseleye olan hassasiyetimiz her zamankinden daha da arttı. Eylemler, protestolar birbiri ardına geldi. Bunların hepsi çok önemli ve gerekli. Fakat en çok da Kudüs ve Filistin meselesinde bilgiye, bilince ihtiyacımız var. İsrail'in elli, yüz yıl sonrasını düşünerek yaptığı planlara karşılık bizim Filistin davasına dair bir hareket planımızın olmayışı en büyük

eksliğimiz. Bu anlamda yapılması gerekenlerin başında Filistin konusunda çokça okumalar yapmak geliyor.

Filistin davasının bayraktarlığını yapan en önemli entelektüellerinden Edward W. Said'in Alfa Yayınları'ndan çıkan Kültür ve Direniş adlı kitabı önemli bilgiler içeriyor. Bugün Filistin hakkında konuşulan pek çok şeyi daha net anlamamızı sağlayacak olan kitap Said'le yapılmış röportajlardan oluşuyor.

Filistinlilerin sadece siyasi ve akademik alanda değil kültürel anlamda da verdiği mücadeleden söz eden Edward Said, Kültür ve Direniş'te dünyanın pek çok ülkesine yayılmış Filistin diasporasının varlığı ve yapabilecekleri hakkında da kayda değer bilgiler veriyor.

BİR ŞAİRİN BİYOGRAFİSİ: ACZ KİTABI

ACZ
A.CAHİT ZARİFOĞLU KİTABI
BEYAN YAYINLARI

Bir şairi en iyi kim tanı? Kelimelerle ilişkisini, hayata, dünyaya bakışını, neyi dert edinip hangi meselelere kafa yorduğunu, edebiyatının yol haritasını, yazdığı türlerdeki yetkinliğini ve o şaire kimlik katan geçmişi, çevreyi, alışkanlıklarını, ilham kaynaklarını kim bilebilir?

Cahit Zarifoğlu söz konusu olduğunda bu sorulara en anlamlı cevaplar verebilecek isimleri Beyan Yayınları bir araya getirmiş. Osman Koca editörlüğünde yayınlanan acz kitabı'nda dostları Ersin Nazif Gürdoğan, Nurettin Durman, Vahdettin Kâzım Arvas, Ali Haydar Haksal, Arif Ay, Mustafa Özçelik, Mustafa Ruhi Şirin, Hasan Aycın, Alim Kahraman, Fahrettin Gün, Necip Tosun, Cemal Şakar, Osman Koca gibi pek çok ismin Cahit Zarifoğlu, yazar kimliği ve eserlerine ilişkin değerlendirmeler, yorumlar ama çokça da anılar yer alıyor.

Kitabın "Ben, Acz..." başlıklı ilk bölümünde Cahit Zarifoğlu'nun Konuşmalar adlı kitabından hareketle şairin birinci ağızdan biyografisi karşılıyor okuru. Ardı sıra gelen yazılarda da dostları Zarifoğlu'nun farklı türlerde verdiği eserlere dair değerlendirmelerde bulunuyorlar.

İŞTE BU BİZİM HİKÂYEMİZ!

ADEM'İN CEVAP VERMESİ
YILDIZ RAMAZANOĞLU
İZ YAYINCILIK

Yaşadığı zamana tanıklık ederken pasif izleyici olmak yerine hissettiklerini, düşündüklerini kayıt altına almayı seçen yazarlardan biri Yıldız Ramazanoğlu. "İnsan yaşarken kendisini inciten, örseleyen, canını yakan şeyleri hissetmeye başlıyor. Bence sevinçten, mutluluktan edebiyat doğmaz." diyen Ramazanoğlu bu yüzden çoğunlukla sağaltmak istediği acıların kahramanlarını konuk ediyor hikâyelerine. Mavi Marmara gemisinde şehit edilen Furkan gözümüzün önüne geliyor "42. Dakika" yı okurken, bir 15 Temmuz hikâyesi "O Gece", "Kıyametten önce Halepli Senem" sadece toprağımızın değil ruhlarımızın hikâyemizin bir olduğu Halep için ancak bu kadar güzel bir hikâye yazılabiliyordu dedirtiyor.

Ramazanoğlu bizi anlatıyor, hani yok sayılan, görmezden gelinen, bizim başımızdan geçtiği için önemsizleştirilen ve unutulmaya mahkum edilen yaşanmışlıkları, incinmişlikleri alabildiğine samimi, suçlayıcı, yargılayıcı olmayan bir dille anlatıyor. "Annemin Arkadaşları" tam da böyle bir anlatı. Başörtülü kadınların yakın geçmişini bir genç kızın annesinin misafirlerine odakladığı kamera kaydı eşliğinde hatırlatıyor. Bu açıdan da hikâye bittiğinde üzerine düşünülmesi pek çok mesele bırakıyor geride.

ŞAİR'İN ASLINA YOLCULUĞU

GELDİK SAYILIR
İBRAHİM TENKEKİ
PROFİL YAYINLARI

“Ayağı topraktan kesilen şair, şiiri de dört duvar arasına hapsedmiş oluyor.” diyor İbrahim Tenekeci ve devam ediyor “Bilgi çoğu kez tabiat üzerinden akar. Tabiat, insanın aslıdır. Şair, yaprağın neşesini görebilmeli, taşların sesini duyabilmeli, suyun akışını yazabilmelidir. ‘Şırl şırl’ dersiniz suyun akışını yazmış olmazsınız.”

Geldik Sayılır, İbrahim Tenekeci'nin tabiatın, ağaçtan, çiçekten, topraktan bahsettiği yol hikâyelerinden, gezi yazılarından oluşan kitabı.

Tenekeci'nin betonlar arasından, şehrin karmaşasından sıyrılıp dağlara, yaylalara, toprağa uzanan yolculukları okura da derin bir nefes aldırıyor. Bir noktadan sonra kendinizi dağ, bayır dolaşan o ekibin içinde gibi hissetmeye başlıyorsunuz. Rüzgâr sizin de yüzünüzü yalıyor, köpekler, kuşlara dair ne çok şeyden habersiz olduğunuzu fark ediyorsunuz.

Şairin, tabiat olaylarını kişileştiren anlatımı apayrı bir lezzet veriyor. Mustafa Kutlu'nun Çiçekleri ise kitaptaki belki de en özel ve kıymetli yazılardan biri. Şimdinin çiçek adlarından habersiz gençlerine hem Mustafa Kutlu'yu hem çiçekleri yakından tanımaları için iyi bir bahane bu yazı.

HAYATI ANLAMAK İÇİN ÖLÜMÜ HATIRLAMAK

ÖLÜMDEN ÖNCE BİR HAYAT VARDIR
KEMAL SAYAR
KAPI YAYINLARI

Hayati anlamak, anlamlandırmak üzere kurduğu cümleler bir psikiyatrin soğuk ilmi bilgilerinin ötesine geçiyor. Ait olduğu coğrafyanın manevi iklimine yaslanan bakışı, entelektüel arka planı ile modern dünya karşısındaki çaresizliğimize karşı reçeteler üretiyor.

Kemal Sayar okura kendisiyle yüzleşme, iç sesini dinleme, iyiye, güzele dair umutlarını yeşertmek üzere de rehberlik ediyor. Son kitabı “Ölümden Önce Hayat Var”, kötülüğe karşı iyiliği, karamsarlığa karşı umudu savunan bir bakışla hayata tutunma gerekçeleri üretiyor. Kitaptaki şu bölüm kısa bir özeti gibi elimizde tuttuğumuz denemelerin:

“Yaralarım aşktandır” demiş Furuğ Ferruhzad, ne güzel söylemiş. Dünya yürüyüşü, yaralanmış ruhların birbirinde şifa aradığı bir tanıklık. Sen benim tanışmışsın, sesimi duyduğun ve beni görebildiğin o an. Ben senin tanışımın, senin yaralarımın, senin varlığının. Birlikte dünya hapisanesinin tanıklarıyız. Dünyayı kendimizden uzaklaştırabildiğimiz kadarıyla özgürleşiyoruz.”

Bu yüzden de ölümü hatırlayarak yaşamının bu dünyadaki varlığımıza, nefes alıp verdiğimiz her ana anlam katacağına dikkat çekiyor Kemal Sayar.

Bu ülkenin
neresinde olursak olalım;
değerlerimizle bir aradayız.

Biz millet olarak geçmişimizle, geleceğimizle, inancımızla
ve taşıdığımız değerlerle birbirimize bağlıyız.

Ve biz Kuveyt Türk olarak, Türkiye'nin dört bir yanında
hizmet verirken, bizi biz yapan değerlerimize sahip çıkıyoruz.

KUVEYTÜRK
SAĞLAM BANKACILIK

YILDIZLARIN YAŞAM SERÜVENLERİ

Geceleri gökyüzüne baktığımızda gördüğümüz o ışıklı noktacıklar; yıldızlar... Kimilerine göre küçükken resim defterlerimizi süslediğimiz beş sivri köşeli nesne, kimilerine göre ise bu alemdaki varlığımızı anlamaya giden yolu aydınlatan göğe serpilmiş inci taneleri...

Yıldızlara varoluşsal anlamda değer verebilmek ve onların doğasını anlayabilmek için öncelikle model yıldızımız Güneş'i tanıyabilmemiz gerekir. Güneş bir yıldızdır ve onu gece gökyüzünde gördüğümüz yıldızlardan ayıran şey **Dünya'ya en yakın yıldız** olmasıdır. Yakınlıktan kastınız nedir dersanız eğer, yaklaşık olarak 150 milyon km'dir. Bu sayı size yeterince büyük gelebilir ama emin olun ki diğer yıldızlar artık km'lerle ifade edilemeyecek kadar uzak olduğundan ışık yılı ile ifade edilir. **Işık yılı**, ışığın bir yılda aldığı yoldur ve bu mesafe yaklaşık olarak 10 trilyon km'dir.

(1 ışık yılı=10 trilyon km) Güneş'ten sonra gelen en yakın yıldız Proxima Centauri Dünya'ya 4.2 ışık yılı yani yaklaşık 40 trilyon km uzaklıktadır. Dünya'da insanlar nasıl illerde, şehirlerde, ülkelerde bölümlere ayrılmış bir şekilde yaşıyorlarsa yıldızlar da galaksiler adını verdiğimiz gaz ve toz yapılı gök cisimlerinde kütle çekim etkisiyle bir arada yer alırlar. Galaksiler, evrenin en büyük yapıtaşlarını oluşturan gök cisimlerindedir. Güneş, Samanyolu galaksisinde bulunan en az 200-400 milyar yıldızdan sadece biridir. Peki ya diğer yıldızlar? Onları ne kadar tanıyoruz?

Samanyolu Galaksisi.

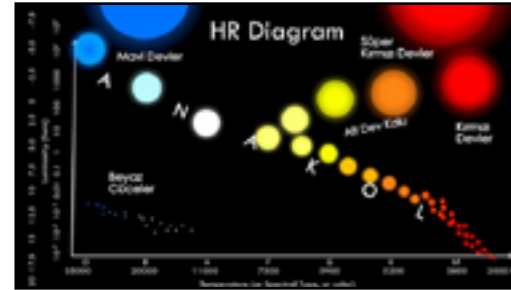
Geceleri gökyüzünde gördüğümüz yıldızların hepsi Samanyolu galaksisine ait olan yıldızlardır. Hepsinin rengi, kütlesi, yaşı, uzaklığı farklılık gösterir. Hatta bu yıldızların birçoğu çift ya da daha fazla sayıda sistemden oluşarak ortak bir kütle merkezi etrafında ya da birbirlerinin etrafında dönebilirler. **Peki bu yıldızlar Güneş'ten büyük müdür?** Büyük olanlar da vardır küçük olanlar da. Fakat küçük olanların sayısı daha fazladır. Yıldızlar renk ve kütlelerine göre sınıflandırıldıklarında en büyük kütleli ve mavi renkte olanlar O-B yıldızları, daha küçük, beyaz ve açık mavimsi olanlar A-F yıldızları, sarımsı ve orta kütlede olanlar G yıldızları, ortanın altında bir kütle-

Bir insan nasıl ki doğar; bebeklik, çocukluk, gençlik, yaşlılık gibi dönemler geçirip ölür, yıldızlar da tıpkı insanlar gibi doğar, yaşar ve ölürlü.

ye, turuncu ve kırmızı renge sahip olanlar ise K ve M yıldızları olarak adlandırılır. Bir yıldızın farklı renkte olması sıcaklığı ile alakalıdır. En sıcak olan yıldızlar mavi renkte olurken soğuk yıldızların rengi kırmızıya doğru kayar.

Bir insan nasıl ki doğar; bebeklik, çocukluk, gençlik, yaşlılık gibi dönemler geçirip ölür, yıldızlar da tıpkı insanlar gibi doğar, yaşar ve ölürlü. Bir yıldızın ne kadar yaşayacağı da ilk oluştuğunda sahip olduğu kütleyle bağlıdır. Bu gördüğümüz yıldız tiplerinden en kısa süreli yaşayanlar O tipi, en uzun yaşayanlar ise M tipleridir. Yani, büyük kütleli yıldızlar daha kısa süre, küçük kütleli yıldızlar daha uzun süre yaşarlar. Çünkü yıldızlar bünyesinde barındırdıkları yakıtı harcayarak enerji üretirler. Büyük kütleli olan yıldızlar yakıtını daha hızlı tükettiğinden ömürleri kısa olurken, küçük kütleli yıldızlar yakıtlarını tasarruflu kullanırlar ve ömürleri uzun olur. Güneş G tipinden ortalama kütleyle sahip bir yıldızdır. Yaklaşık olarak 10 milyar yıl ömrü vardır ve 4.5 milyar yıl yaşında yani ömrünün yarısındadır muhtemelen bir bu kadar daha

yaşayacaktır. Yüzey sıcaklığı ise yaklaşık 5780 santigrat derecedir. Güneş'ten büyük kütlede olan O tipi yıldızların yüzey sıcaklığı 60.000 dereceye kadar ulaşabilirken M tipi yıldızların yüzey sıcaklığı 3.600 santigrat dereceden geçmez. Yıldızların kütlelerine göre sahip oldukları bir yaşam senaryoları vardır ve astronomik dilde bu durum 'yıldız evrimi' olarak adlandırılır. Bir yıldızın evrimini kabaca Güneş ve benzeri kütlede olan yıldızlar ile Güneş'ten daha büyük kütlede olan yıldızlar üzerinden işleyelim: Yıldızlar ömürlerinin ilk basamağında yakıt olarak hidrojeni tüketirler. Yani; Hidrojen atomlarının bir araya gelerek helyum atomlarının oluşmasını sağlayan bir çekirdek tepkimesi geçirirerek enerji açığa çıkarırlar. Bu süreç 'Anakol Evresi' olarak adlandırılır. Bu ev-

Yatay ekseninde sıcaklık ve düşey ekseninde ışıltma gücüne göre sınıflandırılan yıldız diyagramı.

rede olan yıldız 'hidrostatik denge'dedir yani 'sağlıklı'dır. Hidrostatik denge genel anlamda yıldızın çekirdeğine doğru eğilim gösteren kütle çekim kuvveti ile enerjinin üretilmesinden dolayı yüzeyine doğru yönelen ışınım basıncının dengede kalmasıdır. Şu anda anakol evresinde olan Güneş'imiz de sağlıklı bir vaziyette enerji üretir ve bu sebeple Dünya üzerindeki yaşama hükmeder. Fakat elde var

olan hidrojenler tükendiğinde sağ-
lıksız bir döneme geçiş yapacak,
denge bozulacak; kütle çekimine
karşı koyabilecek kadar enerji üre-
temeyecek ve kendisini oluşturan
madde içe çökmeye başlayacaktır.
Madde çöktükçe basınç ve sıcak-
lık artarak 100 milyon santigrat
dereceye kadar ulaşacaktır. Bunun
da etkisiyle anakol evresinde üre-
miş olduğu helyumları birleştirerek
karbon elementini oluşturmaya
başlayacak, adeta paçayı kurtaracak
ve kütesinin çökmesini engelleye-
cektir. Bu sırada diğer taraftan yıl-
dızın üst katmanları genişleyecek,
genişleyince merkezde gerçekleşen
element üretimi yavaşlayacak ve
tekrar çökecektir. Bu çökme ve ge-
nişleme işlemini tekrar eden yıldız
'zonklayan yıldız' olarak isimlen-
dirilir ve bu yıldız artık 'Anakol
Evresi'nden çıkmış 'Kırmızı Dev'

*Güneş kütlelerinde bir yıldızın beyaz
cüce olduğunda Dünya boyutlarında
bir cisme dönüşmesi.*

evresine girmiştir. İçerideki sıcaklık
100 milyon santigrat derecenin de
üzerine çıkar, yıldız devasa miktar-
larda enerji üretmeye devam eder
ve yaklaşık 500 kat daha fazla ge-
nişler. En sonunda yıldızın ürettiği
enerji kütle çekim kuvvetine baskın
gelir ve üst katmanları dağılmaya
başlar. Yıldız üst katmanlarındaki
tüm maddeyi düzgün bir şekilde
'Gezegimsi Bulutsu' oluşturacak
şekilde uzaya bırakır. Bulutsunun

*Güneş benzeri bir yıldızın yakıtını tüketip üst katmanlarını uzaya
dağıttığında oluşturduğu bir gezegimsi bulutsu, Helix Bulutsusu.*

merkezinde, enerji üretmediği için
çökmeye devam eden Güneş'ten
geriye yalnızca bir çekirdek kal-
ır. O da 'beyaz cüce'dir. Güneş
kütlelerinde bir yıldız beyaz cüce
olduğunda yaklaşık olarak Dün-
ya büyüklüğünde bir alana sıkışıp
kalacaktır. Yani, Güneş bir beyaz
cüceye dönüşerek final oynayacaktır.
Aslına bakarsak bu aşamadan
önceki kırmızı dev hali bizi daha da
heyecanlandırabilir çünkü Güneş
kırmızı dev olup genişlediğinde
Merkür'ü, Venüs'ü, Dünya'yı hatta
Mars'ı içine alacak kadar genişle-
yecek ve şuan ki yaydığı enerjiden
daha fazla enerji yayacaktır. Muhtemelen o zaman Dünya'da yaşam olmayacaktır. Ne yani yaşamımız bu şekilde mi son bulacak diye endişe etmeyin çünkü Güneş kütlelerindeki bir yıldızın kırmızı dev evresinde geçireceği süreç milyonlarca, milyarlarca yıldır... Şu anda bu yazıyı okuyan kişiler olarak bu süreci göremeyeceğimiz kesin... Gelelim O, B, A gibi tiplere sahip Güneş'ten büyük kütleli yıldızların kaderine... Güneş'ten büyük kütleyle sahip olanlarsa tıpkı Güneş benzeri yıldızlarda olduğu gibi başlangıçta

anakol evresinden ve kırmızı dev evresinden geçerler fakat bu evreyi yukarıda da söylediğimiz gibi daha hızlı atlattılar. Güneş'ten en az 7-8 kat büyük kütlede olan bu yıldızlar kırmızı dev evresinde daha fazla nükleer reaksiyon geçirmeye devam ederek oksijen, neon, magnezyum, silisyum gibi ağır elementleri üretirler. Çekirdekteki sıcaklık 1 milyar santigrat dereceyi aşar ve son olarak silisyum elementi demire dönüşür. Demir atomları kararlı olduğu için artık başka bir elemente dönüşme ihtimali yoktur ve enerji üretimi durur. Bu du-

*Güneş kırmızı dev
olup genişlediğinde
Merkür'ü, Venüs'ü,
Dünya'yı hatta Mars'ı
içine alacak kadar
genişleyecek ve şuan ki
yaydığı enerjiden daha
fazla enerji yayacaktır.
Muhtemelen o zaman
Dünya'da yaşam
olmayacaktır.*

rumda kütle çekim kuvveti baskın gelir. Ve o evreye kadar genişlemiş olan yıldızın katmanlarını ani bir patlamayla uzay boşluğuna dağıtır. Patlamayı tetikleyen şeyse yıldızın çekirdeğinin çökmeye ve sıkışmaya başlamasıyla ürettiği şok dalgalarıdır. Yıldızın üst katmanları 'ani ve darmadağınık' bir halde uzay boşluğuna fırlattığı bu patlama, 'süpernova patlaması' olarak adlandırılır. Patlamayla birlikte ısınan ve çok büyük hızlara ulaşan yıldızın dış katmanları 'süpernova kalıntısı' oluşturur. Süpernova patlamasında uzaya saçılan yıldızın dış katmanlarındaki elementler çarpışıp birleşerek (demir bile) demirden daha ağır elementleri oluştururlar. Aslında bugün bizim

için çok değerli olan altın, kurşun, uranyum gibi elementler demirden ağır olduğu ve yalnızca uzaydaki yıldızların süpernova patlamasıyla gerçekleştiği için çok değerlidir.

Süpernova patlamasının ardından yıldızın oluşturabileceği iki cisim vardır. Bunlardan biri nötron yıldızı ikincisi ise popüler astronominin konularından biri olan karadeliklerdir.

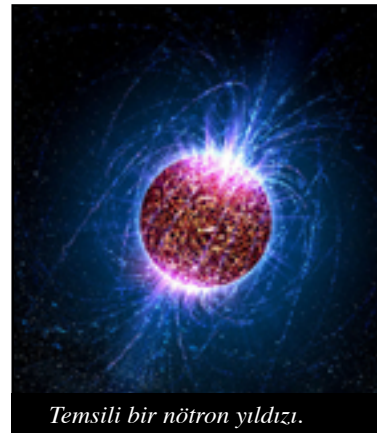
Güneş'ten en az 8 kat büyük kütlede olan yıldızlar süpernova patlaması geçirdikten sonra nötron yıldızına dönüşebilir. Nötron yıldızları yoğun ve sıkışmış bir vaziyetteki nötronlardan meydana gelen, yaklaşık olarak 20 km çapa sahip cisimlerdir. Tıpkı deniz fenerinin yaydığı ışık gibi

kutuplarından X-ışınları ve radyo dalgaları yayarak hızlı bir şekilde dönerler. Bundan dolayı 'pulsar' olarak adlandırılırlar. Madde sıkışmış ve yoğun olduğundan bir kaşık nötron yıldızı maddesinin ağırlığı milyonlarca ton gelebilir. Bir saniyede yüzlerce kez dönebilen pulsarlar vardır.

Güneş'ten en az 15-20 kat büyük kütlede olan yıldızlar ise bahsettiğimiz bu evrelerin sonunda sonsuz bir yoğunluk oluşturacak şekilde çöker. Bu çökme ile birlikte bir karadelik oluşur. Samanyolu galaksisi ve diğer galaksiler binlerce karadeliğe ev sahipliği yaparken bilimsel verilere göre merkezlerinde de devasa kütleli bir karadelik barındırırlar. Samanyolu Galaksisi'nin merkezinde olduğu düşünülen karadelik Sagittarius A'dır. Bu kara delik, yaklaşık 4 milyon Güneş kütesine sahiptir. 4 milyon Güneş kütesindeki bir karadelik yaklaşık Güneş büyüklüğünde çapı olan bir top kadar alan kaplar.

Herkesin genelde bildiği bir bilgi vardır; karadelikten ışık bile kaçamaz. Karadelikleri teleskopla göremeyiz. O halde varlıklarını nasıl anlarız? Yakın çevreleri ile olan etkileşimlerinden. Karadeliklerin içinde neler olduğunu tam olarak bilemiyoruz ama bildiğimiz tek şey orada tekillik olduğu, yani fizik kurallarının işlemediğidir. Karadeliklerin başka evrenlere açılan kapılar olduğu, solucan delikleri vasıtasıyla beyaz delik denilen başka bir gök cismine bağlandığı konusunda teoriler vardır fakat hiçbirinin doğruluğu kanıtlanmış değildir. Peki karadelikler her şeyi çeker mi? Cevabımız, bunun bir sınır vardır bu sınır teoride karadeliğe yaklaşabileceğimiz en yakın sınırı ifade eder. Schwarzschild Yarıçapı ile belirlenen bu mesafe 'olay ufku' olarak adlandırılır. Bir karadeliğin olay ufku, o karadeliğin yıldızken çöküp karadelik

Aslında bugün bizim için çok değerli olan altın, kurşun, uranyum gibi elementler demirden ağır olduğu ve yalnızca uzaydaki yıldızların süpernova patlamasıyla gerçekleştiği için çok değerlidir.

oluşturmadan önceki kütlesiyle orantılıdır. Olay ufku sınırının içinde kalan her türlü cisim karadelik tarafından çekilir. Eğer Güneş Sistemi'nin merkezinde Güneş ile aynı kütlede bir karadelik bulunmuş olsaydı sizce Dünya'yı içine çeker miydi? Birçoğunuz 'tabi ki de çekerdi' diyebilirsiniz ama öyle değil. Çekmezdi çünkü Güneş'le aynı kütlede bir karadelik olacağı için bu karadeliğin uygulayacağı kütle çekim kuvveti de aynı olacaktı. Şimdi gelelim en önemli kısma. 7 Aralık 2017'de yapılan açıklamalara göre NASA'nın 'Geniş

Temsili bir karadelik.

Bir karadeliğin, etrafındaki bir yıldız uyguladığı çekim kuvveti.

NASA'nın bu keşifle ilgili yaptığı açıklamalarda bulunurken kullandığı karadelik görseli.

Güneş'ten büyük dev kütleli bir yıldızın süpernova patlaması geçirmesiyle oluşturduğu süpernova kalıntısı, Yengeç Bulutsusu.

Alan Kızılötesi Tarayıcısı' anlamına gelen WISE isimli aracının elde ettiği verilerin Şili'deki Carnegie Gözlemevinde yer alan Magellan teleskobu tarafından teyit edilmesiyle evrenin çok uzak köşelerinde bir karadelik keşfedildi. NASA'nın bir laboratuvarından yapılan açıklamaya göre de bu karadelik Büyük Patlama'dan yaklaşık olarak 690 milyon yıl sonra oluşmuş ve yaklaşık 800 milyon Güneş kütlelerinde. (Güneş'in kütlesini anlayabilmemiz için şu örneği verelim: Güneş'in kütlesi Dünya'nın kütlesinin yaklaşık olarak 333.000 katıdır ve Güneş büyük bir yıldız değildir, şimdi

Güneş'in kütlesinin 800 milyon katı büyüklüğünde bir karadeliğin kütlesini hayal edebilmek daha kolay olacaktır.) Ayrıca, evrenin ilk zamanlarında oluşmuş kuasar adı verilen oldukça yaşlı bir galaksinin merkezinde bulunurken civarındaki maddeyi de hızla çekerek tüketiyor. 13 milyar ışık yılı uzaklıkta bulunan bu yaşlı devasa karadelik evrenin 13.8 milyar yıl önce olduğu göz önüne alındığında, bizleri oldukça geriye götürüyor. Çünkü astronomide ne kadar uzağa bakarsanız o kadar geçmiş görüyorsunuz demektir...

SİNEMA

YOK OLUŞUN TAM
ORTASINDA;
BUĞDAY

'Hepimiz bir rüyadayız, ölünce uyanacağız'

GRAIN

WRITTEN AND DIRECTED BY
SEMİH KAPLANOĞLU

Röportaj: Salih ŞANLIER

Aslında gelecekte geçtiğini zannettiğimiz şey bugünde geçiyor. Biz bugünkü yaşantımızda aslında tamamen bir tür geleceği kurguladığımız için, şimdi yaşamakta olduğumuz felaketi ve açmazları göremez hale geliyoruz.

Bazı filmler hayatın tam ortasında durup, her karesinde ve her cümlesinde yeni sorulara kapılar açar, katmanlara ayrılmış cevaplara nefes verir. Zihinlerimizi kurcalayan ve belki de hiç anlam veremeyeceğimiz soruları yeniden ve şiddetle gözler önüne serer. Nasıl oluyor da insanoğlu tüm bu olup bitenleri sadece izleyebiliyor? Ne oldu da bilgi, hiç olmadığı kadar hikmetinden beri kılındı? Arayış neydi ve insan önce neyi kaybetti? Semih Kaplanoğlu, genetik kaos düzlemine kurduğu ve kadim bir kıssanın etrafında büyüyen filmi *Buğday*'da işte bu soruların cevabını arıyor. Yürünmesi zor ve de karmaşık bir yola çıkartıyor bizi *Buğday* ki bilimin suskun kaldığı soruları yaşamın tükenmişliğinde aratıyor, vahyin bize anlattığı Hz. Musa ile Hz. Hızır'ın sırlarla dolu kıssasını, bu yok oluşun tam ortasında gösteriyor. İzleyiciden çok olumlu tepkiler alan ve Tokyo Uluslararası Film Festivali'nde büyük ödülü kazanan *Buğday* filmine dair merak ettiklerimizi, yönetmen Semih Kaplanoğlu'na sorduk.

Saliha Şanher: Semih Bey filmlerinizde doğa ile kurduğunuz çok güç-

lü bir iletişim var. Buğday filminde de doğaya dair çok şey söylüyorsunuz, doğayla başlayan ve bununla birlikte manevî bir yolculuğa dönüşen süreci izliyoruz filminizde. Bu hikayenin doğuş süreci nasıl oldu?

Semih Kaplanoğlu: Bal filmini çektikten sonra, -tabii biz Bal'ı Türkiye'nin en güzel yörelerinden Doğu Karadeniz'in dağlarında, yağmur ormanlarında, muhteşem bir doğanın içinde çektik- orda geçirdiğimiz her bir an bile müthiş bir lütuftu bizim için ve film çekmenin dışında o güzelliği filmle yansıtmaya çalıştık. Fakat dünyada o kadar azaldı ki böyle alanlar, giderek de tahrip oluyor. Bal filminin o dünyasından çıktıktan sonra festivallere, dünyanın bir takım yerlerine davet edilmiştik; Güney Amerika, Asya, Avrupa, Gürcistan vs. Baktık ki bizim Bal'da kurduğumuz dünya, şuandaki dünyayı asla temsil etmiyor. Şuandaki dünyada çok büyük tahribat var; hem insanlarda tahribat var; hem iç hem dış tahribat; bütün doğal mekânlar, yaşadığımız hayat bozuluyor giderek, tümü deforme oluyor. Savaşlar bir yandan, Irak işgali ile başlayan sonra şimdilerde Suriye'ye evrilen bu savaşlar ve aslında dünyanın her

yerinde devam eden çatışmalarla başka bir dünya tasavvurunun da bizi kuşattığını, artık bunun dünyayı tanımlarken gözümüzden asla kaçıramayacağımız bir gerçeklik olduğunu gördüm, şahit oldum. Öte yandan uzun zamandır çevre ve ekoloji konusunda; bunların fitratla ilgili yönleri yani yaratılışımızın korunması, tahrip olmaması hususunda hep düşünüyorum, düşünce üretiyorum. Çevrede yaşanan sorunların temeline baktığımızda, buna, bizim doğayı kirletmemize ya da kapitalizmin yarattığı zorlukların sebep olduğunu görüyoruz ama asıl meseleyi kaçıyoruz. İnsan bunu yapıyor ve bunu yaparken neden acaba zarar verdiğini fark etmiyor? Ya da görerek, zarar verdiğini bilerek bunu yapmaya nasıl devam ediyor? Bu bende temeli oluşturdu. Film yapmaktaki yola çıkışım buydu; çünkü bizim yaratılışımızdan getirdiğimiz vicdan gibi, sorumluluk gibi birtakım hasletlerimiz var. Biz bunların nasıl üstünü örtebiliyoruz hani sadece hayvanları, bitkileri, çevreyi tahrip etmek de değil mesele; haksız savaşlar, işgaller vesaire. Bunların hepsi aslında bir bütün.

S.Ş.: Bunlar birbirini mi tetikliyor sizce?

S.Ş.: *Filmde işlenmiş bir gelecek tasavvurunuz var, distopik denir ya da denmez belki ama bunu bir gelecek tasavvuru olarak algılıyoruz ve burada kaos var. Size göre o dünyada insanoğlu ilk neyi kaybetti? Suyu mu toprağı mı tohumu mu yoksa önce kendini mi?*

S.K.: Kendini kaybetti tabii ama önce şöyle söyleyelim ben distopik bir film yapmadım ve aslında gelecekte geçtiğini zannettiğimiz şey bugünde geçiyor. Biz bugünkü yaşantımızda aslında tamamen bir tür geleceği kurguladığımız için, şimdi yaşamakta olduğumuz felaketi ve açmazları göremez hale geliyoruz. Aslında biz şuanda bunu yaşıyoruz, bu film bizim şuanda

Mesela diyelim ki burada yetişmiş, Allah burada onu yetiştirmiş, bir elma ağacı. Dağın başında çıkmış, kendi başına yetişmiş şimdi bunu atıp onun yerine 500 kg elma veren ağaç koyuyorlar, ama o ağaç toprağımızı o kadar çabuk tüketiyor ki, çünkü çok hızlı yetişiyor, genetiğiyle oynamışlar.

S.K.: Tetikliyor evet ve bu Batılı anlamdaki medeniyet düşüncesinin sonuçları. Bunun altını çizmek lazım yani neticede bu sadece şehirlerin işgali ya da kültürlerin, geleneklerin, inançların yok edilmesi değil aslında, bu bütünüyle dünyanın işgalidir. Her şeyiyle iç ve dış anlamda. Bu, sonuçta gelip insana dayanıyor ve biz eğer tek tek insanlara halimizi ve durumumuzu, halini ve durumunu hissettiremezsek, içlerindeki o vicdani, sorumluluk duygusunu azıcık tahrir etmezsek, bu bakış iyice körelecek. Çünkü empoze edilen her anlamda bir tüketim kültürü, ego, insanın bencilliğinin reklam edilmesi ve bunun doğru bir şey olduğunun savunulması. Bu

mantıkla oluşmuş bir yaşam biçimi var ve bu yaşam biçiminde tamamen yaratıcıyla ilişkisini koparmış bu insanların, hayatımıza verdiği zarara, işgale ve parçalama haline tanık oldum. Filmi yapmadan önceki soru buydu; bu tanıklığın karşılığına neyi koyabiliriz? Biz muhatap alacağımız insanı onlara nasıl aktarabiliriz? kaygısıyla hareket ettim. Tabii kaynaklar olarak da en iyi bilebildiğim bizim memleketimizin ariflerinin geleneğinin ürünleri, Yunus Emre'nin, o silsilenin bugüne kadar gelip getirdiği öğretiler, artı Kur'an-ı Kerim, tabii ki pergelin en sabit ayağı olarak düşünüp, onun etrafından o merkezden bakıp hikâyeyi yavaş yavaş kurmaya çalıştım.

yaşadığımız şeyi aktarıyor. Sınırlar var ve sınırlarda insanlar ölüyorlar, denizlerde insanlar boğuluyorlar, sebep savaşlar. O savaşları da o insanlar yapmıyorlar; dışarıdan birileri o savaşlara sebep oluyor, işgal ediyorlar ve o insanlar orada yaşamamamak, dışarı kaçmak, ülkelerini terk etmek zorunda kalıyorlar ama bu sefer de sınırlarda ya da işte o aşmaya çalıştıkları denizlerde yok oluyorlar. Buna biz distopya dedikimiz zaman sanki bu dünyadan, bugünden bahsetmiyor gibi oluyoruz. Fakat biz bugünü anlatıyoruz. Bugün, belki birilerinin distopyası olabilir ama bizim değil.

S.Ş.: *İnsanın toprakla kurduğu bağ önemli. Bunu filminizde vur-*

guluyorsunuz. İnsanın ilk kendini kaybedişinin başlangıcı doğa ile bağının kopması olabilir mi?

S.K.: Tabii ki doğa ile bağının kopması; çünkü doğa ile bağlarımız koptuğu andan itibaren aslında her şeyi kendimiz yaptığımızın vehmine kapılıyoruz; işte inşaatı biz yapıyoruz, her şeyi biz inşa ediyoruz... Ama doğaya gittiğin zaman bunların hiçbirini ben yapmadım diyorsun, şimdi o bilinç kopuyor aslında. Oradaki minnet duygusu, toprağın insana verdikleri, zaman döngüsünü hissetmek, mevsimler ve bütün onların aynasında kendini görmek... Kopan şey budur. Bu koptuğu için bence yaratıcıyla olan ilişki de kopuyor bir anlamda. Yani biz, şehirlerimizi de kendi yaşam tefekkürümüz etrafında örgütleyebildik ki örgütlemişiz zamanında. Osmanlı döneminde, Medine döneminde, Hz. Peygamberin (sav) döneminde, sonrasında mesela Bağdat'ı, Şam'ı, İstanbul'u, Kayseri'yi, Malatya'yı, Konya'yı eski halleriyle biliyoruz, yapısına dair bilgilerimiz var, menakıplardan okuduklarımız var. Bu bağı koparmadan yaşamayı, yaşama kültürünü kurmuşuz. Şimdi tabii başka bir şeyle geldiğinde, dışarıdan dayatıldığında ve biz de buna boyun eğdiğimizde bu sorunu kendimiz yaşıyoruz ve yaşam biçimimizle o soruna hizmet eder hale geliyoruz.

S.Ş.: Bu süregelen bir bilgidir; doğanın akışına yaptığımız her müdahale bir şekilde bize olumsuz anlamda geri dönüyor.

S.K.: Tabii dönüyor, bu global bir şey. Yani bunu şöyle düşünmemiz lazım, biz mesela Türkiye'deki yönetimlerin, belediyelerin yaptığı bu tahribatlarla, düşüncesizliklerle ilgili hareket ediyoruz, tamam ama bu mesele dünya ölçeğinde bir şey,

bir tek bizde olan bir şey değil. Aslında bu karşı duruşun dünya çapında olması gerekir.

S.Ş.: Buğday filminde doğanın şiddetli bir geri dönüşü olduğunu gösteriyorsunuz bize, bu şekilde devam ettiğinde, içinde olacağımız dünyayı tasvir ediyorsunuz. Bu yok oluşla ilgili ne söylersiniz?

S.K.: Bu oldu zaten, bazı yerlerde oldu. Şimdi söyle söyleyeyim geçen gün bir şey okudum, bizdeki durum nedir bilmiyorum ama Almanya'daki toprakların %30'u zehirlenmiş, tarım yapılamaz halde, tarım yaparsanız zehirli şeyler çıkıyor; zehirli domates, zehirli biber vs. Biz de şimdi çok yoğun olarak gübre kullanıyoruz, sentetik gübre kullanıyoruz, bir takım türleri ediyoruz. Mesela diyelim ki burada yetişmiş, Allah burada onu yetiştir-

miş, bir elma ağacı. Dağın başında çıkmış, kendi başına yetişmiş şimdi bunu atıp onun yerine 500 kg elma veren ağaç koyuyorlar, ama o ağaç toprağımızı o kadar çabuk tüketiyor ki, çünkü çok hızlı yetişiyor, genetiğiyle oynamışlar. Bizim yerli tohumlarımız var, bu topraklara özgü, yaratılmış yetişmiş ürünler var biz bundan vazgeçiyoruz. Tarımcılara da ya da bu işle uğraşan insanlara da haksızlık etmememiz lazım; çünkü onlar da o kısır döngü içine giriyorlar, sistem bozuk çünkü. Diğer taraftan, mesela 1950'de yapılmış bir araştırma var; işte bir elmada 10 mg vitamin, 5 mg başka şey, böyle bir sürü bir sürü etkili besin var. Bugün bir elmada bunların hiçbiri yok. Yediğimiz elma tamamen posa aslında. İçinde inanın çok eser miktarda vitamin kalmış onun dışında hiçbir şey yok; çünkü topraktan hiçbir şey alamıyor, toprak yok, toprak verimli değil çünkü.

S.Ş.: *Doğal tohumlarla ilgili yeni yeni bir bilinç oluşmaya başladı. Anadolu tohumları örneğin, çok özel tohumlardı. Bunları da kaybediyor muyuz?*

S.K.: Biz kendi tohumlarımızı saklamalıyız. Korunması lazım, koruyorlar belli oranlarda ama şunu çok iyi bilelim; ben Niğde'deki bir çiftçiyle konuştum, dedi ki: 'Bizim burada eskiden 26-27 çeşit elma vardı şimdi ise 3'e düştü.' Sen 24 tane Anadolu elmasını yok ettin gitti. N'olacak şimdi?

S.Ş.: *Filme genetik kaos dediğiniz durumu biraz açmak istiyorum tam da bu noktada; yani tohumun*

enerjik halleri, dur durak bilmeyen hareketleri... Tuhaf.

S.Ş.: *Bundan 30 yıl önce olmayan hastalıklar var.*

S.K.: İnanılmaz bir şey. Geçen gün dinledim, bir profesör diyor ki: 'Artık 10 sene sonra doğan dört çocukta biri otistik olacak.' 4'te 1'i... Bu ne şimdi? 'Neden oluyor bilmiyoruz?' diyorlar.

S.Ş.: *Globalleşmeyle, teknolojik değişimle ve de sermayenin yapısıyla kapitalizmin en ihtişamlı dönemini yaşıyoruz. Siz filminizde, 'Tüm bunların bizi götüreceği nokta böyle bir yer olabilir' diyorsunuz.*

S.Ş.: *Ashında soru şu; Nasıl oluyor da insanlar bunlara tepki vermiyor?!*

S.K.: Evet işte! Bu yani... Bu nasıl bir şey? Bu nasıl bir hayat? Bu anlaşılır bir şey değil. Şimdi o insanlar niye aç biliyor musunuz? Bunlar, burayı tarım alanı ilan ettikleri için, oradaki insanlar hayvanlarıyla oradan geçemedikleri için, hayvancılık yapamıyorlar. Bu bölgedekiler, 3-5 sene evvelinde hayvancılıkla geçinen göçebe insanlardı; hayvanları vardı, inekleri vardı vs. Ve Somali içerisinde bir tur yapıyorlardı. Nasıl ki bizde yayla var, çıkıyorlar yükseğe, aynı şey; ama bu tarım alanlarından geçemiyorlar. Geçemedikleri için aç kalmışlar, susuz

“ Batılı düşünce yapısı, bilgiyi hep parçalıyor; manevi bilgi, bilimsel bilgi, sosyolojik bilgi, psikolojik bilgi, matematiksel bilgi... Halbuki bilgi, tek, bütüncül bir şeydir. ”

doğal yapısını değiştirdikçe, toprağın da bir süre sonra tohumu reddetmesi ve ürün vermemesi. Aynı zamanda filmde geçen bir cümle de çok düşündürücüydü "Tohumun yapısını, genetiğini bozdukça insanın da yapısını bozuyoruz."

S.K.: 'Acaba?!' diyorum 'Bizim çağın insanının vicdanını kaybetmesi, duygularını köreltmesi, reaksiyonlarını gösteremez hale gelmesi, belleğini kaybediyor olması, hatırlayamaması, unutmaması, ne bileyim sesini çıkartamaması zulüm karşısında. Bunlar zannediyorum bu gıdalardan kaynaklanıyor.' Yediğimiz şeyler hakikaten etkiliyor bir şeyleri. Şimdiki çocukların aşırı

S.K.: Böyle giderse öyle bir yer olacak. Dünyanın bazı bölgeleri zaten böyle. Bakın mesela Somali'de bir kamp var. Kamptaki insanlar aç. Kampın yakınındaki geniş bir alanı Batılı tarım şirketleri satın almış, burada tarım yapıyorlar. Kamptakiler açlıktan ölüyorlar, çocuklar susuzluktan ölüyor. Hemen yanında da fiskiyelerle tarım yapıyor ama BM bu insanlara uçakla yemek getirmeye çalışıyor, Kızılay yemek getirmeye çalışıyor. Yani başında dev bir alanda kilometrelerce mısır, buğday her şey var ve elektrikli tellerle sınırları çevirmişler, burada tarım yapıyorlar, az ötesinde insanlar açlıktan ölüyor. Böyle bir şeyi siz anlayabilir misiniz?

kalmışlar, bütün hayvanları ölmüş. Ve bu adamlar az ötelinde tarım yapıyorlar. Yani şimdi bu nasıl bir dünya? İnsanın içi çölleşmiş sonuçta. Bırak dışarıdaki toprak zehirlenmesini, insanların içi ölmüş, buna tepki göstermeyen insan nasıl yaşar ben anlayamıyorum.

S.Ş.: *Filminizde anlatılan tohumun yapısıyla birlikte insanın yapısının da bozulması düşüncesi bu gördüğümüz manzaraya oturuyor o halde? Size göre tohumla birlikte insanın yapısı da mı bozuluyor?*

S.K.: Bakın somon... Norveç'te somon balıklarının içine insan geni aktarıyorlar; çünkü neden biliyor musunuz? Çiftlikte yetişince pem-

beleşmiyorlar. İnsan eti pembe ya o sebeple. Domateslerin kabukları mesela; ne bileyim kolay patlamasın, ezilmesin diye hamam böceği geni veriyorlar. Domateslerin o kalın kabukları hamam böceği geninden. Bakın bunların hiçbirini söylemiyorlar. Neler yapıyorlar neler inanamazsınız ve bunların hepsini İsrail yapıyor. Çoğunluğu nu... Ama onlar ürettikleri hiçbir tohumla kendi ülkelerinde tarım yapmıyorlar. Bize sattıkları hiçbir tohumu kendi ülkelerinde ekmiyorlar.

S.Ş.: *Filminizde tüm bu kaosu gördükten sonra Hz. Musa ve Hz. Hızır kıssasına atf yapılan*

birleştiği yerdedir.’ O zaman biz de demek ki bugün her şeyi bildiğimizi vehmediyoruz, her şeyi biliyoruz diyoruz; ama bilmediğimiz şeyler var. O bilmediğimiz şeyler yüzünden başımız derde giriyor, yani o bilmediğimiz şeyleri bildiğimizi zannettiğimiz için. O yüzden de o kıssa bana açıkçası bugünün insanının ulaştığı bu ‘her şeyi bilirim’ mantığını gösterdi. Bilimi bir put haline getirmek, bilimsel her şeye eyvallah demek ve hiç sorgulamamak, tartışmamak, bilimse tamam o zaman doğrudur diye ön kabulümüzün olmasının bir eksik yanı olduğunu ve bu anlamda da kıssa ile örtüştüğünü düşündüm. Çünkü Kur’an’ın mesajı geçmişe,

cevap vardır mutlaka, boşu boşuna olamaz. İnsan ister istemez Kur’an’a gidiyor, sünnete gidiyor, hadislere gidiyor, ariflerinin divanlarına gidiyor, menakıplarına gidiyor vesaire. Orada şunu görüyorsun; gelenek o kadar güçlü, taze ve aslında yaşıyor ki –canlı aslında- sen bunu dışına çıkıp bakmaya başladığında görüyorsun, görünüyor yani her şey.

S.Ş.: *İslam tasavvurunda, yaratılış bahsinde; evren ve tüm canlılar yaratılışın ihtişamının bir göstergesi. Bilim bizim için bir araç aslında. Yaratılışın hikmetini, gizemini çözmek için ve elbette yaşamı sürdürürebilmek için. İslam dininin özünde bilime karşıt hiçbir şey gö-*

Biz bir karıncaya baktığımız zaman onun yaratılış hikmetini de anlamaya çalışıyoruz: Bu niye var? Onun yuvasına tohum taşıdığını ya da bir arının bal yaptığını ve aslında her şeyin insanla ilişkisini görmeye başladığımız zaman, onun yaratılış hikmetini anlamaya, fark etmeye başlıyoruz. Bu, bizim alemimizde idrak anlamında çok önemli bir safha. Çünkü bir şeyin yaratılış hikmetini kavradığın anda, onu yok edemezsin, ona zarar veremezsin, onu alayım değiştireyim, canımın istediği gibi yapayım diyemezsin.

yere geçiş yapıyoruz. Muhakkak ki bu kıssanın her insana söyleyebileceği şeyler vardır ama filmdeki hikayenin içerisinde, sizce ne söylüyor?

S.K.: Şimdi şöyle... Dünyada yaşanan bu duruma sebep olan şeylerden bir tanesi her şeyi kontrol ettiğimizi düşünmemiz, her şeyi bildiğimizi düşünmemiz, her bilgiden emin olmamız bilim ve teknolojinin sahibi olmamız, istediğimiz gibi her şeyle oynama hakkına sahip olduğumuzu vehmetmemiz. İşte bu, bana hep Hz. Musa’nın ‘Ben her şeyi biliyorum’ tavrı ve ona gelen vahiy ‘Sen her şeyi bilemezsin. Senden daha bilgili bir kulum var, o işte iki denizin

şimdiye ya da geleceğe ait değil, hepsine; bütün zamanlara ait. O yüzden mutlaka biz inancımız gereği, Kur’an’ı Kerim hayatımızın her anına ve her noktasına dair bir şey söylüyorsa, o zaman biz ondan her şeyi alıp pratik hayatımıza katabiliriz, zaten katmalıyız. Katmadığımız için bir sürü sorun yaşıyoruz.

S.Ş.: *Aslında bu kıssa tam da örtüşüyor hikayenizle.*

S.K.: Zaten bir filmin oluşması böyle oluyor. Benim için böyle oldu bu film. Niye dünya böyle, nedir sebep, neden böyle yaşıyoruz? sorularını sordukça o kıssaya gittim. Yani, önce kıssayı alıp ‘Ya ben bunu film yapayım demedim.’ Olup bitene bir

remiyorum; aksine bunu yücelten ve gerçekliğini vurgulayan ‘Akle-din’ diyen bir din var karşımızda. Fakat modern bilim tarzında da tam tersi bir tavır var. Hiçbir manevi düşünceye izin verilmeyen, yok sayılan bir tavır. Filmdeki Erol karakterinde de bunu görüyoruz, onun yolculuğunda, bu manevi alana geçişini izliyoruz. Bu bakış açısıyla bu yolculuğu nasıl değerlendirirsiniz?

S.K.: İnsan çaresiz kaldığında ve aslında kendi yaptıklarıyla, ürettikleriyle, kendi ortaya çıkardıklarıyla da bir çare bulamadığında derdine, ‘O zaman burada bilemediğim bir şey var, anlayamıyorum, cevap veremiyorum.’ sorusunu sorup buna

cevap aramaya başlayabilir, eğer biraz vicdanı ya da birazcık hissi varsa. Erol da böyle yola çıkıyor aslında; çünkü o şeyi duyuyor, birisi diyor ki: 'Eskiden burada bir bilimci, tohumcu vardı. O bizim bir tohum yaratamayacağımızı iddia ediyordu.' diyor ve zaten sonra biz onun mahkeme kayıtlarını dinliyoruz, diyor ki: 'Biz, yaratılmış ilk tohumla şu anki pirinç arasındaki köprüyü kopardık.' Bu şu demek aslında: Biz zannediyoruz ki laboratuvar ortamında yaptığımız herhangi bir şey kâinatın, evrenin, doğanın, Allah-u Teala'nın izini taşır. Halbuki şöyle bir şey var; bu ilk pirinç, belki 2 milyon 3 milyon yıldır bu dünyada duruyor. Bağ koparılmamış, genetiği ile oynanmamış bu pirinç, 2 milyon yılın gecesini gündüzünü depremini yağmurunu dolusunu her şeyini yaşamış; ona rağmen ayakta kalmış ve gelmiş bugüne. Sen şimdi alıp onu değiştiriyorsun, günde 3 tohum veriyor, 50 tane versin istiyorsun! Aslında 2

milyon yıl dünyada duran ve kendi kendine yaşayan, kendini var eden Allah'ın tohumunu bozuyorsun. E şimdi bu nasıl bir şey? Cemil Akman karakteri bunu söylüyor: 'Ürettiğimiz tohumda ya da yaptığımızda bir eksiklik var.' Çünkü duramıyor ayakta, devam edemiyor, 3 kez ürün veriyor, dördüncüde çekip gidiyor, ne bu? Bir eksiklik var. Erol da bunu yaşıyor zaten. Bilim adamı olarak bulamadığı bir şeyler var çözemediği, anlayamadığı...

S.Ş.: *Sonra da bu çözemediği, anlayamadığı bilginin peşine düşüyor.*

S.K.: Evet, Musa'nın (as) vahiy geldikten sonra yola çıkması gibi bir şey bu. Demek ki her şeyi bilmiyor, bilmediği bir şey var. Bu Batılı düşünce yapısı, bilgiyi hep parçalıyor; manevi bilgi, bilimsel bilgi, sosyolojik bilgi, psikolojik bilgi, matematiksel bilgi... Halbuki bilgi, tek, bütüncül bir şeydir. E sen bunun bir kısmını ortadan kaldı-

rıp sadece kontrol edebildiğin ve düşündüğünü zannettiğin yönüyle bilgiyi yönetmeye kalkarsan; işte o bilgi bazı şeyleri karşılamıyor, yetmiyor bir yerden sonra. Problem o işte. Bizler Müslümanlar olarak bilgi, teknoloji karşıtı değiliz ki. Aslında bugünkü yapılan şeyin altında da İslam âlimlerinin taşıdığı matematik, cebir, geometri gibi pek çok bilimsel çalışma var.

S.Ş.: *Filmde bütün varlıklarda yer alan M maddeciği bahsi geçiyor. Ama bilim adamları baktığında böyle bir parçacığı göremiyorlar. Burada ilahi dokunuştan mı bahsediyorsunuz?*

S.K.: Maddeciğini Nur-u Muhammedi diye düşündüm. İlk O'nun nurunu yaratıyor, oradan da insana, insandan eşyaya, eşyanın hakikatine dönüşüyor. Hiçbir zaman bir buğday sadece bir buğday değildir. Diyor ki Efendimiz: 'Bana eşyanın hakikatini öğret.' Şimdi... Eşya-

nın hakikati dediğimizde bu şeyler devreye giriyor işte, Hz. Musa'nın da öğrenmek istediği, bilmek istediği bu. İmam Gazali'nin bir kitabı var: 'Varlıkların Yaratılış Hikmetleri' diye. İşte şimdi o varlıkların yaratılış hikmeti bir anlamda bu M maddecidir. Yaratılış hikmetidir, oradaki damgadır. (spot)->Biz bir karıncaya baktığımız zaman onun yaratılış hikmetini de anlamaya çalışıyoruz: Bu niye var? Onun yuvasına tohum taşıdığını ya da bir arının bal yaptığını ve aslında her şeyin insanla ilişkisini görmeye başladığımız zaman, onun yaratılış hikmetini anlamaya, fark etmeye başlıyoruz. Bu, bizim alemimizde idrak anlamında çok önemli bir safha. Çünkü bir şeyin yaratılış hikmetini kavradığın anda, onu yok edemezsin, ona zarar veremezsin, onu alayım değiştireyim, canımın istediği gibi yapayım diyemezsin.

S.Ş.: Son sahnede çok etkileyici bulduğum şeydu; 'Nefes' dedi Erol... Bir şekilde hikmeti görebildi. Buradaki temsil neydi nefeste?

S.K.: Nefes, Rahman'ın nefesi; 'Ruhumdan üfledim' dediği. Ve Yunus Emre'nin Hacı Bektaşî Veli'ye gittiğinde ona sorulan soru. Çünkü bir kıtlık zamanı dağdan alıçlar toplamış, yabani otlar falan. Almış dergâha gelmiş, kapıyı çalmış. 'Ne istiyorsun?' demişler. demiş ki : 'Ben bunları topladım, size vereyim, siz de bana azıcık buğday veriverin.' İçeri girip haber vermişler, Hacı Bektaşî Veli : 'Nefes mi istiyorsun yoksa buğday mı?' diye sormuş—bunu hikmet olarak da kabul edebiliriz- Yunus Emre demiş ki: 'Ben buğday istiyorum'. İçeri tekrar haber götürmüşler, demiş ki : 'Siz bir daha sorun, topladığı alıcın içindeki çekirdeğin on misli kadar nefes vereyim ona.' O da: 'Yok ben iste-

miyorum nefes' demiş. Üçüncü kez tekrar etmiş olay, sonunda buğdayı vermişler. Yolda giderken buğdayı da düşürmüş, demiş ki : 'Ya bunlar bana on misli falan vereyim dediler ama, neymiş bu, buğdaydan daha mı değerli bir şeymiş ki?' diye düşünerek geri gitmiş dergâha, 'Alın size buğday, bana nefesi verin.' demişler ki: 'Artık geçti, seni biz Taptuk'a bağladık. Sen Taptuk Emre'ye git, o sana nefesi verir ama ne zaman verir belli olmaz.' Yunus Emre kırk sene odun taşımış işte bu nefes için, menkıbe böyle.

S.Ş.: Filmin sonunda Erol karakterinin çizdiği şekil oldukça ilginçti. Güneşi ve ayı gördük fakat diğerleri neydi? Yıldızlar ya da gezegenler mi? Şeklin anlamını sormak istiyorum size.

S.K.: Hayır. Hiçbiri değil. Bakın bu şöyle bir şey aslında. Bir gün, 80-90 yaşlarındaki bir yörük nine ile Bursa taraflarında sohbet ettik, köy ortamıydı. Etrafta ağaçlar, bitkiler harika bir bahar günü. 'Oğlum, hep böyle olmuyor.' dedi, 'Nasıl oluyor?' dedim, 'Kıtlık oluyor bazen.' dedi. Kıtlık olduğunda o kış ekilecek tohumları bile yemek zorunda kalmışlar, tek bir tohumları kalmamış, ne yapacağız ne edeceğiz derken, yaşlıca bir zât demiş ki: 'Karınca yuvalarını açın.' Şaşkınlığımı görünce 'Ama oğlum karınca yuvası öyle pat diye açılmaz.' dedi. 'Nasıl açılır?' dedim, 'inanın bunu çizdi bana. 'Bu!' dedi 'Karıncanın yuvası, bak burada bunların yumurtaları durur.' Tam olarak bunun çizimini yaptı bana. 'Burayı da sakın ha elle-meyesin; burayı ellersen, bozarsan girdiği yeri, girip çıkamazlar bir daha. Aha burası da kendilerinin durduğu yer, burası tohumların olduğu yer, sırtını kuzeye vereceksin oradan iki karış yürü, şurayı aç, burada bunların ambarları var, to-

Karıncalar, çok çeşitli ürünler üretilen yerlerde, ürünün en hasını toplarlar. Kırığını döküğünü almazlar. Dikkatli bak, seyret, gelir en mükemmel tohumu alır, seçer.

hum alacaksan buradan alacaksın.' dedi. Ben de onu aynen dediği gibi çizdim. Şimdi bunu düşünebiliyor musunuz? Kıtlık oluyor, karınca yuvalarına gidiyorlar; karıncayı da yok etmiyorlar, öldürmüyorlar.

S.Ş.: Anadolu kültürü, irfanı bize bunu öğretiyor. Şekilleri astronomiyle ilişkilendirmiştim ama bu bambaşka bir yerden gelen kadim bir bilgi.

S.K.: Evet, yani diyoruz ya hani Hz. Musa'nın bilmediği şey bu. Sen şimdi git getir bakalım Batılı bir bilim adamını, nereden bilecek, gelir tüm yuvayı bozar arayıp da onu bulacağım diye. Diyoruz ya hani gelenek... O kadar önemli ki aslında. Ve şöyle demişti yörük nine: 'Karıncalar, çok çeşitli ürünler üretilen yerlerde, ürünün en hasını toplarlar. Kırığını döküğünü almazlar. Dikkatli bak, seyret, gelir en mükemmel tohumu alır, seçer. Niye onu değil de bunu seçti diye biz çocukken oturup bakardık. Mercimekleri bir yerden alıyor, buğdayları bir yerden...' Dehşet... Düşünsenize yüzlerce karınca yuvası oluyor ve içlerinde avuç avuç ve en iyi tohumlar var.

BAŞKA BİR DÜNYAYA YOLCULUK: HİNDİSTAN GEZİSİ

Hindistan'a gitmek sanki başka bir gezegene gidiyormuş hissi verse de yaşanılacak olan tecrübelerin unutulamaz cinsten olması insanı heyecanlandırıyor. Hindistan'ın kendine has iklimi hava ile ilk temas anında hissediliyor. Sanki baharat kokulu bir saunaya girmiş gibi oluyorsunuz.

İHSAN ALTINTAŞ

*İbn Haldun Üniversitesi -
Medeniyetler İttifakı
Enstitüsü, Doktora
Öğrencisi*

Hindistan, bir taraftan modernleşme sürecini tüm hızı ile yaşarken bir taraftan da geleneksel hayatın kodlarını kendinde sıkı tutuyor. Bir taraftan sokaklarda insan hayatı için tehlike oluşturan elektrik kabloları her yeri kaplarken bir taraftan otorikşaların sesleri, diğer bir taraftan havalimanına inen uçak sesleri Hindistan'ın hangi yüzüne bakmanız gerektiğini size sorguluyor? İnsan hayret ediyor, yükselen bir süper güç olarak modern Hindistan mı? Yoksa toplumun içinde bulunduğu sefaleti hala yaşayan Hindistan mı?

Çok zengin bir tarihi mirasın izlerini sokaklardaki insanlardan, şehirlerdeki tarihi eserlerden hissedebiliyorsunuz. Ancak ne yazık ki İslam dünyasının bıraktığı eserler gerektiği şekilde muhafaza edilmiyor. Eski Delhi'deki Cuma Mescidi'ne gittiğinizde İslam'ın gönlünüze verdiği huzur aşına bir şekilde var iken aynı zamanda sert ifadeler ile uyarı tabelaları, suyun akmadığı çeşmeler, temizliğin sorun olduğu bir

bölgede ayakta kalan bir mescit ile karşılaşıyorsunuz.

Konu eski Delhi'den açılmışken, itiraf etmek gerekir ki Eski Delhi bambaşka bir dünya. Tarihi eserlerden Cuma Mescidi ve Kızıl Kale'yi gezdiğinizde Eski Delhi'nin çarpıcılığı gözler önüne seriliyor. "Halka inmek" yahut "halkı görmek" sanırım asıl orada mümkün. Kalabalık, dar, korna sesleri, peşinizi bırakmayan dilenciler, sürekli ellerinize bir şeyler tutuşturan satıcılar, hepsi ayrı bir karmaşanın içine sürüklüyor sizi. Eski Delhi'den söz ettik ama Yeni Delhi'yi de unutmamak lazım. Yeni Delhi günümüz Hindistan'ın resmi başkenti. Hindistan tam bağımsızlığını kazandıktan sonra başkent Kolkata'dan Delhi'ye taşınmış ve adeta yeni bir yerleşim alanı oluşturulmuştur. Yeni Delhi eski Delhi'ye nazaran güneye kurulmuş, geniş caddeleri olan, yeşillik alanı bol olan bölgeler olarak bilinir. Özellikle Çanakyapuri ve India Gate alanları son derece temiz ve geniş düzlüklere sahip yerlerdir.

Delhi ekonomik açıdan çok canlı bir

yer. Şehrin uzak bölgelerinde kurulmuş olan endüstri fabrikaları her ne kadar şehirde hissedilmese de üretimin bol olduğu bir şehirdir. En çok göç alan büyük kentlerden biridir. Her eyaletten farklı insanlar Delhi'de mevcuttur. Mesela Kuzey Doğu Hindistanlıların yoğun olarak yaşadığı yer olan Munirka bölgesi Delhi'de bulunmaktadır. Lajpat Nagar orta sınıfın açık alan alışveriş merkezidir ama aşırı derecede Afgan nüfusu olduğu için bölge adeta Afgan Nagar olarak da anılmaktadır. Aynı zamanda gün geçtikçe artan büyük alışveriş merkezleri de New Delhi'de orta sınıf ve üst sınıfa hitap etmektedir.

Delhi'de ikinci önemli yer Kutup Minaresi bölgesidir. Delhi sultanlarının inşa ettiği bir medrese küliyesidir. Ortasında geniş uzun bir minaresi bulunan Kutup minare saat dilimlerine göre dizayn edilmiş özel bir yapıttır.

Delhi'de bulunan Lotus Tapınağı Bahailikle bağlantılıdır. Dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan 7 Bahai Tapınağı'ndan sonuncusu Delhi'deki Lotus Çiçeği biçimindeki beyaz mermerden ve 45 Lotus yaprağı

kullanılarak şekli verilmiş olan tapınaktır. Yeni Delhi'deki bu tapınak 1986'da tamamlanmış ve pek çok mimari ödül almıştır. Tapınağın özelliği 9 girişinin olmasıdır. 9 giriş, dünyada 9 dinin varlığını gösteren bir inançtan esinlenilmiştir. Bahai yazıtlarında belirtildiği ve emredildiği gibi yapının içinde herhangi bir resim ya da heykel yer almaz. Tamamen sadedir. Ana hol 2.500 kişi kapasitelidir. Yapı etrafında 9 havuz bulunur. Bu 9 havuz doğal klima görevi görmektedir. İçeride fotoğraf çekilmesi yasak. İçerisi çok sade, oturma yerlerinden oluşan bir salon. Sessizlik hâkim. Kafanızı yukarı kaldırdığınızda Bahailik Sembolünü görebilirsiniz.

Şimdi tarihin derinliklerine yani Agra şehrine geçelim. Agra'yı Agra yapan Taç Mahal'dir. Herhalde Agra için söylenebilecek en temel şey, bir imparatorluk başkenti olmasının her halinden belli olduğudur. Taç Mahal'in en etkileyici iki yerinden söz edilebilirse şüphesiz biri Şah Cihan'ın Taç Mahal'i uzaktan izlediği o pencerenin önü. Diğeri de insanı içindeki pencereleri açmaya iten harika eser, "Mümtaz Mahal,

bir bahtıyan cihan. Bir sevdiği var, ardında bıraktığı; kabrini uzaktan seyrederek sükün bulan."

Söz konusu üniversite olursa elbette Delhi için ilk akla gelen Jawaharlal Nehru Üniversitesi'dir. JNU kampüsü şehrin gürültüsünden stresinden adeta soyutlanmış gibi. JNU ismini Hindistan'ın ilk Cumhurbaşkanı Nehru'dan alıyor. 1965 yılında devlet eli ile kurulmuş

“

HER EYALETTEN FARKLI İNSANLAR DELHI'DE MEVCUTTUR. MESELA KUZAY DOĞU HİNDİSTANLILARIN YOĞUN OLARAK YAŞADIĞI YER OLAN MUNIRKA BÖLGESİ DELHI'DE BULUNMAKTADIR.

”

yükseköğretim sağlayan bir uluslararası üniversitedir. Sadece yüksek lisans, doktora ve üzeri eğitim veren bu üniversite sosyal bilimler alanında Asya kıtasında ün yapmış nadir üniversitelerden biridir. Geniş bir ormanlık arazisine kurulmuş ve bütün üniversite öğrencilerini içinde barındıracak şekilde yurtları vardır. Tamamen yeşillikle kaplı kampüsü ile adeta Delhi'nin şehir gürültüsünden eser yoktur. Sih dininin merkezi sayılabilecek mekâna yani Panjab eyaletinin Amritsar şehrine uğramadan önce Sirhind beldesine uğrayalım. Çünkü

**“
ALTIN MABED
SİHLER İÇİN KUTSAL
KABUL EDİLMEKTE
VE HERKESİN
MUTLAKA ZİYARET
ETTİĞİ BİR YERDİR.
ETRAFI SU İLE
ÇEVİRİLİ OLAN BU
YAPININ YARISINDAN
ÇOĞU GERÇEK ALTIN
İLE YAPILMIŞTIR.**

”

burada İmam-ı Rabbani hazretlerinin türbesi bulunmaktadır. Çok ilginç gelebilir ama evet, tüm dünyada özellikle Türkiye’de oldukça iyi bilinen İslam âlimi İmam-ı Rabbani Sirhind’li aslında. Burayı ziyaret ettiğinizde bölgede Müslüman nüfusu az olsa da Rabbani’nin varlığı adeta İslami kokuyu sezdiriyor. Kabri ziyaret ettikten sonra misafirhane odasında oturup Rabbani hazretlerinin soyundan gelen torunları ile sohbet edebilirsiniz. Dedelerinin mirasına sahip çıkarak adeta İslam merkezi kurmuşlar. Türkiye’den maddi ve manevi destek aldıklarını belirten mübarek torunlar güler yüzleri ile insanı cezbediyor. Sirhind bölgesinden sonra Amritsar’a geçelim. Hala Jainizm ile birlikte esrarengizliğini koruyan bir inanç Sihizm. Altın Tapınak’ı (Golden Temple) gezerken de etraftaki Sihlerin sakinliği, konsantrasyonları, meditasyonları gerçekten kayda değer bir etki bırakıyor üzerinizde. Yukarıda da bahsettiğim gibi Altın Mabed Sihler için kutsal kabul edilmekte ve herkesin mutlaka ziyaret ettiği bir yerdir. Etrafı su ile çevrili olan bu yapının yarısından çoğu gerçek altın ile yapılmıştır. İbadet-hanenin içine doğru Sih adamlarının kutsal kitabını okunur ve ho-parlör sistemi ile bütün köşelerde

duyulur. Günde iki defa kutsal kitap bir tören ile tapınağın içine taşınır ve çıkarılır. Bu seremoni esnasında çeşitli dualar yapılır. Sih dini kuralları gereği, bu inanca mensup bir kişi sakallarını kesemez ve her zaman türbe takmalıdır.

Sih dini Hinduizm ve İslam’dan sonra Hindistan’da en büyük dini nüfusa sahip dinler arasındadır. Merkezleri Panjab eyaletinde olan Sih dini, 16. Yüzyılda Guru Nanak’ın kurmuş olduğu yeni bir dindir. Yapı itibarı ile Hinduizm’den etkilenmiş olsa da Guru Nanak şahsen İslamiyet’ten de etkilenmiş bir din âlimidir. Kendisi bizzat Mekke’ye gitmiş ve Kur’an-ı Kerim’i okumuştur. Guru Nanak ve diğer Gurular (dini liderler) tarafından yazılan ve kutsal kitap kabul edilen “Guru Grant Sahip” kitabı tıpkı Kur’an gibi okunmaktadır.

Hindistan’ın genelinde konuşulan 24 tane ana dil vardır. New Delhi’de sokakta yürürken muhtemelen duyabileceğiniz temel diller; Hintçe, İngilizce, Farsça, Urduca, Panjabice, Malayalamca, Matelice, Nepalce vb... Diğer eyaletlerin de kendine ait dilleri vardır. Resmî kurumlar genelde İngilizce ve Hintçeyi kullanmaktadır. Hindistan’da İngilizce çok prestijli bir dil bu yüzden eğer İngilizceniz varsa her şey sizin için daha kolay olur. Eğitim liseye kadar Hintçe, ondan sonrasında ise genellikle İngilizce ile devam eder.

“
**HER ODADA AYRI
BİR TAGORE İLE
KARŞILAŞIYORSUNUZ.
BİR ODADA TATLI BİR
ÇOCUKLUK GEÇİREN
TAGORE, DİĞER
ODADA OLGUN BİR
DÜŞÜNÜR, BAŞKA
ODADA BİR DÜNYA
GEZEĞENİ, DİĞER
ODADA ŞAIR...**”

Eğitimli kişiler ve üniversitedeki kişilerin ekseriyeti İngilizce bilir ancak bunun dışında kalan halkın genel olarak İngilizce ile arası yoktur. Daha net ifade edersek eğer, kast sisteminde alt sınıflardan sayılan gruplar genelde İngilizce'yi bilmiyor.

Ziyaret esnasında mescitlerde ve dini yapılarıdaki genellikle pembe renkteki taş yapıtlar ilginizi çekecektir. Bu rengin insanda bıraktığı duygular biraz karışık... Bizim kendi ülkemizde pek rastlamadığımız bir renk olması dolayısıyla verdiği hisleri tam tarif etmek mümkün olmayabilir. Ancak kırmızıya yakın olması insanı biraz itse de içindeki coşkuya insanı dâhil eden bir tarafı da var bu rengin....

Hindistan'da iken uğranması gereken önemli yerlerden biri de me-

ditasyon merkezleridir. Bir sürü meditasyon yapan insanın arasında buluveriyorsunuz kendinizi. Müt-hiş sessiz bir ortam. Çıt çıkmıyor, dışındaki gürültüye rağmen.

Ve filler... Olmazsa olmazlardan. Her ne kadar binme imkânı da olsa eziyet olmasın diye binmese-niz de sevmeyi tercih edebilirsiniz. İnsanlarla iç içe olan fiiller adeta evcilleşmiş ve hatta arkadaş olmuş durumdadır.

Hindistan'da iseniz ve yolunuz Kolkata'ya düşmüşse mutlaka dünyaca ünlü Nobel ödüllü yazar, şair ve filozof olan Tagore'nin evini ziyaret etmelisiniz. Tarihi evi müze-ye çevrilmiş adeta. Her odada ayrı bir Tagore ile karşılaşıyorsunuz. Bir odada tatlı bir çocukluk geçiren Tagore, diğer odada olgun bir düşünür, başka odada bir dünya

gezegeni, diğer odada şair...

Hazır yolunuz Kolkata'ya düşmüş-ken Hinduizm'in kutsal kabul edilen şehri Varanasi unutmak elde değil. Varanasi, Ganj Nehri'ni ve yüzlerce tapınağı içinde barındıran orta büyüklükte bir şehir. Nüfus yoğunluğu daha çok dış bölgelerden gelen Hindu ziyaretçilerden oluşur. Bu ziyaretlerin temel amaçları Ganj Nehrinde ömürde bir defa da olsa yıkanarak bütün günah-lardan arınmak veyahut öldükten sonra yakılan bedenden arda kalan külleri nehre yani kutsallığa doğru savurmaktır. Hindistan gezisinden çıkarmamız gereken bir ders var ise oda Hindistan'ın kitaplardan okumakla, filmler veya belgeseller izlemekle tanınamayacağı, keşfedilemeyeceğidir. Zira Hindistan'ın her sokağı, her şehri başka bir dünya, başka bir kültürdür. Sosyolojik olarak farklılıkların günlük hayatta en derinden hissedildiği Hindistan için toplumsal araştırmaların artırılması Türkiye'deki ilmi çalışmalar için yeni perspektifler açacaktır.

* Bu gezi yazısı Eylül 2016 tarihinde GASAM-YTB ortaklığı ile yapılan "Türkiye, Hindistan ve Pakistan arasında Kültürel ve Akademik Bilgi Erişimini Artırma" Programı kapsamında Hindistan bölgesine bir aylığına giden araştırmacılar Harun Akdemir, Ayşe Yılmaz, Zeynep Çavuşoğlu, Fatma Çelik ve İhsan Altıntaş'ın gezi yazılarından derlenmiştir.

ZAMAN VE VAKİT

HÜSEYİN RAHİMİ
YANANLI

Tohum Dergisi 15.sayı
1964 Aralık

Medeni milletlerle iptidaî kavimleri ayıran ölçü ne teknik, ne konfor, ne kıyafet, hatta ne de rejim meselesidir. İptidaî bir insan, makine kullanmasını, hatta onu imal etmesini öğrenebilir. Bir Afrikalı, modern möbleli, elektrik süpürgeli, buz dolaplı, televizyonlu bir evde ikamet edebilir. İptidaî bir Asyalının frak ve silindir şapka giymesinden daha kolay bir şey yoktur. Bir yamyam kalabalığının içlerinden seçtiği birtakım temsilcileri adına Parlamento dedikleri bir binada toplanmaları ve bu cemaatin idaresi hususunda istedikleri kadar münakaşa etmeleri her zaman mümkündür. Bütün bu vasıflar, bir cemiyetin medenî sayılması için asla kâfi değildir.

Teknik, konfor, kıyafet gibi vasıflar, medenî olmanın sebebi değil belki neticesi ve ifadesidir. Her hangi bir şeyin sebebine malik olmadan, doğrudan doğruya neticesini elde etmeye çalışmak ise, aklın kanunlarına zıttır. Taklit hünerinde en kabiliyetli mahlûk olan maymunun, insana ait birçok işleri maharetle yapmakla beraber insan olamamasının sebebi de bu kanunlar değil midir? Zira maymun, fiili netice olarak doğrudan doğruya kopya eder; onu sebepleriyle beraber kavrayıp kendine mal etmek kabiliyetinden mahrumdur. Bu sebeptir ki, bir çok mahlûk hareket kudretinde olduğu halde eser meydana getirmek hassası ve bu eseri tekamül ettirmek istidadı, ancak insanda mevcuttur. Tekâmül denilince medeniyet mefhumunu düşünmemeye ve onun ölçüsü olan zaman şartını hatırlamamaya imkân

yok. Zaman ve vakit. İşte bu mefhumu tefrik kabiliyetidir ki, medenî insanı iptidailerden ayırır. Bizde çok zaman bu iki kelimenin aynı mânada, kullanılması, yalnız lisan hatası olmaktan daha ilerde bir zihniyet neticesidir. Etrafımızı biraz dikkatle tetkik edersek bütün işlerimizin zaman içinde yani başı ve sonu muayyen sürekli, sonsuz doğru giden bir akış cereyan ettiğini görürüz. Vakıt ise, zamanın sonsuz akışı içinde muayyen bir ânâ yani vakte bağlıdır. Vakti geçen bir iş yapılmamış hükmündedir. Tabiatta gördüğümüz her hareketin bir vakte bağlı olarak cereyan edişi de bu hükmün mutlak bir hakikat olduğunu göstermektedir. Yıldızların hareketi, güneş ve ay tutulması, mevsim değişimleri, nebatta ve canlı uzuvlarda doğma, gelişme ve tohum bırakma gibi hâdiseler hep mu-

ayyen anlara bağlı olarak vaki olur.

İnsan ise, bütün kâinatı kucaklayan bu hâdiseden elbette gafil bulunmamak icabeder.

Hakikat ilminin büyük üstadlarından Mevlâna, bu ulvî ölçüyü şöyle ifade eder:

(Ey arkadaş, Sofi, ibnül vakt(vaktin çocuğu, yani işlerini vakte bağlı olarak yapan) olur. Yarın ve yarına demek tarikat şartlarından değildir.)

Mevlânâ'nın bu ölçüsünü hayata tatbik edenler, bugün medenî olmak vasfını şerefle taşımakta, ondan gafil kalanlar ise, satırlarını medenî insanlara benzetmeye çalışmak suretiyle medeniyetin ruhunu elde edeceklerini düşünerek çıkmazlar, çapraşık yollar, aklî ve ruhî buhranlar içinde boçalayıp durmaktadırlar. Ferdî ve millî saadetimiz, vakit mefhumunu tam anlayıp onu hayatımıza tatbik etmemize bağlıdır.

Şimâllim II

FETHİ GEMUHLUOĞLU

(Mayıs 1949)

Kalbimi oymuşlar, oymuşlar da şimâllim
Hayâlini, resmini değil
seni koymuşlar içine
Onun içindir adınla atışı

Adını besteleyen kanlı bir kalb

Bir fildişi kule değil
Ötesi berisi toprak
Bir Mecnûn, bir Kerem, bir Ferhat

Gören göz, duyan kulak o

Alperenler imanı
Bir derviş sabrı, ganî
Unutmuş deliye çıkan adını

Kalbimi oymuşlar, oymuşlar da şimâllim
Hayâlini, resmini değil
seni koymuşlar içine
Onun içindir adınla atışı

DÜNYA BİZİMDİR!

MUHAMMED İKBAL

[1877 - 1938]

Çin bizim, Hicaz bizim, Hindistan bizimdir.
Biz Müslümanız, bütün dünya bizimdir.
Adımızı yeryüzüne silinmez izlerle kazıdık,
Sinemizde tevhid emaneti saklıdır.
Dünya mabedlerinde Allah'ın ilk evi Kâbe,
Biz onun hizmetkârı o bizim bekçimizdir.
Biz kılıçların gölgesinde yetiştik
Hilalin hançeri bizim alametimizdir.
Bir zamanlar bu seli hiç kimse durduramazdı,
Batının vadileri ezanımızla çınlardı,
Zulümden asla mı asla korkmayız biz ey dünya,
Sayende yüzlerce defa zorluklarla sınıandık.
Ey Endülüs'ün gül bahçesi hatırlar mısın,
Dallarında yuva kurduğumuz o günleri?
Ey Dicle dalgası, bizi sen de tanırısın
Mahzun çağlayışların hala öykümüzü anlatır.
Uğruna can verdiğimiz ey kutlu toprağımız
Hala damarında dolaşiyor kanımız.
Bu kutlu kervanın başı o Sevgilidir
İkbal'in namesi uykudan uyandıran bir çağrıdır
Yalnız Allah adına ayarlıdır hayatımız
İşte yeniden yola koyuluyor kervanımız...

Islami Edöbyyat kavran
Türkiye de ilk defa kull
ve tarlatan öncü bir is

Ali Na

THE VOICE OF ISLAM.

Handwritten Urdu text, including the word 'GRAIN' and 'بنگال' (Bangladesh).

